HE 22/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki yksityisistä turvallisuuspalveluista. Laki korvaisi nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi muutoksia poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettuun lakiin sekä eräisiin muihin lakeihin.

Esityksen pääasiallisena tavoitteena on yksityisiä turvallisuuspalveluita koskevan sääntelyn selkiyttäminen. Yksityisiä turvallisuuspalveluita koskeva lainsäädäntö ehdotetaankin keskitettäväksi yhteen lakiin. Laki käsittäisi vartijoita, järjestyksenvalvojia sekä turvasuojaajia koskevat säännökset. Laki järjestyksenvalvojista samoin kuin muissa laeissa olevat järjestyksenvalvojan asettamista koskevat säännökset ehdotetaan kumottaviksi.

Järjestyksenvalvojatoiminta ehdotetaan säädettäväksi luvanvaraiseksi eräin poikkeuksin. Myös turvasuojaustoimintaa ehdotetaan tietyiltä osin luvanvaraiseksi. Vartioimisliiketoiminta pidettäisiin edelleen luvanvaraisena.

Ehdotettu laki käsittäisi säännökset turvallisuusalan elinkeinoluvasta. Lupa olisi yhteinen kaikille luvanvaraisiksi ehdotetuille yksityisen turvallisuusalan elinkeinoille. Erillisestä vartioimisliikeluvasta luovuttaisiin. Turvallisuusalan elinkeinolupaa koskevat säännökset vastaisivat kuitenkin pääosin nykyistä vartioimisliikelupaa koskevia säännöksiä.

Järjestyksenvalvojan asettamisoikeutta esitetään vähäisessä määrin laajennettavaksi. Lisäksi vartijoiden ja järjestyksenvalvojien toimivaltuuksia ehdotetaan täsmennettäviksi. Vartijalle esitetään muun muassa oikeutta vapauttaa rikoksen perusteella kiinniotettu henkilö eräin edellytyksin.

Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että poliisilaitokset voisivat antaa toimeksiannon laissa tarkoitettujen vartijan tehtävien suorittamisesta myös turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle erityisten tarkoin rajattujen edellytysten täyttyessä. Tehtävissä voitaisiin käyttää vartijaksi hyväksyttyjä henkilöitä, jotka olisivat saaneet erityiskoulutuksen tehtävään.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ ... 1
YLEISPERUSTELUT ... 4
1 JOHDANTO ... 4
2 NYKYTILA ... 4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö ... 4
Vartioimisliiketoiminta ... 4
Turvasuojaustoiminta ... 6
Järjestyksenvalvojatoiminta ... 7
Järjestyslaissa tarkoitetun järjestyksenvalvojan erityisasema ... 9
Poliisin tiloissa säilytettävien henkilöiden vartiointi ... 10
2.2 Kansainvälinen kehitys ja oikeusvertailu ... 10
2.3 Nykytilan arviointi ... 11
Vartioimisliiketoiminta ... 11
Turvasuojaustoiminta ... 11
Järjestyksenvalvojatoiminta ... 12
Poliisin tiloissa säilytettävien henkilöiden vartiointi ... 14
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET ... 14
3.1 Tavoitteet ... 14
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot ... 14
3.3 Keskeiset ehdotukset ... 16
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET ... 19
4.1 Taloudelliset ja yritysten sääntelytaakkaan kohdistuvat vaikutukset ... 19
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan ... 20
4.3 Ympäristövaikutukset ... 21
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset ... 21
5 ASIAN VALMISTELU ... 21
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ ... 22
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT ... 24
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT ... 24
1.1 Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista ... 24
1 luku **Yleiset säännökset** ... 24
2 luku **Vartioimisliiketoiminta** ... 31
3 luku **Järjestyksenvalvojatoiminta** ... 47
4 luku **Voimankäyttö-, ase- ja järjestyksenvalvojakouluttajat** ... 67
5 luku **Turvasuojaustoiminta** ... 69
6 luku **Turvallisuusalan elinkeino- lupa** ... 72
7 luku **Yksityisten turvallisuuspalveluiden valvonta** ... 82
8 luku **Turvallisuusalan neuvottelukunta** ... 90
9 luku **Rangaistussäännökset** ... 91
10 luku **Erinäiset säännökset** ... 97
11 luku **Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset** ... 99
1.2 Laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta ... 100
1 luku **Yleiset säännökset** ... 100
18 luku **Erinäiset säännökset** ... 103
1.3 Rikoslaki ... 103
1.4 Alkoholilaki ... 104
1.5 Laki järjestyksenvalvojista ... 104
1.6 Kokoontumislaki ... 104

1.7 Ulkoilulaki ... 104
1.8 Merityösopimuslaki ... 104
1.9 Laki majoitus- ja ravitsemistoiminnasta ... 104
1.10 Järjestyslaki ... 105
1.11 Laki joukkoliikenteen tarkastusmaksusta ... 105
1.12 Laki poliisin hallinnosta ... 105
1.13 Laki hätäkeskustoiminnasta ... 105
1.14 Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa ... 105
1.15 Laki palvelujen tarjoamisesta ... 106
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET ... 106
3 VOIMAANTULO ... 106
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS ... 106
LAKIEHDOTUKSET ... 116
1. Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista ... 116
2. Laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain muuttamisesta 146
3. Laki rikoslain 17 luvun 6 §:n ja 6 a §:n muuttamisesta ... 148
4. Laki alkoholilain 60 §:n muuttamisesta ... 149
5. Laki järjestyksenvalvojista annetun lain kumoamisesta ... 150
6. Laki kokoontumislain 18 §:n ja 23 §:n muuttamisesta ... 151
7. Laki ulkoilulain 22 §:n 1 momentin kumoamisesta ... 152
8. Laki merityösopimuslain 13 luvun 18 §:n 3 momentin kumoamisesta ... 153
9. Laki majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 5 §:n 2 momentin kumoamisesta ... 154
10. Laki järjestyslain muuttamisesta ... 155
11. Laki joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain 6 a §:n muuttamisesta 156
12. Laki poliisin hallinnosta annetun lain 15 b §:n muuttamisesta ... 157
13. Laki hätäkeskustoiminnasta annetun lain 4 §:n muuttamisesta ... 158
14. Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 3 §:n muuttamisesta ... 159
15. Laki palvelujen tarjoamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta ... 160
LIITE ... 161
RINNAKKAISTEKSTIT ... 161
2. Laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain muuttamisesta 161
3. Laki rikoslain 17 luvun 6 §:n 2 momentin ja 6 a §:n muuttamisesta ... 164
4. Laki alkoholilain 60 §:n 4 momentin muuttamisesta ... 166
6. Laki kokoontumislain 18 §:n ja 23 §:n muuttamisesta ... 167
10 Laki järjestyslain muuttamisesta ... 169
11. Laki joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain 6 a §:n 1 momentin muuttamisesta ... 172
12. Laki poliisin hallinnosta annetun lain 15 b §:n 4 momentin muuttamisesta ... 173
13. Laki hätäkeskustoiminnasta annetun lain 4 §:n 3 momentin muuttamisesta ... 174
14. Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 3 §:n 3 momentin muuttamisesta ... 175
15. Laki palveluiden tarjoamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta ... 176

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Yksityisten turvallisuuspalvelujen kysyntä yhteiskunnassa on jatkuvasti kasvanut. Palvelut ovat paitsi täydentäneet poliisin ja muiden viranomaisten toimintaa myös täyttäneet sellaisia yksityisten tahojen turvallisuustarpeita, joissa viranomaistoiminta ei perinteisesti ole ollut keskeisessä asemassa.

Vaikka yksityisten turvallisuuspalvelujen toiminta on monesti yhdistetty rikosriskien ja muiden tahallisesti aiheutettujen turvallisuusriskien torjuntaan, palveluilla on ollut suuri merkitys myös palovaarojen ja muiden riskien torjunnassa. Siten yksityisiä turvallisuuspalveluja ei voi tarkastella pelkästään rikosturvallisuuden näkökulmasta vaan myös muut turvallisuuden osa-alueet on otettava huomioon.

Nykyisessä laissa yksityisillä turvallisuuspalveluilla on tarkoitettu toisaalta vartioimisliiketoimintaa ja toisaalta rakenteellisen suojaukseen ja sähköisiin valvontajärjestelmiin liittyvää turvaurakointia, jota laissa on kutsuttu turvasuojaustoiminnaksi. Järjestyksenvalvojatoiminnasta on puolestaan säädetty pääosin erikseen.

Yhteiskunnan kannalta on tärkeää, että poliisin ja muiden viranomaisten ja toisaalta yksityisten turvallisuuspalvelujen tehtäväjaosta on säädetty täsmällisesti ja selkeästi. Niissä yksityisten turvallisuuspalvelujen tehtävissä, joihin liittyy yksipuolinen mahdollisuus puuttua ihmisten perusoikeuksiin julkista valtaa käyttämällä, on huolehdittava toimijan toimivaltuuksien tarkkarajaisuudesta samoin kuin toimivaltuuksia käyttävien henkilöiden asianmukaisesta koulutuksesta. Julkisen vallan orgaanien on myös kyettävä valvomaan yksityisten turvallisuuspalvelujen toimintaa asianmukaisesti.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Vartioimisliiketoiminta

Vartioimisliiketoimintaa koskeva perussäädös on laki yksityisistä turvallisuuspalveluista (282/2002). Muita toimintaa koskevia säädöksiä ovat valtioneuvoston asetukset yksityisistä turvallisuuspalveluista (534/2002) ja turvallisuusalan neuvottelukunnasta (285/2003) sekä sisäministeriön asetukset vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta (780/2002), vartijan voimankäyttökoulutuksesta ja voimankäyttökouluttajan koulutuksesta (1121/2010) sekä vartioimis- ja järjestyksenvalvontatehtävässä mukana pidettävästä koirasta (782/2002).

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista on ollut voimassa vuoden 2002 lokakuusta lähtien. Lailla on kumottu vuoden 1983 vartioimisliikelaki. Ennen vartioimisliikelain voimaantuloa vartioimisliiketoimintaa säänneltiin vuonna 1944 annetulla asetuksella vartioimisliikkeistä.

Yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa yksityisillä turvallisuuspalveluilla tarkoitetaan paitsi vartioimisliiketoimintaa myös turvasuojaustoimintaa. Vartioimisliiketoiminnalla tarkoitetaan laissa ansiotarkoituksessa suoritettavaa, toimeksiantosopimukseen perustuvaa vartioimistehtävien suorittamista. Vartioimistehtävällä puolestaan tarkoitetaan omaisuuden vartioimista, henkilön koskemattomuuden suojaamista sekä vartioimiskohteeseen tai toimeksiantajaan kohdistuneiden rikosten paljastamista samoin kuin näiden tehtävien valvomista.

Toiminnan perustuminen toimeksiantosopimukseen sulkee lain soveltamisalan piiristä niin sanotun omavartioinnin, jossa tosiasiallista vartioimistehtävää suorittava henkilö on suoraan palvelussuhteessa vartioimiskohteen omistajaan tai haltijaan. Omavartiointia suorittavien henkilöiden määrästä ei ole tarkkoja tietoja. Kuitenkin tällaisia henkilöitä toimii jonkin verran muun muassa teollisuusyritysten palveluksessa. Vastaavasti valtion ja kuntien palveluksessa on runsaasti sellaisia tehtäviä suorittavia henkilöitä, jotka vartioimisliikkeen suorittamina olisivat laissa säänneltyä luvanvaraista vartioimisliiketoimintaa.

Tällaisia piirteitä on esimerkiksi monissa virastomestarin tehtävissä.

Vartioimisliikkeitä on erikseen kielletty ottamasta vastaan toimeksiantoa, joka sisältää sitoumuksen ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Toimeksiantosopimuksessa sovittu vartioimisalue voi kuitenkin olla sekä yleinen että yksityinen paikka. Vartioimisliike voi myös edellä mainitun kiellon estämättä ottaa vastaan järjestyksenvalvojatoimeksiannon, johon sovelletaan tällöin järjestyksenvalvojatoimintaa koskevia säännöksiä.

Vartioimisliiketoiminta on kuulunut koko sitä koskevan säädöshistorian ajan luvanvaraisiin elinkeinoihin. Toiminnan harjoittaminen edellyttää vartioimisliikelupaa, jonka myöntää Poliisihallitus. Poliisihallitukselle kuuluu myös toiminnan yleinen valvonta. Käytännössä lupaharkinta ja valvonta on keskitetty Poliisihallituksessa lupahallinnon vastuualueelle.

Vartioimisliikelupa voidaan myöntää sekä luonnolliselle henkilölle että oikeushenkilölle. Laissa on erikseen säädetty niistä edellytyksistä, joiden täyttyessä vartioimisliikelupa voidaan myöntää. Poliisihallituksella on velvollisuus peruuttaa myönnetty lupa tietyissä tapauksissa ja toisaalta luvan peruuttamiseen voidaan harkinnanvaraisesti ryhtyä tietyissä tapauksissa.

Vartioimisliikelupia oli voimassa 235 maaliskuussa 2014. Lupien määrän vuosittainen kehitys on vuodesta 2003 lähtien ollut seuraava:

2003	273
2004	258
2005	237
2006	215
2007	220
2008	218
2010	226
2011	238
2009	228
2012	226

Uusia lupia on viimeisen viiden vuoden aikana myönnetty vuosittain 15—30 kappaletta. Vastaavana aikana vartioimisliikelupia on vuosittain peruutettu 10—19 kappaletta. Viime vuosien aikana lupia on myönnetty vuosittain hieman enemmän kuin niitä on peruutettu, mutta lupien määrän nettokasvun voi todeta olleen vähäistä.

Paikallispoliisilla on myös yksityisten turvallisuuspalvelujen valvontaan liittyviä tehtäviä. Lain mukaan kihlakuntien poliisilaitokset vastaavat muun muassa yksityisten turvallisuuspalveluiden, vastaavien hoitajien ja vartijoiden toiminnan valvonnasta alueellaan. Poliisilaitoksen on myös tarkastettava toimialueellaan sijaitsevien vartioimisliikkeiden toimipaikat vähintään joka toinen vuosi.

Jokaisella vartioimisliikkeellä on oltava palveluksessaan vähintään yksi vastaava hoitaja. Vastaava hoitaja vastaa siitä, että vartioimisliikettä hoidetaan sitä koskevien säännösten mukaisesti. Vastaavan hoitajan hyväksymisedellytyksistä ja tehtävistä on säädetty laissa. Vastaavaksi hoitajaksi hyväksyminen voidaan peruuttaa laissa mainituissa tapauksissa ja tietyin edellytyksin Poliisihallituksella on hyväksymiseen peruuttamiseen velvollisuuskin.

Vastaavien hoitajien kokonaismäärä heijastelee osittain vartioimisliikkeiden määrän kehitystä. Toisaalta yhdellä vartioimisliikkeellä voi olla myös useita vastaavia hoitajia ja liikkeen toiminnan volyymin muutoksilla voi olla vaikutusta myös vastaavien hoitajien määrään. Vastaavien hoitajien määrän kehitys on vuodesta 2003 lähtien ollut seuraava:

2003	289
2004	270
2005	277
2006	269
2007	274
2008	277
2009	294
2010	304
2011	314
2012	324
2013	326

Vartioimisliikkeen palveluksessa olevien vartijoiden on oltava poliisin hyväksymiä. Hyväksyminen edellyttää lain mukaan 18—67 vuoden ikää, sisäministeriön määrittämien vaatimusten mukaisen vartijan peruskoulutuksen suorittamista sekä sitä, että hakija tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva

vartijaksi. Vartijaksi hyväksymisen suorittaa hakijan kotikunnan poliisilaitos.

Vartijaksi hyväksyttyjä henkilöitä on vuosina 2003—2013 ollut seuraavasti:

2003	11573
2004	11513
2005	11737
2006	12220
2007	12508
2008	12969
2009	13704
2010	14186
2011	14545
2012	14909
2013	15393

Laissa erikseen säädetyin edellytyksin henkilö voidaan hyväksyä toimimaan myös niin sanottuna väliaikaisena vartijana enintään neljän kuukauden ajaksi kalenterivuoden aikana. Tällaisten väliaikaisiksi vartijoiksi vuosittain hyväksyttyjen määrä on edellä mainitulla ajanjaksolla vaihdellut 242 ja 449 välillä.

Vartioimisliikkeiden vuosi-ilmoitusten mukaan vartijaksi hyväksytyistä vain osa toimii vartijana vartioimisliikkeen palveluksessa. Vuosina 2003—2011 työssä toimivien vartijoiden osuus vartijaksi hyväksyttyjen kokonaismäärästä on vuosittain vaihdellut 60—81 %:n välillä. Siten vartijaksi hyväksyttyjen kokonaismäärästä ei voida päätellä suoraan vartijana toimivien kokonaismäärää. Merkittävä osa vartijana tosiasiallisesti toimivista on myös osa-aikaisessa työsuhteessa, mikä edelleen vähentää vartijan työhön käytettävien henkilötyövuosien kokonaismäärää.

Vartijan toimivaltuudet määräytyvät yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 28 §:n mukaisesti. Vartijalla on ensinnäkin oikeus poistaa henkilö vartioimisalueelta, jos tämä ei ole totellut alueen omistajan tai haltijan tai näiden edustajien antamaa poistumiskehotusta tai jos on ilmeistä, ettei henkilöllä ole oikeutta oleskella alueella ja vartija on kehottanut häntä poistumaan. Toiseksi vartijalla on oikeus ottaa kiinni rikoksentekijä tietyin edellytyksin. Nämä edellytykset ovat vastanneet asiallisesti täysin pakkokeinolaissa säädetyn niin sanotun jokamiehen kiinniotto-oikeuden edellytyksiä. Kolmanneksi vartijalla on oikeus tehdä kiinniottamalleen henkilölle niin sanottu turvallisuustarkastus lain edellytysten mukaisesti. Vartijalla on lisäksi oikeus käyttää laista tarkemmin ilmenevien rajoitusten mukaisia voimakeinoja, jos poistettava, kiinniotettava tai turvallisuustarkastuksen kohteeksi joutunut henkilö vastarintaa tekemällä yrittää välttää näiden toimien suorittamisen tai jos kiinniotettava henkilö pakenee.

Tosiasiassa vartijat turvautuvat työssään myös kaikille kuuluvien oikeuttamisperusteiden käyttöön. Tällaisista oikeuttamisperusteista tavallisimmin käytettyjä ovat rikoslain mukainen hätävarjelu ja pakkokeinolain mukainen niin kutsuttu itseapu. Vartijalla on katsottava olevan sinänsä sama oikeus kuin muillakin turvautua tällaisten oikeuttamisperusteiden käyttöön.

Vartijan rikosoikeudellisesta virkavastuusta ei ole erikseen säädetty. Esimerkiksi eduskunnan perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut vartijan olevan rikosoikeudellisen virkavastuun alainen (PeVL 28/2001 vp.). Vartijan rikosoikeudellisen virkavastuun perustana on rikoslain 40 luvun 11 §:n 5 kohdan julkisen vallan käyttämistä koskeva säännös.

Vartijan rikosoikeudellinen suoja määräytyy rikoslain 17 luvun 6 §:n järjestystä ylläpitävän henkilön vastustamista koskevan säännöksen mukaisesti. Järjestystä ylläpitävän henkilön vastustamisesta tuomitaan henkilö, joka käyttämällä tai uhkaamalla käyttää väkivaltaa estää tai yrittää estää järjestystä ylläpitävää henkilöä suorittamasta hänelle lain tai asetuksen perusteella kuuluvaa tehtävää tai muuten vaikeuttaa sanotun tehtävän suorittamista. Säännös on toissijainen ja sitä sovelletaan vain, jos teosta ei muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

Turvasuojaustoiminta

Turvasuojaajia koskevat säännökset on otettu lakiin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain säätämisen myötä. Turvasuojaustehtävällä tarkoitetaan lain mukaan rakenteellisen suojauksen tai sähköisten valvontajärjestelmien suunnittelemista, asentamista, korjaamista tai muuttamista sekä muiden turvallisuusjärjestelyjen suun-

nittelemista. Hyväksymistä edellyttävällä turvasuojaustehtävällä tarkoitetaan puolestaan turvasuojaustehtävää, johon liittyy pääsy sellaisiin toimeksiantajan turvallisuusjärjestelyjä koskeviin luottamuksellisiksi määriteltyihin tietoihin, joiden avulla on mahdollista tunkeutua tai olennaisesti helpottaa tunkeutumista toimeksiantajan hallitsemaan ulkopuolisilta suljettuun paikkaan.

Turvasuojaustoiminnalla tarkoitetaan ansiotarkoituksessa suoritettavaa, toimeksiantosopimukseen perustuvaa turvasuojaustehtävien hoitamista. Määritelmä vastaa sinänsä rakenteeltaan vartioimisliiketoiminnan määritelmää, mutta vartioimisliiketoiminnasta poiketen turvasuojaustoiminnan harjoittamista ei ole säädetty luvanvaraiseksi elinkeinoksi. Kuitenkin hyväksymistä edellyttävä turvasuojaustehtävä edellyttää poliisin antamaa turvasuojaajaksi hyväksyntää. Turvasuojausliike saa teettää hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä vain henkilöllä, jonka hyväksyminen turvasuojaajaksi on voimassa.

Turvasuojaajaksi voidaan lain mukaan hyväksyä 18 vuotta täyttänyt henkilö, joka tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva turvasuojaajaksi sekä hoitaa turvasuojaustehtäviä tai on hakeutunut turvasuojaustehtäviin valmentavaan koulutukseen. Turvasuojaajaksi hyväksyminen on voimassa enintään viisi vuotta. Hyväksymiseen voidaan erityisestä syystä liittää koulutuksesta, henkilökohtaisista ominaisuuksista ja muista vastaavista seikoista johtuvia ajallisia ja alueellisia sekä turvasuojaustehtäviä koskevia ehtoja ja rajoituksia. Turvasuojaajaksi hyväksyy hakijan kotikunnan poliisilaitos.

Turvasuojaajiksi hyväksyttyjä on ollut vuosina 2003—2013 seuraavasti:

2003	3269
2004	3971
2005	4459
2006	5021
2007	4538
2008	4452
2009	4625
2010	4955
2011	5441
2012	6462
2013	6706

Turvasuojaajiksi hyväksyttyjen henkilöiden määrä on viime vuosina kasvanut melko voimakkaasti, kun määrän kehitys aiempina vuosina oli melko tasainen. Siitä, kuinka moni turvasuojaajaksi hyväksytyistä tosiasiassa tekee hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä, ei ole täsmällistä tietoa.

Turvasuojaajia koskevat hyväksymisvaatimukset ovat samantyyppisiä kuin vartijaakin koskevat hyväksymisvaatimukset. Vartijasta poiketen turvasuojaajalle ei kuitenkaan ole asetettu erityisiä koulutusvaatimuksia. Lain tarkoituksena onkin, että hyväksymismenettelyssä varmistetaan turvasuojaajan luotettavuus mutta ei sen sijaan tämän ammattipätevyyttä.

Järjestyksenvalvojatoiminta

Järjestyksenvalvojatoiminnasta on säädetty useissa eri laeissa. Toimintaa koskeva perussäännös on laki järjestyksenvalvojista (533/1999). Lisäksi toimintaa on säännelty kokoontumislaissa (530/1999), ulkoilulaissa (606/1973), merityösopimuslaissa (756/2011), järjestyslaissa (612/2003), majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetussa laissa (308/2006), yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa, joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetussa laissa (469/1979) sekä alkoholilaissa (1143/1994). Asetustasoisia järjestyksenvalvojatoimintaa koskevia säädöksiä ovat sisäministeriön asetukset järjestyksenvalvojaksi hyväksymisestä sekä järjestyksenvalvojakoulutuksesta (209/2007), järjestyksenvalvojan suorittamasta henkilöntarkastuksesta ja säilössäpidosta (304/227), järjestyksenvalvojan tunnuksista (848/2003) sekä vartioimis- ja järjestyksenvalvontatehtävässä mukana pidettävästä koirasta (782/2002).

Järjestyksenvalvojan tehtävänä on järjestyksenvalvojista annetun lain mukaan ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta sekä estää rikoksia ja onnettomuuksia siinä tilaisuudessa tai sillä alueella, jonne hänet on asetettu erillisen säännöksen nojalla. Järjestyksenvalvojia voidaan asettaa kokoontumislain nojalla yleiseen kokoukseen tai yleisötilaisuuteen, ulkoilulain nojalla leirintäalueelle, merityösopimuslain nojalla matkustaja-alukselle, järjestyslain nojalla terveyden- tai sosiaalihuol-

lon toimipisteeseen, Kansaneläkelaitoksen toimipisteeseen, työvoima- ja elinkeinotoimistoon, kauppakeskukseen, liikenneasemalle, satamaan, lentopaikkaan tai joukkoliikenteen kulkuneuvoon sekä majoitus- ravitsemistoiminnasta annetun lain nojalla majoitus- ja ravitsemisliikkeeseen. Järjestyksenvalvojan toimialue voi tietyin edellytyksin käsittää myös edellä mainitun alueen tai tilaisuuden välittömän läheisyyden.

Järjestyksenvalvojatoiminnan harjoittaminen ei vartioimisliiketoiminnan harjoittamisesta poiketen edellytä elinkeinolupaa. Järjestyslaissa tarkoitettuja järjestyksenvalvontatehtäviä voi kuitenkin ottaa hoitaakseen ainoastaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitettu vartioimisliike. Yksittäisten järjestyksenvalvojien on myös kaikissa tapauksissa oltava poliisin hyväksymiä. Järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen edellyttää vähintään 18 vuoden ikää samoin kuin sitä, että henkilö tunnetaan luotettavaksi, rehelliseksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva. Lisäksi hyväksyminen edellyttää Poliisihallituksen määrittämät vaatimukset täyttävän koulutuksen suorittamista. Koulutusvaatimuksesta poikkeaminen on mahdollista sikäli, että poliisilaitos voi hyväksyä yksittäiseen kokoontumislaissa tarkoitettuun tilaisuuteen tai saman järjestäjän samassa paikassa järjestämiin tilaisuuksiin enintään neljän kuukauden ajaksi yhden vuoden aikana järjestyksenvalvojaksi henkilön, jolla ei ole järjestyksenvalvojan peruskoulutusta.

Järjestyksenvalvojaksi hyväksyttyjä järjestyksenvalvojakortin haltijoita on vuosina 2003—2013 ollut seuraavasti:

2003	40461
2004	47170
2005	47170
2006	52891
2007	51950
2008	51988
2009	53490
2010	51308
2011	50223
2012	50605
2013	52652

Järjestyksenvalvojiksi hyväksyttyjen kokonaismäärä on pysynyt viimeisten vuosien ajan suhteellisen muuttumattomana. Järjestyksenvalvojan työtä tosiasiallisesti tekevien määrästä ei ole täsmällistä tietoa, mutta oletettavasti vain pienehkö osa järjestyksenvalvojaksi hyväksytyistä henkilöistä toimii järjestyksenvalvojatehtävissä aktiivisesti.

Käytännössä järjestyksenvalvojatoimintaa ovat harjoittaneet paitsi ammattimaisesti toimivat yritykset myös erilaiset aatteelliset yhdistykset. Kun toiminta ei ole ollut luvanvaraista, viranomaisilla ei ole myöskään tarkkoja tietoja toimintaa harjoittavien yhteisöjen määrästä. Järjestyksenvalvojia toimii lisäksi runsaasti suoraan palvelussuhteessa siihen tahoon, jonka alueelle hänet asetetaan suorittamaan tehtäväänsä. Erona vartioimisliiketoimintaan onkin se, että järjestyksenvalvojatoiminnassa tilanne, jossa järjestyksenvalvoja toimii hänet asettaneen tahon palveluksessa, kuuluu lain soveltamisalan piiriin, kun taas omavartiointi on lailla sääntelemätöntä toimintaa.

Järjestyksenvalvojan toimivaltuudet määräytyvät järjestyksenvalvojista annetun lain perusteella. Järjestyksenvalvojalla on ensinnäkin velvollisuus estää henkilön pääsy toimialueelleen tietyissä tapauksissa. Tiettyjen edellytysten vallitessa järjestyksenvalvojalla on myös oikeus henkilön pääsyn estämiseen. Toimialueellaan olevan henkilön järjestyksenvalvoja voi poistaa, jos tämä päihtyneenä häiritsee siellä järjestystä tai muita henkilöitä, uhkaavasti esiintyen, meluamalla tai väkivaltaisuudella häiritsee järjestystä tai vaarantaa turvallisuutta siellä tai huomautuksesta huolimatta jättää noudattamatta järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi annetun tarpeellisen käskyn.

Järjestyksenvalvojalla on kiinniotto-oikeus silloin, jos henkilön paikalta poistaminen on ilmeisesti riittämätön toimenpide eikä häiriötä tai vaaraa voida muutoin poistaa. Kiinniottamisen on lisäksi oltava välttämätöntä muille henkilöille tai omaisuudelle aiheutuvan vakavan vaaran torjumiseksi. Järjestyksenvalvojan on viipymättä luovutettava kiinniottamansa henkilö poliisin haltuun. Yleisessä kokouksessa järjestyksenvalvojalla ei ole kiinniotto-oikeutta.

Järjestyksenvalvojan kiinniotto-oikeuteen liittyy oikeus pitää kiinniotettua säilössä tietyin edellytyksin. Säilössäpitäminen edellyttää paitsi sitä, että kiinniotettua ei voida viipymättä luovuttaa poliisille myös sitä, että toimenpiteeseen on saatu poliisin suostumus. Säilössäpidossa on noudatettava sisäministeriön asetuksessa annettuja säännöksiä. Säilössäpito-oikeus voi jatkua normaalisti enintään neljä tuntia kiinniottamisesta. Se voi päättyä myös aiemmin, jos tilaisuus on päättynyt ja yleisö poistunut tai kun kiinniottamisen peruste muutoin on lakannut. Aluksella kiinniotettu saadaan edellä todetusta poiketen pitää säilössä, kunnes alus seuraavan kerran saapuu satamaan, ellei kiinniottamisen peruste ole sitä ennen lakannut.

Järjestyksenvalvojalla ei - toisin kuin vartijalla - ole erillistä rikoksentekijän kiinniottamisoikeutta. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että järjestyksenvalvojan ottaessa rikoksentekijän kiinni kiinniotto-oikeus perustuu pakkokeinolain mukaiseen niin sanottuun jokamiehen kiinniotto-oikeuteen.

Järjestyksenvalvojan oikeus turvallisuustarkastukseen on laajempi kuin vartijan turvallisuustarkastusoikeus. Kun vartija voi kohdistaa turvallisuustarkastuksen ainoastaan kiinniotettuun, järjestyksenvalvojan tarkastusoikeus voi kohdistua kaikkiin järjestyksenvalvojan toimialueelle pyrkiviin tai siellä oleviin henkilöihin. Kyse on tällöin metallinpaljastimella tai muulla teknisellä välineellä tapahtuvasta tarkastuksesta sen varmistamiseksi, ettei henkilöllä ole yllään tai mukanaan sellaisia esineitä tai aineita, joilla voitaisiin aiheuttaa vaaraa järjestykselle tai turvallisuudelle tai joiden hallussapito toimialueella on kielletty lain tai sen nojalla annetun määräyksen mukaan. Henkilö voidaan tarkastaa myös muu sopivalla tavalla tilaisuuden järjestäjän tai poliisin kokoontumislain perusteella antaman määräyksen nojalla tai jos muusta syystä on aihetta epäillä, että henkilöllä on hallussaan edellä mainittuja esineitä tai aineita. Järjestyksenvalvojalla on oikeus myös kiinniotettuun henkilöön kohdistuvaan turvallisuustarkastukseen sen varmistamiseksi, ettei tällä ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla tämä voi vaarantaa säilössäpidon tai aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille.

Turvallisuustarkastuksessa löydetyt kielletyt esineet ja aineet järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa pois. Järjestyksenvalvojalla on myös oikeus ottaa pois hänen toimialueellaan olevalta henkilöltä tarkastuksessa tai muuten löydetty esine tai aine, jota voidaan käyttää henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen tekemiseen tai sellaisella rikoksella uhkaamiseen tai jonka tuominen alueelle on muuten lain tai sen nojalla annetun määräyksen mukaan kielletty. Pois otetut esineet ja aineet järjestyksenvalvojan on viipymättä luovutettava poliisille tai palautettava omistajalleen tai haltijalleen hänen poistuessaan paikalta, ellei siihen ole lain mukaan estettä.

Järjestyksenvalvojan oikeus voimakeinojen käyttöön määräytyy järjestyksenvalvojista annetun lain 9 §:n perusteella. Järjestyksenvalvojalla on tehtäväänsä suorittaessaan oikeus henkilön pääsyn estämiseksi, paikalta poistamiseksi, kiinniottamisen toimittamiseksi, kiinni otetun tarkastamiseksi tai pakenemisen estämiseksi, esineen tai aineen poisottamiseksi tai esteen poistamiseksi käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina.

Järjestyksenvalvojan rikosoikeudellinen suoja määräytyy vartijan tavoin rikoslain 17 luvun 6 §:n järjestystä ylläpitävän henkilön vastustamista koskevan säännöksen mukaisesti.

Järjestyslaissa tarkoitetun järjestyksenvalvojan erityisasema

Vuonna 2003 voimaantulleen järjestyslain ja siihen myöhemmin tehtyjen muutosten perusteella järjestyksenvalvojia voidaan asettaa myös kauppakeskuksiin, liikenneasemille ja joukkoliikenteen kulkuneuvoihin sekä satamiin, lentoasemille, sosiaali- ja terveydenhuollon toimipisteeseen, työvoima- ja elinkeinotoimistoon sekä kansaneläkelaitoksen toimipisteeseen. Käytännössä näille alueille asetettujen järjestyksenvalvojien tehtävistä ovat aiemmin huolehtineet vartioimisliikkeiden palveluksessa olleet vartijat.

Järjestyslaissa tarkoitetun järjestyksenvalvojan oikeudellinen asema eroaa muiden järjestyksenvalvojien oikeudellisesta asemasta. Järjestyksenvalvojan asettamiseen järjestyslaissa tarkoitetuille alueille vaaditaan ensin-

näkin paikallispoliisin lupa. Lupaa voi hakea paikan tai kulkuneuvon haltija. Luvan myöntäminen edellyttää järjestyslain mukaan sitä, että järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei muulla tavalla ole tarkoituksenmukaista ja että järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen perustellusta syystä edellyttää sitä.

Luvassa, joka voi olla voimassa enintään viisi vuotta, voidaan asettaa järjestyksenvalvojien koulutukseen, voimankäyttövälineiden kantamiseen, toimialueeseen sekä sijoitteluun ja lukumäärään liittyviä ehtoja. Tarvittaessa luvan myöntänyt poliisilaitos voi peruuttaa luvan sekä muuttaa luvan ehtoja tai voimassaoloaikaa sellaisten muutosten vuoksi, joilla on olennaisia vaikutuksia toimialueen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiselle.

Järjestyslaissa tarkoitettu järjestyksenvalvontatoiminta on muusta järjestyksenvalvontatoiminnasta poiketen luvanvarainen elinkeino. Toimeksiantoja saavat ottaa vastaan ainoastaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain mukaiset vartioimisliikkeet. Järjestyksenvalvojalla on tällöin myös oltava hyväksyminen sekä järjestyksenvalvojaksi että vartijaksi

Lähtökohtaisesti järjestyslaissa tarkoitetun järjestyksenvalvojan toimivaltuudet määräytyvät järjestyksenvalvojista annetun lain perusteella. Tiettyjä järjestyksenvalvojalle muutoin kuuluvia toimivaltuuksia järjestyslaissa tarkoitetulla järjestyksenvalvojalla ei kuitenkaan ole. Hänellä ei ole ensinnäkään oikeutta estää henkilön pääsyä toimialueelleen. Hänellä ei myöskään ole muista järjestyksenvalvojista poiketen oikeutta poistaa toimialueeltaan henkilöä, joka jättää huomautuksesta huolimatta noudattamatta järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi annetun tarpeellisen käskyn.

Järjestyslaissa tarkoitetulta järjestyksenvalvojalta puuttuu myös kiinniotetun henkilön säilössäpito-oikeus. Oikeus turvallisuustarkastukseen on myös suppeampi kuin muille järjestyksenvalvojille myönnetty turvallisuustarkastusoikeus. Järjestyslaissa tarkoitetun järjestyksenvalvojan oikeus turvallisuustarkastukseen liittyy aina kiinniotettuun kohdistuvaan toimeen.

Järjestyslaissa tarkoitettuihin järjestyksenvalvontatehtäviin sovelletaan tiettyjä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain säännöksiä. Nämä säännökset koskevat hyvää vartioimistapaa, toimeksiantosopimuksen, tapahtumailmoituksen ja toimintaohjeiden laatimista, voimankäyttövälineitä ja niiden kantamista sekä viranomaisten tiedonsaantioikeutta. Lisäksi järjestyksenvalvojista annettua asua koskevat soveltuvin yksityisistä turvallisuuspalvelusta annetussa laissa olevat vartijan asua koskevat säännökset.

Järjestyslaissa tarkoitettua järjestyksenvalvojaa koskevat myös eräät joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain säännökset. Lain perusteella joukkoliikenteen liikenneasemalle ja joukkoliikenteen kulkuneuvoon asetettu järjestyksenvalvoja voi tietyin edellytyksin avustaa matkalippujen tarkastajia lipuntarkastustoiminnassa. Itsenäistä oikeutta kirjoittaa tarkastusmaksuja järjestyksenvalvojalla ei kuitenkaan ole.

Poliisin tiloissa säilytettävien henkilöiden vartiointi

Poliisin tiloissa säilytettävien henkilöiden vartioinnista on säädetty poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa (841/2006). Lain mukaan vartijalla tarkoitetaan poliisilain 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua vartijaa tai ylivartijaa. Vartijan toimivaltuudet määräytyvät poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain mukaisesti.

Toisaalta eräät poliisilaitokset ovat hankkineet vartioimispalvelun ostopalveluna yksityiseltä vartioimisliikkeeltä. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on ottanut tähän käytäntöön kielteisen kannan 30 päivänä syyskuuta 2009 antamassaan ratkaisussa diaarinumero 1640/4/08, ja käytännöstä onkin sittemmin luovuttu. Mainitussa ratkaisussa apulaisoikeusasiamies on pitänyt vartioimistehtävää poliisin säilytystiloissa julkisena hallintotehtävänä, joka voidaan antaa yksityiselle vain perustuslain 124 §:ssä mainituin edellytyksin.

2.2 Kansainvälinen kehitys ja oikeusvertailu

Sisäministeriö on teettänyt joulukuussa 2010 voimaantulleen järjestyslain 22 §:n, järjestyksenvalvojista annetun lain ja yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain muu-

toksen (723/2010) valmistelun yhteydessä yksityistä turvallisuusalaa koskevan esiselvityksen (Yksityinen turvallisuusala turvallisuuspalveluiden tuottajana. Selvitystyö yksityisen turvallisuusalan toimijoista, toimivaltuuksista ja toimintaympäristöstä. Poliisin ylijohdon julkaisusarja 8/2009). Kyseisessä esiselvityksessä on myös melko kattava kansainvälistä vertailua koskeva osa. Koska selvitys on edelleen suhteellisen tuore, tässä yhteydessä tyydytään viittamaan mainittuun selvitykseen.

2.3 Nykytilan arviointi

Vartioimisliiketoiminta

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista on osoittautunut sisällöllisesti onnistuneeksi. Suuria ongelmia lain soveltamisessa ei ole ilmennyt. Lain säätämisen jälkeen yhteiskunnallisessa kehityksessä on kuitenkin ilmennyt seikkoja, joiden vuoksi lakia ja sen kehittämistä on paikallaan tarkastella kokonaisvaltaisesti.

Vartijan poistamisoikeutta koskevaa säännöstä voidaan pitää sisällöllisesti ongelmallisena. Poistamisoikeus on - niitä tapauksia lukuun ottamatta, joissa henkilön oleskelu alueella on ilmeisen oikeudetonta - sidottu vartioimisalueen omistajan tai haltijan tai näiden edustajan tahdonilmaisuun. Tälle tahdonilmaisulle ei ole annettu mitään erityisedellytyksiä ja toisaalta poistamisoikeutta ei myöskään ole alueellisesti rajattu koskemaan vain tietynlaisia vartioimisalueita. Sanamuodon mukaisesti tulkittuna poistamisoikeus muodostuu tarpeettoman laajaksi ja sitä rajoittaa lähinnä vain yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 9 §:n kielto ottaa vastaan toimeksiantoa, joka käsittää sitoumuksen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä. Voimassaolevan lainkin perusteluista (HE 69/2001) käy ilmi, että säännös vartioimisalueen omistajan tai haltijan tuloksettoman poistumiskehotuksen johtamisesta vartijan poistamisoikeuteen on otettu lakiin vain, koska muutetun kotirauhasäännöksen ei enää ole katsottu oikeuttavan omistajaa tai haltijaa omaehtoisiin poistamistoimiin. Perustelujen mukaan tilannetta olisi tarkasteltava uudelleen, jos rikoslain hätävarjelusäännöksen sisältö myöhemmin muuttuu. Rikoslain hätävarjelusäännöstä onkin rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä 2004 muutettu siten, ettei hätävarjelulla suojattavia oikeushyviä enää ole rajoitettu. Tässä mielessä vartijan poistamisoikeuden liittämisen vartioimisalueen omistajan tai haltijan antamaan tuloksettomaan poistumiskehotukseen voikin todeta käyneen tarpeettomaksi.

Vartijan kiinniottamisoikeutta koskeva yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 28 §:n 2 momentin säännös vastaa asiasisällöltään jokamiehen kiinniotto-oikeutta koskevaa pakkokeinolain 1 luvun 1 §:n säännöstä. Säännöksen mukaan vartijan on luovutettava kiinniotettu henkilö viipymättä poliisille. Monissa tapauksissa henkilöä ei käytännössä ole kuitenkaan saatu luovutettua poliisille viipymättä. Pahimmassa tapauksessa vartija on joutunut odottamaan kiinniottamansa henkilön kanssa poliisin saapumista paikalle useita tunteja. Tämä on ongelmallista paitsi vartijan toiminnan myös kiinniotetun henkilön ja tämän oikeusturvan kannalta. Kiinniotetulle toimenpide on monissa tapauksissa merkinnyt huomattavasti pitkäaikaisempaa vapaudenriistoa kuin lain perusteella voisi kohtuudella odottaa. Esimerkiksi vähäisestä näpistyksestä epäilty, rauhallisesti käyttäytyvä henkilö on voinut poliisilta saamansa rangaistusvaatimuksen ohella saattanut joutua useita tunteja kestäneen tosiasiallisen vapaudenriiston kohteeksi. Myöskään vartija ei voi odotusaikana suorittaa normaaleja toimeksiantosopimuksen mukaisia vartioimistehtäviään. Poliisin kannalta vaatimus paikalletulosta kaikissa kiinniottotapauksissa merkitsee resurssien sitomista toisinaan tarpeettomanakin pidettävällä tavalla.

Turvasuojaustoiminta

Turvasuojaustoimintaa koskevia yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain säännöksiä on pidettävä sinällään pääosin onnistuneina. Sääntelyn tavoitteessa - siinä, että tietyissä luottamuksellisen tiedon saannin mahdollistavissa turvallisuustehtävissä työskentelevät henkilöt on saatu poliisin valvonnan piiriin - on onnistuttu. Yhteiskunnan intressit turvasuojauksen suhteen ovat liittyneet nimenomaan alalla työskentelevien henkilöi-

den valvontaan. Toisaalta nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa ainoastaan suoranaisia turvasuojaustehtäviä suorittavan henkilöstön valvonnan. Sen sijaan turvasuojausyrityksiin ei kohdistu valvontaa eikä valvontaviranomaisilla siten ole keinoja selvittää esimerkiksi turvasuojausyritysten vastuuhenkilöiden rehellisyyttä ja luotettavuutta.

Turvasuojauksen toimintaympäristön voi todeta viime vuosina muuttuneen. Alan yritysten saaman toimeksiantajien luottamuksellisen tiedon määrä on kasvanut. Toimintaympäristö on myös muuttunut siten, että tietoa välitetään entistä enemmän verkkoympäristössä. Lisäksi sähköisten valvontajärjestelmien etä- ja pääkäyttöpalvelut mahdollistavat kokonaisten kiinteistöjen valvonta- ja lukitusjärjestelmien ohjaamisen muualta kuin kiinteistöstä itsestään käsin. Tietojärjestelmien haavoittuvuus johtaa siihen, että alan toimijoiden luotettavuuden varmistamisella on entistä korostuneempi merkitys.

Turvasuojausyritykset saavat haltuunsa esimerkiksi lukituksen sarjoitustietoja, erilaisten valvontalaitteistojen kytkentä- ja ohjelmointitietoja, järjestelmien salasanoja, huoltokoodeja sekä niiden käyttöoikeuksien hallintatietoja. Vaikka saatu tieto pääosin liittyy turvasuojausyrityksen toimeksiantajan turvallisuuteen ja turvallisuusjärjestelyihin, esimerkiksi kulunvalvontajärjestelmien pääkäyttäjäpalveluissa yrityksen haltuun siirtyy myös ihmisten yksityisyyttä koskevia tietoja. Alan yritysten haltuun siirtyy siten tietoja, joiden avulla toimeksiantajille voidaan pahimmassa tapauksessa aiheuttaa merkittäviä vahinkoja. Poliisin arvioiden mukaan on olemassa tiettyjä merkkejä myös turvasuojaustoiminnan rikollisyhteyksistä eräissä tapauksissa. Riskinä onkin pidetty sitä, että järjestäytyneiden rikollisryhmien edustajat voisivat tätä kautta saada tietoja yritysten turvallisuusjärjestelyistä.

Toisinaan on esitetty, että lainsäädännöllä olisi säänneltävä myös turvasuojaajien koulutusta. Turvasuojaajien koulutukseen ei kuitenkaan liity vastaavaa yhteiskunnallista intressiä kuin esimerkiksi vartijoiden ja järjestyksenvalvojien koulutukseen. Turvasuojaajien tehtäviin ei liity erityisten toimivaltuuksien käyttöä eikä kysymys näin ole perusoikeusherkästä alueesta. Toisaalta palveluja ostavien yritysten ja myös yksityisten kuluttajien kannalta on pidettävä ongelmallisena sitä, että hyväksymistä edellyttävissä turvasuojaustehtävissä toimivien työnantajatietoja ei välttämättä ole saatavilla. Esimerkiksi vartijan työnantaja on pääsääntöisesti päätettävissä vartijan asusta. Vartijan ja järjestyksenvalvojan kohdalla myös heidän toimialueestaan voidaan yleensä päätellä, kenen intresseissä he toimivat. Hyväksymistä edellyttävissä turvasuojaustehtävissä toimivien intressiryhmä ei vastaavalla tavalla ole pääteltävissä.

Järjestyksenvalvojatoiminta

Myös järjestyksenvalvojia koskevaa lainsäädäntöä on kokonaisuutena pidetty sisällöltään onnistuneena. Suurimmaksi sääntelyn ongelmaksi voidaan nimetä lainsäädännön tietynasteinen sekavuus: järjestyksenvalvojia koskevaa sääntelyä on hajallaan useissa eri laeissa. Tämä vaikeuttaa selkeän kokonaiskuvan saamista alan sääntelystä. Toimivaltuuksia koskeva sääntely perustuu myös osin viittaussäännöksiin ilman, että toimivaltuuksia olisi selkeästi kirjoitettu lakiin.

Hajanaisuuden lisäksi järjestyksenvalvojia koskeva sääntely on ainakin eräiltä osin myös säädösteknisesti epäjohdonmukaista. Esimerkiksi ne toimivaltuudet, jotka kokoontumislain perusteella asetetulta järjestyksenvalvojalta muista järjestyksenvalvojista poiketen puuttuvat, on yksilöity järjestyksenvalvojista annetussa laissa eikä järjestyksenvalvojan asettamiseen oikeuttavassa kokoontumislaissa kun taas vastaava, järjestyslaissa tarkoitettuja järjestyksenvalvojia koskeva poikkeussääntely on yksilöity näiden järjestyksenvalvojien asettamiseen oikeuttavassa järjestyslaissa.

Järjestyksenvalvojatoiminta ei ole ollut luvanvaraista lukuun ottamatta järjestyslaissa tarkoitettua järjestyksenvalvojatoimintaa, jota voivat harjoittaa ainoastaan vartioimisliikkeet. Tämä on johtanut siihen, että järjestyksenvalvontaa harjoittavien yritysten johto- ja taustahenkilöt ovat valvontaviranomaisten kontrollin ulottumattomissa. Siten on esimerkiksi mahdollista, että järjestyksenvalvojatehtäviä suorittava henkilöstö on viranomaistarkistuksin todettu sopivaksi tehtäviin-

sä, mutta toiminnan taustahenkilöillä on saattanut olla kytkentöjä esimerkiksi järjestäytyneeseen rikollisuuteen. On myös pidettävä ongelmallisena, että pitkälti yksityisen omaisuuden vartioimiseen keskittyvän vartioimisliikkeen harjoittaminen on luvanvaraista samanaikaisesti kun järjestyksenvalvonta, jossa toimintaa voidaan luonnehtia jatkuvaluonteisesti perusoikeusherkäksi, ei sitä ole.

Ongelmallisimmaksi tilanne on edellä mainitussa suhteessa muodostunut ravintoloissa, joiden osalta poliisi on saanut selviä viitteitä rikollisen toiminnan ja järjestyksenvalvonnan yhteyksistä eräissä tapauksissa. Vaikka valtaosa järjestyksenvalvontayrityksistä toimii rehellisin keinoin, poikkeustapaukset johtavat helposti kilpailutilanteen vääristymiseen, harmaan talouden kasvuun ja turvattomuuden lisääntymiseen ravintoloissa.

Niiden alueiden määrä, joille järjestyksenvalvojia voidaan asettaa, on vuosikymmenten kuluessa kasvanut. Erityisen voimakasta toimialueiden kasvu on ollut 2000-luvulla, jolloin järjestyslaissa on mahdollistettu järjestyksenvalvojien asettaminen ensin kauppakeskuksiin, liikenneasemille ja joukkoliikenteen kulkuneuvoihin ja myöhemmin myös satamiin, lentopaikkoihin, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä Kansaneläkelaitoksen toimipisteisiin sekä työvoimatoimistoihin.

Järjestyslain myötä järjestyksenvalvojien toimialueiden luonne on tietyllä tavalla muuttunut. Kun toimialueet vuosikymmenten ajan olivat pitkälti olleet alueita, joihin ihmiset tulivat viettämään vapaa-aikaansa tai harjoittamaan tiettyjä aktiviteetteja, nykylainsäädännön mukaiset toimialueet käsittävät myös alueita ja paikkoja, joita ihmiset käyttävät jokapäiväisessä liikkumisessaan tai asioinnissaan. Järjestyksenvalvojatoiminnassa korostuu näin entistäkin selvemmin perusoikeuksiin puuttumisen mahdollisuus. Toisaalta nykylainsäädännön perusteella järjestyksenvalvojia ei voida asettaa eräisiin sellaisiin tilaisuuksiin, joille järjestyksenvalvojien asettamiseen olisi järjestyksenpidollisista syistä selkeä tarve mutta joihin osallistumisoikeus on kuitenkin rajattu. Tällaisia tilaisuuksia ovat esimerkiksi suurten yritysten yhtiökokoukset ja yritysten järjestämät kutsuvierastilaisuudet.

Järjestyksenvalvojien toimivaltuudet ovat pysyneet suhteellisen muuttumattomina useiden vuosikymmenten ajan. Niitä on sinänsä pidetty riittävinä ja toisaalta eduskunnan perustuslakivaliokunta on katsonut, että järjestyksenvalvojille annetut toimivaltuudet voidaan heille antaa virkamieshallintoperiaatetta rikkomatta (PeVL 44/1998). Jossain määrin ongelmallisena voidaan pitää sitä, että järjestyksenvalvojien tehtävät ja niihin liittyvä voimankäyttöoikeus eivät - toisin kuin perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut - ole aina tapauskohtaisia ja ajallisesti rajoitettuja vaan kyse on voinut olla myös tosiasiallisesti jatkuvaluonteisesta toiminnasta. Toisaalta jatkuvaluonteisena pidettävässä järjestyslain mukaisessa järjestyksenvalvojatoiminnassa järjestyksenvalvojien toimivaltuuksia onkin perustuslakiin liittyvistä syistä rajoitettu siitä, miten nämä toimivaltuudet muutoin määräytyvät.

Järjestyslaissa tarkoitettuja järjestyksenvalvojia lukuun ottamatta järjestyksenvalvojilla on ollut oikeus laissa säädetyin edellytyksin pitää kiinniottamiaan henkilöitä säilössä. Tätä oikeutta on pidettävä vapausperusoikeuden kannalta ongelmallisena. Toisaalta säilössäpito-oikeuden käytölle on laissa asetettu suhteellisen tiukkoja edellytyksiä muun muassa säilössäpitotilojen ennakkotarkastuksen suhteen. Käytännössä henkilöiden säilössäpito järjestyksenvalvojien toimesta onkin matkustaja-aluksia ja eräitä yleisötilaisuuksia lukuun ottamatta jäänyt vähäiseksi.

Järjestyksenvalvojia koskevien säännösten hajanaisuuden lisäksi suurimpana ongelmana järjestyksenvalvojia koskevassa sääntelyssä voidaan pitää järjestyslaissa tarkoitettujen järjestyksenvalvojien erillistä asemaa. Nämä järjestyksenvalvojat eroavat muista järjestyksenvalvojista paitsi toimialueidensa ja koulutuksensa myös toimivaltuuksiensa suhteen. Kun järjestyslaissa tarkoitettuja järjestyksenvalvojatoimeksiantoja saa ottaa vastaan vain vartioimisliike, järjestyslain mukaisista järjestyksenvalvojista on tosiasiassa tullut eräänlaisia järjestyksenvalvojan ja vartijan välimuotoja. Tilannetta on omiaan vaikeuttamaan se, että heidän juridisesta asemastaan on säädetty paitsi järjestyslaissa myös järjestyslakiin otettujen viittaussäännösten vuoksi järjestyksenvalvojista annetussa laissa sekä

yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa. Järjestyslaissa tarkoitettujen järjestyksenvalvojien aseman perustumista osin erilaisiin viittaussäännöksiin on pidettävä säännösten luettavuuden kannalta ongelmallisena.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta kiinnitti jo hallituksen järjestyslakiehdotuksesta antamassaan lausunnossa (PeVL 20/2002) huomiota järjestyslaissa tarkoitettujen järjestyksenvalvojien aseman sääntelyyn liittyvään lakisystematiikkaan. Perustuslakivaliokunta piti tuolloin perusteltuna, että nämä järjestyksenvalvojatehtävät olisi kokonaisuudessaan säännelty yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa. Näin ei kuitenkaan järjestyslain säätämisen yhteydessä menetelty.

Poliisin tiloissa säilytettävien henkilöiden vartiointi

Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa tarkoitettujen vartioimistehtävien hoitamisen keskittäminen virkasuhteisille vartijoille on sinänsä osoittautunut toimivaksi ratkaisuksi. Kuitenkin myös niistä edellä mainituista kokeiluista, joissa toiminta oli annettu vartioimisliikkeen hoidettavaksi, saatiin sinänsä myönteisiä kokemuksia. Toiminnalla mahdollistettiin esimerkiksi poliisin resurssien joustava käyttäminen eräissä tilanteissa. Kun tehtävää kuitenkin on pidettävä julkisena hallintotehtävänä, sen yksityiselle antamisen olisi täytettävä perustuslain 124 §:ssä säädetyt edellytykset.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen keskeisenä hallitusohjelman mukaisena tavoitteena on selkiyttää yksityisen turvallisuusalan lainsäädäntöä. Nykyisen lainsäädännön ongelmana on sääntelyn hajanaisuus ja sekavuus. Tämä koskee ennen kaikkea järjestyksenvalvojia koskevaa lainsäädäntöä. Selkiyttämistavoitteeseen pyritään esittämällä hajallaan eri laeissa olevan järjestyksenvalvojalainsäädännön kokoamista yhteen lakiin. Lakiin koottaisiin vartioimisliike-, järjestyksenvalvoja- ja turvasuojaustoimintaa koskeva lainsäädäntö.

Esityksen toisena tavoitteena on yksityistä turvallisuusalaa koskevan sääntelyn ajantasaistaminen. Nykyinen yksityisistä turvallisuuspalveluista annettu laki on tullut voimaan vuonna 2002 ja järjestyksenvalvojista annettu laki 1999. Lainsäädännön ajantasaisuutta pyritään esityksessä tarkastelemaan toteutuneen yhteiskunnallisen kehityksen valossa. Yksityinen turvallisuusala on kehittynyt nykyisten lakien voimassaoloaikana mutta toisaalta kehitykseen on liittynyt myös ongelmia, joita esityksellä pyritään ratkaisemaan. Esimerkkinä ongelmista voidaan mainita ne ongelmat, joita järjestyksenvalvojatoiminnan sääntelemättömyyteen elinkeinotoimintana liittyy.

Tavoitteena on myös yksityisen turvallisuusalan työntekijöiden toimivaltuuksien selkeyttäminen ja yhdenmukaistaminen. Tässä tarkoituksessa esitetään muun muassa vartijan poistamisoikeutta koskevan toimivaltuuden täsmentämistä ja rikoksesta epäillyn kiinniotto-oikeuden säätämistä myös järjestyksenvalvojille. Vartijan ja järjestyksenvalvojan tehtävien erilaisuuden vuoksi heidän toimivaltuuksiensa täydellinen yhdenmukaistaminen ei ole tarpeen eikä sitä voida pitää edes mahdollisena.

Yksityisen turvallisuusalan ja poliisin välisen yhteistyön kehittäminen on myös ollut yhtenä lakihankkeen tavoitteena. Tähän tavoitteeseen pyritään muun muassa esittämällä poliisilaitoksille mahdollisuutta sopia turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoiden kanssa niiden palveluksessa olevien työntekijöiden käyttämisestä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain mukaisissa tehtävissä.

Tavoitteena on ollut myös alan koulutuksen ja valvonnan kehittäminen. Alan koulutusjärjestelmään esitetään tiettyjä muutoksia. Valvontaa ehdotetaan kehitettäväksi muun ohella siten, että merkittävä osa järjestyksenvalvojatoiminnasta säädettäisiin luvanvaraiseksi elinkeinoksi.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Yksityisiä turvallisuuspalveluja koskevan lainsäädännön selkiyttäminen on ennen kaikkea säädösteknistä selkeyttämistä. Yksittäiset säännökset ovat pääsääntöisesti olleet toimi-

via. Erityisesti järjestyksenvalvojia koskevaa sääntelyä on kuitenkin leimannut tietty hajanaisuus. Sääntelyn teknisessä selkeyttämisessä vaihtoehtoina olisivat olleet nykyisten lakien pääasiallinen säilyttäminen, nykyisten lakien tiivistäminen esimerkiksi kokoamalla hajallaan olevat järjestyksenvalvojasäännökset yhteen tai sääntelyn keskittäminen kokonaisuudessaan yhteen lakiin. Esityksessä on päädytty viimeksi mainittuun vaihtoehtoon. Sitä on pidetty kaikkein selkeimpänä vaihtoehtona, koska näin alan toimijoiden oikeusasema määräytyy pääasiallisesti vain yhden lain perusteella.

Alan tehtävänimikkeet ovat myös olleet arvioinnin kohteena. Vartijan ja järjestyksenvalvojan tehtävänimikkeiden yhdistämistä ei pidetty toteuttamiskelpoisena vaihtoehtona. Tehtävät ovat ensinnäkin keskenään erilaisia. Toiseksi nimikkeitä on pidettävä varsin vakiintuneina ja tehtäviä kuvaavina huolimatta siitä, että järjestyksenvalvoja-nimike on korvannut järjestysmies-nimikkeen vasta nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain myötä. Kolmanneksi yhteinen tehtävänimike olisi johtanut siihen, että samalla tehtävänimikkeellä toimivilla olisi toimialueesta riippuen keskenään erilaisia toimivaltuuksia. Perustuslaillisista syistä esimerkiksi puistossa toimivalle yksityisten turvallisuuspalvelujen työntekijälle ei voida eikä ole myöskään tarpeen antaa sellaisia toimivaltuuksia, joita esimerkiksi ravintolan järjestyksenvalvojalla on.

Lain valmistelussa on asetettu tehtäväksi myös sen arvioiminen, olisiko joitakin järjestyksenvalvojia perusteltua siirtää osaksi vartijan tehtäviä. Tällä on ennen kaikkea tarkoitettu järjestyslain mukaisia järjestyksenvalvojan tehtäviä. Esityksessä on kuitenkin päädytty näiden tehtävien pysyttämiseen järjestyksenvalvojatehtävinä, koska tällöin tehtävänimike vastaa paremmin tehtävien tosiasiallista luonnetta. Tehtävien hoitamisessa käytettävän tehtävänimikkeen muuttaminen vartijaksi olisi merkinnyt vartijan nimikkeen sisällön muuttamista ja sen sisällön päällekkäisyyttä muiden järjestyksenvalvojatehtävien kanssa.

Järjestyksenvalvojatoiminnan aiempaa laajemmalle luvanvaraistamiselle voidaan esittää selkeitä perusteluja. Vaihtoehtona esitetylle olisi tosiasiassa lähinnä toiminnan luvanvaraistaminen ilman poikkeuksia. Kun kuitenkaan esimerkiksi yleisötilaisuuksissa harjoitettuun järjestyksenvalvontaan ei ole liittynyt sanottavia ongelmia, joita luvanvaraisuudella voitaisiin poistaa, on esityksessä päädytty ehdotettuun, osan toiminnasta luvanvaraisuuden ulkopuolelle jättävään ratkaisuun. Valvonnan lisäämistä ei ole pidettävä itsetarkoituksena.

Turvasuojaustoimintaa koskevaa sääntelyä on pidettävä pääsääntöisesti onnistuneena. Valmistelun aikana on kuitenkin ollut arvioitavana myös kysymys elinkeinon luvan- tai ainakin ilmoituksenvaraistamisesta. Hallituksen esitysluonnoksesta saadun lausuntopalautteen ja muun valmistelussa esiin tulleen tiedon perusteella on päädytty ehdottamaan tiettyjen turvasuojaustoimintojen luvanvaraistamista elinkeinotoimintana. Vaikka nykytilanteeseen ei välttämättä ole liittynyt merkittäviä, luvanvaraisuuden puuttumisesta johtuneita käytännön ongelmia, turvasuojausalan luonteen muuttuminen entistä informaatiovaltaisemmaksi on johtanut valittuun ratkaisuun. Toisena vaihtoehtona olleesta ilmoituksenvaraisuudesta on luovuttu sen vuoksi, ettei se käytännössä poikkeaisi kovinkaan paljon elinkeinon saattamisesta luvanvaraiseksi. Lisäksi on katsottu, että hyväksymistä edellyttävien turvasuojaustehtävien saattaminen vartioimisliike- ja järjestyksenvalvojatoimintaa vastaavan turvallisuusalan elinkeinoluvan piiriin palvelee ilmoituksenvaraisuutta paremmin hallitusohjelmaan kirjattua tavoitetta yksityisen turvallisuusalan lainsäädännön selkiyttämisestä.

Nykytilan säilyttämistä turvasuojauksen osalta puoltaisi käytännössä ilmenneiden ongelmien lisäksi myös se, että toiminnan luvanvaraiseksi saattaminen lisää kiistämättä luvanvaraisuuden piiriin tulevien yritysten hallinnollista sääntelytaakkaa. Kuitenkin on katsottu, että luvanvaraisuutta puoltavat syyt ovat vastakkaisia syitä painavampia.

Turvallisuuskonsultoinnin suhteen on päädytty ehdottamaan nykytilan säilyttämistä. Nykyisessä lainsäädännössä ei ole erityisiä turvallisuuskonsultointia koskevia säännöksiä. Tämän vuoksi arvioitavana on ollut, tulisiko tällaisia erityissäännöksiä kuitenkin säätää. Arvioinnin tuloksena on päädytty siihen, ettei erillistä turvallisuuskonsultointia koske-

vaa sääntelyä ole tässä vaiheessa pidettävä tarpeellisena..

3.3 Keskeiset ehdotukset

Vartioimisliike-, järjestyksenvalvoja- sekä turvasuojaustoimintaa koskevat säännökset ehdotetaan koottavaksi pääsääntöisesti yhteen lakiin. Nykyinen yksityisistä turvallisuuspalveluista annettu laki ehdotetaan kumottavaksi siten, että tilalle säädettäisiin uusi samanniminen laki. Jos nykylaki säilytettäisiin, siihen jouduttaisiin tekemään niin merkittäviä rakenteellisia muutoksia, että säädösteknisesti on yksinkertaisempaa kumota nykyinen laki kuin muuttaa sitä. Tämä palvelisi myös asetettua tavoitetta lainsäädännön selkiyttämisestä.

Järjestyksenvalvojista annettu laki esitetään myös kumottavaksi ja lain asiallinen sisältö tietyillä muutoksilla siirrettäväksi uuteen yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin. Myös järjestyksenvalvojien asettamista koskevat säännökset esitetään siirrettäväksi asettamiseen liittyvistä erityislaeista yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin. Järjestyslain järjestyksenvalvojia koskevat erityissäännökset ehdotetaan kumottaviksi ja niiden asiasisältö eräin tarkennuksin siirrettäväksi yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin.

Yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain soveltamisalaksi ehdotetaan yksityisiä turvallisuuspalveluita, joita ovat vartioimisliiketoiminta, järjestyksenvalvojatoiminta ja turvasuojaustoiminta. Laissa säännellyn toiminnan rajanvetoa eräiden muiden lakien mukaisiin turvallisuuspalveluihin esitetään täsmennettäväksi. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi sen laajennetun soveltamisalan vaatimia määritelmiä.

Vartioimisliikkeille nykyisin asetetusta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä käsittävän toimeksiannon kiellosta ehdotetaan luovuttavaksi. Kieltoa olisi pidettävä tarpeettomana. Vartioimisliiketoiminnassa ei edelleenkään saisi ottaa vastaan tällaista toimeksiantoa. Kun kyse tällaisessa toiminnassa olisi julkisesta hallintotehtävästä, joka perustuslain mukaan voidaan antaa yksityiselle vain lailla tai nojalla, erillinen kielto yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa ei kuitenkaan olisi tarpeen.

Vartijan asettamisesta ehdotetaan selvyyden vuoksi säädettäväksi nimenomaisesti. Vartija voitaisiin asettaa vartioimisalueelle suorittamaan vartioimisalueen omistajan tai haltijan toimeksiannosta vartioimistehtäviä. Erillisen omaisuuden vartiointia, henkilön koskemattomuuden suojaamista sekä henkilön tarkkailua rikoksen paljastamista varten koskevaan vartioimistehtävään vartija voitaisiin asettaa myös muualle kuin vartioimisalueelle.

Väliaikainen vartija voitaisiin hyväksyä toimimaan vartijana enintään neljä kuukautta. Nykyisen lain mukaan väliaikainen vartija voidaan hyväksyä toimimaan vartijana enintään neljä kuukautta kalenterivuoden aikana. Nyt esitetty aika olisi absoluuttinen enimmäisaika eikä hyväksymistä voitaisi jatkaa ennen kuin henkilö olisi suorittanut säädetyt vaatimukset täyttävän koulutuksen. Henkilö voitaisiin niin sanottua liikkeen luovuttamista koskevissa tilanteissa hyväksyä väliaikaiseksi vartijaksi myös ilman väliaikaisen vartijan koulutusta, jos hän täyttäisi muut hyväksymisen edellytykset. Henkilö voisi tällöin toimia vain liikkeen luovutusta koskevan toimeksiannon mukaisissa tehtävissä eikä hänellä tällöin olisi vartijan toimivaltuuksia. Väliaikainen vartija ei saisi tehtäväänsä suorittaessaan kantaa voimankäyttövälineitä.

Vartijan poistamisoikeuden sisältöä ehdotetaan täsmennettäväksi. Selvyyden vuoksi esitetään säädettäväksi, että poistamisoikeuden edellytysten täyttyessä vartijalla olisi myös oikeus estää henkilön pääsy alueelle. Sen sijaan, että poistamisoikeus olisi nykyiseen tapaan sidottu toimeksiantajan tai tämän edustajan antamaan tuloksettomaan poistumiskehotukseen, se esitetään sidottavaksi henkilön käyttäytymiseen. Henkilö voitaisiin poistaa vartioimisalueelta, jos hänen voitaisiin lausumiensa uhkausten tai muun käyttäytymisensä perusteella todennäköisin perustein epäillä syyllistyvän vartioimisalueella olevaan omaisuuteen tai toimeksiantajan tai tämän palveluksessa olevan henkilön henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvaan rikokseen. Poistamisoikeuden sitomisella tietynlaisiin rikosuhkiin poistamistilanteet pyrittäisiin samalla sitomaan vartijan lakisääteiseen tehtävään. Toisena vaihtoehtoisena poistamisperusteena säilyisi edelleen se, ettei

henkilöllä ilmeisesti ole oikeutta oleskella vartioimisalueella. Oleskelun ilmeisen oikeudettomuuden olisi kuitenkin perustuttava toimeksiantajan asettamiin ehtoihin. Tämä edellyttäisi luonnollisesti paitsi sitä, että toimeksiantajalla olisi määräysvalta alueella oleskelun suhteen myös sitä, etteivät ehdot saisi olla syrjiviä tai muulla tavoin lainvastaisia.

Vartijan poistamisoikeuden alueellista ulottuvuutta esitetään myös rajoitettavaksi. Vartija ei voisi poistaa henkilön vartioimisalueelta tai estää tämän pääsyä sinne, jos aluetta olisi pidettävä järjestyslain 2 §:n 1 a kohdassa tarkoitettuna yleisenä paikkana.

Vartijan kiinniotto-oikeutta ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että vartija voisi tietyin edellytyksin poliisimiehelle luovuttamisen sijasta vapauttaa rikoksesta epäillyn kiinniotetun. Tarkoituksena ei olisi luopua kiinniotetun mahdollisesta rangaistusvastuusta, vaan tällaisissa tilanteissa poliisi esittäisi henkilölle rangaistusvaatimuksen jälkikäteen. Kiinniotetun vapauttaminen olisi poikkeuksellinen toimenpide ja vaatisi eräiden edellytysten täyttymistä. Vapauttaminen edellyttäisi ensinnäkin sitä, ettei kiinniotetun luovuttaminen poliisimiehelle olisi kohtuullisessa ajassa mahdollista. Vapauttamiselle olisi myös saatava sekä poliisimiehen että kiinniotetun itsensä suostumus. Kolmanneksi epäillystä rikoksesta ei voisi olla odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa. Neljänneksi kiinniotetun henkilöllisyyden olisi oltava tunnettu tai kiinniotetun olisi suostuttava esittämään vartijalle henkilöllisyytensä selvittämiseksi tarpeelliset tiedot.

Lakiesityksessä esitetään säädettäväksi järjestyksenvalvojatoiminnan luvanvaraisuudesta. Luvanvaraista olisi ansiotarkoituksessa tapahtuva, toimeksiantosopimukseen perustuva järjestyksenvalvojatoiminta. Koska toiminnan olisi perustuttava toimeksiantosopimukseen, niin sanottu omajärjestyksenvalvonta jäisi luvanvaraisuusvaatimuksen ulkopuolelle. Nimenomaisella säännöksellä luvanvaraisuuden ulkopuolelle jätettäisiin myös järjestyksenvalvojatoiminta kokoontumislaissa tarkoitetuissa yleisissä kokouksissa ja yleisötilaisuuksissa. Järjestyksenvalvojia voitaisiin edelleen asettaa pääsääntöisesti samoille alueille kuin nykyisinkin. Vain poliisin luvalla järjestyksenvalvojia voitaisiin asettaa nykyisin järjestyslaissa tarkoitetuille järjestyksenvalvojan toimialueille. Nykyiseen verrattuna laajennuksena esitetään oikeutta asettaa järjestyksenvalvojia myös yksityistilaisuuksiin. Tällaisia tilaisuuksia olisivat esimerkiksi yhtiöiden yhtiökokoukset tai henkilökuntajuhlat. Järjestyksenvalvojan tehtävä vastaisi vartijan tehtävää paremmin toiminnan tosiasiallista luonnetta kuvatun kaltaisissa yksityistilaisuuksissa. Järjestyksenvalvojan asettamismahdollisuutta esitetään myös yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin.

Järjestyksenvalvojalle esitetään vartijan ilmoitusvelvollisuutta vastaavaa velvollisuutta ilmoittaa tietyistä tehtävässään tietoonsa saamistaan jo tapahtuneista rikoksista poliisille. Järjestyksenvalvoja olisi myös vartijan tapaan velvollinen ilmoittamaan toimenpiteen perusteen toimenpiteen kohteelle.

Järjestyksenvalvojan toimivaltuudet esitetään pidettäväksi pääsääntöisesti ennallaan. Kuitenkin järjestyksenvalvojalle asetetusta velvollisuudesta estää henkilön pääsy toimialueelleen tietyissä tapauksissa esitetään luovuttavaksi. Järjestyksenvalvojalla olisi oikeus estää henkilön pääsy toimialueelleen tietyin edellytyksin, mutta ei velvollisuutta siihen. Järjestyksenvalvojan poistamisperusteita esitetään eräin osin täsmennettäviksi. Uutena poistamisperusteena järjestyksenvalvojalle esitetään oikeutta poistaa toimialueeltaan siellä ilmeisen oikeudettomasti oleskeleva henkilö.

Järjestyksenvalvojan säilössäpito-oikeutta esitetään rajoitettavaksi vain tiettyihin yleisötilaisuuksiin ja aluksille. Uutena oikeutena järjestyksenvalvojalle ehdotetaan oikeutta rikoksesta epäillyn kiinniottamiseen tietyin edellytyksin. Esitetty oikeus vastaisi vartijalla olevaa oikeutta samoin kuin pakkokeinolain jokamiehen kiinniotto-oikeutta koskevaa sääntelyä. Järjestyksenvalvojan voimakeinojen käyttöä koskeva pykälä saatettaisiin rakenteellisesti vastaamaan vartijan voimankäytön sääntelyä.

Järjestyksenvalvojan sallittuihin voimankäyttövälineisiin esitetään lisättäväksi teleskooppipatukka. Sitä saisi kuitenkin kantaa vain turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa toimiva järjestyksenvalvoja.

Kantamisen edellytyksenä olisi lisäksi erityisen koulutuksen suorittaminen ja se, että yrityksen vastaava hoitaja olisi tehnyt kantamista koskevan päätöksen.

Hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä käsittävä turvasuojaustoiminta ehdotetaan säädettäväksi luvanvaraiseksi. Tällainen toiminta tulisi vastaavan turvallisuusalan elinkeinoluvan piiriin kuin vartioimisliiketoiminta ja pääosa järjestyksenvalvojatoiminnasta. Samalla hyväksymistä edellyttävän turvasuojaustehtävän määritelmää muutettaisiin siten, että tällaisella tehtävällä tarkoitettaisiin mekaanisten ja sähköisten lukitusjärjestelmien, murtohälytysjärjestelmien sekä kulunvalvontajärjestelmien asentamista, korjaamista tai muuttamista.

Turvasuojaustoiminnan osalta ehdotetaan myös, että poliisin turvasuojaajaksi hyväksymälle henkilölle myönnettävä turvasuojaajakortti sidottaisiin henkilön työsuhteeseen turvasuojausliikkeessä tai tämän toimintaan hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä suorittavana ammatinharjoittajana. Hyväksymistä edellyttävissä turvasuojaustehtävissä toimivan henkilön kanssa tekemisissä oleva taho voisi näin turvasuojaajakortista päätellä, kenen intresseissä turvasuojaaja toimii. Muutoksella pyrittäisiin myös muun muassa siihen, että turvasuojaajakorttia voitaisiin käyttää työturvallisuuslaissa tarkoitettuna kuvallisena henkilötunnisteena niin kutsutuilla yhteisillä rakennustyömailla. Samalla mahdollistettaisiin henkilön veronumeron merkitseminen turvasuojaajakorttiin.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi erityisestä turvallisuusalan elinkeinoluvasta. Kyse olisi yhteisestä nimityksestä lain mukaan lupaa edellyttävän toiminnan edellytyksenä olevalle luvalle. Vartioimisliikeluvasta ehdotetaan luovuttavaksi. Elinkeinonharjoittaja voisi periaatteessa harjoittaa samalla luvalla sekä vartioimisliike-, järjestyksenvalvoja- että lupaa edellyttävää turvasuojaustoimintaa. Lupa voitaisiin kuitenkin rajoittaa koskemaan vain jotakin tai joitakin näistä toiminnoista. Lupaa koskevat säännökset vastaisivat pääsääntöisesti nykyistä vartioimisliikelupaa koskevaa sääntelyä. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan vastaavan hoitajan tehtävät esitetään koottavaksi yhteen erilliseen pykälään. Kun myös järjestyksenvalvonta tulisi pääosin luvanvaraiseksi, toiminnan harjoittajaa koskisivat tältä osin muun muassa tapahtumailmoituksen säilyttämistä ja toimintaohjeiden laatimista koskevat velvoitteet.

Myös valvontaa koskevat säännökset pidettäisiin pääosin ennallaan. Valvonnasta vastaisi edelleen Poliisihallitus yhdessä poliisilaitosten kanssa. Valvontaan liittyviä menettelyjä ehdotetaan kuitenkin kevennettäväksi. Poliisihallituksen ja poliisilaitosten ei enää tarvitsisi lain mukaan ilmoittaa toisilleen esimerkiksi laissa tarkoitettujen hyväksymisten peruuttamisesta.

Turvallisuusalan elinkeinorikos korvaisi rikosnimikkeenä nykyisen vartioimisliikerikoksen. Sen tunnusmerkistöä kuitenkin supistettaisiin siltä osin, ettei yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä koskevan toimeksiannon vastaanottaminen enää tulisi rangaistavaksi erillisenä rikoksena. Muihin lain kriminalisointeihin esitetään tehtäväksi vähäisiä täsmennyksiä.

Tapahtumailmoituksen laatimis- ja säilytysvelvollisten piiriä esitetään laajennettavaksi. Myös järjestyksenvalvojan olisi laadittava tiettyihin toimenpiteisiin johtaneista tapahtumista tapahtumailmoitus. Vastaavasti järjestyksenvalvojan työnantajan olisi säilytettävä tapahtumailmoituksia kahden vuoden ajan niiden laatimispäivästä silloinkin, kun työnantaja ei olisi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija.

Myös salassapitovelvollisten piiriä laajennettaisiin. Järjestyksenvalvoja olisi näet laissa säädetyin edellytyksin salassapitovelvollinen. Salassapitovelvollisuuteen esitetään säädettäväksi sellainen poikkeus, että salassapitovelvollisuus ei koskisi muutoin salassa pidettävien tietojen antamista poliisimiehelle rikoksen paljastamiseksi tai selvittämiseksi.

Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että laissa tarkoitetuissa vartijan tehtävissä voitaisiin käyttää virkasuhteisen henkilöstön lisäksi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevaa, tietyt erityisvaatimukset täyttävää henkilöstöä. Poliisilaitos voisi sopia vartijan tehtävien antamisesta turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle. Poliisilaitoksella ei kuitenkaan olisi tällaiseen sopimiseen velvollisuutta. Yksityisiä vartijoita käytettäisiin pääsääntöisesti samanaikai-

sesti virkasuhteisten vartijoiden kanssa. Jos poliisin säilytystiloissa toimisi vain yksityisiä vartijoita, poliisin olisi kohdistettava säilytystiloihin myös etävalvontaa. Tällainen ratkaisu olisi mahdollinen vain silloin, jos vartioinnin kohteena olisi päihtyneiden käsittelystä annetussa laissa (461/1973) tarkoitettu vapautensa menettänyt henkilö. Jos henkilön vapaudenmenetys perustuisi muihin syihin, yksityisiä vartijoita voitaisiin käyttää vain silloin, jos paikalla olisi vähintään yksi virkamies.

Pääsääntönä olisi edelleen pidettävä sitä, että vartioimistehtävät poliisin säilytystiloissa olisivat virkasuhteisen henkilöstön hoidettavana, Tämän vuoksi laissa esitetäänkin säädettäväksi niistä edellytyksistä, joiden vallitessa yksityisiä vartijoita voitaisiin käyttää.

Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain mukaisissa vartijan tehtävissä toimivalla yksityisellä vartijalla olisi oltava paitsi voimassaoleva hyväksyntä vartijaksi myös erityinen, asetuksella määritettävät vaatimukset täyttävä koulutus. Vartija toimisi poliisin valvonnassa ja ohjauksessa ja olisi velvollinen noudattamaan poliisin toimivaltansa rajoissa antamia käskyjä. Lisäksi vartija olisi rikosoikeudellisessa virkavastuussa.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset ja yritysten sääntelytaakkaan kohdistuvat vaikutukset

Ehdotetulla järjestyksenvalvoja- ja turvasuojaustoiminnan luvanvaraistamisella olisi taloudellisia vaikutuksia. Vaikutukset kohdistuisivat sekä viranomaisten että alan elinkeinotoimintaa harjoittavien toimintaan.

Viranomaistoimintaan kohdistuvat taloudelliset vaikutukset olisivat oletettavasti suurimmillaan lain voimaantulon jälkeisenä siirtymäaikana. Siirtymäajan jälkeen luvanhakijoiden määrä tasoittuisi. Siirtymäaikana Poliisihallituksessa tarvittavan lisäresurssin määräksi voidaan arvioida 0,5—1 henkilötyövuotta. Lisäkustannukset voitaisiin kattaa elinkeinonharjoittajilta perittävillä lupamaksuilla.

Maassamme toimii tällä hetkellä karkeasti arvioituna useita satoja järjestyksenvalvojatoimintaa harjoittavia yrityksiä ja elinkeinonharjoittajia. Myös toimintaa harjoittavia yhdistyslaissa tarkoitettuja yhdistyksiä on useita satoja. Kuitenkin on oletettavissa, että vain osa näistä tahoista hakisi ehdotettua turvallisuusalan elinkeinolupaa, mikä on otettava huomioon esityksen taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa.

Yleisötilaisuuksissa ja yleisissä kokouksissa suoritettava järjestyksenvalvonta ehdotetaan jätettäväksi luvanvaraisuuden ulkopuolelle. Tämä vähentäisi selvästi niiden tahojen määrää, joilla olisi velvollisuus hakea turvallisuusalan elinkeinolupaa. Esimerkiksi järjestyksenvalvontaa yleisötilaisuuksissa suorittavat aatteelliset yhdistykset eivät todennäköisesti ainakaan laajassa mitassa hakisi lupaa voidakseen toimia järjestyksenvalvontatehtävissä muualla kuin kokoontumislaissa tarkoitetuissa tilaisuuksissa.

Luvanvaraisuuden piiriin tulevien uusien yritysten määrää arvioitaessa olisi vielä otettava huomioon, että useilla järjestyksenvalvojatoimintaa harjoittavilla yrityksillä on jo nyt nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain mukainen vartioimisliikelupa. Valvonnassa saatujen tietojen mukaan aiemmin järjestyksenvalvontaan keskittyneet yritykset ovat erityisesti vuosina 2010 - 2012 aiempaa aktiivisemmin hakeneet lupaa myös vartioimisliiketoiminnan harjoittamiseen. Näistä syistä luvanvaraisuuden piiriin lain voimaantulon myötä täysin uusina tulevien yritysten nettomäärä olisi huomattavasti vähäisempi kuin teoreettinen maksimimäärä. Määrän voidaan arvioida olevan noin 100 - 200.

Myös turvasuojaustoimintaa ehdotetaan eräiltä osin saatettavaksi luvanvaraisuuden piiriin. Luvanvaraiseksi tulisi sellainen ansiotarkoituksessa tapahtuva, toimeksiantosopimukseen perustuva turvasuojaustoiminta, joka käsittäisi hyväksymistä edellyttävien turvasuojaustehtävien suorittamista. Arviot tällaista toimintaa tällä hetkellä harjoittavien yritysten määrästä vaihtelevat. Finanssialan Keskusliiton hyväksymien murtohälytysjärjestelmiä toimittavien liikkeiden ja lukkoseppäliikkeiden yhteismäärä on noin 200, mutta erilaisten päällekkäisyyksien vuoksi todellinen yhteismäärä jää tätä pienemmäksi. Lukkoseppätoimintaa harjoittavien yritysten

edunvalvontajärjestöllä Suomen Turvaurakoitsijaliitto ry:llä on ollut vuonna 2013 noin 140 jäsenyritystä ja vastaavasti murtohälytysjärjestelmiä toimittavia liikkeitä edustavassa Turva-alan yrittäjät ry:ssä jonkin verran yli 100 jäsenyritystä. Kun mukaan lasketaan edellä mainittuihin etujärjestöihin kuulumattomat toimijat, arvio uusista luvanvaraisuuden piiriin tulevista turvasuojausyrityksistä ja toimintaa harjoittavista luonnollisista henkilöistä tarkentuu noin 300 luvanhakijaan.

Uusien luvanvaraisuuden piiriin tulevien yritysten toimintaan luvanvaraisuudella olisi taloudellisia vaikutuksia. Ehdotettua turvallisuusalan elinkeinolupaa nykyään vastaavan vartioimisliikeluvan hinta on vuonna 2013 ollut 342 euroa. Vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen hinta on puolestaan ollut 150 euroa. Lupamaksujen lisäksi yrityksen olisi varattava työvoimaresursseja esimerkiksi lakiehdotuksessa edellytettyjen ilmoitusvelvoitteiden täyttämiseen. Pienissäkin yrityksissä näitä kustannuksia olisi kuitenkin pidettävä niin vähäisinä, ettei niillä olisi kohtuutonta vaikutusta esimerkiksi markkinoille tuloon.

Kun kaikilla turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoilla olisi oltava palveluksessaan vastaava hoitaja, myös luvanvaraisuuden piiriin uusina tulevat yritykset joutuisivat täyttämään tämän vaatimuksen. Työvoimakustannuksiin tällä ei todennäköisesti olisi suurta vaikutusta, koska vastaaviksi hoitajiksi esitettävät henkilöt toimisivat vastaavina hoitajina käytännöllisesti katsoen aina jonkin muun operatiivisen tehtävän ohella. Sen sijaan vastaavalle hoitajalle esitetyillä koulutusvaatimuksilla olisi jonkin verran taloudellisia vaikutuksia. Nämä vaikutukset kohdistuisivat myös niihin nykyisen lain mukaisen vartioimisliikeluvan haltijoihin, joiden vastaavissa hoitajissa tapahtuisi vaihdoksia, koska vastaavan hoitajan koulutusvaatimuksia esitetään laajennettaviksi.

Todennäköistä olisi, että uudet luvanvaraisuuden piiriin tulevat järjestyksenvalvoja- ja turvasuojaustoimintaa harjoittavat yritykset pyrkisivät vyöryttämään kustannukset asiakashintoihinsa. Tämä voisi lisätä jonkin verran asiakasyritysten painetta turvautua omaan työsuhteiseen järjestyksenvalvojahenkilöstöön.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettuun lakiin esitetyillä muutoksilla olisi toimintaa harjoittavien turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoiden koulutuskustannuksiin liittyviä taloudellisia vaikutuksia. Esitetyn säilytystilojen erityiskoulutuksen aiheuttamat kustannusvaikutukset näkyisivät todennäköisesti palvelun hinnassa, mikä puolestaan lisäisi jonkin verran viranomaiselle koituvia kustannuksia. Kuitenkaan esimerkiksi yksityisen säilytystilojen vartijan käyttämisen kustannus ei todennäköisesti ainakaan merkittävästi poikkeaisi virkasuhteisen vartijan käyttämisen kustannuksista.

Eri viranomaisten keskinäisiin toimivaltasuhteisiin ehdotetuilla muutoksilla ei olisi vaikutusta. Esityksessä ehdotetaan luovuttavaksi eräistä Poliisihallitukselle ja poliisilaitokselle nykyisessä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa asetetuista ilmoitusvelvollisuuksista. Nämä velvollisuudet ovat koskeneet pääosin viranomaisten keskinäisen informaation välittämistä. Vastaisuudessa viranomaiset saisivat tarvitsemansa informaation joko turvallisuusalan valvontarekisteristä, jonne informaation vastaanottanut viranomainen tekisi siitä asianmukaisen merkinnän tai muuna viranomaisten sisäisenä informaationa. Poliisiviranomaiset voisivat kohdistaa näin vapautuneet resurssit muuhun toimintaan.

Valvonnan kohdistumisella aiempaa laajemmin järjestyksenvalvojatoimintaa harjoittaviin yrityksiin olisi vaikutusta paitsi lupaviranomaisena toimivan Poliisihallituksen myös poliisilaitosten toimintaan.

Poliisin velvollisuudesta tarkastaa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitettujen luvanhaltijoiden toimipaikat joka toinen vuosi ehdotetaan luovuttavaksi. Poliisilla olisi oikeus tarkastaa toimipaikkoja mutta ei enää tarkastusvelvollisuutta. Toteutuessaan muutos johtaisi todennäköisesti siihen, että turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoiden toimipaikkoihin kohdistettaisiin tarkastuksia satunnaisesti ja ennen kaikkea silloin, kun siihen olisi erityinen syy. Siten po-

liisin resursseja vapautuisi muutoksen myötä muuhun poliisitoimintaan.

Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettuun lakiin ehdotetut muutokset johtaisivat toteutuessaan siihen, että poliisi voisi käyttää voimavarojaan aikaisempaa joustavammin. Poliisilaitokset voisivat turvautua yksityisten vartijoiden käyttöön säilytystiloissa muun muassa tilapäisten ruuhkahuippujen tasaamiseksi samoin kuin tilapäisen muun vartiointitarpeen täyttämiseksi. Tilapäisluontoiset tarpeet voitaisiin poliisilaitosten toimesta hoitaa joustavasti ilman, että virkasuhteisten vartijoiden määrään olisi välttämätöntä tehdä muutoksia.

4.3 Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei arvioida olevan erityisiä ympäristövaikutuksia.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla olisi myös yhteiskunnallisia vaikutuksia. Ehdotettu järjestyksenvalvoja- ja turvasuojaustoiminnan luvanvaraistaminen johtaisi siihen, että tämän toiminnan taustalla oleviin henkilöihin voitaisiin kohdistaa valvontaa. Tällä olisi rikostorjunnallista merkitystä.

Kaikille järjestyksenvalvojille ehdotetulla salassapitovelvollisuudella olisi merkitystä ihmisten oikeusturvaa lisäävänä samoin kuin toimeksiantajan luottamuksellisen tiedon suojaa parantavana tekijänä. Oikeusturvaa parantava merkitys olisi myös kaikille järjestyksenvalvojille ehdotetulla velvollisuudella tapahtumailmoituksen laatimiseen.

Vartijan poistamisoikeudesta ehdotetaan säädettäväksi nykyistä täsmällisemmin ja tarkkarajaisemmin, millä on merkitystä kohdehenkilöiden perusoikeuksien kannalta. Perusoikeuksien toteutumista palvelisi myös vartijalle ehdotettu valtuus vapauttaa rikoksesta epäilty kiinniotettu eräissä tilanteissa.

5 Asian valmistelu

Lakihanke on valmisteltu sisäministeriössä. Hankkeen ohjausryhmässä ovat sisäministeriön lisäksi olleet edustettuina oikeusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö sekä Poliisihallitus.

Valmistelun aikana hankkeeseen liittyviä etujärjestöjä ja sidosryhmiä on kuultu sekä kahdenkeskisissä että laajemmissa kuulemistilaisuuksissa. Laaja, useille etujärjestö- ja sidosryhmätahoille tarkoitettu kuulemistilaisuus järjestettiin 15. päivänä helmikuuta 2012. Eri tahoja on kuultu kahdenkeskisissä kuulemisissa keväällä 2012. Turvallisuusalan koulutusta antaville oppilaitoksille tarkoitettu kuulemistilaisuus järjestettiin 16. päivänä marraskuuta 2012. Lisäksi keväällä 2012 hankkeeseen on voinut ottaa kantaa otakantaa.fi-vuorovaikutusfoorumissa.

Hankkeeseen liittynyt lausuntokierros pidettiin 3.1—28.2.2013. Hankkeesta pyydettiin lausunnot 41 taholta. Määräaikaan mennessä hankkeesta antoi lausuntonsa 38 tahoa. Lisäksi lausunnon antoi neljä sellaista tahoa, jolta lausuntoa ei erikseen ollut pyydetty. Poliisihallitus täydensi lisäksi aiempaa lausuntoaan kesäkuussa 2013.

Lausunnoissa ehdotettuun uudistukseen suhtauduttiin lähtökohtaisesti myönteisesti. Niitä pidettiin kuitenkin osittain riittämättöminä ja eräissä lausunnoissa hallituksen esitysluonnosta kritisoitiin eräiltä osin voimakkaasti.

Ehdotettuun vartijoita, järjestyksenvalvojia ja turvasuojaajia koskevan sääntelyn kokoamiseen yhteen lakiin lausunnonantajat suhtautuivat lähes poikkeuksetta myönteisesti. Eräiden lausunnonantajien mielestä vartijan ja järjestyksenvalvojan tehtävänimikkeet olisi yhdistettävä. Monet lausunnonantajat esittivät vartijan ja järjestyksenvalvojan koulutusta koskevia huomautuksia. Vartijan ja järjestyksenvalvojan ehdotetuista toimivaltuuksista esitettiin myös useissa lausunnoissa yksityiskohtaisia huomautuksia.

Ehdotettu järjestyksenvalvojatoiminnan aiempaa laajempi luvanvaraistaminen sai annetuissa lausunnoissa runsaasti kannatusta. Sen laajuutta pidettiin kuitenkin eräissä lausunnoissa riittämättömänä

Turvasuojaustoimintaa koskevista säännöksistä lausuntonsa antaneet katsoivat laajasti, että hyväksymistä edellyttävä turvasuojaustoiminta olisi saatettava elinkeinotoimintana luvanvaraiseksi vastaavalla tavalla kuin vartioimisliike- ja järjestyksenvalvo-

jatoimintakin. Ehdotettua sääntelyä pidettiin siten tältä osin useissa lausunnoissa täysin riittämättömänä.

Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettuun lakiin ehdotettuja muutoksia arvosteltiin eräiden lausunnonantajien taholta. Ehdotettuja muutoksia pidettiin ongelmallisina muun muassa perustuslain julkisen hallintotehtävän yksityiselle antamista koskevan 124 §:n kannalta.

Lausuntojen perusteella lakiehdotuksiin ehdotetaan tehtäväksi useita muutoksia. 1. lakiehdotuksen rakennetta ehdotetaan muutettavaksi siten, että voimankäyttö-, ase- ja järjestyksenvalvojakouluttajia koskevat säännökset siirrettäisiin omaan lukuunsa. Järjestyksenvalvojatoiminnan luvanvaraisuutta ehdotetaan laajennettavaksi lausuntokierroksella olleeseen lakiluonnokseen verrattuna siten, että myös niin sanotuista yhden hengen yrityksistä tulisi luvanvaraisia. Lisäksi järjestyksenvalvonta kokoontumislaissa tarkoitetuissa tilaisuuksissa ehdotetaan jätettäväksi kokonaan luvanvaraisuuden ulkopuolelle. Järjestyksenvalvojana toimimiselle ehdotetaan säädettäväksi eräitä koulutusvaatimuksiin liittyviä lisäedellytyksiä.

Hyväksymistä edellyttävän turvasuojaustoiminnan määritelmää ehdotetaan muutettavaksi. Samalla ehdotetaan lausuntopalautteen perusteella tehdyn linjanvedon perusteella, että hyväksymistä edellyttävien turvasuojaustehtävien suorittamista käsittävä turvasuojaustoiminta säädettäisiin tietyin edellytyksin luvanvaraiseksi.

Lakiehdotukseen poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain muuttamisesta ehdotetaan tehtäväksi eräitä muutoksia, joilla muun muassa halutaan korostaa ehdotetun yksityisen vartijan käyttämismahdollisuuden tilapäisyyttä. Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi useita pienempiä muutoksia.

Varsinaisten lausuntopyyntöjen lisäksi 39 yliopistolta ja ammattikorkeakoululta pyydettiin erikseen lausuntoa 1. lakiluonnoksen ehdotetusta 26 §:stä, jonka mukaan järjestyksenvalvojia voitaisiin asettaa myös yliopiston tai ammattikorkeakoulun toimipaikkaan. Lausuntonsa tästä antoi 11 korkeakoulua. Lausunnon antaneet korkeakoulut suhtautuivat esitettyyn asettamismahdollisuuteen lähes poikkeuksetta myönteisesti.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnan käsiteltävänä on parhaillaan hallituksen esitys HE 57/2013 turvallisuusselvityslaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi. Jos esitykseen sisältyvä 1. lakiehdotus tulee voimaan, ehdotetun yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain ehdotettu 108 § ehdotetaan muutettavaksi kuulumaan seuraavasti:

108 § Suppea turvallisuusselvitys

Vastaavan hoitajan, voimankäyttökouluttajan, asekouluttajan, vartijan, järjestyksenvalvojakouluttajan ja järjestyksenvalvojan koulutuksen järjestäjällä on oikeus pyytää koulutukseen oppilaaksi tai opettajaksi hakeutuvasta turvallisuusselvityslaissa (/) tarkoitettu suppea turvallisuusselvitys.

Samalla hallituksen esityksen HE 57/2013 1. lakiehdotuksen 21 §:n 2 momentin 4 kohtaa olisi muutettava siten, että se käsittää vastaavat tehtävät kuin ehdotetun yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 108 §.

Jos eduskunnan käsiteltävänä olevan edellä mainitun hallituksen esityksen HE 57/2013 1. lakiehdotus tulee voimaan, ehdotetun poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 1 luvun 6 §:n 3 momentti ehdotetaan muutettavaksi kuulumaan seuraavasti:

Vartijan tehtävään voidaan määrätä vain henkilö,

1) jonka hyväksyminen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitetuksi vartijaksi on voimassa,

2) joka on suorittanut hyväksytysti tehtävän edellyttämän koulutuksen (säilytystilojen erityiskoulutus),

3) jolla on turvallisuusselvityksistä annetun lain (/) 48 §:ssä tarkoitetun turvallisuusselvitysrekisterin mukaan voimassa oleva turvallisuusselvitys tai turvallisuusselvitystodistus, ja

4) jota voidaan muutoinkin pitää tehtävään sopivana.

Eduskunnan käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä HE 7/2013 valtioneuvoston turvatoimilaiksi olisi toteutuessaan vaikutusta 1. lakiehdotuksen ehdotettuun 83 §:ään, jossa säädettäisiin turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävän toiminnan suhteesta eräisiin muissa laeissa säädettyihin turvallisuus-

tehtäviin. Jos lakiehdotus valtioneuvoston turvatoimilaiksi tulee voimaan, ehdotetun 1. lakiluonnoksen 83 §:n 1 momentin 1 kohta ehdotetaan muutettavaksi seuraavaan muotoon:

1) ilmailulaissa (1194/2009), tuomioistuinten turvatarkastuksista annetussa laissa (1121/1999), eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetussa laissa (485/2004), poliisilaissa (872/2011), rajavartiolaissa (578/2005) tai valtioneuvoston turvatoimilaissa (/) tarkoitettujen turvatarkastustehtävien suorittamisesta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista

Ehdotettu laki olisi jaettu kymmeneen eri lukuun. Ensimmäisessä luvussa olisivat yleiset säännökset. Lain 2 luvussa säädettäisiin vartioimisliiketoiminnasta ja 3 luvussa puolestaan järjestyksenvalvojatoiminnasta. Lain 4 lukuun esitetään koottavaksi voimankäyttö-, ase- ja järjestyksenvalvojakouluttajia koskevat säännökset.

Lain 5 lukuun olisi koottu turvasuojaustoimintaa koskeva sääntely. Lain 6 luvussa säädettäisiin luvanvaraisilta yksityisiltä turvallisuuspalveluilta edellytettävästä turvallisuusalan elinkeinoluvasta. Lain 7 lukuun esitetään koottavaksi säännökset yksityisten turvallisuuspalveluiden valvonnasta.

Lain 8 luvussa säädettäisiin turvallisuusalan neuvottelukunnasta. Lain 9 luvussa olisivat puolestaan lain rangaistussäännökset. Lain 10 lukuun olisi koottu erinäisiä säännöksiä ja 11 lukuun lain voimaantulo- ja siirtymäsäännökset.

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Lain tavoite ja soveltamisala.* Ehdotetun pykälän 1 momentissa esitetään säädettäväksi lain tavoitteista. Lain tavoitteena olisi edelleen yksityisten turvallisuuspalvelujen laadun ja luotettavuuden varmistaminen. Lisäksi lain tavoitteena olisi viranomaisten ja yksityisten turvallisuuspalvelujen välisen yhteistyön edistäminen.

Yksityisten turvallisuuspalvelujen laatua ja luotettavuutta pyrittäisiin varmistamaan useilla lakiin otettavilla säännöksillä. Säännökset vartioimisliiketoiminnan luvanvaraisuudesta saisivat ehdotuksen mukaan rinnalleen myös säännökset järjestyksenvalvojatoiminnan ja hyväksymistä edellyttävien turvasuojasuojaustehtävien luvanvaraisuudesta, joskin järjestyksenvalvojatoiminnan luvanvaraisuudesta esitetään tehtäväksi joitakin poikkeuksia. Luvanvarainen toiminta olisi laista tarkemmin ilmenevin tavoin valvottua ja turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijana toimivan luonnollisen tai oikeushenkilön palveluksessa olisi oltava koulutettu vastaava hoitaja.

Vartijoiden, järjestyksenvalvojien ja hyväksymistä edellyttävissä turvasuojaustehtävissä toimivien hyväksynnän tehtäviinsä suorittaisi poliisilaitos. Menettelyllä varmistettaisiin henkilöiden rehellisyys, luotettavuus ja sopivuus tehtävään henkilökohtaisten ominaisuuksien puolesta. Tällä lisättäisiin turvallisuuspalvelujen laatua ja luotettavuutta. Lisäksi vartijoiden ja järjestyksenvalvojien koulutukselle asetettaisiin erityisvaatimuksia.

Yksityiset turvallisuuspalvelut olisivat viranomaisten jatkuvassa valvonnassa. Yleisestä ohjauksesta ja valvonnasta vastaisi Poliisihallitus, joka toimisi samalla myös turvallisuusalan elinkeinolupia myöntävänä viranomaisena. Paikallistason valvonnasta huolehtisivat paikalliset poliisilaitokset.

Lain tavoitteena olevaa yhteistyön edistämistä viranomaisten ja yksityisten turvallisuuspalvelujen välillä palvelisivat muun muassa säännökset vartijan ja järjestyksenvalvojan velvollisuudesta tiettyjen törkeiden, jo tapahtuneiden rikosten ilmoittamiseen. Lisäksi tietyille alueille asetetut järjestyksenvalvojat toimisivat tehtävässään poliisin tai rajavartiolaitoksen apuna, mikä olisi omiaan edistämään edellä mainittua yhteistyötä.

Lakia sovellettaisiin ehdotetun 2 momentin mukaisesti vartioimisliiketoimintaan, järjestyksenvalvojatoimintaan ja turvasuojaustoimintaa, joita kutsuttaisiin laissa yksityisiksi turvallisuuspalveluiksi. Kun lain tarkoittamat yksityiset turvallisuuspalvelut tulisivat asiallisesti määritellyiksi jo 2 momentin säännöksissä, niitä ei tarvitsisi enää erikseen nykyiseen tapaan määritellä määritelmiä koskevassa 2 §:ssä. Yksityisten turvallisuuspalveluiden määritelmä laajenisi käsittämään myös järjestyksenvalvojapalvelut.

Ehdotettu pykälä vastaisi pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 1 §:ää. Lain soveltamisalasta esitetään nyt kuitenkin säädettäväksi nimenomaisesti.

2 §. *Määritelmät.* Ehdotetun pykälän 1 kohdan vartioimisliiketoiminnan määritelmä vastaisi nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdan määritelmää. Vartioimisliiketoiminnalla tarkoitettaisiin edelleen ansiotarkoituksessa suoritettavaa, toimeksiantosopimukseen perustuvaa vartioimistehtävien suorittamista. Jotta kyseessä voisi olla laissa tarkoitettu vartioimisliiketoiminta, sekä ansiotarkoitus- että toimeksiantoon perustumisvaatimusten olisi täytyttävä. Jos jompikumpi tunnusmerkki puuttuisi, kyse ei olisi laissa tarkoitetusta vartioimisliiketoiminnasta.

Vaatimus ansiotarkoituksesta sulkisi edelleen talkootyönä suoritetun vartioinnin vartioimisliiketoiminnan määritelmän ulkopuolelle. Esimerkiksi venekerhon jäsenten vastikkeetta suorittama venekerhoalueen vartiointi jäisi lain soveltamisalan ulkopuolelle juuri tämän vuoksi. Vastaavalla tavalla vartioimisliiketoiminnaksi ei katsottaisi myöskään esimerkiksi yrittäjien talkoorenkaan suorittamaa partiointia pienteollisuusalueella.

Toiminnan tosiasiallista tarkoitusta olisi pidettävä ratkaisevana arvioitaessa sitä, perustuisiko toiminta ansiotarkoitukseen. Jos vartiointia harjoitettaisiin ilmaiseksi sen vuoksi, että tosiasiallisena tavoitteena olisi myöhemmin saada aikaan vastikkeellinen toimeksiantosopimus, kyse olisi ansiotarkoituksessa tapahtuvasta ja siten lupaa edellyttävästä toiminnasta.

Vaatimus toimeksiantosopimukseen perustumisesta sulkisi edelleen omavartioinnin lain soveltamisalan ulkopuolelle. Siten tilanteessa, jossa vartiointia suorittava henkilö olisi suoraan työ- tai muussa palvelussuhteessa vartioitavan kohteen tai alueen omistajaan tai haltijaan tai esimerkiksi henkilöön, jonka koskemattomuuden suojaamisesta hän vastaisi, ei olisi kyse vartioimisliiketoiminnasta.

Ehdotetun pykälän 2 kohdan vartioimistehtävän määritelmä vastaisi nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 2 §:n 1 momentin 3 kohdan määritelmää. Vartioimistehtävänä pidettäisiin siten omaisuuden vartiointia, henkilön koskemattomuuden suojaamista sekä vartioimiskohteeseen tai toimeksiantajaan kohdistuneen rikoksen paljastamista samoin kuin näiden tehtävien valvomista.

Useimmissa tapauksissa ei ole epäselvyyksiä siitä, onko kyseessä omaisuuden vartiointi vai ei. Nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain perusteluista johdettua tulkintalinjaa voidaan pitää vakiintuneena. Tulkintalinjaa omaisuuden vartioinnin suhteen ei ole tarkoitus muuttaa. Siten eräänä rajanvetona olisi edelleen se, että toimintaa, joka ei sisältäisi inhimillisiä toimia vaan olisi luonteeltaan puhtaasti teknistä, ei edelleenkään pidettäisi vartioimistehtävän suorittamisena. Jos esimerkiksi rikosilmoitinlaitteistosta välittyvä hälytys vain kiertäisi teknisesti yrityksen palvelimen kautta seuraavaan yritykseen, jossa varsinaisesti hälytyksen johdosta ryhdyttäisiin inhimillisiin toimenpiteisiin, ensin mainitun yrityksen toiminnassa ei olisi kyse vartioimistehtävän suorittamisesta. Myöskään palo-, LVI- tai prosessihäiriöhälytysten vastaanottamista ja niihin reagoimista ei pidettäisi omaisuuden vartiointina. Kuitenkin rikosperusteisten hälytysten vastaanottaminen ja reagointi niihin olisi luonnollisesti omaisuuden vartiointia. Omaisuuden vartiointina ja siten vartioimistehtävien suorittamisena olisi pidettävä myös sellaisten kiinteistön tulevien hälytysten vastaanottamista ja niihin liittyviä toimia, joiden suhteen ei hälytystä vastaanotettaessa ole tietoa siitä, onko kyse LVI- vai murtohälytyksestä.

Edelleen kiinteistössä voisi olla tehtäviä, joihin kuuluu esimerkiksi ovien lukituksen kaltaisia turvallisuustoimenpiteitä, ilman, että tehtäviä vielä tällä perusteella katsottaisiin vartioimistehtäviksi. Kyse olisi vartioimistehtävästä vasta, jos tehtävään kuuluisi nimenomaisesti erityisten turvallisuustoimenpiteiden suorittamista. Tällöin ei olisi merkitystä sillä, kuinka suuren tai pienen osan henkilön työajasta tällaiset erityiset turvallisuustoimenpiteet veisivät. Siten esimerkiksi yrityksen aulassa vieraita vastaanottavan henkilön työtä olisi pidettävä vartioimistehtävänä, jos siihen kuuluisi vaikkapa kameravalvontaa. Pelkkää henkilöiden pääsyn oikeutuksen tarkastamista ei vielä itsessään pidettäisi omaisuuden vartiointina ja siten vartioimistehtävänä.

Henkilön koskemattomuuden suojaamisessa voisi olla kyse joko momentin 4 kohdan

mukaisesta henkivartijatehtävästä tai esimerkiksi kokonaisen myymälän tai sairaalan vastaanottopoliklinikan henkilöstön koskemattomuuden suojaamisesta. Tehtävän luokittelemisella henkivartijatehtäväksi olisi merkitystä vartijan voimankäyttövälineiden kantamisen ja vartijan asun käyttämisen suhteen. Tosiasiallista yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä ei pidettäisi henkilön koskemattomuuden suojaamisena eikä tällainen tosiasiallinen toiminta turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijankaan toimesta olisi lakiin perustumattomana julkisen vallan käyttönä mahdollista. Käytännössä vartijan vartioimistehtävä olisi edelleen usein omaisuuden vartioinnin ja henkilön koskemattomuuden suojaamisen yhdistelmä. Esimerkiksi kauppaliikkeessä tehtävänä olisi usein sekä vartioida liikkeessä myytävänä olevaa ja muuta omaisuutta että suojata myymälähenkilökunnan koskemattomuutta.

Nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain mukainen rikoksen paljastaminen on aiheuttanut joissakin tapauksissa rajanveto-ongelmia sen suhteen, milloin kyseessä on lupaa edellyttävä vartioimisliiketoiminta ja milloin ei. Nykyisenkään lain perusteluissa asianajo- tai muuhun vastaavaan toimintaan liittyvää rikoksen paljastamista ei ole pidetty vartioimisliiketoimintana. Myöskään esimerkiksi KHT- tai HTM-tilaintarkastusyhteisöjen suorittamia tilintarkastuslain mukaisia erityisiä tarkastuksia tai muita erillisestä toimeksiannosta tehtäviä erikoistarkastuksia ei olisi pidettävä vartioimistehtävien suorittamisena, vaikka niihin saattaakin liittyä rikoksen paljastamista. Esimerkkeinä tilintarkastusyhteisöjen suorittamista muista erillisestä toimeksiannosta tehtävistä erikoistarkastuksista voidaan mainita näiden yhteisöjen suorittamat konkurssipesien erityistarkastukset tai niin kutsuttu forensic-toiminta. Yhteistä edellä mainituille lakiehdotuksen sääntelemän toiminnan ulkopuolelle jääville toiminnoille on paitsi se, että niiden tulkitseminen vartioimistehtäviksi olisi epätarkoituksenmukaista myös se, että toiminnan harjoittajat ovat omaa toimialaansa koskevan valvonnan piirissä muiden säännösten perusteella.

Rikoksen paljastamiseen liittyvä henkilön tarkkailu olisi pääsääntöisesti henkilöön kohdistuvaa lyhytaikaista tarkkailua rikoksen paljastamiseksi. Käytännössä rikoksen paljastamiseen liittyvä vartioimistehtävä voisi käsittää esimerkiksi toimeksiantajana olevaan kauppaliikkeeseen kohdistuneen hävikin paljastamista. Kyse voisi olla myös esimerkiksi toimeksiantajan omaisuuden tarkkailemisesta sen paljastamiseksi, kuka mahdollisesti on syyllistynyt omaisuuteen kohdistuviin vahingontekoihin. Käytännössä rikoksen paljastamiseen liittyisi monissa tapauksissa pikemminkin vartioimisalueen ja siellä olevan omaisuuden kuin tietyn henkilön tarkkailu.

Jos henkilöä tarkkailtaisiin muussa kuin rikoksen paljastamisen tarkoituksessa, kyse ei olisi lupaa edellyttävästä vartioimistehtävästä. Jos henkilö antaisi esimerkiksi puolisonsa uskottomuusepäilyn selvittämistä koskevan toimeksiannon ulkopuoliselle elinkeinonharjoittajalle, toiminta ei edellyttäisi turvallisuusalan elinkeinolupaa. Luvanvaraisuuden piirissä olisi sen sijaan esimerkiksi kauppaliikkeen hävikin selvittämiseen liittyvä henkilön tarkkailu samoin kuin henkilön tarkkailu sen selvittämiseksi, onko henkilö syyllistymässä lainvastaiseen vahingontekoon.

Pykälän 3 kohdan mukainen myymälätarkkailun määritelmä vastaisi nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 2 §:n 1 momentin 4 kohdan määritelmää. Myymälätarkkailulla tarkoitettaisiin edelleen vartioimistehtävää, jossa vartioidaan myymälässä olevaa omaisuutta. Kysymys olisi nimenomaisesti myymälässä myyntitarkoituksessa olevasta omaisuudesta. Myymälätarkkailun käsitteellä olisi kytkentä lakiehdotuksen 22 §:n vartijan asun käyttämistä koskevaan säännökseen.

Ehdotetun pykälän 4 kohdan mukainen henkivartijatehtävän määritelmä vastaisi nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 2 §:n 1 momentin 5 kohdan määritelmää. Henkivartijatehtävällä tarkoitettaisiin edelleen tietyn henkilön koskemattomuuden suojaamisen käsittävää vartioimistehtävää. Kyse voisi olla joko yhden yksittäisen henkilön suojaamisesta tai korkeintaan muutaman nimetyn henkilön käsittävän ryhmän suojaamisesta. Sen sijaan laajemman henkilöjoukon kuten esimerkiksi sairaalan henkilökunnan koskemattomuuden suojaa-

minen ei voisi olla henkivartijatehtävä vaikka kyse olisi sinänsä luvanvaraiseksi vartioimistehtäväksi luokiteltavasta henkilön koskemattomuuden suojaamisesta. Henkivartijatehtävällä olisi kytkentä vartijan ampuma-aseen kantamista koskevaan 19 §:n säännökseen sekä vartijan asun käyttämistä koskevaan 22 §:n säännökseen.

Arvokuljetustehtävän määritelmä ehdotetun pykälän 5 kohdassa vastaisi nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 2 §:n 1 momentin 6 kohdan määritelmää. Nykyisen lain perusteluissa on lähdetty siitä, että jotta kyseessä voisi olla arvokuljetustehtävä, kuljetuksiin tulisi liittyä tavanomaisista kuljetuksista poikkeavia turvallisuusjärjestelyjä ja kuljetettavan omaisuuden olisi oltava erityisen arvokasta. Tätä olisi edelleen pidettävä lähtökohtana siltä osin, että arvokuljetustehtävältä olisi vaadittava turvallisuusjärjestelyjä. Tällaisena turvajärjestelynä olisi kuitenkin pidettävä jo sitä, että kuljetusta koskevaan toimeksiantosopimukseen liittyisi nimenomaisesti sovittu tai olosuhteista muutoin ilmenevä palkkio kuljetuksen lisäksi myös kuljetettavana olevan omaisuuden vartioinnista. Turvallisuusjärjestelyiltä ei siten edellytettäisi tavanomaisuudesta poikkeamista, vaan tavanomaisiksi katsottavatkin turvallisuusjärjestelyt olisivat riittäviä kuljetuksen katsomiseen arvokuljetustehtäväksi. Siten ei edellytettäisi esimerkiksi panssaroidun ajoneuvon tai aseistetun vartijan käyttöä. Esimerkiksi vartijan panssaroimattomalla ajoneuvolla suorittamaa kuljetusta pidettäisiin arvokuljetustehtävänä.

Arvokuljetustehtävänä voitaisiin pitää muunkin kuin erityisen arvokkaan omaisuuden kuljettamista. Edellytyksenä olisi vain se, että turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimeksiantaja olisi antanut toimeksiannon kuljetettavana olevan omaisuuden vartioimisesta sen arvosta riippumatta.

Tehtävän katsomisella arvokuljetustehtäväksi olisi edelleen kytkentä vartijan asua ja voimankäyttövälineitä koskevaan sääntelyyn. Esimerkiksi ampuma-asetta saisi kantaa laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä arvokuljetustehtävää suorittava vartija.

Ehdotetun pykälän 6 kohdan mukainen vartijan määritelmä vastaisi nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 2 §:n 1 momentin 9 kohdan määritelmää. Vartijalla tarkoitettaisiin edelleen henkilöä, joka vartioimisliikkeen palveluksessa suorittaa vartioimistehtäviä. Siten muita kuin vartioimistehtäviä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa suorittavat henkilöt eivät olisi edelleenkään vartijoita.

Vartioimisalueen määritelmä ehdotetun pykälän 7 kohdassa vastaisi nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 2 §:n 1 momentin 12 kohdan määritelmää. Vartioimisalueella tarkoitettaisiin siten nykyiseen tapaan vartioimistehtäviin liittyvää, toimeksiantosopimuksessa yksilöityä kiinteistöä, rakennusta, huonetta, rakennelmaa sekä muuta yleistä tai yksityistä paikkaa ja aluetta samoin kuin sen osaa. Kun vartioimisalueena voisi olla sekä yleinen että yksityinen paikka, vartioimistehtäviä voitaisiin käytännössä harjoittaa millä tahansa toimeksiantosopimuksessa sovitulla alueella. Tämä edellyttäisi luonnollisesti sitä, että toimeksiantajalla olisi alueen suhteen määräysvalta. Käytännössä toimeksiantajan olisi oltava vartioimisalueen omistaja tai haltija. Henkilön koskemattomuuden suojaamiseen ja rikoksen paljastamiseen saattaisi kuitenkin liittyä tehtäviä, joita voitaisiin suorittaa muuallakin kuin vartioimisalueella. Vartioimistehtävä voisi siten olla kyseessä tietyissä tapauksissa silloinkin, kun varsinaista vartioimisaluetta ei ole voitu määritellä.

Vaikka erillisestä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden käsittävän toimeksiannon vastaanottamista koskevasta kiellosta esitetäänkin luovuttavaksi, yleisenäkin pidettävällä vartioimisalueella vartioimistehtävä voisi käsittää vain omaisuuden vartiointia, henkilön koskemattomuuden suojaamista, rikoksen paljastamista tai näiden tehtävien valvomista. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija ei siten voisi pitää vartioimisalueella yllä yleistä järjestystä ja turvallisuutta, koska tällaista tehtävää olisi jo sinänsä pidettävä julkisena hallintotehtävänä, josta olisi säädettävä lailla.

Vartioimisalueen käsitteellä olisi kytkentä ehdotuksen 4 §:n vartijan tehtäviä ja toimialuetta koskevaan säännökseen ja 15 §:ssä ehdotettuun pääsyn estämis- ja poistamisoikeuteen.

Pykälän 8 kohdan vartioimiskohteen määritelmä vastaisi nykyistä määritelmää. Varti-

oimiskohteessa olisi kyse henkilöstä, esineestä tai muusta omaisuudesta, jonka vartiointia toimeksiantosopimus koskee. Kun vartioimisalue määrittäisi sen, missä vartioimistehtävä suoritetaan, vartioimiskohteen määrittelyn avulla kävisi puolestaan ilmi, mihin vartiointi kohdistuu. Vartioimiskohteena voisivat olla esimerkiksi tietyt nimetyt henkilöt, joiden koskemattomuuden suojaamisesta toimeksiantosopimuksessa olisi kyse. Vartioimiskohteella olisi edelleen liityntä 81 §:n henkilöstö- ja työvuorotiedostoja sekä 82 §:n toimintaohjeita koskeviin säännöksiin.

Pykälän 9 kohdan teleskooppipatukan määritelmä vastaisi nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 2 §:n 1 momentin 15 kohdan määritelmää. Teleskooppipatukalla tarkoitettaisiin edelleen avattuna vähintään 45 senttimetriä ja enintään 70 senttimetriä pitkää patukkaa, joka voidaan kuljetusta varten painaa kokoon.

Järjestyksenvalvojatoiminnan määritelmä ehdotetun pykälän 10 kohdassa olisi kokonaan uusi. Järjestyksenvalvojatoiminnalla tarkoitettaisiin järjestyksenvalvojien asettamista järjestyksenvalvojan toimialueelle samoin kuin järjestyksenvalvojien välittämistä. Määritelmä olisi tarpeen, koska lakiesityksessä käytetään useissa kohdin järjestyksenvalvojatoiminnan käsitettä.

Myös ehdotetun pykälän 11 kohdan mukainen järjestyksenvalvontatehtävän määritelmä olisi laissa uusi mutta vastaisi asiasisällöltään sitä, mitä järjestyksenvalvojatehtävillä on järjestyksenvalvojista annetussa laissa tarkoitettu. Järjestyksenvalvontatehtävällä tarkoitettaisiin järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä sekä rikosten ja onnettomuuksien estämistä järjestyksenvalvojan toimialueella. Määritelmä liittyisi muun muassa järjestyksenvalvojan toimivaltuuksien käyttötarkoitussidonnaisuuteen: järjestyksenvalvoja ei luonnollisesti voisi käyttää toimivaltuuksiaan muuten kuin järjestyksenvalvontatehtävän hoitamiseksi.

Järjestyksenvalvontatehtäviin kuuluvalla järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitotehtävällä olisi yhtymäkohtia poliisin vastaavaan tehtävään. Kun järjestyksenvalvojalle esitetyt toimialueet - yksityistilaisuutta lukuun ottamatta - olisivat luonteeltaan sellaisia, että yleisöllä on niihin pääsy, kyse olisi useimmiten nimenomaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä. Järjestyksenvalvontatehtäviin kuuluva rikosten ja onnettomuuksien estäminen olisi myös osaltaan päällekkäinen vastaavien viranomaistehtävien kanssa. Keskeisenä erona viranomaistehtäviin olisi kuitenkin se, että järjestyksenvalvontatehtävä aina liittyisi tiettyyn järjestyksenvalvojan toimialueeseen.

Järjestyksenvalvontatehtävät olisivat jossakin määrin päällekkäisiä myös vartioimistehtävien kanssa. Esimerkiksi turvallisuuden ylläpitämiseen ja rikosten estämiseen voisi käytännössä kuulua toimia, joita voitaisiin pitää myös omaisuuden vartiointina.

Myös ehdotetun pykälän 12 kohdan järjestyksenvalvojan määritelmä olisi laissa uusi. Järjestyksenvalvoja olisi kuitenkin määritelty niiden tehtävien kautta, jotka järjestyksenvalvojalle jo nykyään järjestyksenvalvojista annetun lain perusteella kuuluvat. Järjestyksenvalvojia olisivat sekä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevat mainittuja tehtäviä hoitavat henkilöt että muutoin näitä tehtäviä hoitavat henkilöt. Se, tulisivatko lain järjestyksenvalvojia ja järjestyksenvalvojatoimintaa koskevat säännökset sovellettaviksi, määräytyisi järjestyksenvalvojan käsitteen määrittelyn perusteella. Siten lain säännöksiä sovellettaisiin myös silloin, kun henkilön pääasiallisena tosiasiallisena tehtävänä olisi järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen, vaikka tehtävät olisi nimetty jonkin muun tehtävän suorittamiseksi. Luonnollisesti esimerkiksi ravintolan tarjoilijalla voisi olla nykyiseen tapaan osana tarjoilijan työtään myös tehtävänään järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ravintolassa ilman, että tehtävä tätä kautta muodostuisi järjestyksenvalvojan tehtäväksi. Sen sijaan lain kiertämiseksi olisi katsottava esimerkiksi narikkavahtimestaripalvelun nimellä ravintolassa tapahtuva tosiasiallinen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistehtävä.

Myös järjestyksenvalvojan toimialueen määritelmä ehdotetun pykälän 13 kohdassa olisi uusi. Järjestyksenvalvojan toimialueella tarkoitettaisiin kaikkia niitä alueita, joille järjestyksenvalvojia olisi lakiesityksen 26 ja 28 §:n mukaisesti asetettu. Näitä toimialueita olisivat 26 §:n mukaisesti kokoontumislaissa tarkoitetut yleiset kokoukset tai yleisötilai-

suudet, yksityistilaisuudet, ulkoilulaissa (606/1973) tarkoitetut leirintäalueet, merilain (674/1994) 15 luvussa tarkoitetut matkustajan kuljettamista suorittavat alukset majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetussa laissa (308/2006) tarkoitetut majoitus- ja ravitsemisliikkeet sekä yliopisto- ja ammattikorkeakoululaeissa (558/2009 ja 351/2003) tarkoitettujen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimipaikat. Ehdotuksen 28 §:ssä tarkoitettuja toimialueita puolestaan olisivat terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteet koulukoteja tai lastensuojelulaitoksia lukuun ottamatta, kansaneläkelaitoksen toimipisteet, työ- ja elinkeinotoimistot, kauppakeskukset, liikenneasemat, satamat, lentopaikat tai joukkoliikenteen kulkuneuvot. Järjestyksenvalvojan toimialueella olisi kytkentä järjestyksenvalvojan tehtävään ja toimivaltuuksiin.

Turvasuojaustehtävällä tarkoitettaisiin ehdotetun pykälän 14 kohdan mukaan edelleen rakenteellisen suojauksen tai sähköisten valvontajärjestelmien suunnittelemista, asentamista, korjaamista tai muuttamista sekä muiden turvallisuusjärjestelyjen suunnittelemista. Turvasuojaustehtävän määritelmä vastaisi nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 2 §:n 1 momentin 17 kohdan määritelmää.

Rakenteellisella suojauksella tarkoitettaisiin nykyiseen tapaan muun muassa rakennuksen ovi-, ikkuna- ja muiden aukkojen varustamista tai niiden rakenteiden vahvistamista tunkeutumisen estämiseksi tai vaikeuttamiseksi. Myös esimerkiksi alueelle rakennettavia aitoja tai portteja olisi pidettävä rakenteellisena suojauksena.

Sähköisillä valvontajärjestelmillä tarkoitettaisiin nykyiseen tapaan sellaisia sähköisiä järjestelmäkokonaisuuksia tai yksittäisiä laitteita, joiden avulla pyrittäisiin valvomaan tunkeutumisyrityksiä rakennukseen tai alueella tai tavalla tai toisella kontrolloimaan henkilön kulkua tällaisissa paikoissa. Tyypillisimpiä sähköisiä valvontajärjestelmiä olisivat erilaiset rikosilmoitin-, kulunvalvonta- ja kameravalvontalaitteistot. Paloilmoitinjärjestelmiä ei edelleenkään pidettäisi sähköisinä valvontajärjestelminä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain tarkoittamassa mielessä. Tässä tarkoitetuille sähköisille valvontajärjestelmille olisi yhteistä se, että niillä kaikilla pyrittäisiin tavalla tai toisella estämään, paljastamaan ja valvomaan ihmisten tai ajoneuvojen kulkua alueelle tai alueen sisällä.

Suunnittelulla viitattaisiin edelleen sekä varsinaisiin suunnittelutehtävin että niin sanottuun turvakonsultointiin. Rakenteellisen suojauksen ja sähköisten valvontajärjestelmien suunnittelun lisäksi turvasuojaustehtäväksi katsottaisiin myös muiden turvallisuusjärjestelyjen suunnittelu. Siten esimerkiksi turvallisuuskonsultoinnissa olisi kyse turvasuojaustehtävästä silloinkin, kun konsultointi ei liittyisi rakenteelliseen suojaukseen tai sähköisiin valvontajärjestelmiin mitenkään, kunhan kyse vain olisi turvallisuusjärjestelyihin liittyvästä konsultoinnista. Turvallisuuskonsultointia säänneltäisiin siten turvasuojausta koskevan sääntelyn kautta eikä sen erillistä sääntelyä ole tästä syystä pidettävä tarpeellisena.

Asentamista, korjaamista tai muuttamista on rakenteellisen turvasuojauksen ja sähköisten valvontajärjestelmien yhteydessä käytettävinä käsitteinä pidettävä sinänsä selvinä. Esimerkiksi laitteiden käyttämistä ei ole pidettävänä näiden käsitteiden piiriin kuuluvana toimintana. Myöskään sellaista laiteasetusten muuttamista, jota vartija suorittaa esimerkiksi vartioimisliikkeen hälytyskeskuksen päivystystehtävässä, ei ole pidettävä sähköisten valvontajärjestelmien muuttamisena. Tällaisen muuttamisen olisi katsottava kuuluvan osaksi vartioimistehtäviä. Sen sijaan sellaista laiteasetusten muuttamista, jota ei olisi katsottava vartioimistehtäväksi, olisi pidettävä turvasuojaustehtävänä.

Hyväksymistä edellyttävän turvasuojaustehtävän määritelmä ehdotetun pykälän 15 kohdassa poikkeaisi nykyisestä määritelmästä. Nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 2 §:n 1 momentin 18 kohdan määritelmän mukaan hyväksymistä edellyttävällä turvasuojaustehtävällä tarkoitetaan turvasuojaustehtävää, johon liittyy pääsy sellaisiin toimeksiantajan turvallisuusjärjestelyjä koskeviin luottamuksellisiksi määriteltyihin tietoihin, joiden avulla on mahdollista tunkeutua tai olennaisesti helpottaa tunkeutumista toimeksiantajan hallitsemaan ulkopuolisilta suljettuun paikkaan. Määritelmästä seuraa tiettyä tulkinnanvaraisuutta muun mu-

assa sen suhteen, milloin kysymyksessä on tunkeutumisen olennainen helpottuminen. Esimerkiksi murtohälytyslaitteiden asennustyötä tekevällä yrityksellä saattaa olla hallussaan laitteiston käyttö- ja huoltokoodit, joilla laitteiston voi ohittaa mutta toisaalta kiinteistön rakenteellinen suojaus saattaa olla niin vahva, ettei edes näillä laitteistoa koskevilla tiedoilla voi olennaisesti helpottaa tunkeutumista paikkaan.

Uuden ehdotetun pykälän 15 kohdan määritelmäsäännöksen mukaan hyväksymistä edellyttävällä turvasuojaustehtävällä tarkoitettaisiin sähköisten ja mekaanisten lukitusjärjestelmien, murtohälytysjärjestelmien ja kulunvalvontajärjestelmien asentamista, korjaamista tai muuttamista. Kyseessä olisivat toiminnot, joiden suorittamisen yhteydessä saaduilla tiedoilla voitaisiin tyypillisesti vähintään helpottaa tunkeutumista toimeksiantajan tiloihin. Määritelmäsäännöksen tarkoitus ei siten muuttuisi nykyisestä, mutta säännöksen muuttamisella pyrittäisiin selkeyttämään rajanvetoa hyväksymistä edellyttävän ja muun turvasuojaustehtävän välillä. Toisaalta määritelmäsäännöksen muuttaminen johtaisi joissakin tapauksissa nykyistä jonkin verran jäykempään tulkintaan turvasuojaustehtävän luonteen suhteen. Kun esimerkiksi nykyisin on yhtenä rajanvetona hyväksymistä edellyttävien ja muiden turvasuojaustehtävien suhteen pidetty sitä, suorittaako lukkoseppä pelkästään sarjoittamattomia avainpesiä vai myös lukkojen sarjoitusta, vastaisuudessa erolla ei enää olisi merkitystä, koska kaikki mekaanisten lukitusjärjestelmien asennustyö olisi määritelty hyväksymistä edellyttäväksi turvasuojaustehtäväksi.

Hyväksymistä edellyttäviin turvasuojaustehtäviin kuuluisivat ensinnäkin sähköisten ja mekaanisten lukitusjärjestelmien asentaminen, korjaaminen tai muuttaminen. Sähköisissä lukitusjärjestelmissä olisi kyse ovien sähkölukkorungoista, käyttölaitteista, valvontakytkimistä sekä ovien ohjaus- ja valvontalaitteista yhteyksineen. Mekaaniset lukitusjärjestelmät puolestaan käsittäisivät lukkorungot, vääntönupit, painikkeet sekä avainpesät avainjärjestelmineen.

Myös murtohälytysjärjestelmien ja kulunvalvontajärjestelmien asentaminen, korjaaminen tai muuttaminen olisi hyväksymistä edellyttävä turvasuojaustehtävä. Murtohälytysjärjestelmät käsittäisivät kiinteistöön tai alueelle sisään tunkeutumisen tai murtautumisen varalle toteutettavat hälytyslaitteistot yhteyksineen. Kulunvalvontajärjestelmissä puolestaan olisi kyse rakennuksessa tapahtuvan kulkemisen rajoittamista ja rekisteröintiä palvelevista laitteistoista yhteyksineen.

Hyväksymistä edellyttävänä turvasuojaustehtävänä pidettäisiin edellä mainittujen järjestelmien asentamista, korjaamista tai muuttamista. Pelkkää järjestelmien valmistamista tai myymistä ei tällaisena tehtävänä pidettäisi, koska siihen ei tyypillisesti liity luottamuksellisten tietojen vaihtamista, johon yhteiskunnan intressit toiminnan säätelyssä nimenomaan liittyvät.

Kulunvalvontajärjestelmien muuttamisena pidettäisiin esimerkiksi järjestelmien niin sanottuja pääkäyttäjäpalveluja. Tällaisiin pääkäyttäjäpalveluihin kuuluisi muun muassa mahdollisuus lisätä järjestelmään ja poistaa sieltä käyttäjiä samoin kuin mahdollisuus muuttaa käyttäjien kulkuoikeuksia.

Edellä mainittujen järjestelmien asentamisena, korjaamisena tai muuttamisena ei pidettäisi sellaisia niihin liittyviä, lähinnä kaapeloinnin kaltaisia sähköasennustehtäviä, joissa ei olisi kyse varsinaisten järjestelmiin kuuluvien laitteiden tai ilmaisinten asentamisesta. Tällaiset sähköasennustehtävät eivät siten olisi hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä. Vaikka näissä tehtävissä toimivat saavat haltuunsa esimerkiksi järjestelmien rakennepiirustuksia, he eivät kuitenkaan saa normaalisti sellaisia luottamuksellisiksi määriteltyjä tietoja, joiden avulla esimerkiksi alueelle tai paikkaan tunkeutuminen helpottuisi olennaisesti. Kun esimerkiksi murtohälytysjärjestelmien asennusliikkeet käytännössä usein teettävät järjestelmien kaapelointityön sähköliikkeellä, tällaista sähköliikkeen suorittamaa kaapelointia ei pidettäisi hyväksymistä edellyttävänä turvasuojaustehtävänä.

Hyväksymistä edellyttävän turvasuojaustehtävän määritelmällä olisi kytkentä ennen kaikkea ehdotetun lain 60 §:ään, jossa ehdotetaan säädettäväksi turvasuojaustoiminnan luvanvaraisuudesta. Turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttäisi vain sellainen turvasuojaustoiminta, joka käsittäisi hyväksy-

mistä edellyttävien turvasuojaustehtävien suorittamista.

Turvasuojaustoiminnan määritelmä ehdotetun pykälän 16 kohdassa vastaisi nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 2 §:n 1 momentin 19 kohdan määritelmää. Jotta kyseessä olisi laissa tarkoitettu turvasuojaustoiminta, toiminnan olisi tapahduttava ansiotarkoituksessa ja perustuttava toimeksiantosopimukseen.

Turvasuojaajalla tarkoitettaisiin ehdotetun pykälän 17 kohdan mukaan edelleen sellaista henkilöä, joka suorittaa turvasuojausliikkeen palveluksessa hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä. Siten kaikki turvasuojausliikkeen palveluksessa turvasuojaustehtäviä suorittavat eivät olisi turvasuojaajia, vaan turvasuojaajan käsite olisi liitetty vain hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä suorittaviin. Turvasuojausliikkeen palveluksessa olevana pidettäisiin paitsi työsuhteessa turvasuojausliikkeeseen olevaa henkilöä myös sitä, joka suorittaa tehtäviä omaan lukuunsa itsenäisesti joko elinkeinonharjoittajana tai satunnaisesti muuten. Turvasuojaajan määritelmä vastaisi nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 2 §:n 1 momentin 21 kohdan määritelmää.

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan määritelmä ehdotetun pykälän 18 kohdassa olisi kokonaan uusi. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalla tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on voimassaoleva lupa laissa luvanvaraiseksi säädetyn toiminnan harjoittamiseen. Kyse voisi siten olla sekä vartioimisliiketoiminnan että lupaa edellyttävän järjestyksenvalvojatoiminnan tai hyväksymistä edellyttävän turvasuojaustehtävän harjoittajasta. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan käsitteen avulla esitetään korvattavaksi vartioimisliikeluvan käsite, minkä lisäksi sillä viitattaisiin edellä mainitulla tavalla myös lupaa edellyttävän ja luvan saaneen järjestyksenvalvojatoiminnan harjoittajaan samoin kuin hyväksymistä edellyttävien turvasuojaustehtävien harjoittajaan.

Pykälän 19 kohdassa ehdotettu vastaavan hoitajan määritelmä vastaisi pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 2 §:n 1 momentin 8 kohdan määritelmää. Selvyyden vuoksi esitettäisiin kuitenkin nimenomaisesti säädettäväksi, että turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevaksi katsottaisiin myös turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijana oleva luonnollinen henkilö. Vastaava hoitaja vastaisi edelleen nimenomaan siitä, että turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan liiketoiminnassa noudatettaisiin yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain säännöksiä. Vastaava hoitaja ei siten vastaisi muiden elinkeinotoimintaa koskevien säännösten noudattamisesta liiketoiminnassa, ellei hän olisi samalla esimerkiksi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijana toimivan osakeyhtiön toimitusjohtaja.

Vastaavan hoitajan olisi edelleen oltava turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa tai toimittava itse tämän liiketoiminnan harjoittajana. Ottaen huomioon vastaavan hoitajan keskeisen roolin yhdyshenkilönä valvontaviranomaisille ei voitaisi pitää asianmukaisena, että vastaavan hoitajan palvelut voitaisiin ostaa ulkoisena palvelutoimintana.

Toimipaikan ja päätoimipaikan määritelmät ehdotetun pykälän 20 ja 21 kohdissa vastaisivat muutoin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 2 §:n 1 momentin 10 ja 11 kohtien määritelmiä, mutta vartioimisliikkeen toimi- ja päätoimipaikan sijaan kyse olisi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimi- ja päätoimipaikasta. Sellaiset rakennukset, rakennelmat, huoneet ja muut tilat, joita turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija käyttää asiakaspalveluun, hälytysten vastaanottamiseen tai sisäiseen hallintoon olisivat toimipaikkoja. Sitä toimipaikkaa, josta turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimintaa pääasiallisesti harjoitettaisiin tai olisi tarkoitus harjoittaa, kutsuttaisiin puolestaan päätoimipaikaksi. Toimipaikan ja päätoimipaikan käsitteillä olisi kytkentä lakiehdotuksen 68 §:n turvallisuusalan elinkeinolupaa, 72 §:n muutosilmoitusta, 74 §:n vastaavaa hoitajaa, 82 §:n toimintaohjeita, 87 §:n tietojensaantioikeutta sekä 87 §:n vuosiilmoitusta koskeviin säännöksiin.

2 luku Vartioimisliiketoiminta

3 §. *Luvanvaraisuus.* Vartioimisliiketoimintaa saisi edelleen harjoittaa vain sellainen

luonnollinen tai oikeushenkilö, joka on saanut siihen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitetun luvan. Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 3 §:n 1 momenttia. Lupaa ei enää kutsuttaisi vartioimisliikeluvaksi vaan turvallisuusalan elinkeinoluvaksi. Muilta osin lupaa koskevat säännökset vastaisivat pääpiirteittäin nykyisiä vartioimisliikelupaa koskevia säännöksiä.

Ehdotetun pykälän 2 momentissa olisi informatiivisista syistä viittaus siihen, että luvasta säädettäisiin tarkemmin turvallisuusalan elinkeinolupaa koskevassa 6 luvussa.

4 §. *Vartijan tehtävät ja toimialue.* Ehdotettu pykälä olisi kokonaan uusi ja sen tarkoituksena on määrittää vartijan tehtävät ja se, missä vartija voi vartioimistehtäviä suorittaa. Vartijan tehtävänä olisi pykälän 1 momentin mukaan suorittaa vartioimistehtäviä vartioimisalueella. Vartioimisalue puolestaan olisi määritelty ehdotuksen 2 §:n 1 momentin 7 kohdassa. Vartioimisalueen ulkopuolella kyseessä ei pääsääntöisesti voisi olla vartioimistehtävä. Säännöksellä pyrittäisiin sitomaan vartijan toiminta sellaisille alueille, joiden omistaja tai haltija olisi nimenomaisella tahdonilmaisullaan sopinut vartijan asettamisesta alueelle.

Koska erillisen omaisuuden vartiointiin, henkilön koskemattomuuden suojaamiseen tai rikokseen paljastamiseen liittyvää tehtävää ei voi välttämättä sitoa tietylle vartioimisalueelle, vartijan katsottaisiin näissä tehtävissä ehdotetun 2 momentin mukaisesti voivan toimia vartioimistehtävissä myös muualla kuin vartioimisalueella. Siten esimerkiksi puistossa olevaa erillistä omaisuutta voitaisiin vartioida, vaikka puiston omistajan kanssa ei olisikaan tehty toimeksiantosopimusta, jossa puisto olisi määritelty vartioimisalueeksi. Vastaavasti henkilö, jonka koskemattomuuden suojaamisesta vartioimistehtävässä olisi kyse, saattaisi liikkua alueilla, joiden omistajalla tai haltijalla ei olisi mitään tekemistä vartiointia koskevan toimeksiannon kanssa.

5 §. *Suhde viranomaistoimintaan.* Vaikka vartioimisliiketoimintaan ja vartioimistehtäviin kuuluu toimintoja, joissa on ilmeisiä päällekkäisyyksiä viranomais- ja erityisesti poliisitoiminnan kanssa, olisi tarpeen säätää erikseen poliisille laissa määrättyjen tehtävien vaikeuttamisen kiellosta. Kielto ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö vartioimisliike voisi ottaa vastaan toimeksiantoa lakiesityksen mukaisista vartioimistehtävistä. Siten vartioimisliiketoimintaan voi kuulua esimerkiksi rikoksen paljastaminen, vaikka poliisillekin on uudessa poliisilaissa säädetty tehtäväksi rikoksen paljastaminen. Vartioimisliiketoiminnassa ei kuitenkaan saisi vaikeuttaa vastaavaa viranomaisille kuuluvaa tehtävää. Vaikeuttamisena olisi pidettävä esimerkiksi paljastetun rikoksen aktiivista peittelyä siinä tarkoituksessa, että rikos ei tulisi poliisin tietoon. Vartioimisliiketoimintaa harjoittavalla turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalla tai vartijalla ei kuitenkaan toisaalta olisi velvollisuutta tehdä rikoksesta ilmoitusta poliisille, ellei kyseessä olisi säännöksen toisessa momentissa tarkoitettu törkeä rikos. Esimerkiksi tilanteessa, jossa vartija on henkilöä tarkkailemalla paljastanut rikoksen, josta rikoksen asianomistaja ei halua tehdä ilmoitusta, myöskään vartijalla ei olisi ilmoitusvelvollisuutta.

Vartijalle esitetään edelleen asetettavaksi erityistä velvollisuutta ilmoittaa vartioimistehtävissä tietoonsa saamansa jo tehty rikos poliisille. Tällainen velvollisuus vartijalla on jo nykyisinkin. Vartijan olisi ilmoitettava pykälän 2 momentin mukaan rikoslain 15 luvun 10 §:ssä mainituista rikoksista. Tällaisia rikoksia ovat joukkotuhonta, joukkotuhonnan valmistelu, rikos ihmisyyttä vastaan, törkeä rikos ihmisyyttä vastaan, sotarikos, törkeä sotarikos, kidutus, kemiallisen aseen kiellon rikkominen, biologisen aseen kiellon rikkominen, Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantaminen, maanpetos, törkeä maanpetos, vakoilu, törkeä vakoilu, valtiopetos, törkeä valtiopetos, raiskaus, törkeä raiskaus, törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, murha, tappo, surma, törkeä pahoinpitely, ryöstö, törkeä ryöstö, ihmiskauppa, törkeä ihmiskauppa, panttivangin ottaminen, törkeä tuhotyö, törkeä terveyden vaarantaminen, ydinräjähderikos, kaappaus, rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, törkeä ympäristön turmeleminen ja törkeä huumausainerikos.

Rikoslain 15 luvun 10 §:n mukaan hankkeilla olevasta, säännöksessä mainitusta törkeästä rikoksesta ilmoittaminen on jokamiehenvelvollisuus. Ilmoitus on tehtävä viranomaiselle tai sille, jota vaara uhkaa. Vartijan osalta ilmoittamisvelvollisuus koskisi myös jo tehtyjä rikoksia ja tällainen ilmoitus olisi tehtävä aina poliisille. Joissakin tapauksissa toimeksiantaja saattaisi haluta, ettei poliisi saa tietää kyseiseen tahoon kohdistuneen rikoksen tapahtuneen. Rikoslain 15 luvun 10 §:ssä olevat rikokset ovat kuitenkin niin törkeitä, ettei olisi yhteiskunnallisesti hyväksyttävää, että turvallisuusalalla ammatikseen toimiva vartija saisi jättää niistä viranomaisille ilmoittamatta.

Erityinen ilmoitusvelvollisuus ei koskisi vartijan vartioimistehtäviensä ulkopuolella saamia tietoja rikoksista. Rikoslain 15 luvun 10 §:n 2 momentin tapaan ilmoittamisvelvollisuus ei koskisi myöskään vartijalle läheisen henkilön tekemiä rikoksia. Läheisten henkilöiden osalta viitattaisiin edellä mainittuun rikoslain säännökseen.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 10 §:ää.

Nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 9 §:n kielto ottaa vastaan toimeksiantoa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä esitetään kumottavaksi tarpeettomana. Kun julkisen vallan käytön tulee perustuslain 2 §:n mukaan perustua lakiin ja kun toisaalta perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa yksityiselle vain lailla tai lain nojalla, erillistä kieltoa ei voida pitää tarpeellisena. Vartioimisliiketoiminnassa ei siten jatkossakaan voitaisi ottaa toimeksiantoa, joka käsittää sitoumuksen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä, koska tällaiselle toimeksiannolle ei olisi lakiin pohjautuvaa perustetta. Tarkoituksena ei olisi tältä osin muuttaa nykyistä oikeustilaa.

6 §. *Vartioimistehtävissä noudatettavat yleiset periaatteet.* Pykälän 1 momentin mukaan vartioimistehtävissä olisi toimittava oikein ja tasapuolisesti sekä sovinnollisuutta edistäen. Vastaavat periaatteet ovat voimassa poliisi- ja järjestyksenvalvojatoiminnassa.

Käyttäytyminen olisi oikeaa silloin, kun se herättäisi luottamusta ja kunnioitusta. Henkilön tulisi käyttäytyä kohteliaasti, huomaavaisesti ja tinkimättömästi sekä osoittaa itsehillintää ja välttää epäystävällisyydeksi tai pikkumaisuudeksi helposti käsitettävissä olevia ilmauksia. Toimenpiteiden kohteina olevia henkilöitä tulisi käsitellä hienotunteisesti ja heidän ihmisarvoaan kunnioittaen. Asiallinen käyttäytyminen loisi perustan hyville suhteille yleisöön, mikä taas olisi pitkällä tähtäyksellä välttämätöntä tehtävien hoidon onnistumiseksi.

Tasapuolisuusvaatimus tarkoittaisi muun muassa sitä, että yksittäisiä toimenpiteitä ja päätöksiä ei voitaisi tehdä pelkästään liiketaloudellisin perustein tai toimeksiantajan ohjeisiin nojaten, vaan nimenomaan turvallisuuden ylläpitämiseksi. Toimenpiteet eivät luonnollisestikaan saisi olla myöskään rodun, kansallisen tai etnisen alkuperän, ihonvärin, kielen, sukupuolen, iän, perhesuhteiden, sukupuolisen suuntautumisen tai terveydentilan taikka uskonnon, yhteiskunnallisen mielipiteen, poliittisen tai ammatillisen toiminnan tai muun näihin rinnastettavan seikan perusteella syrjiviä.

Poliisilaissa omaksuttuun tapaan toimenpiteisiin liitettäisiin tarpeellisuusvaatimus ja suhteellisuusvaatimus. Tästä säädettäisiin ehdotetun pykälän 2 momentissa. Toimenpiteiden olisi oltava välttämättömiä tehtävän suorittamiseksi ja puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen. Tarpeellisuusperiaatteeseen liittyen korostettaisiin erikseen sitä, että kenenkään oikeuksiin ei saataisi puuttua enempää kuin tehtävän suorittamiseksi on välttämätöntä.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 12 §:ää.

7 §. *Toimenpiteen perusteen ilmoittaminen.* Turvallisuustoimenpiteiden kohteina olevien henkilöiden oikeusturvan varmistamiseksi kaikkiin vartijan toimenpiteisiin liitettäisiin velvollisuus ilmoittaa toimenpiteen peruste. Vastaava ilmoittamisvelvollisuus on säädetty myös uuden poliisilain 1 luvun 7 §:ssä. Vasta toimenpiteen perusteen tietäessään henkilöllä olisi mahdollisuus harkita sen oikeellisuutta sekä mahdollista tarvetta turvautua oikeussuojakeinoihin. Toimenpiteet perustelemalla vältyttäisiin myös väärinkäsityksistä johtuvista oikeustoimilta.

Henkilön tila tai muut olot saattaisivat edellyttää toimenpiteen perusteen ilmoittamisvelvollisuudesta poikkeamista. Henkilön tilalla viitattaisiin esimerkiksi vahvaan päihtymykseen. Muilla oloilla viitattaisiin esimerkiksi kiireelliseen tilanteeseen, jossa ilmoittaminen vaarantaisi toimenpiteen onnistumisen.

Toimenpiteen kohteena olevan sijasta toimenpiteen peruste ilmoitettaisiin tämän edustajalle esimerkiksi silloin, kun toimenpiteen kohde olisi alle 15-vuotias lapsi ja kun tämän huoltaja olisi itse tapahtumapaikalla tai muuten vaikeuksitta tavoitettavissa.

Toimenpiteiden kohteena olevien oikeusturvan varmistamiseen liittyisi myös velvollisuus antaa ohjausta siitä, ketkä ovat toiminnasta vastaavat henkilöt. Silloinkin kun toimintaan ei liittyisi muutoksenhakumahdollisuutta, kuten vartioimistehtävien osalta on asianlaita, olisi oikeusturvan kannalta tärkeää tietää, kuka vastaisi toiminnasta ja kenen puoleen voitaisiin kääntyä lisäperustelujen saamiseksi ja mahdollisten valitusten tekemiseksi.

Esityksen yhtenä tavoitteena on korostaa turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevan vastaavan hoitajan roolia liikkeen toiminnan säännösten- ja määräystenmukaisuudesta vastaavana henkilönä. Tähän liittyen toimenpiteen kohteena oleva olisi tarvittaessa ohjattava ottamaan esitetyn 2 momentin mukaisesti yhteyttä nimenomaan liikkeen vastaavaan hoitajaan. Suuremmissa turvallisuusalan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä vastaavan hoitajan ja varsinaisen vartijan välissä on yleensä työnjohto- tai kenttäjohtoporras. Tällöin yhteydenotto saattaisi olla tarkoituksenmukaista ohjata tehtäväksi ensisijaisesti tuohon, mahdollisesti päivystäväänkin portaaseen. Kuitenkin varsinaisen vastaavan hoitajan nimi ja yhteystiedot olisi myös aina kerrottava.

Ohjauksen tarpeellisuus perustuisi yleensä toimenpiteen kohteena olleen suoranaiseen pyyntöön tai muuhun tyytymättömyyttä osoittavaan käyttäytymiseen.

Toimenpiteen kohteen edustajan osalta viitattaisiin 1 momentin yhteydessä lausuttuun.

Ehdotettu pykälä vastaisi nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 13 §:ää.

8 §. *Tapahtumailmoitus.* Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään osin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 17 §:ää.

Nykyisestä poiketen tapahtumailmoituksen laatimisvelvollisuus koskisi vain sellaisia tapahtumia, jotka johtavat kiinniottamiseen tai voimakeinojen käyttöön. Vartijan velvollisuus laatia tapahtumailmoitus olisi siten nykyistä suppeampi. Tapahtumailmoituksen laatimisvelvoitetta puoltavat intressit liittyvät ennen kaikkea sellaisista tapahtumista raportoimiseen, joilla on kiinteä yhteys ihmisten perusoikeuksiin. Tällaisia tapahtumia ovat vapaudenriiston käsittävä kiinniottaminen samoin kuin mikä tahansa voimakeinojen käyttötilanne. Siten esimerkiksi tilanteesta, jossa vartija on estänyt henkilön pääsyn vartioimisalueelle, ei tarvitsisi laatia tapahtumailmoitusta, jos tilanteeseen ei liittyisi voimakeinojen käyttöä. Luonnollisesti toimeksiantaja ja turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija voisivat vapaasti sopia myös muiden kuin kiinniottamisen tai voimakeinojen käyttöä käsittävien tilanteiden raportoimisesta toimeksiantajalle.

Tapahtumailmoituksen sisältövaatimusten suhteen ei esitetä tehtäväksi muutoksia. Nykyinen käytäntö on tässä suhteessa osoittautunut toimivaksi. Yksityisyyden suojaan liittyvistä syistä on edelleen paikallaan säätää erikseen oikeudesta kirjata toimenpiteiden kohteina olleiden henkilöiden sukunimi, etunimi, henkilötunnus ja osoite tapahtumailmoitukseen.

Ehdotetun pykälän 2 momentissa esitetään säädettäväksi tapahtumailmoituksen säilyttämisvelvollisuutta turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle,

Tapahtumailmoitusten säilyttämistä koskevaa säännöksiä esitetään muutettavaksi myös eräiltä muilta osin. Tapahtumailmoitusten säilytysaikaa ehdotetaan lyhennettäväksi nykyisestä viidestä vuodesta kahteen vuoteen siten, että aika laskettaisiin tapahtumailmoituksen laatimispäivän kalenterivuoden päättymisestä. Viiden vuoden säilytysaikaa on pidettävä tarpeettoman pitkänä. Käytännössä tapahtumailmoituksiin kirjattuja tietoja ei esimerkiksi viranomaisvalvonnassa ole tarvittu läheskään näin pitkän ajan kuluttua. Ehdotettu muutos olisi omiaan myös keventämään turvallisuusalan elinkeinoluvan halti-

joiden hallinnollista taakkaa. Nykyisestä laista poiketen tapahtumailmoitusten hävittämiseen ei olisi ehdotonta velvollisuutta säilytysajan päättymisen jälkeenkään, vaan tapahtumailmoituksia voitaisiin säilyttää pitempäänkin esimerkiksi silloin, kun niihin ei olisi kirjattu henkilötietoja.

Tapahtumailmoituksista muodostuisi pääsääntöisesti henkilörekisteri. Tämän vuoksi tapahtumailmoitusten säilyttämisessä ja käsittelyssä olisi soveltuvin osin huomioitava myös henkilötietolain säännökset. Tapahtumailmoitukseen kirjattu henkilö voisi siten käyttää esimerkiksi henkilötietolain mukaista rekisteröidyn tarkastusoikeutta.

Pykälän 3 momentin mukaan oikeutettuja saamaan jäljennöksen tapahtumailmoituksesta olisivat edelleen toimeksiantaja sekä ehdotetussa 84 §:n 2 momentissa tarkoitettu valvontaviranomainen. Toimenpiteen kohteena olleen henkilön oikeus saada tapahtumailmoitus nähtäväkseen voisi perustua lähinnä tapahtumailmoituksen liittämiseen viranomaistutkintaan kuuluvaan julkiseksi tulevaan aineistoon tai henkilölle henkilötietolain mukaan kuuluvaan tarkastusoikeuteen.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan vartijalle myös velvollisuutta toimittaa tapahtumailmoitus viipymättä poliisilaitokselle silloin, kun vartija olisi käyttänyt lakiehdotuksessa ehdotettua mahdollisuutta vapauttaa kiinniotettu poliisille luovuttamisen sijasta. Ehdotettu velvollisuus olisi tarpeen sen varmistamiseksi, että poliisi voisi ryhtyä toimiin rangaistusvaatimuksen toimittamiseksi vartijan vapauttamalle henkilölle.

9 §. *Salassapitovelvollisuus.* Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 14 ja 41 §:ää. Salassapitovelvollisten piiriä kuitenkin laajennettaisiin. Kun salassapitovelvollisuus käsittäisi kaikki turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävän toiminnan harjoittajat, salassapitovelvollisuuden piiriin tulisivat myös lupaa edellyttävän järjestyksenvalvojatoiminnan harjoittajat. Lisäksi myös järjestyksenvalvojille esitetään vastaavaa salassapitovelvollisuutta, joka vartijoilla ja turvasuojaajilla on ollut jo aiemmin. Kun salassapitovelvollisuuden kohteena oleva järjestyksenvalvojatoiminta voisi perustua myös muuhun kuin toimeksiantoon, olisi tarpeellista erikseen säätää salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluviksi myös työnantajan, toimialueen haltijan tai tilaisuuden järjestäjän salassa pidettävät turvallisuusjärjestelyt sekä liike- ja ammattisalaisuudet.

Pykälän 1 momentin mukaan kiellettyä olisi ensinnäkin tietojen oikeudeton ilmaiseminen. Oikeudettomana ilmaisemisena ei pidettäisi tiedon ilmaisemista toimeksiannon osapuolen suostumuksella. Tiedot voisivat kuitenkin koskea esimerkiksi molempien osapuolten turvallisuusjärjestelyjä, jolloin niiden ilmaisemiselle olisi saatava molempien osapuolten suostumus. Tietojen ilmaiseminen ei olisi oikeudetonta myöskään silloin, kun se tapahtuisi lakisääteisen todistamisvelvollisuuden täyttämiseksi tai rikosprosessin asianosaisen asemassa. Oikeudettoman ilmaisemisen lisäksi kiellettäisiin myös salassapidettävän tiedon muu käyttö omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoittamiseksi.

Salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvilla turvallisuusjärjestelyillä tarkoitettaisiin laajasti ottaen kaikkia sellaisia turvallisuusjärjestelyjä, joista salassapitovelvollinen ei ilman tehtäväänsä olisi saanut tietoja. Käytännössä tiedot turvallisuusjärjestelyistä olisivat samalla usein myös salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia liike- tai ammattisalaisuuksia. Liike- ja ammattisalaisuudet voisivat luonnollisesti käsittää myös muita kuin turvallisuusjärjestelyihin liittyviä tietoja. Salassapidettäviä henkilön yksityisyyden suojan piiriin kuuluvia tietoja olisivat esimerkiksi tiedot henkilön käyttäytymisestä tai ylipäätään oleskelusta vartioimis- tai toimialueella.

Ehdotetussa 2 momentissa esitetään nimenomaisesti säädettäväksi, ettei tietojen oikeudettomana ilmaisemisena pidettäisi tietojen ilmaisemista poliisimiehelle rikoksen paljastamiseksi tai selvittämiseksi. Kun vartijalle ja järjestyksenvalvojalle joka tapauksessa esitetään velvollisuutta törkeän rikoksen ilmoittamiseen, olisi perusteltua, että heillä olisi oikeus – ilman että he olisivat tähän velvollisia – ilmaista myös esimerkiksi poliisille tieto tehtävässään saamastaan törkeää lievemmästä rikoksesta. Tällainen oikeus olisi myös omiaan edistämään yksityisellä turvallisuusalalla toimivien yhteistyötä viranomaisten kanssa. Vartijan ja järjestyksenvalvojan tehtävät liittyvät käytännössä usein ri-

kostorjuntaan vartioimis- tai toimialueella. Henkilön yksityisyyden suojan estämättä heillä olisikin oltava oikeus ilmoittaa tehtävässään tietoonsa saamastaan rikoksesta poliisille.

Pykälän 3 momentissa esitetään nykyiseen tapaan salassapitovelvollisuuden säilymisestä tehtävän päätyttyä. Salassapitovelvollisuus olisi siten ajallisesti rajoittamaton.

10 §. *Vartijaksi hyväksyminen.* Vartijaksi hyväksymisen edellytykset esitetään pidettäväksi ennallaan. Vartijaksi pyrkivälle asetettaisiin siten edelleen ikään, vaadittavaan koulutukseen sekä nuhteettomuuteen liittyviä edellytyksiä. Kaikkien edellytysten olisi täytyttävä, jotta henkilö voitaisiin hyväksyä vartijaksi.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan vartijan olisi oltava iältään 18 mutta ei 68 vuotta täyttänyt. Täysi-ikäisyysvaatimus olisi luonnollinen alaikärajaa koskeva edellytys julkisen vallan käyttöön liittyviä tehtäviä käsittävään ammattiin. Ehdotettu 68 vuoden ikä puolestaan vastaa yleistä eläkeiän ylärajaa. Ehdotetut ikärajavaatimukset vastaisivat nykyisiä vaatimuksia.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa olisi säädetty vartijan koulutukseen liittyvistä edellytyksistä. Vartijan koulutus esitetään kytkettäväksi joko ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain tai ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen vartijan koulutukseen. Viimeksi mainittu vaihtoehto olisi uusi ja liittyisi siihen, että ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen turvallisuusalan perustutkintoon voidaan sisällyttää jo nykyisin säännöksessä mainitut opetusaiheet sisältävä koulutus.

Koulutuksen yleisistä raameista säädettäisiin edelleen lailla. Koulutuksen tulisi siten edelleen sisältää vartiointialaan, vartioimisliiketoimintaan sekä vartijan tehtäviin liittyviä opetusaiheita. Sisäministeriön asetuksella säädettäisiin kyseisten opetusalueiden sisällöstä laajuudesta tarkemmin. Asetuksessa olisi huomioitava myös jo nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain perusteluissa esitetty tavoite siitä, että enemmistö vartijoista olisi tulevaisuudessa vartijan ammattitutkinnon kokonaisuudessaan suorittaneita. Tätä tavoitetta palvelisi se, että vartijan peruskoulutuksen laajuutta jonkin verran lisättäisiin. Vartijan peruskoulutuksen laajuus voisi olla nykyisen 100 tunnin sijasta 120 tuntia. Tähän päästäisiin esimerkiksi lisäämällä vartijan peruskoulutuksen suoritusosiin vartijan ammattitutkinnon suoritusvaatimuksista yksi tutkinnon osa lisää.

Yhteiskunnan kannalta keskeistä vartijan koulutuksessa olisi se, että vartija kykenisi käyttämään hänelle tehtävänsä suorittamiseksi annettua toimivaltaa oikein ja asianmukaisesti. Perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen samoin kuin tehtävien hoitaminen perusoikeuksiin mahdollisimman vähän puuttuvalla tavalla olisi vartijan tehtävässä erityisen tärkeää. Tämän vuoksi painopiste sisäministeriön asetuksella tarkemman sisältönsä saavassa vartijakoulutuksessa olisi näissä kysymyksissä.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan vartija olisi tunnettava rehelliseksi ja luotettavaksi ja hänen olisi oltava henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva vartijaksi. Säännöksen tulkintaa on pidettävä tältä osin vakiintuneen tulkintalinjan mukaisena eikä ehdotetulla lailla olisi tarkoitus tätä linjaa muuttaa. Henkilön aikaisempi ja nykyinen käyttäytyminen olisivat edelleen pohjana häneen kohdistuvassa arvioinnissa. Aikaisemman käyttäytymisen arvioinnissa apuna olisivat viranomaisen ylläpitämät rekisterit. Merkitystä arvioinnissa olisi erityisesti sellaisilla rekisteristä ilmenevillä, hakijan rehellisyyteen ja luotettavuuteen liittyvillä tiedoilla, jotka liittyisivät hakijan sopivuuteen nimenomaan vartijaksi.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi vartijaksi hyväksyvästä viranomaisesta. Säännöksessä ehdotetaan, että hyväksyvänä viranomaisena olisi jatkossakin paikallinen poliisilaitos. Ratkaisumalli on käytännössä osoittautunut toimivaksi. Paikallispoliisilla on parhaat mahdollisuudet arvioida henkilön soveltuvuutta vartijaksi. Selvyyden vuoksi pykälän 3 momentin toisessa virkkeessä esitetään edelleen säädettäväksi aiemman vartijaksi hyväksymisen raukeamisesta siinä tapauksessa, että henkilö hyväksytään uudelleen vartijaksi. Aiempi vartijaksi hyväksyminen raukeaisi siinäkin tapauksessa, että sen voimassaoloaika ulottuisi syystä tai toisesta pidemmälle kuin uuden vartijaksi hyväksymisen voimassaoloaika.

Pykälän 3 momentissa olisi säännös sen tilanteen varalta, että ennen lain voimaantuloa vartijan peruskoulutusta vastaavan koulutuksen suorittanut henkilö hakee hyväksyntää vartijaksi. Nykyiseen tapaan tällainen hyväksyntä olisi jatkossakin mahdollinen, jos henkilö hakisi hyväksyntänsä uusimista kolmen kuukauden kuluessa aikaisemman vartijaksi hyväksymisen päättymisestä. Henkilölle varattaisiin siten mahdollisuus jatkaa toimimista vartijan ammatissa ilman, että hänen olisi jatkaakseen suoritettava uusimuotoinen vartijan peruskoulutus. Jos henkilö hakisi vartijaksi hyväksyntää myöhemmin kuin kolmen kuukauden kuluessa aikaisemman hyväksyntänsä päättymisestä, hänen olisi sen sijaan suoritettava vartijan peruskoulutus normaalisti.

Pykälän 4 momentissa esitetään säädettäväksi vartijaksi hyväksymisen voimassaoloajan enimmäisajasta. Ehdotettu viiden vuoden enimmäisaika olisi tarpeen muun muassa sen varmistamiseksi, että esitetyn 1 momentin 3 kohdan edellytysten täyttyminen voitaisiin vähintään tietyin väliajoin tarkistaa. Koska vartijaksi ei voitaisi hyväksyä 68 vuotta täyttänyttä, olisi tarpeen erikseen säätää hyväksymisen voimassaolon päättymisestä silloin, kun vartija täyttää 68 vuotta.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 24 §:n 1, 2, 4 ja 5 momentteja.

11 §. *Vartijaksi hyväksymisen ehdot ja rajoitukset sekä niiden muuttaminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi vartijaksi hyväksymisen rajoituksista, ehdoista ja menettelytavoista. Pykälän 1 momentissa esitetään nykyiseen tapaan säädettäväksi mahdollisuudesta liittää vartijaksi hyväksymiseen tiettyjä ehtoja ja rajoituksia. Ehtojen ja rajoitusten asettaminen edellyttäisi erityistä syytä. Ehdot voisivat johtua vartijan koulutuksesta, henkilökohtaisista ominaisuuksista ja muista vastaavista seikoista. Ne voisivat olla luonteeltaan ajallisia ja alueellisia tai vartioimistehtävää koskevia. Pääsääntönä olisi edelleen se, ettei hyväksymiseen liitettäisi mitään ehtoja. Niiden antaminen olisi siten poikkeuksellista ja edellyttäisi erityistä syytä.

Vartijaksi hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia olisi edelleen voitava tietyin edellytyksin muuttaa. Muutos voitaisiin tehdä sekä vartijan omasta että viranomaisen aloitteesta. Muuttamisen yhteydessä suoritettaisiin vastaava harkinta kuin hyväksyntää alunperinkin harkittaessa. Muuttamisen myötä syntyvään hallintopäätökseen voitaisiin hakea muutosta normaaliin tapaan.

Ehdotetun säännöksen mukaan vartijaksi hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia muuttaisi se poliisilaitos, jonka toimialueella vartijan kotikunta on. Olisi luontevaa, että muutoksista vastaisi sama viranomainen, jonka tehtävänä olisi suorittaa alkuperäinenkin hyväksymisharkinta. Ehdotettu säännös vastaisi sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 24 §:n 3 momenttia ja 26 §:ää.

12 §. *Väliaikaiseksi vartijaksi hyväksyminen.* Pykälän 1 momentissa esitetään säädettäväksi väliaikaiseksi vartijaksi hyväksymisen edellytyksistä. Väliaikaiseksi vartijaksi hyväksymisen aika olisi nykyisestä poiketen kertakaikkinen eikä sitä enää sidottaisi kalenterivuoteen. Neljän kuukauden ajanjakson kuluessa tai sen päätyttyä vartijan olisi suoritettava vartijaksi hyväksymisen edellytyksenä oleva koulutus, jos hän aikoisi jatkaa toimintaansa vartijana.

Pykälän 2 momentti olisi kokonaan uusi ja se perustuisi käytännössä ilmenneisiin tarpeisiin. Kyse olisi käytännössä tilanteista, joissa omavartiointia eli yrityksen omalla henkilöstöllään hoitamaa vartiointia ulkoistetaan vartioimisliikkeen hoidettavaksi. Kun yrityksen palveluksessa olleet vartiointia suorittaneet henkilöt siirtyvät vartioimisliikkeen palvelukseen, koulutuksen järjestäminen suunnilleen samanaikaisesti kaikille on vaikeaa, minkä vuoksi säädettäisiin koulutukseen liittyvästä siirtymäajasta. Säännöksen soveltaminen ei muuttaisi ennen ulkoistamista vallinnutta tilannetta sikäli, että vartijan tehtävissä toimivat henkilöt olisivat aiemminkin työskennelleet samalla alueella käytännössä aivan vastaavissa tehtävissä mutta vartioimisliikkeen sijasta alueen haltijan palveluksessa.

Henkilön 2 momenttiin perustuva oikeus toimia väliaikaisena vartijana olisi voimassa vain sen toimeksiannon mukaisissa tehtävissä, joista liikkeen luovutuksessa on ollut kyse. Jos henkilöä haluttaisiin käyttää myös muissa tehtävissä, edellytyksenä olisi 1 mo-

mentissa tarkoitetun väliaikaisen vartijan koulutus. Ehdotetun 2 momentin viimeisessä virkkeessä esitetään säädettäväksi, että 2 momentin perusteella hyväksytyllä vartijalla ei vartioimistehtävässään olisi lakiehdotuksen 15—17 §:ssä säädettyjä pääsyn estämistä, poistamista, kiinniotto-oikeutta ja voimakeinojen käyttöä koskevia toimivaltuuksia. Tämä olisi perusteltua, koska vartijalta ei edellytettäisi edes väliaikaisen vartijan koulutusta. Kouluttamaton vartija voisi siten toimia liikkeen luovutusta koskevan toimeksiannon mukaisissa tehtävissä käyttäen vastaavia jokamiehelle kuuluvia oikeuksia, joita hän aiemmin olisi niin sanottuna omavartijana toimiessaankin voinut käyttää.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin väliaikaiseksi vartijaksi hyväksyvästä viranomaisesta. Lisäksi momentissa olisi viittaussäännös 11 §:n 1 momentissa mainittuihin ehtoihin ja rajoituksiin.

13 §. *Vartijaksi hyväksymistä koskeva hakemus ja päätös*. Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi vartijaksi hyväksymistä koskevasta hakemuksesta ja eräistä menettelytavoista vartijaksi hyväksymisen yhteydessä. Pykälän 1 momentissa esitetään, että vartijaksi hyväksymistä koskeva hakemus olisi edelleen jätettävä henkilökohtaisesti. Vaikka lupahakemusprosessi voitaisiin nykyään hoitaa myös sähköisesti, vartijan sopivuutta tehtäväänsä henkilökohtaisten ominaisuuksien puolesta ei olisi mahdollisuus arvioida sähköisessä prosessissa. Tämän vuoksi ehdotuksessa lähdetään edelleen siitä, että hakijan olisi henkilökohtaisesti näyttäydyttävä poliisilaitoksella hyväksymistä hakiessaan. Hakemuksen jättäminen juuri hakijan kotikunnan poliisilaitokselle ei olisi tarpeen, koska hakijaa tuskin henkilökohtaisesti tunnettaisiin tälläkään poliisilaitoksella.

Selvyyden vuoksi ehdotetun pykälän 2 momentissa esitetään edelleen säädettäväksi, ettei hakijalle annettaisi hyväksymisestä erillistä päätöstä tai valitusosoitusta silloin, jos vartijaksi hyväksyminen myönnetään hakijan hakemuksen mukaisesti. Erillistä päätöstä olisi tällöin pidettävä tarpeettomana.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 27 §:n säännöstä.

14 §. *Vartijakortti.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi vartijakortista. Jotta vartija voisi tarvittaessa osoittaa hyväksyntänsä vartijaksi, hänelle olisi annettava vartijakortti. Pykälän 1 momentin mukaan vartijakortin antaisi vartijaksi hyväksytylle vartijan kotikunnan poliisilaitos. Olisi luontevaa ja perusteltua, että sama viranomainen, joka hyväksyy henkilön vartijaksi, myös antaa hänelle vartijakortin.

Kortti olisi nykyiseen tapaan pidettävä myös vartioimistehtävissä mukana. Sen sijaan sen esittämisvelvollisuutta esitetään täsmennettäväksi ja rajoitettavaksi. Lähtökohtaisesti julkisessa hallintotehtävässä toimivan toimenpiteen kohteeksi joutuneella olisi oltava oikeus saada tietoonsa toimenpiteen suorittajan nimi samoin kuin se, että tällä on ollut oikeus toimenpiteen suorittamiseen. Sen sijaan ei ole pidettävä tarpeellisena, että täysin ulkopuolisella, vartioimistehtävään mitenkään liittymättömällä henkilöllä olisi oikeus saada näitä tietoja. Myös nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain perusteluissa on lähdetty tästä. Nyt kuitenkin esitetään nimenomaisesti säädettäväksi siitä, kenelle vartijan on pyydettäessä vartijakortti esitettävä.

Toimenpiteen ja siten käytännössä usein vartijan julkisen vallan käytön kohteeksi joutuneen henkilön oikeutta saada tietää vartijan nimi ja toimioikeus on pidettävä oikeusvaltiossa luonnollisena lähtökohtana. Tällä halutaan korostaa myös rikosoikeudellisella virkavastuulla toimivan vartijan henkilökohtaista vastuuta toimistaan. Toimeksiantajan edustajalla olisi usein luonnollinen intressi saada nähdäkseen vartijan vartijakortti. Tämä olisi tarpeen muun muassa sen varmistamiseksi, että vartijalla todella on hyväksyntä vartijaksi. Myös vartijan työnantajana toimivalla turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalla olisi oltava tällainen oikeus jo siitä syystä, että turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija saisi lähtökohtaisesti teettää vartioimistehtäviä vain henkilöillä, joiden hyväksyminen vartijaksi on voimassa. Vaikka velvollisuus esittää kortti työnantajalle on johdettavissa jo työnantajan työnjohto-oikeudesta, selvyyden vuoksi tästä olisi syytä nimenomaisesti säätää. Myös valvontaviranomaisen edustajalla

olisi oikeus saada pyydettäessä vartijan vartijakortti nähtäväkseen.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi vartijalle velvollisuutta hakea tietyissä tapauksissa vartijakortin kaksoiskappaletta. Henkilö- ja koulutustietojen muuttuessa olisi tärkeää, että vartijakorttiin merkityt tiedot olisivat ajan tasalla. Kadonneen tai turmeltuneen kortin tilalle olisi luonnollisesti haettava kaksoiskappaletta.

Jotta kukaan ei voisi esiintyä vartijana sen jälkeen, kun hänen hyväksyntänsä vartijaksi on peruutettu, vartijakortti olisi pykälän 3 momentin mukaan toimitettava tällöin poliisille. Velvollisuus luovuttaa vartijakortti poliisille silloin, kun vartijalle annetaan uusi kortti aiemman kortin voimassaoloaikana, liittyisi puolestaan sen varmistamiseen, ettei vartijalla olisi samanaikaisesti kahta voimassaolevaa vartijakorttia.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 34 §:ää.

15 §. *Vartijan oikeus vartioimisalueelle pääsyn estämiseen ja alueelta poistamiseen.* Vartijan poistamisoikeutta koskevaa pykälää muutettaisiin siten, ettei poistamisoikeus olisi enää sidottu toimeksiantajan edustajan antamaan tuloksettomaan poistumiskehotukseen. Alun perin poistamisoikeus on sidottu tällaiseen kehotukseen nykyisessä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa sen vuoksi, ettei asiakkaan edustajalla ollut nykyisen lain perustelujen mukaan enää itsenäistä oikeutta henkilön poistamiseen julkisrauhankaan suojaamalta alueelta sen jälkeen, kun rikoslain kotirauhasäännöstä oli muutettu. Perustelujen mukaan säännös voitaisiin kumota tulevaisuudessa, jos rikoslain hätävarjelusäännöksiin lisättäisiin myöhemmin vastaavankaltainen jokamiehiäkin koskeva säännös. Vuonna 2004 sanottu muutos on rikoslakiin tehtykin siten, että hätävarjelua koskevassa rikoslain 4 luvun 4 §:n säännöksessä ei enää ole rajoitettu hätävarjelulla suojeltavia oikeushyviä. Poistamissäännös on siten tältä osin käynyt tarpeettomaksi.

Poistamisoikeuden käytön sitominen toimeksiantajan edustajan antamaan poistumiskehotukseen on osoittautunut ongelmalliseksi myös käytännössä. Monissa tapauksissa vartioimisalueilla ei ole ollut vaikeudetta saatavilla toimeksiantajan edustajaa antamaan poistumiskehotusta, vaikka tarve siihen olisi ollut ilmeinen. Kun henkilön oleskelu alueella ei välttämättä myöskään ole ollut ilmeisen oikeudetonta, poistamisen edellytykset eivät ole täyttyneet. Joissakin tapauksissa toimeksiantajien edustajat ovat olleet haluttomia antamaan poistumiskehotuksia poistettavalle henkilölle suoraan, vaan ovat ilmaisseet tahtonsa mieluummin vartijalle. Lisäksi on pidettävä ongelmallisena, että oikeuden käyttäminen on ollut sidottu pelkästään toimeksiantajan edustajan tahtotilaan ilman, että varsinaisen poistamisen suorittavalla vartijalla olisi säännöksen sanamuodon mukaan ollut itsenäistä velvoitetta harkita henkilön oleskelun oikeudettomuuden edellytyksiä.

Nykytilanteesta poiketen vartijan poistamisoikeutta koskevassa pykälässä ehdotetaan säädettäväksi myös vartijan oikeudesta estää henkilön pääsy vartioimisalueelle. Pääsyn estämisen edellytykset olisivat identtiset poistamisen edellytysten kanssa. Tässä mielessä ehdotettu sääntely eroaisi järjestyksenvalvojan poistamista ja pääsyn estämistä koskevista säännöksistä. Järjestyksenvalvojan kohdalla pääsyn estämisen ja poistamisen edellytykset ovat osin erilaiset. Vartijalle ehdotetun pääsyn estämisoikeuden tarkoituksena olisi ainoastaan varmistaa, että silloin, jos poistamisen edellytykset täyttyisivät, vartija voisi myös estää henkilön pääsyn alueelle. Vartijan ei siten tarvitsisi odottaa, että henkilö ensin tunkeutuu alueelle ja ryhtyä vasta sitten poistamaan tätä, jos on selvää, että henkilö voitaisiin poistaa alueelta. Toisaalta vartija ei ehdotetun säännöksen nojalla kuitenkaan voisi mennä vartioimisalueen ulkopuolelle estämään henkilön pääsyä. Käytännössä pääsyn estäminen voisi merkitä esimerkiksi sitä, että poistamisedellytysten täyttyessä vartija voisi asettua vaikka kauppaliikkeen ovelle estämään henkilön pääsyn liikkeeseen.

Vartija voisi ehdotetun pykälän mukaan käyttää pääsyn estämis- tai poistamisoikeutta kahdessa tapauksessa. Vartijalla olisi ensinnäkin oikeus ehdotetun 15 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan estää henkilön pääsy vartioimisalueelle tai poistaa hänet sieltä, jos tämän voitaisiin todennäköisin perustein epäillä syyllistyvän vartioimisalueella olevaan omaisuuteen tai toimeksiantajan tai tämän

palveluksessa olevan henkilön henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvaan rikokseen. Lisäedellytyksenä olisi, että epäily olisi kytketty henkilön lausumiin uhkauksiin tai muuhun käyttäytymiseen vartioimisalueella.

Esitetyllä poistamisperusteella olisi kytkentä vartijalle lain mukaan kuuluvaan omaisuuden vartiointi- tai henkilön koskemattomuuden suojaamistehtävään. Poistamisperusteen synnyttävän uhkan täytyisi siten liittyä joko vartioitavaan omaisuuteen tai suojattavaan henkilöön. Suojattavina henkilöinä tulisivat kyseeseen toimeksiantajan palveluksessa vartioimisalueella olevat henkilöt tai – jos toimeksiantaja olisi luonnollinen henkilö – toimeksiantaja itse. Toimeksiantajan palveluksessa olevina henkilöinä pidettäisiin poistamisoikeuden edellytysten täyttymistä arvioitaessa myös muita toimeksiantajan hyväksi vartioimisalueella työskenteleviä kuin toimeksiantajaan työ- tai virkasuhteessa olevia.

Vartijan olisi kyettävä liittämään rikosepäily henkilön lausumiin uhkauksiin tai tämän muuhun käyttäytymiseen vartioimisalueella. Vartija voisi esimerkiksi henkilön lausumista tappouhkauksista päätellä tämän olevan hyökkäämässä vartioimisalueella työskentelevän toimeksiantajan työntekijän kimppuun. Henkilön muu käyttäytyminen voisi liittyä paitsi henkilön muuhun kuin uhkaavaan käyttäytymiseen myös tämän näkyvään varustautumiseen esimerkiksi omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen soveltuvalla välineellä. Vartija ei voisi erillissäännösten puuttuessa kuitenkaan velvoittaa henkilöä vartioimisalueelle pääsyn edellytyksenä alistumaan esimerkiksi turvallisuustarkastukseen sen varmistamiseksi, ettei hänellä ole mukanaan mainittuja rikoksentekovälineitä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa vartijalle jätettäisiin edelleen oikeus poistaa vartioimisalueelta henkilö, joka oleskelee alueella ilmeisen oikeudettomasti. Lisäedellytyksenä olisi se, että oleskelun oikeudettomuuden olisi oltava toimeksiantajan määrittelemää. Myös henkilö pääsy vartioimisalueelle voitaisiin näiden edellytysten täyttyessä estää.

Vaikka uusittu säännös ei enää käsittäisi oikeutta poistaa henkilö, joka ei ole totellut toimeksiantajan edustajan antamaa poistumiskehotusta, tosiasiassa vartijan poistamisoikeutta ei olisi tarkoitus supistaa tältä osin. Kun esimerkiksi julkisrauhan suojaaman tilan haltijalla voidaan katsoa olevan - lain syrjintäsäännösten rajoissa - varsin laaja oikeus päättää, kenen tiloissa sallitaan oleskelevan, henkilön oleskelua voitaisiin pitää ilmeisen oikeudettomana ja siten vartijan poistamisoikeuden käytön mahdollistavana silloin, jos tämä ei tottele julkisrauhan suojaaman tilan haltijan tai tämän edustajan pätevästi antamaa poistumiskehotusta.

Henkilön poistaminen tämän oleskelun ilmeisen oikeudettomuuden perusteella esitetään sidottavaksi toimeksiantajan asettamiin ehtoihin. Kyse ei olisi siitä, että toimeksiantaja tai tämän edustaja antaisi itse poistumiskehotuksen vaan siitä, että toimeksiantaja olisi määritellyt tietynlaisen oleskelun oikeudettomaksi. Toimeksiantaja ei voisi tietenkään määritellä sellaista oleskelua oikeudettomaksi, johon hänellä ei ole puuttumisvaltaa. Kuitenkin esimerkiksi liikeyritysten konttoritiloissa oleskelusta toimeksiantaja voisi antaa hyvin yksityiskohtaisiakin ohjeita. Oleskelurajoitukset eivät luonnollisesti voisi olla lain syrjintäsäännösten vastaisia.

Oleskelun ilmeisen oikeudettomuuden sitomisella toimeksiantajan määrittelyyn pyritäisiin siihen, ettei oleskelun oikeudettomuuden arviointi jäisi pelkästään vartijan itsensä kussakin tapauksessa erikseen suorittaman harkinnan varaan.

Vartijan poistamisoikeuden alueellista ulottuvuutta ehdotetaan rajoitettavaksi. Nykyisin poistamisoikeus on kattanut kaikenlaiset vartioimisalueet. Ehdotetun pykälän mukaan henkilön pääsyn estäminen vartioimisalueelle tai poistaminen alueelta ei olisi mahdollista, jos vartioimisaluetta olisi pidettävä järjestyslain 2 §:n 1 a kohdassa tarkoitettuna paikkana. Tällaisia paikkoja ovat tie, katu, jalkakäytävä, tori, puisto, uimaranta, urheilukenttä, vesialue, hautausmaa tai muu vastaava alue, joka on yleisön käytettävissä.

Poistamisoikeuden alueellista ulottuvuutta ehdotetaan rajoitettavaksi sen vuoksi, että poistamismahdollisuus esimerkiksi katu-, tori- tai puistoalueena olevalta vartioimisalueelta merkitsisi tosiasiassa helposti mahdollisuutta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen. Tällaiset paikat voisivat olla vartioimisalueita, mutta vartija ei voisi poistaa alueelta henkilöä tai estää tämän pääsyä

sinne ehdotetun 15 §:n mukaista poistamisoikeutta käyttäen. Pääsyn estämis- tai poistamisoikeuden käyttäminen tulisi tällaisissakin paikoissa kyseeseen, jos ne eivät olisi yleisön käytettävissä. Vartija voisi muiden poistamisedellytysten täyttyessä esimerkiksi poistaa henkilön hautausmaalta silloin, kun tämä oleskelee siellä alueen porttien ollessa lukittuna.

Nykyisestä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetusta laista poiketen pykälässä ei olisi enää erikseen mainittu poistamista edeltävästä poistumiskehotuksesta. Kun poistaminen vastoin poistettavan henkilön tahtoa edellyttää käytännössä voimakeinojen käyttöä, varsinainen poistaminen ilman voimakeinoja edellyttää joka tapauksessa säännönmukaisesti poistumiskehotuksen antamista. Poistumiskehotuksen antamisen voidaan siten katsoa kuuluvan poistamiseen ilman erillistä mainintaakin.

16 §. *Vartijan kiinniotto-oikeus ja oikeus turvallisuustarkastukseen.* Pykälän ensimmäisessä momentissa esitetään kiinniotto-oikeuden edellytysten sanamuotoa muutettavaksi siten, että termin ”rikoksentekijä” sijasta käytettäisiin nyt termiä ”rikoksesta epäilty”. Muutos vastaisi vuonna 2014 voimaantulleessa pakkokeinolaissa säädetyn niin sanotun yleisen kiinniotto-oikeuden sääntelyssä käytettyä terminologiaa. Kun vartijan kiinniotto-oikeus on alun perin kirjattu yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin vastaavansisältöisenä kuin niin sanottua jokamiehen kiinniotto-oikeutta koskenut pakkokeinolain säännös, näissä säännöksissä käytettyä terminologiaa ei olisi syytä erottaa toisistaan.

Pykälän toisen momentin mukaisena pääsääntönä olisi edelleen kiinniotetun henkilön viipymättä tapahtuva luovuttaminen poliisimiehelle. Käytännössä ilmenneiden epäkohtien vuoksi esitetään kuitenkin vartijalle mahdollisuutta vapauttaa kiinniotettu poliisimiehelle luovuttamisen sijasta. Monissa tapauksissa vartijat ovat joutuneet yhdessä kiinniotettujen henkilöiden kanssa odottamaan poliisin paikalle tuloa jopa useiden tuntien ajan. Kiinniotetun henkilön kannalta tämä on esimerkiksi näpistystapauksessa saattanut merkitä sakkorangaistuksen ohella useita tunteja kestänyttä tosiasiallista vapaudenmenetystä, mitä on pidettävä kiinniotetun oikeusturvan kannalta kohtuuttomana. Vartijan kannalta pitkittynyt odottaminen on puolestaan merkinnyt varsinaisen vartioimistehtävän jättämistä suorittamatta odotusaikana.

Kiinniotetun vapauttaminen olisi poikkeuksellinen toimenpide ja pääsääntöisesti kiinniotettu henkilö olisi edelleen luovutettava poliisimiehelle. Perusedellytyksenä vapauttamiselle olisi, ettei poliisimiehelle luovuttaminen voisi tapahtua kohtuullisessa ajassa. Vaikka kiinteitä aikarajoja olisikin mahdoton asettaa, käytännössä yli tunnin kestävä odotus täyttäisi useimmiten mainitun edellytyksen.

Kiinniotetun vapauttaminen edellyttäisi myös sekä kiinniotetun itsensä että poliisimiehen suostumusta. Kiinniotettu saattaisi kieltäytyä vapauttamisesta esimerkiksi silloin, jos hän pitäisi kiinniottamista lainvastaisena ja haluaisi saattaa kiinnioton laillisuuden välittömästi poliisin tutkittavaksi. Vapauttaminen edellyttäisi myös sitä, että kiinniotetun henkilöllisyys on tunnettu tai että kiinniotettu suostuu esittämään vartijalle henkilöllisyytensä selvittämiseksi tarpeelliset tiedot. Käytännössä rikoksen tapahtumapaikan poliisilaitos ottaisi vapautettuun kiinniotettuun yhteyttä myöhemmin rangaistusvaatimuksen tiedoksiantamista varten.

Jotta poliisimiehellä olisi mahdollisuus arvioida vapauttamisen edellytyksiä, vartijan olisi käytännössä välitettävä poliisimiehelle kiinniotetun vartijalle antamat henkilötiedot sekä se, mihin dokumentteihin annetut henkilötiedot perustuvat. Poliisimies voisi tällöin ennen suostumustaan kiinniotetun vapauttamiseen arvioida, kuinka luotettavina kiinniotetun antamia henkilötietoja on pidettävä.

Kiinniotetun vapauttaminen edellyttäisi myös sitä, että kiinniottamisen perustana olevasta rikoksesta voisi seurata rangaistuksena vain sakkoa. Kun kiinniottaminen ylipäätään ei ole mahdollinen muiden kuin 1 momentissa erikseen mainittujen sakkorikosten osalta, nämä erikseen mainitut rikokset olisivat myös niitä, joista epäillyn kiinniotetun voisi säännöksessä mainituin edellytyksin vapauttaa. Vapauttaminen voisi siten tulla kyseeseen, jos rikos olisi lievä pahoinpitely, näpistys, lievä kavallus, lievä luvaton käyttö, lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä

vahingonteko tai lievä petos. Jos rikoksesta voisi seurata vankeutta, olisi perusteltua, että kiinniotettu luovutettaisiin aina viipymättä poliisille.

Kiinniotetun vapauttaminen olisi harkinnanvarainen toimenpide myös sikäli, että kiinniotetun olisi vapauttamisen edellytyksenä suostuttava luovuttamaan mahdollisesti anastamansa omaisuus takaisin. Vartijalla olisi sinänsä pakkokeinolaissa mainittujen edellytysten täyttyessä oikeus myös niin sanottuun itseapuun.

Vartijalla ei edelleenkään olisi oikeutta kiinniotetun säilössäpitoon. Erillinen säilössäpitämisen kielto laissa olisi kuitenkin tarpeeton, koska ilman erillistä oikeuttavaa lain säännöstä säilössäpitoa ei ylipäätään ole pidettävä mahdollisena. Vartija ei siten voisi sijoittaa kiinniotettua yksinään sellaiseen lukittuun tai kiinni olevaan erilliseen tilaan, josta tällä ei ole mahdollisuutta poistua. Säilössäpitona ei sen sijaan voitaisi pitää sellaisia tavanomaisia tilanteita, joissa vartija ja kiinniotettu odottavat samassa lukitussa tilassa poliisin paikalle saapumista.

Sinänsä kielletty säilössäpito voisi poikkeustilanteessa olla mahdollinen rikoslain 4 luvun 4 §:ssä säädettyjen hätävarjelun edellytysten täyttyessä. Säilössäpitoa ei tällöin kuitenkaan arvioitaisi vartijan toimivaltuuksien vaan kaikille kuuluvan hätävarjeluoikeuden näkökulmasta.

Vartijan oikeus turvallisuustarkastukseen olisi ehdotetun pykälän 3 momentin mukaisesti sidottu edelleen kiinniotto-oikeuden käyttöön. Toisin kuin järjestyksenvalvojalla vartijalla ei siten olisi kiinniotto-oikeudesta riippumatonta oikeutta turvallisuustarkastukseen. Turvallisuustarkastuksen tarkoituksena olisi edelleen sen varmistaminen, ettei kiinniotetulla ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voisi aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille. Tällaisia esineitä olisivat esimerkiksi teräaseet ja ampuma-aseet. Vaarallisia aineita puolestaan voisivat olla räjähdysaineet sekä palavat nesteet ja kaasut. Henkilön hallussaan pitämiä lääkeaineita ei normaalisti voitaisi pitää säännöksen tarkoittamina vaarallisina aineina eikä vartijan tehtäviin kuuluisi sen varmistaminen, että henkilöllä on laillinen resepti hänen hallustaan tavattuihin lääkkeisiin.

Turvallisuustarkastus voisi edelleen kohdistua sekä henkilöön itseensä että hänen mukanaan oleviin tavaroihin. Esimerkiksi henkilöllä kiinniottohetkellä mukana olleen laukun sisältö voitaisiin tarkastaa. Kuitenkin tarkastus voitaisiin ehdotetun pykälän nojalla tehdä ainoastaan siinä mainitussa tarkoituksessa. Henkilön laukun tarkastaminen mahdollisen anastetun omaisuuden löytämiseksi ei siten olisi mahdollista ehdotetun pykälän nojalla vaan se voisi perustua lähinnä pakkokeinolain itseapua koskevaan säännökseen siinä mainittujen edellytysten täyttyessä.

Vaikka turvallisuustarkastus voitaisiin ehdotetun pykälän mukaan tehdä kaikille kiinniotetuille, sen tekemistä voisivat joissakin tapauksissa rajoittaa lakiehdotuksen 6 §:n mukaiset vartioimistehtävissä noudatettavat yleiset periaatteet. Jos turvallisuustarkastuksen tekeminen kiinniotetulle ei selvästikään olisi tarpeellista, vartija ei tarkastusta voisi myöskään tehdä.

Turvallisuustarkastuksessa olisi pyrittävä siihen, että tarkastuksen suorittaisi tarkastettavan kanssa samaa sukupuolta oleva vartija. Vaatimusta ei kuitenkaan voisi pitää ehdottomana, koska käytännössä useilla vartioimisalueilla toimii vain yksi vartija ja kiinniotettava henkilö voi olla kumpaa tahansa sukupuolta. Ehdottoman vaatimuksen esittäminen tarkastajan ja tarkastettavan samasta sukupuolesta merkitsisi tosiasiassa velvollisuutta asettaa vähintään kaksi vartijaa vartioimisalueelle.

Turvallisuustarkastuksessa pois otetut esineet ja aineet olisi aina lähtökohtaisesti luovutettava poliisille. Luovuttaminen tapahtuisi samassa yhteydessä kuin kiinniotetun henkilönkin luovuttaminen. Kun kiinniotetun vapauttaminen kuitenkin olisi esitetyin edellytyksin mahdollista, olisi vaarallisten esineiden ja aineiden poliisille luovuttamisesta tarpeen säätää poikkeuksia. Tällaiset aineet olisi vapauttamisen yhteydessä luovutettava takaisin kiinniotetulle, ellei siihen lain mukaan olisi estettä. Lain mukaisena esteenä olisi esimerkiksi se, että esineen hallussapito yleisellä paikalla olisi järjestyslaissa kielletty. Tällöin vartijalla olisi velvollisuus toimittaa poisotettu esine poliisille kiinniotetun vapauttamisesta huolimatta. Luovutus voitaisiin järjestää vartijan ja poliisin sopimalla tavalla.

17 §. *Voimakeinojen käyttö.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi vartijan oikeudesta voimakeinojen käyttöön. Pykälän 1 momentissa voimakeinojen käyttömahdollisuus esitetään kytkettäväksi lakiehdotuksen 15 ja 16 §:ssä säädettyihin toimivaltuuksiin eli pääsyn estämiseen, poistamiseen, kiinniotto-oikeuteen ja turvallisuustarkastukseen. Vartijan oikeus voimakeinoihin riippuisi siten aina ensisijaisen, yksilöidyn toimivaltuuden olemassaolosta. Yleistä oikeutta käyttää voimaa tehtävänsä suorittamiseksi vartijalla ei olisi. Tehtävällä olisi toki kytkentä voimakeinojen käyttöoikeuteen sikäli, että kaikkien toimivaltuuksien käytön tulisi ylipäätään liittyä vartijan vartioimistehtävään. Voimakeinojen käytön edellytyksenä olisi siten sekä vartijan tehtävän liittyminen voimakeinojen käyttötilanteeseen että ensisijaisen, voimakeinojen käyttöön viime kädessä oikeuttavan toimivaltuuden olemassaolo.

Voimakeinojen käyttöoikeus edellä mainittujen toimivaltuuksien käytön yhteydessä edellyttäisi aina vastarintaa lukuun ottamatta kiinniottamista, jossa voimakeinojen käyttöön oikeuttaisi vastarinnan lisäksi myös kiinniotettavan henkilön pakeneminen. Vastarinta voisi olla luonteeltaan joko aktiivista, jolloin se usein käsittäisi myös hyökkäyksen vartijan koskemattomuutta vastaan, tai passiivista. Viimeksi mainitusta vastarinnasta voidaan esimerkkinä mainita poistettavan henkilön tarrautuminen ovenkahvaan poistamisen estämiseksi.

Voimakeinojen olisi aina oltava paitsi tarpeellisia myös puolustettavia. Puolustettavuusarvioinnissa otettaisiin huomioon toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytyminen, tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus ja muut olosuhteet. Mainituista kriteereistä tehtävien tärkeys ja kiireellisyys samoin kuin vastarinnan vaarallisuus olisivat uusia kriteerejä. Niiden tarkoituksena olisi täsmentää sitä, mitä voimakeinojen käytön puolustettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon. Uudet kriteerit vastaisivat myös rikoslain 4 luvun 6 §:n voimakeinojen käyttöä koskevia kriteerejä.

Voimakeinojen käytössä olisi siten noudatettava suhteellisuusperiaatetta eli käytettävän voimakeinon tulisi olla oikeassa suhteessa sillä tavoiteltavaan etuun. Pelkkä passiivinen vastarinta ei useinkaan oikeuttaisi koviin voimakeinoihin. Viime kädessä saattaisi ilmetä myös tilanteita, joissa voimakeinojen käytöstä olisi kokonaan luovuttava, jos niiden käyttämisen perusteena olevaa intressiä olisi pidettävä hyvin pienenä suhteessa voimakeinojen käyttöön liittyvään vammautumisriskiin. Vastaavasti tilanteessa, jossa kiinniotettava pakenisi, käytettävien voimakeinojen olisi oltava lievempiä kuin silloin, kun kiinniotettava tekisi aktiivista vastarintaa.

Oikeus voimakeinojen käyttöön kiinnioton yhteydessä myös silloin, kun kiinniotettava pakenee, perustuu siihen, että vastaava oikeus on säädetty myös niin sanotulle jokamiehelle pakkokeinolain 2 luvun 2 §:n yleistä kiinniotto-oikeutta koskevassa säännöksessä.

Vartijan oikeus hätävarjeluun perustuisi edelleen rikoslain 4 luvun 4 §:n hätävarjelua koskevaan säännökseen eikä ehdotetulla pykälällä rajoitettaisi tätä oikeutta. Vartijan voimakeinojen käyttö vartijan koskemattomuuteen tai ulkopuoliseen henkilöön kohdistuvan hyökkäyksen seurauksena saattaisi siten tulla arvioitavaksi myös hätävarjeluna.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaus rikoslain vastuuvapausperustetta ja rangaistusvastuun lievennystä voimakeinojen käytön liioittelussa koskeviin säännöksiin. Tällainen viittaus olisi tarpeen informatiivisista syistä.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 28 §:n 4 momenttia. Uutena esitetään vartijalle kuitenkin oikeutta voimakeinojen käyttöön myös silloin, kun henkilö, jonka pääsyn vartioimisalueelle vartija olisi oikeutettu estämään, yrittäisi vastarintaa tekemällä välttää pääsyn estämisen.

18 §. *Voimankäyttövälineet ja niiden kantaminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi vartijan voimankäyttövälineiden kantamisesta. Voimankäyttövälineiden käyttämisen edellytykset puolestaan määräytyisivät lakiehdotuksen 17 §:n voimakeinojen käyttöä koskevien säännösten perusteella. Voimankäyttövälineiden kantamisen edellytyksiä ja kantamisen ja käyttämisen edellytyksenä olevaa koulutusta olisi kuitenkin tarpeen edelleen erikseen säädellä.

Pykälän 1 momentti olisi sisällöltään uusi. Siinä ehdotetaan säädettäväksi vartijalle sallituista voimankäyttövälineistä. Säännös olisi tarpeen paitsi selvyyden vuoksi myös sen vuoksi, että voimankäyttövälineitä ei ole lain 2 §:n määritelmissä enää määritelty. Luettelo olisi tyhjentävä eikä vartija siten voisi kantaa eikä käyttää muita kuin pykälässä mainittuja voimankäyttövälineitä. Vartijalle sallittuja voimankäyttövälineitä olisivat ampuma-aselain 2 §:ssä tarkoitettu ampuma-ase, ampuma-aselain 11 §:ssä tarkoitettu kaasusumutin, käsiraudat sekä enintään 70 senttimetriä pitkä patukka ja teleskooppipatukka. Sallitut voimankäyttövälineet vastaisivat siten nykyisiä voimankäyttövälineitä. Ampuma-aseen kantaminen olisi sallittu vain poikkeuksellisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mainittujen voimankäyttövälineiden kantamisen edellytyksenä olevasta voimankäyttökoulutuksesta. Vartija ei voisi kantaa työssään sellaista ehdotetussa 1 momentissa tarkoitettua voimankäyttövälinettä, jonka käyttämiseen hän ei olisi saanut koulutusta. Kaikkien voimankäyttövälineiden kantamisen edellytyksenä olisi voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutuksen suorittaminen. Sisäministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia määräyksiä voimankäyttökoulutuksesta.

Pykälän 2 momentissa kiellettäisiin lisäksi voimankäyttövälineiden tarpeeton kantaminen. Esimerkiksi yrityksessä vastaanottovirkailijan tehtäviä suorittavan vartijan työssä minkä tahansa voimankäyttövälineen kantaminen olisi vain harvoin tarpeen. Tarpeeton voimankäyttövälineiden kantaminen voi johtaa voimakeinojen väärinkäyttöriskin lisääntymiseen. Vastaavasti riski voimankäyttövälineiden joutumisesta vääriin käsiin voisi lisääntyä.

Nykytilanteeseen nähden muutoksena olisi se, että väliaikaiset vartijat eivät saisi työssään kantaa voimankäyttövälineitä. Voimankäyttövälineiden kantamiseen olisivat siten oikeutettuja vain vartijan peruskoulutuksen suorittaneet vartijat edellyttäen, että he olisivat asianmukaisesti suorittaneet laissa määritellyt koulutusvaatimukset täyttävän koulutuksen. Säännöksellä pyrittäisiin voimankäyttövälineiden kantamisen keskittämiseen vain koulutuksen kautta riittävät valmiudet saavuttaneille vartijoille. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan asiana olisi tapauskohtaisesti arvioida, edellyttäisikö työ sellaista voimankäyttövälineiden kantamista, että väliaikaista vartijaa ei voitaisi kyseiseen työhön sijoittaa.

Ehdotetun pykälän 3 momentissa esitetään säädettäväksi kertauskoulutuksesta pykälässä mainittuja voimankäyttövälineitä kantaville ja käyttäville vartijoille. Kertauskoulutusvelvoite koskisi kaikkia sallittuja voimankäyttövälineitä. Voimankäyttövälineiden käyttöön liittyvää riskiä on omiaan pienentämään niiden käyttämisen säännöllinen harjoittelu. Vuosittaista kertauskoulutusta olisi pidettävä säännöllisen harjoittelun minimivaatimuksena, minkä vuoksi olisi paikallaan säätää kertauskoulutusta koskevasta vaatimuksesta laissa. Vartioimisliiketoimintaa harjoittava turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija voisi vaihtoehtoisesti joko järjestää voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen itse tai muulla tavoin valvoa sitä, että vartija on koulutuksen suorittanut. Joka tapauksessa turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija vastaisi siitä, että sen palveluksessa olevat, voimankäyttövälineitä kantavat vartijat olisivat suorittaneet sanotun koulutuksen.

Pykälän 4 momentissa asetettaisiin voimankäyttövälineiden kantamisen ja käyttämisen edellytykseksi 3 momentissa tarkoitetun koulutuksen suorittaminen. Vuosittaisesta kertauskoulutuksesta olisivat kuitenkin vapautettuja ne vartijat, jotka olisivat samana vuonna suorittaneet vartijan peruskoulutuksen.

Ehdotetun pykälän 3 ja 4 momentti vastaisivat pääosin sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 29 §:n 2 momenttia.

19 §. *Ampuma-aseen kantaminen.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi ampuma-aseen kantamista koskevista erityisistä vaatimuksista. Ampuma-aseen kantamiselle asetettaisiin ehdotetun pykälän 1 momentissa muita kuin koulutusta koskevia edellytyksiä. Ampuma-asetta olisi pidettävä tarpeellisena vain harvoissa tehtävissä. Näistä tehtävistä esitetään säädettäväksi laissa. Tällaisia tehtäviä olisivat nykyiseen tapaan ensinnäkin henkivartija- ja arvokuljetustehtävät. Molemmat tehtävät olisi määritelty lakiehdotuk-

sen 2 §:ssä. Näissä tehtävissä hengenvaarallisen hyökkäyksen kohteeksi joutumisen riski on jo tehtävien luonteen vuoksi olemassa. Kun toisaalta ampuma-aseen kantamista edellyttävien tehtävien tyhjentävä määrittely olisi käytännössä mahdotonta, esitetään edelleen säädettäväksi, että ampuma-asetta saisi kantaa myös huomattavan yleisen edun kannalta merkittävän vartioimisalueen vartioinnissa. Kyseeseen voisivat tulla esimerkiksi sellaiset vartioimisalueet, joilla sijaitsee ydinvoimalatoimintoja tai ylimpien valtiollisten elinten toimitiloja. Lisäedellytyksenä ampuma-aseen kantamiselle olisi vielä se, että tehtävän suorittamisen olisi olosuhteiden johdosta välttämättä sitä edellytettävä. Esimerkiksi edellä mainituilla, huomattavan yleisen edun kannalta merkittävillä vartioimisalueilla saattaisi olla myös vartioimistehtäviä, joissa vaarallisen hyökkäyksen kohteeksi joutuminen olisi erittäin epätodennäköistä. Tällaisissa tehtävissä ei myöskään ampuma-asetta saisi kantaa.

Ampuma-aseen poikkeuksellisen vaarallisuuden vuoksi esitetään pykälän 2 momentissa lisäksi ampuma-aseen kantamisoikeutta vain vartijalle, joka on vuosittain osoittanut riittävää ampuma-aseen käsittelytaitoa ja ampumataitoa. Lisäksi kantamisoikeus edellyttäisi luonnollisesti ehdotetussa 18 §:ssä tarkoitetun voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutuksen suorittamista.

3 momentissa ehdotetaan nykyistä vastaavaan tapaan säädettäväksi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle ilmoitusvelvollisuus poliisilaitokselle vartijan ampuma-aseen käyttötilanteista vartioimistehtävissä. Vaikka olisikin luultavaa, että aseenkäyttöpaikan poliisilaitos saisi tämän tiedon jo suoraan vartijalta aseenkäyttötilanteen yhteydessä, myös vartijan työnantajalle säädettäisiin asiasta ilmoitusvelvollisuus.

20 §. *Voimankäyttövälineiden kantamistapa.* Ehdotetun pykälän 1 momentissa esitetään edelleen pääsääntöiseksi vartijan voimankäyttövälineiden kantamistavaksi niiden kantamista asun alla. Kun voimankäyttövälineet eivät olisi muiden havaittavissa, turhaa provosoitumista voitaisiin välttää. Voimankäyttövälineiden kantamista vartijan asun alla olisi siten pidettävä pääsääntönä.

Pykälän 2 momentissa esitetään säädettäväksi edellä mainitun pääsäännön poikkeuksista. On tilanteita, joissa voimankäyttövälineen kantaminen asun alla ei ole mahdollista. Tällöinkin voimankäyttövälineen olisi oltava peitettynä, minkä vuoksi niitä olisi kannettava asuun kuuluvissa suljettavissa taskuissa tai vyöhön kiinnitettävissä tai asuun kuuluvissa umpikoteloissa. Patukkaa koskeva poikkeus esitetään säädettäväksi sen vuoksi, ettei patukan kantaminen ainakaan kokonaisuudessaan umpikotelossa useinkaan ole mahdollista. Toisaalta ampuma-asetta saisi kantaa muiden havaittavissa olevalla tavalla vain säännöksessä mainittujen edellytysten täyttyessä. Ampuma-aseen kantaminen muiden havaittavissa olevalla tavalla pitäisi aina voida perustella nimenomaan käsillä olevaan tehtävään tai tilanteen vaarallisuuteen liittyvillä syillä. Ampuma-aseen kantamista näkyvillä tehtävään liittyvistä syistä ei voitaisi perustella pelkästään sillä, että ampuma-aseen kantaminen on tehtävässä tarpeen.

Silloinkin, kun tehtävässä käytettäisiin muuta kuin vartijan asua, voimankäyttövälineitä olisi voitava tarvittaessa kantaa mukana. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan kuitenkin, että tällöin kaikkia voimankäyttövälineitä olisi kannettava asun alla. Tehtäviä, joissa muun kuin vartijan asun käyttö olisi mahdollista, olisivat lakiehdotuksen 22 §:n 2 momentin mukaisesti myymälätarkkailu ja muut vastaavat rikoksen paljastamiseen liittyvät tehtävät, henkivartijatehtävät sekä arvokuljetustehtävät.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 30 §:ää. Uutena esitetään kuitenkin mahdollisuutta kantaa voimankäyttövälineitä myös asuun kuuluvissa suljettavissa taskuissa tai asuun kuuluvissa umpikoteloissa vyöhön kiinnitettävien umpikoteloiden lisäksi.

21 §. *Koiran mukana pitäminen.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin nykyistä vastaavaan tapaan koiran mukana pitämisestä. Koiran tarpeettoman mukana pitämisen kiellosta esitetään luovuttavaksi, koska koiran mukana pitäminen joka tapauksessa edellyttäisi ehdotetun 1 momentin mukaan sitä, että sen pitäminen vartioimistehtävässä olisi tarpeen. Vartija ei siten edelleenkään saisi pitää koi-

raa tarpeettomasti mukanaan. Koiraa on pidettävä voimankäyttövälineenä vartijan työssä, minkä vuoksi sen mukana pitämiseen olisi syytä suhtautua vastaavalla tavalla kuin muidenkin voimankäyttövälineiden kantamiseen.

Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin koiran ominaisuuksiin ja käyttäytymiseen liittyvistä lisäedellytyksistä niissä tapauksissa, joissa koiran pitäminen vartioimistehtävässä olisi tarpeen. Koiran olisi oltava suorittanut asianmukaisen tottelevaisuustarkastuksen vartijan ohjauksessa. Tottelevaisuustarkastus perustuisi Poliisihallituksen asettamiin vaatimuksiin. Tottelevaisuustarkastuksessa arvioinnin kohteena olisi myös koiran ja sen ohjaajan välinen suhde. Tämän vuoksi koiran ohjaajana tottelevaisuustarkastuksessa olisi oltava nimenomaan sama vartija, joka pitäisi koiraa mukanaan myös vartioimistehtävässä. Koira olisi siten vartijan henkilökohtaisessa työkäytössä.

Ehdotetun 1 momentin 1 kohdassa asetettu ikävaatimus olisi tarpeen koiran henkisiin ja fyysisiin ominaisuuksiin liittyvistä syistä. Ehdotetun 2 kohdan vaatimus koiran luotettavan yksilöinnin varmistavasta rekisteröinnistä ja tunnusmerkinnästä olisi perusteltu ihmisten oikeusturvaan ja asianmukaiseen viranomaisvalvontaan liittyvistä syistä. Ehdotetussa 3 kohdassa esitetty vaatimus siitä, että koiran olisi oltava vartijan hallinnassa liittyisi esimerkiksi siihen, ettei koiraa voisi jättää yksin vartioimisalueelle. Ehdotetussa 4 kohdassa esitetään edelleen säädettäväksi, ettei koira saisi olla osoittautunut ominaisuuksiltaan sopimattomaksi vartioimistehtävässä mukana pidettäväksi.

Ehdotetussa 2 momentissa esitetyn vaatimuksen avulla varmistettaisiin, että koira suorittaisi tottelevaisuustarkastuksen vähintään kahden vuoden välein. Koira saattaisi olla ohjaajansa käytössä vuosia, minkä vuoksi olisi säännöllisin väliajoin tarkastettava, että koira täyttäisi edelleen asetetut vaatimukset. Tottelevaisuustarkastuksen vaatimusten asettajaksi ehdotetaan nykyisestä poiketen Poliisiammattikorkeakoulua. Sen lisäksi, että koiran olisi täytettävä tietyt vaatimukset, myös sen ohjaajana olevan vartijan olisi oltava riittävän koulutettu tehtäväänsä. Tästä syystä 3 momentissa esitetään säädettäväksi, että väliaikainen vartija ei saisi pitää mukanaan koiraa.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 31 §:ää.

22 §. *Vartijan asun käyttäminen.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi vartijan asun käyttämisestä. Pykälän 1 momentin mukaisena lähtökohtana olisi edelleen, että vartijan olisi vartioimistehtävässä oltava pukeutuneena vartijan asuun. Momentin toisessa virkkeessä asetetulla, yhdenmukaista pukeutumista koskevalla vaatimuksella tarkoitettaisiin ennen kaikkea sitä, että saman turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevat vartijat voitaisiin jo heidän käyttämästään asusta tunnistaa juuri kyseisen liikkeen palveluksessa oleviksi. Säännöksellä ei estettäisi esimerkiksi keliolosuhteiden huomioimista vartijan pukeutumisessa.

Pykälän toisessa momentissa esitetään säädettäväksi tiettyjä poikkeuksia vartijan asuun pukeutumista koskevaan vaatimukseen. Muuta kuin vartijan asua vartija saisi käyttää myymälätarkkailussa ja muissa vastaavissa rikokseen paljastamiseen liittyvissä tehtävissä samoin kuin arvokuljetus- ja henkivartijatehtävissä. Kyse olisi tehtävistä, joissa onnistuminen saattaisi vaarantua, jos vartijan asun käyttövaatimus ulotettaisiin niihinkin. Esimerkiksi rikosten paljastamistehtävää suorittavan vartijan kannalta on usein olennaista, ettei tarkkailun kohde tiedä tarkkailijan olevan vartija. Vastaavasti henkivartijatehtävä samoin kuin osa arvokuljetustehtävistä olisi voitava tarvittaessa suorittaa huomaamattomasti siten, että ulkopuoliset eivät vielä vartijan asusta voisi päätellä vartioimistehtävän olevan kyseessä. Muun kuin vartijan asun käyttömahdollisuus olisi oikeusturvasyistä rajattava mahdollisimman suppeaksi. Tämän vuoksi tämä mahdollisuus esitetään rajattavaksi esitetyllä tavalla. Esimerkiksi henkilön koskemattomuuden suojaamisessa muun kuin vartijan asun käyttömahdollisuus olisi rajattu henkivartijatehtävään eli yksittäisen henkilön tai korkeintaan muutamasta henkilöstä koostuvan henkilöryhmän koskemattomuuden suojaamiseen.

Pykälän 3 momentissa rajoitettaisiin ensinnäkin vartijan asun käyttö vain vartijalle vartioimistehtäviin. Vartioimistehtäviin rinnas-

tettaisiin edelleen siirtyminen vartioimisalueelta toiselle tai esimerkiksi vartijan kotoa työvuoron aloituspaikalle. Myös työvuoroon kuuluvien taukojen aikana vartija saisi luonnollisesti käyttää vartijan asua. Vartijan katsottaisiin olevan säännöksen tarkoittamalla tavalla vartioimistehtävissä ja voivan käyttää vartijan asua myös silloin, kun hän työvuoronsa aikana vartijan työnsä ohella suorittaisi muita kuin vartioimistehtävinä pidettäviä sovittuja palvelutehtäviä Koska vartijan asun joutuminen asiattomien haltuun lisäisi riskiä asun väärinkäyttämisestä, ehdotetun 3 momentin toisessa virkkeessä esitetään säädettäväksi velvollisuutta huolehtia vartijan asusta siten, etteivät siihen kuuluvat asusteet joutuisi asiattomien haltuun. Huolehtimisvelvollisuus koskisi vartijan lisäksi myös turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevaa muuta henkilöstöä, joka työtehtävissään joutuisi pitämään vartijoiden asuja hallussaan.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 32 §:ää.

23 §. *Vartijan asu.* Ehdotetun pykälän 1 momentissa esitetään edelleen säädettäväksi tietyistä vartijan asua koskevista vaatimuksista. Asun tulisi olla paitsi siisti ja asianmukainen myös sellainen, että vartijan tunnistaa siitä vartijaksi. Viimeksi mainittuun tavoitteiseen pyrittäisiin edelleen ennen kaikkea asun merkkejä ja tekstejä koskevilla vaatimuksilla. Oikeusturvasyistä olisi tärkeää, että esimerkiksi vartijan toimenpiteen kohteeksi joutunut henkilö näkisi heti, minkä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijanpalveluksessa vartija on. Tämän vuoksi esitetään, että vartijan työnantajan olisi käytävä ilmi vartijan asusta.

Vartijan asusta ei lain tasolla olisi tarpeen antaa kovin yksityiskohtaisia vaatimuksia. Kuitenkin olisi tärkeää, että vartijan asu erottuisi selkeästi tietyistä viranomaisten käyttämistä asuista. Tavoitteena olisi pidettävä sitä, että jo vartijan asusta henkilö voisi päätellä tämän toimivan vartijan valtuuksilla. Tämän vuoksi ehdotetun pykälän toisessa momentissa esitetään säädettäväksi vartijan asun erottumisesta toisaalta eräiden viranomaisryhmien käyttämistä virkapuvuista ja toisaalta sotilaspuvuista. Erottumisvaatimus koskisi pukujen lisäksi niissä käytettäviä merkkejä ja tekstejä.

Pykälän 3 momentissa esitetään Poliisihallitukselle nykyisen kaltaista valtuutta kieltää asun, merkin tai tekstin käyttäminen tietyissä tapauksissa. Tällaisen kieltopäätöksen mahdollisuus olisi edelleen tarpeen, koska turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalla ei olisi velvollisuutta alistaa käytettäväksi suunniteltuja asuja, merkkejä tai tekstejä etukäteen viranomaisen hyväksyttäviksi.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 33 §:ää.

3 luku Järjestyksenvalvojatoiminta

24 §. *Luvanvaraisuus.* Ehdotettu pykälä olisi kokonaisuudessaan uusi ja siinä esitetään järjestyksenvalvojatoiminnan säätämistä luvanvaraiseksi tietyin osin. Tähän asti luvanvaraista toimintaa on ollut järjestyslakiin perustuva järjestyksenvalvojatoiminta, koska laissa tarkoitettujen järjestyksenvalvojien on oltava vartioimisliikkeen palveluksessa. Toiminta on siis edellyttänyt vartioimisliikelupaa.

Nyt luvanvaraisuutta ehdotetaan pykälän 1 momentissa laajennettavaksi siten, että ansiotarkoituksessa tapahtuva, toimeksiantosopimukseen perustuva järjestyksenvalvojatoiminta edellyttäisi turvallisuusalan elinkeinolupaa. Luvanvaraisuudelle olisi olemassa painavia perusteita. Varsinkin ravintoloiden järjestyksenvalvonnassa on ilmennyt epäkohtia, joilla luvanvaraisuutta voidaan perustella. Ne argumentit, joilla pääosin omaisuuden vartiointiin keskittyvien vartioimisliikkeiden toiminnan luvanvaraisuutta voidaan perustella, pätevät myös järjestyksenvalvojatoimintaan, jossa ihmisten perusoikeuksiin puuttumisen todennäköisyyttä voidaan pitää suurempana kuin vartioimisliiketoiminnassa.

Luvanvaraisuuden edellytysten täyttymistä harkittaessa ratkaisevana olisi pidettävä toiminnan tosiasiallista luonnetta. Kun järjestyksenvalvojalla tarkoitettaisiin lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin 12 kohdan määritelmän mukaan henkilöä, jonka tehtävänä on pitää toimialueellaan yllä järjestystä ja turvallisuutta sekä estää rikoksia ja onnettomuuksia, henkilön tosiasiallinen tehtävä olisi ratkaise-

va arvioitaessa luvanvaraisuuden edellytysten täyttymistä. Siten lupaedellytystä ei voitaisi kiertää esimerkiksi niin, että palvelun toimittaja välittäisi ravintolalle henkilöitä vahtimestarin nimikkeellä suorittamaan tosiasiassa järjestyksenvalvojalle kuuluvia tehtäviä.

Vaatimus ansiotarkoituksesta sulkisi luvanvaraisuuden piiristä pois ilmaisena talkootyönä harjoitettavan järjestyksenvalvojatoiminnan. Vastaavasti vaatimus toimeksiantosopimukseen perustumisesta sulkisi pois luvanvaraisuuden piiristä sellaisen järjestyksenvalvojatoiminnan, jossa järjestyksenvalvojat olisivat suoraan työsuhteessa tilaisuuden järjestäjään tai alueen tai paikan haltijaan.

Ehdotetun pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi poikkeus järjestyksenvalvojatoiminnan luvanvaraisuudesta. Muutoin luvanvaraista järjestyksenvalvojatoimintaa saisi harjoittaa ilman lupaa kokoontumislaissa tarkoitetussa yleisessä kokouksessa tai yleisötilaisuudessa. Yleisötapahtumien järjestyksenvalvonnasta ovat perinteisesti yritysten lisäksi huolehtineet myös erilaiset yhdistyslaissa tarkoitetut yhdistykset. Toiminnassa yleisissä kokouksissa ja yleisötilaisuuksissa ei ole ilmennyt sellaisia merkittäviä epäkohtia, jotka edellyttäisivät turvallisuusalan elinkeinoluvan vaatimista toimintaa ansiotarkoituksessakaan harjoittavilta tahoilta. Kokoontumislain mukaisissa tilaisuuksissa tapahtuva järjestyksenvalvonta ei myöskään ole jatkuvaluonteista toimintaa vaan kyse on ajallisesti rajatusta toiminnasta. Luvanvaraisuuden edellyttäminen olisi omiaan myös vaikeuttamaan tapahtumien järjestämistä tavalla, joka ei olisi oikeassa suhteessa mainittujen tilaisuuksien järjestyksenvalvonnassa ilmenneisiin vähäisiin ongelmiin. Yleisten kokousten ja yleisötilaisuuksien järjestyksenvalvojilta edellytettäisiin luonnollisesti nykyiseen tapaan järjestyksenvalvojaksi hyväksyntää.

25 §. *Järjestyksenvalvojan tehtävät ja toimialue.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi järjestyksenvalvojan tehtävistä ja toimialueesta pääosin nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 2 §:ää vastaavalla tavalla.

Järjestyksenvalvojan tehtävänä olisi järjestyksenvalvontatehtävän suorittaminen. Järjestyksenvalvontatehtävällä tarkoitettaisiin järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä sekä rikosten ja onnettomuuksien estämistä järjestyksenvalvojan toimialueella. Ensin mainittu tehtävä liittyisi korostetusti nimenomaan toimialueella tapahtuvaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen, joten järjestyksenvalvojan ja poliisin tehtävissä olisi päällekkäisyyksiä. Toisaalta myös järjestyksenvalvojan ja vartijan tehtävissä voisi olla päällekkäisyyttä, koska järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen samoin kuin rikosten estäminen voi käsittää myös esimerkiksi omaisuuden vartiointia. Järjestyksenvalvojan tehtävä olisi kuitenkin kaikissa tapauksissa rajattu ehdotuksen 26 ja 28 §:ssä tarkoitetuille toimialueille.

Pykälän 2 momentissa järjestyksenvalvojalle ehdotettu velvoite olisivat sinänsä voimassa ilman erillistä sääntelyäkin. Velvoitteen erillisellä kirjaamisella lakiin on kuitenkin haluttu korostaa järjestyksenvalvojan tehtävään liittyvää riippumattomuutta toimeksiantajan tai työnantajan määräyksistä silloin, kun määräykset olisivat ristiriidassa viranomaisten määräysten kanssa. Velvollisuudella noudattaa poliisin antamia käskyjä ja määräyksiä on toisaalta haluttu korostaa poliisin roolin ensisijaisuutta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä. Järjestyksenvalvojan tehtävä voi olla vain poliisin tehtävää täydentävä.

Ehdotetussa 3 momentissa esitetään selvyyden vuoksi säädettäväksi nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 2 a §:n 1 momenttia vastaavalla tavalla, että järjestyksenvalvojaksi saadaan asettaa vain henkilö, jolla on poliisin myöntämä voimassa oleva hyväksyminen järjestyksenvalvojaksi. Vartijan kohdalla erillinen säännös tästä olisi tarpeeton, koska turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija saa ehdotetun 80 §:n mukaan teettää vartioimistehtäviä vain vartijoilla, joiden hyväksyminen tehtävään on voimassa. Järjestyksenvalvoja voi vartijasta poiketen kuitenkin olla muunkin tahon kuin turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa, minkä vuoksi ehdotettu säännös on tarpeen.

26 §. *Järjestyksenvalvojan asettaminen.* Pykälässä esitetään koottavaksi järjestyksen-

valvojien asettamista koskevat, eri laeissa hajallaan olevat säännökset yhteen. Järjestyksenvalvojien asettaminen voi nykyisin perustua kokoontumis-, ulkoilu-, merityösopimus- tai järjestyslain tai majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain säännöksiin. Uuden pykälän myötä edellä mainituissa laeissa olevat, järjestyksenvalvojan asettamista koskevat säännökset esitetään kumottaviksi.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohdan säännös järjestyksenvalvojan asettamisesta yksityistilaisuuteen olisi asiallisesti uusi ja merkitsisi järjestyksenvalvojien toimialueiden laajentamista. Yksityistilaisuudella tarkoitettaisiin tilaisuutta, johon yleisöllä ei ole vapaata pääsyä ja johon osallistuvat henkilöt saapuvat tilaisuuteen erillisestä kutsusta tai johon osallistumisoikeus on vain määritellyllä henkilöjoukolla. Käytännössä tarve yksityistilaisuudessa tapahtuvalle järjestyksenvalvonnalle on ilmennyt esimerkiksi yritysten yhtiökokouksissa tai kutsuvierastilaisuuksissa. Tällaisissa tilaisuuksissa yritykset ovat tarvittaessa käyttäneet vartioimisliikkeiden vartijoita. Kun vartijoiden tehtävänä kuitenkin voi olla vain omaisuuden vartiointi, henkilön koskemattomuuden suojaaminen tai rikoksen paljastaminen, he eivät ole voineet pitää tilaisuudessa järjestystä ja turvallisuutta yllä. Esitetyllä muutoksella mahdollistettaisiin se, että turvallisuustehtäviä voitaisiin hoitaa niiden tosiasialliseen luonteeseen kulloinkin parhaiten sopivalla nimikkeellä. Mikään ei estäisi vartijoiden käyttämistä myös vastaisuudessa yksityistilaisuuksissa, jos kyse olisi vartijoille lain mukaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa ehdotettu mahdollisuus asettaa järjestyksenvalvojia yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimipaikkoihin olisi myös asiallisesti uusi. Lähtökohtaisesti yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat luonteeltaan varsin avoimia oppimisympäristöjä ja niiden opetus on avointa kaikille. Toisaalta niiden avoimuus merkitsee myös sitä, että sinänsä suhteellisen harvinaiseen häiriötä aiheuttavaan käyttäytymiseen on vaikea puuttua. Käytännössä järjestyksenpidosta yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimipaikoissa vastaavat erilaiset virasto- ja vahtimestarit oman toimensa ohella. He toimivat kuitenkin työssään vain jokamiehenoikeuksin ja erityisesti häiriötä aiheuttavan henkilön poistaminen tiloista edellyttää käytännössä rikoslaissa tarkoitetun hätävarjelutilanteen käsilläoloa. Ehdotettu säännös mahdollistaisi järjestyksenvalvojien asettamisen mainittuihin tiloihin. Järjestyksenvalvojina voisivat toimia korkeakoulujen palveluksessa olevat virasto- ja vahtimestarit edellyttäen, että heidät olisi poliisin toimesta hyväksytty järjestyksenvalvojiksi. Mikään ei toisaalta estäisi järjestyksenvalvojapalvelujen hankkimista myös ostopalveluna lakiehdotuksessa tarkoitetulla tavalla.

Pykälän 2 momentti vastaa nykyään eri laeissa hajallaan olevia säännöksiä järjestyksenvalvojan asettamisesta tilaisuuden tai alueen välittömään läheisyyteen sekä yleisötilaisuuden ja yleisen kokouksen eräille lähialueille. Kuitenkin yksityistilaisuuksien suhteen esitetään sellaista rajausta, että järjestyksenvalvojia ei voisi ensinkään asettaa yksityistilaisuuden välittömään läheisyyteen. Kun yksityistilaisuudet ylipäätään ovat yleisöltä suljettuja, yksityisautonomian piirissä olevia tilaisuuksia, ei ole perusteltua, että yksityistilaisuuden välitön läheisyys voitaisiin myös määritellä järjestyksenvalvojan toimialueeksi. Myöskään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välittömään läheisyyteen järjestyksenvalvojia ei voitaisi asettaa.

Pykälän 3 momentti vastaisi asialliselta sisällöltään pääosin majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 5 §:n 2 momentissa ja ulkoilulain 22 §:ssä paikallispoliisille annettua oikeutta määrätä majoitus- ja ravitsemisliikkeeseen sekä leirintä-alueelle asetettavaksi järjestyksenvalvojia. Asettamismääräykselle olisi oltava järjestyksen ja turvallisuuden säilymiseen liittyvä erityinen syy. Syynä voisivat olla esimerkiksi useat ravintolassa sattuneet järjestyshäiriöt. Sen sijaan ympäröivän alueen rauhattomuus ei voisi olla määräyksen syynä, jos tällä rauhattomuudella ei olisi mitään tekemistä ravintolan tai leirintä-alueen toiminnan kanssa. Järjestyksenvalvojien asettamismääräys ei siten voisi liittyä yleisen, poliisille kuuluvan katurauhan ylläpitämiseen. Järjestyksenvalvojalla ei myöskään olisi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyvää vastuuta toimialueensa ulkopuolella.

Ehdotetun pykälän 4 momentissa esitetään, että järjestyksenvalvontatehtäviä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tilaisuuksissa saisi suorittaa vain turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija. Kyse olisi järjestyksenvalvojien asettamisesta yksityistilaisuuksiin. Kun tieto järjestyksenvalvojan asettamisesta yksityistilaisuuteen ei normaalisti tulisi poliisin tietoon ja kun yksityistilaisuus toisaalta voitaisiin järjestää myös rikoslain kotirauhasäännöksen suojaamassa paikassa, olisi perusteltua edellyttää, että järjestyksenvalvojatehtävistä yksityistilaisuuksissa voisi ottaa vastatakseen ainoastaan turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija.

27 §. *Lisäedellytykset järjestyksenvalvojana toimimiselle.* Ehdotettu pykälä vastaisi nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 2a §:n 3 momenttia. Järjestyksenvalvojan toimialueen poliisilaitos voisi siten edelleen edellyttää, että järjestyksenvalvojalla olisi oltava järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen lisäksi suoritettuna Poliisihallituksen määrittämät vaatimukset täyttävä voimankäytön lisäkoulutus. Tämä edellyttäisi kuitenkin sitä, että järjestyksenvalvojan tehtävä tai työturvallisuus sitä vaatisi.

28 §. *Järjestyksenvalvojan asettaminen poliisin tai rajavartiolaitoksen avuksi.* Ehdotettu pykälä vastaisi pääosin nykyisen järjestyslain 22 §:ää. Kyse olisi siten nykyisiä järjestyslaissa tarkoitettuja järjestyksenvalvojia koskevasta sääntelystä. Järjestyslain järjestyksenvalvojia koskevat säännökset esitetään kumottaviksi ja siirrettäväksi osin muutettuina yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin.

Järjestyksenvalvojien asettaminen ehdotetun pykälän 1 momentissa tarkoitetuille alueille tai paikkoihin taikka kulkuneuvoon edellyttäisi järjestyslaissa nykyisin säädettyjen edellytysten täyttymistä. Järjestyksenvalvojien asettaminen alueelle edellyttäisi ensinnäkin sitä, ettei järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen alueella olisi muulla tavalla tarkoituksenmukaista. Lisäksi edellytettäisiin, että alueelle olisi perusteltua asettaa järjestyksenvalvojia.

Tarkoituksenmukaisuusvaatimus liittyisi perustuslain 124 §:ssä tarkoitetun niin sanotun julkisen hallintotehtävän yksityiselle antamisen edellytyksiin. Poliisin omat edellytykset turvata järjestys ja turvallisuus alueella olisi otettava huomioon. Vaikka yksityiset järjestyksenvalvojat ovat vastanneet esimerkiksi kauppakeskusten valtaosan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä käytännössä jo vuosien ajan, poliisin olisi kuitenkin harkittava omien edellytystensä olemassaolo tapauskohtaisesti aina erikseen.

Perusteltuna syynä järjestyksenvalvojien asettamiselle voisi olla esimerkiksi alueella sijaitsevien liiketilojen määrä ja tästä johtuva alueella oleskelevien ihmisten suuri määrä sekä alueella tapahtuneet rikokset ja muut järjestyshäiriöt. Lupaa hakevan tahon asiana olisi viime kädessä esittää perusteltu syy järjestyksenvalvojien asettamiselle.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaisella terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteellä tarkoitettaisiin edelleen potilaan asemasta ja oikeudesta annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettuja terveydenhuollon toimipaikkoja ja niiden erillisiä toimipisteitä, työvoimapoliittisia, opintopoliittisia tai sosiaalisia etuuksia käsitteleviä valtion ja kuntien virastoja sekä päihdehuoltolaissa tarkoitettuja päihdehuoltoyksikköjä tai niiden toimipisteitä lukuun ottamatta sellaisia laitostyyppisiä yksiköitä, joita ei voida pitää yleisinä paikkoina. Koulukodit ja lastensuojelulaitokset olisi rajattu säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle, joten tällaisiin paikkoihin järjestyksenvalvojia ei voitaisi asettaa.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaisella Kansaneläkelaitoksen toimipisteellä tarkoitettaisiin sellaista toimipistettä, jota Kansaneläkelaitos käyttää asiakaspalveluun.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu työ- ja elinkeinotoimisto olisi käsitteenä sikäli uusi, että järjestyslaissa on käytetty esitetyn paikan sijasta käsitettä työvoima- ja elinkeinotoimisto. Säännös vastaisi nykyistä terminologiaa ja työ- ja elinkeinotoimistolla tarkoitettaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa laissa (897/2009) tarkoitetun työ- ja elinkeinotoimiston toimipaikkoja.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua kauppakeskusta ei järjestyslaissa ole määritelty. Käytännössä tämä ei kuitenkaan ole aiheuttanut epäselvyyksiä. Kauppakeskuksella tarkoitettaisiin kuitenkin tässä laissa vähintään yhden kiinteistön käsittävää vähit-

täiskauppojen ja muiden liiketilojen keskittymää.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaisella liikenneasemalla tarkoitettaisiin edelleen joukkoliikenteen kulkuneuvoille tarkoitettua asema-aluetta kiinteistöineen, asemalaitureineen ja muine asemaan kiinteästi kuuluvine alueineen. Ehdotetussa 6 kohdassa tarkoitetulla satamalla tarkoitettaisiin puolestaan eräiden alusten ja niitä palvelevien satamarakenteiden turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetun lain (485/2004) 2 §:n 1 momentin 9 ja 10 kohdissa tarkoitettuja sataman turvatoimialuetta ja satamarakenteita.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaisella lentopaikalla tarkoitettaisiin edelleen ilmailulain (1194/2009) 81 §:n 1 momentissa määriteltyä lentopaikkaa.

Pykälän 1 momentin 8 kohdan mukainen joukkoliikenteen kulkuneuvo voisi puolestaan olla linja-, osto- tai muussa säännönmukaisessa henkilöliikenteessä oleva linja-auto, juna, raitiovaunu, metro sekä kotimaan liikenteessä käytettävä matkustaja-alus.

Ehdotetun pykälän 2—3-momentit vastaisivat nykyisen järjestyslain 22 §:n sääntelyä. Tämän vuoksi järjestyslain 22 § esitetään kumottavaksi. Järjestyksenvalvojien asettamista samoin kuin heitä koskevaa muuta sääntelyä koskevat säännökset olisi pyrittävä keskittämään yhteen lakiin.

Pykälän 2 momentissa poliisilaitos velvoitettaisiin edelleen rajaamaan järjestyksenvalvojien toimialue järjestyksenvalvojien asettamiseen oikeuttavassa luvassa pykälässä tarkoitettuun paikkaan tai kulkuneuvoon ja tarvittaessa niiden välittömään läheisyyteen. Paikan välitöntä läheisyyttä järjestyksenvalvojien toimialueen osana on sinänsä pidettävä ongelmallisena, koska esimerkiksi järjestyksenvalvojien toimenpiteiden kohteina oleville henkilöille ei useinkaan olisi selvää, mihin asti järjestyksenvalvojien toimialue ulottuu. Toisaalta välittömän läheisyyden sisällyttämistä osaksi järjestyksenvalvojien toimialuetta voidaan joissakin tapauksissa pitää välttämättömänä järjestyksenvalvojien tehtävien menestyksellisen hoitamisen kannalta.

Poliisilaitos ei voisi järjestyksenvalvojien asettamiseen oikeuttavassa luvassa määrittää järjestyksenvalvojien toimialuetta alueen, paikan tai kulkuneuvon haltijan esittämää aluetta laajemmaksi. Siten poliisilaitos ei voisi määrätä esimerkiksi kauppakeskuksen välitöntä läheisyyttä osaksi järjestyksenvalvojien toimialuetta, ellei kauppakeskuksen haltija ole sitä edes esittänyt. Sen sijaan poliisilaitos voisi aina lupapäätöksessään supistaa järjestyksenvalvojien toimialuetta paikan haltijan esittämästä, jos se katsoisi, ettei ehdotetun laajuiselle toimialueelle ole perusteita.

Ehdotetun pykälän 3 momentissa esitetään järjestyksenvalvojien asettamiseen oikeuttavan luvan rajaamista olemaan voimassa enintään viisi vuotta. Tarvittaessa lupa voisi olla voimassa lyhyemmänkin ajan. Luvan enimmäisvoimassaoloaikaa koskevalla säännöksellä pyrittäisiin siihen, että luvan edellytyksenä olevat tarkoituksenmukaisuutta ja järjestyksenvalvojien asettamiseen liittyvää perusteltua syytä koskevat vaatimukset tulisivat arvioitaviksi vähintään viiden vuoden väliajoin.

Ehdotetun 3 momentin toisessa virkkeessä poliisilaitos oikeutettaisiin edelleen liittämään lupaan tiettyjä ehtoja. Nämä ehdot voisivat liittyä järjestyksenvalvojien koulutukseen, voimankäyttövälineiden kantamiseen, toimialueeseen sekä sijoitteluun ja lukumäärään. Käytännössä on osoittautunut, että poliisilaitokset eivät useinkaan ole liittäneet erityisiä ehtoja järjestyksenvalvojien asettamiseen oikeuttavaan lupaan. Kuitenkin poliisilaitoksen olisi lupaharkinnassaan tarvittaessa perehdyttävä alueen, paikan tai kulkuneuvon järjestystä ja turvallisuutta koskeviin olosuhteisiin siinä laajuudessa, että se kykenisi liittämään lupaan tarvittaessa esimerkiksi vaatimuksen tarvittavien järjestyksenvalvojien vähimmäismäärästä tiettynä vuorokauden aikana.

Edelleen ehdotetussa 3 momentissa esitetään säädettäväksi nykyisen järjestyslain tapaan niistä ehdoista, joiden täyttyessä poliisilaitos voisi peruuttaa antamansa luvan tai muuttaa sen ehtoja tai voimassaoloaikaa. Sanotut muutokset edellyttäisivät olosuhteiden sellaista muutosta, joilla olisi olennaisia vaikutuksia toimialueen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiselle. Esimerkiksi kauppakeskuksen liiketilojen ja asiakasmäärien tuntuva väheneminen voisi johtaa jopa luvan pe-

ruuttamiseen, jos järjestyksenvalvojien asettamiselle ei katsottaisi enää tämän vuoksi olevan perusteltua syytä. Vastaavasti voimakkaasti lisääntyneet järjestyshäiriöt alueella voisivat oikeuttaa poliisilaitoksen liittämään lupaan järjestyksenvalvojien vähimmäismäärää koskevia ehtoja. Toisaalta esimerkiksi rikosten voimakas vähentyminen alueella ei välttämättä voisi johtaa luvan peruuttamiseen, vaikka rikosten määrä olisikin pidetty perusteena luvan myöntämiselle, koska järjestyksenvalvojien asettaminen alueelle olisi nimenomaan voinut johtaa rikosten vähenemiseen siellä.

Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin eräistä toimintaa koskevista lisäedellytyksistä. Pykälässä tarkoitetussa toiminnassa olisi kyseessä sellainen järjestyksenvalvojatoiminta, josta tähän asti on säädetty järjestyslaissa ja jossa järjestyksenvalvojien on nykyisin oltava vartioimisliikkeiden palveluksessa. Niillä alueilla, joihin järjestyksenvalvojien asettaminen edellyttää poliisin lupaa, järjestyksenvalvojatoiminnalle on leimallista poikkeuksellinen perusoikeusherkkyys. Kyse on myös alueista ja paikoista, joissa liikkuminen ei välttämättä liity ihmisten vapaa-ajan aktiviteetteihin. Tällöin voidaan pitää perusteltuna, että järjestyksenvalvontatoimintaa voi harjoittaa vain turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija.

Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin myös niistä edellytyksistä, jotka 28 §:n 1 momentissa tarkoitetulle alueelle asetetun järjestyksenvalvojan olisi täytettävä. Heiltä edellytettävään koulutukseen kuuluisi myös vartijan peruskoulutuksen suorittaminen. Poliisin luvalla asetetun järjestyksenvalvojan koulutusvaatimuksiin kuuluisi siten sekä järjestyksenvalvojan peruskurssin että vartijan peruskoulutuksen hyväksytty suorittaminen. Vartijan peruskoulutuksen suorittamista koskevaa vaatimusta voidaan perustella muun muassa sillä, että ehdotetun pykälän perusteella asetetun järjestyksenvalvojan työssä on selkeitä yhtymäkohtia vartijan työhön. Työhön liittyy myös erityisen korostuneesti ihmisten perusoikeuksiin puuttumisen mahdollisuus, minkä vuoksi koulutukselle on syytä asettaa tavallisen järjestyksenvalvojan koulutuksesta poikkeavia vaatimuksia. Vaihtoehtona vartijan ehdotetussa laissa säädetylle peruskoulutukselle olisi voimassaoleva hyväksyntä vartijaksi. Siten nykyisissä säännöksissä säädetyt edellytykset täyttävä järjestyksenvalvoja voisi vartijaksi hyväksyttynä jatkaa ilman lisäkoulutusta ehdotetussa 28 §:ssä tarkoitetuissa järjestyksenvalvojan tehtävissä.

Järjestyksenvalvojalle esitetään ehdotetussa 4 momentissa myös samaa 67 vuoden yläikärajaa kuin vartijallekin. Ehdotetut lisävaatimukset vastaisivat nykyisessä järjestyslaissa tarkoitetulle järjestyksenvalvojalle tarkoitettuja lisävaatimuksia.

29 §. *Toiminnassa noudatettavat periaatteet.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin järjestyksenvalvojatoiminnassa noudatettavista periaatteista. Kun järjestyksenvalvojan nimenomaisena tehtävänä on järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ja onnettomuuksien estäminen, järjestyksenvalvojan toiminnassa on yleisön turvallisuutta edistävien toimenpiteiden oltava etusijalla. Pykälän 1 momentissa säädettäväksi esitetty velvollisuus merkitsee yleisön turvallisuutta edistävien toimenpiteiden ensisijaisuutta järjestyksenvalvojan toiminnassa myös silloin, kun esimerkiksi tilaisuuden järjestäjän tai alueen haltijan toivomukset olisivat ristiriidassa mainitun intressin kanssa. Järjestyksenvalvojan tehtävässä tietynlainen riippumattomuus on korostuneessa asemassa huolimatta siitä, että järjestyksenvalvoja tekee työtä työnantajalleen tai toimeksiantajalleen.

Ehdotetun pykälän 2 momentissa on korostettu toiminnan asiallisuuden, tasapuolisuuden sekä sovinnollisuuden merkitystä. Kyse on perusoikeusherkästä toiminnasta, jossa nämä vaatimukset korostuvat. Toiminnalle asetetut asiallisuus- ja tasapuolisuusvaatimukset merkitsevät muun muassa järjestyksenvalvojan käyttäytymisen asianmukaisuudelle annettua vaatimusta samoin kuin sitä, ettei järjestyksenvalvoja ilman hyväksyttävää syytä syrji toiminnassaan ketään. Sovinnollisuuden edistämisen tulisi ilmetä järjestyksenvalvojan työssä esimerkiksi siten, että hän aktiivisella toiminnallaan pyrkisi estämään konfliktitilanteen ajautumisen voimakeinojen käyttöön. Vastaava tarkoitus olisi 2 momentin toiseen virkkeeseen sisällytetyllä vaatimuksella järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä ensisijaisesti neuvoin ja kehotuksin. Nykyisen järjestyksenvalvojista annetun

lain 3 §:ssä säädetystä poiketen pykälässä ei enää mainittaisi järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä neuvojen ja kehotusten lisäksi käskyin. Järjestyksenvalvojalle ei ehdotetussa laissa esitetä annettavaksi jokaista yksittäistapauksessa velvoittavaa käskyvaltaa.

Pykälän 3 momentissa järjestyksenvalvoja velvoitettaisiin mitoittamaan toimenpiteenä siten, että niillä ei aiheutettaisi suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä. Toisaalta ehdotetun säännöksen toisessa virkkeessä toimenpiteille on asetettu suhteellisuusvaatimus. Vaikka toimenpiteellä ei aiheutettaisikaan enempää haittaa ja vahinkoa kuin on välttämätöntä, toimenpide ei välttämättä olisi oikeassa suhteessa järjestyksenvalvojan tehtävään ja toimenpiteellä tavoiteltavaan etuun nähden. Toimenpiteiden on siten oltava sekä välttämättömiä että suhteellisuusperiaatteen valossa perusteltuja.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 3 §:ää.

30 §. *Järjestyksenvalvojan ilmoitusvelvollisuus ja velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin järjestyksenvalvojan ilmoitusvelvollisuudesta eräissä tapauksissa sekä velvollisuudesta ryhtyä toimenpiteisiin turvallisuuden säilyttämiseksi.

Ehdotetun pykälän 1 momentti vastaa sisällöltään osin nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 4 §:n 1 momenttia. Nykyisestä säännöksestä ehdotettu 1 momentti eroaa kuitenkin sikäli, ettei järjestyksenvalvojalle enää esitetä erityistä velvollisuutta valvoa, ettei hänen toimialueellaan vaaranneta kenenkään turvallisuutta. Tällaista säännöstä olisi pidettävä tarpeettomana, koska järjestyksenvalvojan olisi muutoinkin 29 §:n 1 momentin säännöksen perusteella asetettava etusijalle yleisön turvallisuutta edistävät toimenpiteet. Toisaalta velvollisuus valvoa sitä, ettei kenenkään turvallisuutta vaarannettaisi toimialueella, käsittäisi eräänlaisen ennakollisen valvontavelvollisuuden. Olisi kohtuutonta edellyttää, että järjestyksenvalvoja pystyisi tällaisen velvollisuuden kaikissa tapauksissa täyttämään.

Ehdotetulla lailla ei ole tarkoitus puuttua siihen, toteutetaanko järjestyksenvalvonta jatkuvasti läsnä olevan vai kiertävän järjestyksenvalvojan toimesta. Poliisilaitos voisi joka tapauksessa yksittäistapauksessa määrätä ravintolat, joissa kiertävää järjestyksenvalvojatoimintaa käytännössä on toteutettu, asettamaan järjestyksenvalvojia. Tähän määräysvaltaan on katsottava kuuluvan myös järjestyksenvalvojan jatkuvan paikallaolon edellyttämisen tarvittaessa. Kiertävän järjestyksenvalvonnan todennäköisenä käytännön vaihtoehtona ei olisi jatkuvasti paikalla oleva järjestyksenvalvoja vaan järjestyksenvalvojan puuttuminen kokonaan. Siten kiertävän järjestyksenvalvonnan kieltäminen voisi johtaa järjestyksen ja turvallisuuden tosiasialliseen heikentymiseen tällaisen järjestyksenvalvonnan piiriin nykyisin kuuluvissa ravintoloissa.

Järjestyksenvalvojalle 1 momentissa esitetty ilmoitusvelvollisuus samoin kuin velvollisuus ryhtyä tiettyihin kiireellisiin toimenpiteisiin liittyisi järjestyksenvalvojan velvollisuuteen asettaa etusijalle yleisön turvallisuutta edistävät toimenpiteet. Konkreettisilla toimilla pyrittäisiin yleisön varoittamiseen ja ohjaamiseen pois vaara-alueelta sekä vaaran aiheuttajan poistamiseen. Selvyyden vuoksi on kuitenkin syytä todeta, että velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin esimerkiksi vaaran aiheuttajan poistamiseksi ei kuitenkaan käsitä erillistä toimivaltuutta järjestyksenvalvojalle vaan hänen toimivaltuutensa määräytyisivät 41—48 §:n mukaisesti. Eri asia on, että toimia vaaran aiheuttajan poistamiseksi voitaisiin joissakin tapauksissa perustella rikoslain 4 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla pakkotilalla, jos säännöksessä pakkotilalle asetetut edellytykset täyttyisivät.

Pykäläehdotuksen 2 momentissa on esitetty säädettäväksi niistä toimenpiteistä, joihin järjestyksenvalvojalla on velvollisuus ryhtyä silloin, jos tilaisuuden järjestäjän, alueen haltijan tai järjestyksenvalvojan toimenpiteet osoittautuvat riittämättömiksi. Järjestyksenvalvojan on tällöin otettava yhteys poliisiin ja tarvittaessa pelastusviranomaisiin. Säännös käsittäisi järjestyksenvalvojalle asetetun velvollisuuden arvioida itsenäisesti vaaran estämiseen tähtäävien toimenpiteiden riittävyyttä. Siten velvollisuus ilmoittaa turvallisuutta vaarantavista seikoista viranomaiselle olisi olemassa silloinkin, jos järjestyksenvalvoja katsoisi esimerkiksi tilaisuuden järjestäjän toimenpiteiden olevan riittämättömiä

mutta tilaisuuden järjestäjä itse olisi toista mieltä.

Uutena asiana olisi järjestyksenvalvojalle ehdotetussa 3 momentissa asetettu velvollisuus jo tehdyn törkeän rikoksen ilmoittamiseen. Velvollisuus vastaisi vartijalle lakiehdotuksen 5 §:n 2 momentissa säädettyä velvoitetta ja nykyisessä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 10 §:n 2 momentissa säädettyä velvoitetta. Kun turvallisuusalalla ammatikseen toimivalle vartijalle on asetettu niin sanotun jokamiehen velvollisuutta ankarampi velvollisuus törkeän rikoksen ilmoittamiseen, myös järjestyksenvalvojalle olisi perusteltua asettaa sama velvollisuus.

31 §. *Toimenpiteen perusteen ilmoittaminen.* Ehdotetussa pykälässä asetettaisiin järjestyksenvalvojalle velvollisuus ilmoittaa henkilöön kohdistuvan toimenpiteen peruste tietyin edellytyksin joko henkilölle itselleen tai tämän edustajalle. Pykälän 1 momentin mukainen velvollisuus vastaisi sisällöltään vartijalle 7 §:n 1 momentissa esitettyä vastaavaa velvollisuutta.

Pykälän toisessa momentissa järjestyksenvalvojalle asetettu velvollisuus vastaisi sitä velvollisuutta, joka vartijalle esitetään lakiehdotuksen 7 §:n 2 momentin mukaisesti. Kuitenkin säännöksessä on otettu huomioon se, että järjestyksenvalvojatoimintaan ei aina liittyisi vastaavaa hoitajaa. Siten velvollisuus käsittäisi vain sellaiset järjestyksenvalvojat, jotka toimivat turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa, koska vain turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalla olisi oltava palveluksessaan vastaava hoitaja.

32 §. *Sivullisten ja ympäristön turvaaminen.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi niistä velvoitteista, joita järjestyksenvalvojalla olisi sivullisten ja ympäristön turvaamisessa. Pykälän tarkoituksena on korostaa sitä, että järjestyksenvalvojan on tehtävässään valvottava myös muita kuin tilaisuuden järjestäjän tai alueen haltijan intressejä. Pykälällä olisi tärkeä merkitys myös järjestyksenvalvojan rikosoikeudellisen virkavastuun ulottuvuuden määrittämisessä.

Vaikka ehdotetussa pykälässä esitetään järjestyksenvalvojalle erilaisia velvoitteita, niistä ei kuitenkaan sinänsä seuraa vielä toimivaltuuksia. Järjestyksenvalvojan toimivaltuudet määräytyisivät siten aina lakiehdotuksen 41—48 §:n perusteella.

Ehdotetun pykälän 1 momentin ensimmäisen virkkeen säännös käsittäisi järjestyksenvalvojalle asetetun, sivullisten ja ympäristön turvaamista koskevan yleisvelvoitteen. Säännöksessä mainitulla tilaisuudella viitattaisiin kokoontumislain mukaiseen yleiseen kokoukseen tai yleisötilaisuuteen. Ehdotetun 1 momentin toisen virkkeen säännöksessä puolestaan olisi kyse kaikista järjestyksenvalvojan toimialueista. Suojattavina intresseinä olisivat toisten omaisuus ja ympäristö. Säännöksessä olisi kirjattu näkyviin myös suhteellisuusperiaate, koska esimerkiksi suuresta yleisötilaisuudesta aiheutuu yleensä aina ympäristölle jossain määrin vahinkoa. Järjestyksenvalvojan tehtävänä olisi valvoa, että aiheutunut vahinko jäisi hyväksyttävänä pidettävän rajoihin tilaisuuden tarkoitus ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

Ehdotettu 2 momentti käsittäisi säännöksen järjestyksenvalvojan ilmoitusvelvollisuudesta tilaisuuden järjestäjälle tai alueen haltijalle silloin, kun ehdotetussa 1 momentissa tarkoitetut intressit olisivat vaarantumassa. Järjestyksenvalvojan ei olisi tällaisissa tapauksissa syytä odottaa vahingon aiheutumista, vaan ilmoitusvelvollisuus olisi olemassa jo silloin, kun konkreettisista olosuhteista olisi pääteltävissä jonkin 1 momentissa mainitun intressin olevan vaarantumassa. Järjestyksenvalvojan olisi myös itse ryhdyttävä toimiin vaaran, vahingon tai kohtuuttoman häiriön estämiseksi. Estämistoimiin kuuluisivat luonnollisesti myös toimet lisävahinkojen syntymisen estämiseksi.

Ehdotetun pykälän 3 momentissa esitetään säädettäväksi niistä toimista, joihin järjestyksenvalvojan olisi ryhdyttävä silloin, kun tilaisuuden järjestäjän, alueen haltijan tai järjestyksenvalvojan omia toimia ei olisi pidettävä riittävinä vaaran, häiriön tai vahingon estämiseksi. Tällöin järjestyksenvalvojan olisi turvauduttava viranomaisapuun säännöksessä esitetyn mukaisesti. Ilmoitusvelvollisuus olisi täysin riippumaton esimerkiksi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimeksiantajana olevan tilaisuuden järjestäjän tai alueen haltijan tahdosta. Tälläkin säännöksellä korostettaisiin siten järjestyksenvalvojan itsenäistä toimintavelvollisuutta ja sitä, että järjestyk-

seen ja turvallisuuteen liittyvät intressit olisivat toiminnassa etusijalla liiketaloudellisiin intresseihin nähden.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 5 §:ää.

33 §. *Tapahtumailmoitus.* Ehdotetussa pykälässä esitetään kaikkien järjestyksenvalvojien saattamista tapahtumailmoitusten laatimisvelvollisuuden piiriin. Nykyisin tapahtumailmoituksen laatimisvelvollisuuden piirissä ovat vartijoiden lisäksi vain vartioimisliikkeiden palveluksessa olevat, järjestyslain perusteella asetetut järjestyksenvalvojat. Kun perusoikeusherkkien tilanteiden mahdollisuus on järjestyksenvalvojan toiminnassa vähintään yhtä suuri kuin vartijankin toiminnassa, järjestyksenvalvojien toimenpiteiden kohteena olevien henkilöiden oikeusturvan turvaamiseksi olisi paikallaan velvoittaa myös muut järjestyksenvalvojat laatimaan toimenpiteisiin johtaneista tapahtumista kirjallinen selvitys. Selvityksen laatimisvelvollisuudella helpotettaisiin myös toimintaan kohdistuvaa viranomaisvalvontaa.

Ehdotetun pykälän 2 momentissa esitetään säädettäväksi tapahtumailmoituksen säilyttämisvelvollisuutta eräille muillekin tahoille kuin turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoille. Muulla järjestyksenvalvojia välittävällä tarkoitettaisiin sellaisia tahoja, jotka harjoittaisivat 26 §:n 2 momentissa tarkoitettua järjestyksenvalvojatoimintaa, joka ei edellyttäisi turvallisuusalan elinkeinolupaa. Järjestyksenvalvojan työnantajalla tarkoitettaisiin sellaisia tahoja, jotka asettaisivat hallitsemalleen alueelle tai järjestämäänsä tilaisuuteen järjestyksenvalvojia ilman, että heitä koskisi vaatimus turvallisuusalan elinkeinoluvasta. Siten esimerkiksi ravitsemistoiminnan harjoittaja, joka käyttäisi palveluksessaan olevia järjestyksenvalvojia ravitsemisliikkeessä, joutuisi noudattamaan ehdotettuja tapahtumailmoitusten säilyttämistä koskevia vaatimuksia.

Muilta osin viitattaisiin vartijan tapahtumailmoituksia koskevan 8 §:n perusteluihin.

34 §. *Salassapitovelvollisuus.* Ehdotettu pykälässä esitetään salassapitovelvollisuutta sekä järjestyksenvalvojatoimintaa harjoittaville turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoille että järjestyksenvalvojille. Salassapitovelvollisuus vastaisi vartioimisliiketoiminnan harjoittajalle ja vartijalle jo nykyään säädettyä salassapitovelvollisuutta. Myös järjestyksenvalvojatoiminnassa vastaava salassapitovelvollisuus olisi perusteltu. Kun salassapitovelvollisuuden kohteena oleva järjestyksenvalvojatoiminta voisi perustua myös muuhun kuin toimeksiantoon, olisi tarpeellista erikseen säätää salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluviksi myös työnantajan, toimialueen haltijan tai tilaisuuden järjestäjän salassa pidettävät turvallisuusjärjestelyt sekä liike- ja ammattisalaisuudet.

Pykälän 1 momentin mukaan kiellettyä olisi ensinnäkin tietojen oikeudeton ilmaiseminen. Oikeudettomana ilmaisemisena ei pidettäisi tiedon ilmaisemista toimeksiannon osapuolen suostumuksella. Tiedot voisivat kuitenkin koskea esimerkiksi molempien osapuolten turvallisuusjärjestelyjä, jolloin niiden ilmaisemiselle olisi saatava molempien osapuolten suostumus. Tietojen ilmaiseminen ei olisi oikeudetonta myöskään silloin, kun se tapahtuisi lakisääteisen todistamisvelvollisuuden täyttämiseksi tai rikosprosessin asianosaisen asemassa. Oikeudettoman ilmaisemisen lisäksi kiellettäisiin myös salassapidettävän tiedon muu käyttö omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoittamiseksi.

Muilta osin viitattaisiin salassapitovelvollisuutta vartioimisliiketoiminnassa koskevan 9 §:n perusteluihin.

35 §. *Järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi järjestyksenvalvojaksi hyväksymisestä ja eräistä hyväksymiseen liittyvistä menettelytavoista. Hyväksymisen edellytyksistä säädettäisiin pykäläehdotuksen 1 momentissa. 1 momentin 1 kohdan mukaisesti järjestyksenvalvojalta edellytettäisiin edelleen täysi-ikäisyyttä.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan järjestyksenvalvojan olisi nykyistä vastaavaan tapaan oltava tunnettu rehelliseksi ja luotettavaksi ja oltava henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva. Säännöksen tulkintaa on pidettävä tältä osin vakiintuneen tulkintalinjan mukaisena eikä ehdotetulla lailla ole tarkoitus tätä linjaa muuttaa. Henkilön aikaisempi ja nykyinen käyttäytyminen olisivat edelleen pohjana hänen kohdistuvassa arvioinnissa. Aikaisemman

käyttäytymisen arvioinnissa apuna olisivat viranomaisen ylläpitämät rekisterit. Merkitystä arvioinnissa olisi erityisesti sellaisilla rekisteristä ilmenevillä, hakijan rehellisyyteen ja luotettavuuteen liittyvillä tiedoilla, jotka liittyisivät hakijan sopivuuteen nimenomaan järjestyksenvalvojaksi. Esitetyt vaatimukset vastaisivat niitä vaatimuksia, joita vartijaksi hyväksymiseen esitetään henkilökohtaisten ominaisuuksien osalta liitettäväksi.

Järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen edellytyksenä olisi edelleen lähtökohtaisesti järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen suorittaminen. Tästä esitetään säädettäväksi ehdotetun 1 momentin 3 kohdassa. 4 kohdassa puolestaan säädettäisiin koulutusvaatimuksesta siinä tapauksessa, että järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä hakeva olisi jo aiemmin hyväksytty järjestyksenvalvojaksi järjestyksenvalvojan peruskurssin suorittamisen perusteella. Tällöin olisi pidettävä riittävänä, että hakija olisi suorittanut 4 kohdassa tarkoitetun järjestyksenvalvojan kertauskoulutuksen. Hakijan olisi suoritettava kertauskoulutus aikaisintaan kuusi kuukautta ennen uuden hyväksymisen hakemista.

Ehdotetun pykälän 2 momentin säännöksen tarkoituksena olisi se, että järjestyksenvalvojan tehtävässä pitkään toiminut henkilö voisi tulla hyväksytyksi järjestyksenvalvojaksi tietyin edellytyksin, vaikka hän ei olisi suorittanutkaan järjestyksenvalvojan peruskoulutusta. Edellytyksenä olisi tällöinkin, että hakija olisi suorittanut paitsi 2 momentissa tarkoitetun kertauskoulutuksen myös järjestyksenvalvojan peruskoulututusta vastaavan aikaisemman koulutuksen. Hyväksymistä olisi myös haettava ennen aikaisemman hyväksymisen päättymistä. Tältä osin kyse olisi muutoksesta nykylakiin nähden. Nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain mukaan hyväksymistä olisi haettava kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen päättymisestä.

Ehdotetun pykälän 3 momentissa esitetään nykyistä vastaavaan tapaan säädettäväksi, että järjestyksenvalvojaksi hyväksyisi hakijan kotikunnan poliisilaitos. Tätä poliisilaitosta olisi pidettävä luontevimpana hyväksymisviranomaisena, vaikka hyväksymisedellytysten arviointi ei nykyään yleensä voisikaan perustua hakijan henkilökohtaiseen tuntemiseen. Ehdotetussa 3 momentissa esitetty aiemman järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen raukeaminen uuden hyväksymisen johdosta perustuisi sen varmistamiseen, ettei henkilöllä voisi samanaikaisesti olla kahta voimassaolevaa järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä.

Vartijaksi hyväksymisen tapaan järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen olisi voimassa enintään viisi vuotta. Tästä esitetään säädettäväksi ehdotetun pykälän 4 momentissa. Määräaikaisella hyväksymisellä pyrittäisiin varmistumaan paitsi järjestyksenvalvojan koulutuksen ajantasaisuudesta myös siitä, että järjestyksenvalvojan soveltuvuus tehtäväänsä henkilökohtaisten ominaisuuksien puolesta tarkastettaisiin vähintään tietyin määrävälein.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 12 §ää.

36 §. *Järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen ehdot ja rajoitukset sekä niiden muuttaminen.* Pykälän 1 momentissa esitetään säädettäväksi mahdollisuudesta liittää järjestyksenvalvojaksi hyväksymiseen ehtoja ja rajoituksia säännöksessä mainituin edellytyksin. Säännös vastaisi vartijaksi hyväksymisen ehtoja ja rajoituksia koskevaa ehdotettua 11 §:ää, joten tältä osin viitattaisiin 11 §:n perusteluihin.

Ehdotetun pykälän 1 momentissa esitetään säädettäväksi myös järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen ehtojen ja rajoitusten muuttamisesta. Pykälä olisi sisällöltään vastaava kuin vartijaksi hyväksymisen ehtojen ja rajoitusten muuttamista koskeva lakiehdotuksen 11 §, joten tältä osin viitattaisiin 11§:n perusteluihin.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 12 §:n 2 momenttia ja 13 §:ää.

37 §. *Tilapäiset järjestyksenvalvojat.* Ehdotetun pykälän mukaan poliisilaitos voisi edelleen hyväksyä kokoontumislaissa tarkoitettuihin tilaisuuksiin eräin edellytyksin koulutamattomia järjestyksenvalvojia. Esimerkiksi yleisötilaisuuksien suuren määrän ja luonteen vuoksi koulutettujen järjestyksenvalvojien aukoton edellyttäminen voisi johtaa tilaisuuksien järjestämisen merkittävään vaikeutumiseen. Tämän vuoksi esitetäänkin, että tilaisuuden toimeenpanopaikan poliisilaitos

voisi erityisestä syystä hyväksyä yksittäiseen kokoontumislain mukaiseen tilaisuuteen tai saman järjestäjän samassa paikassa järjestämiin samanluonteisiin tilaisuuksiin enintään neljäksi kuukaudeksi vuoden aikana järjestyksenvalvojaksi henkilön, joka ei ole saanut järjestyksenvalvojan koulutusta. Tällaisenkin henkilön olisi luonnollisesti täytettävä ikää ja henkilökohtaisia ominaisuuksia koskevat edellytykset.

Lakiehdotuksen 42 §:n 2 momentissa on esitetty säädettäväksi järjestyksenvalvojan oikeudesta kiinniottamiseen silloin, kun poistaminen osoittautuu riittämättömäksi toimenpiteeksi. Ehdotetussa 43 §:ssä puolestaan säädettäisiin kiinniotetun henkilön säilössäpitämisestä. Molemmissa toimissa on kyse puuttumisesta kohdehenkilön perusoikeuksiin sellaisella tavalla, joka edellyttää toimien suorittajalta asianmukaista koulutusta. Tämän vuoksi kouluttamattomalle järjestyksenvalvojalle ei esitetä annettavaksi tällaisia valtuuksia. Kouluttamattomalle järjestyksenvalvojalle jäisi siten lähinnä pääsyn estämiseen, poistamiseen ja turvallisuustarkastukseen liittyviä valtuuksia. Kouluttamaton järjestyksenvalvoja ei saisi myöskään lakiehdotuksen 49 §:n 2 momentin mukaan kantaa tehtävissään voimankäyttövälineitä.

Järjestystä ja turvallisuutta kokoontumislain mukaisissa tilaisuuksissa pyrittäisiin varmistamaan myös sillä, että tilaisuudessa olisi aina oltava läsnä riittävästi koulutettuja järjestyksenvalvojia. Kouluttamattomien järjestyksenvalvojien enimmäismäärä suhteessa koulutettuihin järjestyksenvalvojiin olisi arvioitava tapauskohtaisesti eikä kiinteää suhdelukua tämän vuoksi voida asettaa. Poliisi voisi kokoontumislain perusteella asettaa koulutettujen järjestyksenvalvojien määrää koskevia tilaisuuskohtaisia ehtoja.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 2 a §:n 2 momenttia.

38 §. *Järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä koskeva hakemus ja päätös.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä koskevasta hakemuksesta ja eräistä menettelytavoista järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen yhteydessä. Pykälä vastaa asiasisällöltään lakiehdotuksen 13 §:ää, joka on ehdotetun pykälän kanssa muutoin samansisältöinen paitsi, että siinä sääntelyn kohteena olisi vartijaksi hyväksymistä koskeva hakemus ja päätös. Tämän vuoksi pykälän perustelujen suhteen viitattaisiin 13 §:n perusteluihin.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 14 §:ää.

39 §. *Järjestyksenvalvojakortti ja hyväksymisen johdosta annettava todistus.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi järjestyksenvalvojakortista ja järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen johdosta annettavasta todistuksesta. Pykälän 1 momentin mukaan järjestyksenvalvojan kotikunnan poliisilaitos antaisi järjestyksenvalvojalle nykyiseen tapaan järjestyksenvalvojakortin. Järjestyksenvalvojakortti olisi tarpeen, jotta järjestyksenvalvoja voisi tarvittaessa osoittaa oikeutuksensa toimia järjestyksenvalvojana. Tämän vuoksi kortti olisi pidettävä järjestyksenvalvontatehtävissä mukana. Se olisi esitettävä pyydettäessä säännöksessä yksilöidyille tahoille. Täysin ulkopuoliselle henkilölle korttia ei tarvitsisi esittää. Myöskään silloin, jos pyynnön tarkoituksena olisi selvästi kiusan tekeminen tai järjestyksenvalvojan työn vaikeuttaminen, korttia ei tarvitsisi esittää. Kiusan tekemisen tarkoitus voisi olla esimerkiksi silloin, kun yleisötilaisuudesta kerran poistettu ja tuolloin järjestyksenvalvojan järjestyksenvalvojakortin pyynnöstä nähnyt henkilö pyrkii tilaisuuteen uudelleen ja pyytää jälleen kortin esittämistä.

Tietyissä tapauksissa poliisi voisi hyväksyä henkilön järjestyksenvalvojaksi siten, että järjestyksenvalvoja saisi varsinaisen järjestyksenvalvojakortin vasta myöhemmin. Tällöin poliisi antaisi ehdotetun pykälän 1 momentin mukaisesti henkilölle todistuksen järjestyksenvalvojaksi hyväksymisestä. Todistus toimisi tällöin järjestyksenvalvojakorttina siihen asti, kunnes henkilölle olisi saatu toimitettua varsinainen järjestyksenvalvojakortti. Vastaava todistus annettaisiin myös lakiehdotuksen 37 §:n mukaisesti tilapäiseksi järjestyksenvalvojaksi hyväksytylle.

Jotta järjestyksenvalvojakorttiin merkittyjen tietojen oikeellisuuteen voitaisiin luottaa, olisi tärkeää, että nämä tiedot olisivat ajan tasalla. Sen vuoksi pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi järjestyksenvalvojalle

velvollisuus hakea järjestyksenvalvojakortin kaksoiskappaletta tietyissä tapauksissa. Säännöksessä mainittujen henkilö- ja koulutustietojen muuttumisen lisäksi mainittu velvollisuus olisi olemassa myös silloin, jos järjestyksenvalvojakortti olisi kadonnut tai turmeltunut.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, milloin järjestyksenvalvojan olisi luovutettava järjestyksenvalvojakortti poliisille. Kortin luovuttaminen poliisille olisi luonnollisesti järjestyksenvalvojan velvollisuutena ensinnäkin silloin, kun järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen olisi peruutettu. Jotta järjestyksenvalvojalla ei samanaikaisesti olisi hallussaan kahta voimassaolevaa järjestyksenvalvojakorttia, vanha voimassaoleva kortti olisi luovutettava poliisille myös, jos sen tilalle luovutetaan uusi kortti.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 15 §:ää.

40 §. *Järjestyksenvalvojakoulutuksen järjestäminen*. Järjestyksenvalvojakoulutus ehdotetaan edelleen järjestettäväksi nykyistä vastaavalla tavalla. Koulutusjärjestelyt ovat osoittautuneet käytännössä toimiviksi ja nykyiseen lakiin perustuvilla järjestelyillä on pystytty takaamaan toisaalta koulutuksen riittävä taso ja toisaalta riittävän monipuoliset mahdollisuudet sen järjestämiseen. Vuosittain koulutettavien järjestyksenvalvojien määrä samoin kuin alueelliset tekijät huomioiden ei olisi perusteltua rajoittaa koulutusta annettavaksi vain esimerkiksi turvallisuusalan tutkintotoimikunnan kanssa sopimuksen tehneiden turvallisuusalan oppilaitosten toimesta.

Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, kuka järjestyksenvalvojan perus- ja kertauskoulutusta saisi antaa. Ehdotetun 1 kohdan mukaisesti poliisilaitokset voisivat edelleen toimia koulutuksen järjestäjinä. Poliisilaitos voisi edelleen päättää itsenäisesti siitä, järjestäisikö se koulutusta. Kyse ei siten olisi velvollisuudesta. Poliisilaitoksen järjestämään koulutukseen sovellettaisiin valtion maksuperustelakia (150/1992).

Ehdotetun momentin 2 ja 3 kohdissa tarkoitetut, järjestyksenvalvojakoulutuksen järjestämiseen oikeutetut tahot olisivat pääosin nykyistä vastaavia. Koulutusjärjestelmä on tältäkin osin osoittautunut käytännössä toimivaksi. Sääntelyä esitetään kuitenkin täydennettäväksi siten, että 2 kohtaan otettaisiin viittaus turvallisuusalan perustutkintoon ja 3 kohtaan viittaus myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin.

Ehdotetun 1 momentin 4 kohdassa mainitut tahot edustavat käytännössä varsin moninaisia järjestyksenvalvojakoulutusta antavia tahoja. Yhteistä näille tahoille olisi se, että niiden lukuun kouluttajana toimivilla henkilöillä olisi oltava hyväksyminen järjestyksenvalvojakouluttajiksi hätäensiapuun ja pelastustoimeen liittyvien opetusaiheiden koulutusaiheita lukuun ottamatta. Tällä pyrittäisiin varmistamaan kouluttajien riittävä ammattitaito. Käytännössä koulutuksen järjestäjinä ovat nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 17 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella toimineet esimerkiksi koulutuspalveluun keskittyneet liikeyritykset, erilaiset aatteelliset yhdistykset, vartioimisliikkeet sekä työväen- ja kansalaisopistot. Näiden tahojen järjestämässä järjestyksenvalvojakoulutuksessa ei ole ilmennyt sellaisia erityisiä ongelmia, joiden perusteella nykysäännöstä olisi syytä muuttaa.

Ehdotetussa 2 momentissa esitetään säädettäväksi järjestyksenvalvojan voimankäyttökoulutuksen järjestämisestä. Säännös koskisi paitsi järjestyksenvalvojan voimankäytön käyttäjäkoulutusten ja kertauskoulutusten lisäksi myös järjestyksenvalvojan perus- ja kertauskoulutuksiin kuuluvan voimankäyttökoulutuksen järjestämistä. Lähtökohtana olisi se, että näissä koulutuksissa kouluttajan pätevyysvaatimuksena olisi voimassaoleva hyväksyminen 53 §:ssä tarkoitetuksi voimankäyttökouluttajaksi. Siten esimerkiksi järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksytty ei voisi toimia järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen voimankäyttöä koskeva osion kouluttajana, ellei hänellä olisi lisäksi hyväksyntää voimankäyttökouluttajaksi.

Ehdotetun 2 momentin mukaan järjestyksenvalvojan voimankäytön lisäkoulutus esitetään edelleen järjestettäväksi nykyistä vastaavaan tapaan.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 17 §:ää.

41 §. *Pääsyn estäminen*. Ehdotetun pykälän 1 ja 2 momentit vastaisivat osin sisällöltään nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 6 §:ää. Keskeisenä erona nykyiseen olisi se, että järjestyksenvalvojille ei enää esitettäisi nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaista velvollisuutta pääsyn estämiseen. Järjestyksenvalvojalla voisi siten olla oikeus henkilön pääsyn estämiseen mutta ei velvollisuutta siihen. Velvollisuus pääsyn estämiseen on ollut luonteeltaan absoluuttinen velvollisuus, joka sopii huonosti esimerkiksi voimakeinojen käyttöön liitettyyn puolustettavuuden ja suhteellisuuden vaatimuksiin. Järjestyksenvalvojan oikeus pääsyn estämiseen voisi edelleen tosiasiassa olla velvollisuuden kaltainen sikäli, että järjestyksenvalvojan yleisistä velvollisuuksista voitaisiin johtaa tietyissä tapauksissa tosiasiallinen velvollisuus jonkin toimivaltuuden käyttöön. Esitetty sääntely vastaisi tältä osin esimerkiksi poliisilaissa omaksuttua sääntelymallia, jossa poliisin toimivaltuudet on kirjattu oikeuksien muotoon.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaisena pääsyn estämisperusteena olisi henkilön päihtymys, käyttäytyminen, aikaisempi käyttäytyminen tai varustautuminen ja että henkilön olisi tällä perusteella syytä epäillä vaarantavan järjestystä tai turvallisuutta järjestyksenvalvojan toimialueella. Käytännössä henkilön pääsyn estäminen voisi usein johtua sekä tämän päihtymyksestä että muusta käyttäytymisestä. Toisaalta henkilö voi käyttäytyä pääsyn estämiseen oikeuttavalla tavalla silloinkin, vaikka hän ei olisi päihtynyt.

Henkilön varustautuminen voisi johtaa järjestystä tai turvallisuutta vaarantavan käyttäytymisen epäilyyn esimerkiksi silloin, kun järjestyksenvalvoja havaitsee henkilön kantavan mukanaan ampuma-asetta. Myös muun sellaisen välineen kantaminen, jolla voitaisiin vaarantaa järjestystä ja turvallisuutta ja jolla ei olisi mitään tekemistä esimerkiksi yleisötilaisuuden tarkoituksen kanssa, voisi johtaa järjestyksenvalvojan oikeuteen estää henkilön pääsy alueelle.

Lakiin ei edelleenkään olisi tarkoitus sisällyttää mahdollisuutta antaa henkilölle niin sanottua porttikieltoa järjestyksenvalvojan toimialueelle. Tämän vuoksi henkilön aiempi käyttäytyminen tai varustautuminen ei saisi johtaa kategoriseen pääsyn estämiseen. Edellytysten arviointi olisi aina tehtävä tapauskohtaisesti erikseen. Jos henkilö on kerran aiemmin aiheuttanut esimerkiksi ravintolassa käyttäytymisellään häiriötä järjestykselle ja turvallisuudelle, hänen pääsyään ei hänen pyrkiessään uudelleen selvin päin ravintolaan tulisi lähtökohtaisesti estää, vaan häiriön toistuvuudelle tulisi antaa arvioinnissa merkitystä. Toisaalta vakavan ainutkertaisen häiriön aiheuttaminen aikaisemmin voisi johtaa hyvin helposti siihen, että järjestyksenvalvoja voisi estää henkilön pääsyn toimialueelleen. Esimerkiksi väkivaltavälikohtauksen ravintolassa aiemmin aiheuttaneen henkilön pääsyn estämisen kynnys olisi erittäin matala.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaisena pääsyn estämisperusteena voisivat olla laissa tai sen nojalla annetuissa määräyksissä asetetut samoin kuin tilaisuuden järjestäjän tai alueen haltijan alueelle tai tilaisuuteen pääsyn edellytykseksi asetetut ehdot. Lakiin perustuvia ehtoja voisivat olla esimerkiksi anniskeluikärajaan liittyvät ehdot. Vastaavasti esimerkiksi ravintolalla olisi majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 5 §:n mukainen asiakasvalintaoikeus ravintolan toiminta-ajatukseen tai järjestyksenpitoon liittyvästä syystä. Ravintolan toiminta-ajatukseen voisi liittyä esimerkiksi vaatimus asianmukaisesta pukeutumisesta. Siten järjestyksenvalvoja voisi tähän liittyvällä perusteella estää esimerkiksi ilman paitaa ravintolaan pyrkivän henkilön pääsyn tiloihin. Tilaisuuden järjestäjän asettamista ehdoista käytännössä tavallisimpia on sisäänpääsymaksun edellyttäminen. Luonnollisesti olisi selvää, etteivät pääsyn estämisen perusteena olevat tilaisuuden järjestäjän tai alueen haltijan asettamat ehdot voisi olla rikoslain syrjintäsäännösten vastaisia.

Ehdotetun pykälän 1 momentin kolmas kohta vastaisi sisällöltään täysin nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 6 §:n 1 momentin 3 kohtaa. Järjestyksenvalvoja voisi estää henkilön pääsyn alueelle, jos tämän olisi syytä epäillä pitävän hallussaan esineitä tai aineita, joiden hallussapito olisi lain tai tilaisuuden järjestäjän tai poliisin asettamien ehtojen mukaan kielletty.

Pykälän 2 momentissa esitetään säädettäväksi, että lain 28:ssä tarkoitetuilla järjestyksenvalvojilla ei olisi oikeutta pääsyn estämiseen. Kysymys olisi siten niistä järjestyksenvalvojista, joiden asettamisesta on nykyisin säädetty järjestyslaissa. Tällaisilla järjestyksenvalvojilla ei nykyisinkään ole ollut oikeutta pääsyn estämiseen, joten tosiasiallinen tilanne ei tältä osin muuttuisi.

Myöskään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimipaikkoihin ehdotetun 26 §:n 1 momentin 6 kohdan perusteella asetetuilla järjestyksenvalvojilla ei olisi oikeutta pääsyn estämiseen. Näissä toimipaikoissa on lähtökohtaisesti kyse vapaaseen pääsyyn perustuvista opiskeluympäristöistä ja ne ovat eräässä mielessä rinnasteisia ehdotetussa 28 §:ssä tarkoitettuihin paikkoihin.

42 §. *Henkilön poistaminen ja kiinniottaminen.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi järjestyksenvalvojan poistamisoikeudesta sekä kiinniotto-oikeudesta eräissä tapauksissa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa esitetään säädettäväksi nykyiseen tapaan järjestyksenvalvojan oikeudesta poistaa toimialueeltaan henkilö, joka päihtyneenä häiritsee järjestystä tai muita henkilöitä. Pelkkä henkilön päihtymys ei vielä riittäisi henkilön poistamisperusteeksi vaan päihtymyksen olisi oltava kytköksissä järjestykselle tai muille henkilöille aiheutuvaan häiriöön. Toisaalta ei edellytettäisi, että päihtyneen henkilön olisi käyttäydyttävä samalla väkivaltaisesti, uhkaavasti tai meluavasti, koska tällaisesta käyttäytymisestä olisi päihtymyksestä riippumattomana itsenäisenä poistamisperusteena säädetty ehdotetun pykälän 1 momentin 3 kohdassa. Joissakin tapauksissa henkilön voitaisiin jo pelkän kovan päihtymyksen perusteella katsoa aiheuttavan häiriötä esimerkiksi muille ihmisille. Kuitenkaan pelkästään se, että henkilön päihtymys yksittäisessä ihmisessä herättää jonkinasteista pahennusta, ei voisi merkitä säännöksessä tarkoitettua häiriötä. Järjestyksenvalvojan tulisi arvioida objektiivisesti, onko päihtyneen käytös yksittäistapauksessa todella sellaista, että tämä häiritsee järjestyksenvalvojan toimialueella järjestystä tai muita henkilöitä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa mainittu poistamisperuste olisi sidoksissa turvallisuuden vaarantamiseen järjestyksenvalvojan toimialueella.. Järjestyksenvalvojalla olisi oikeus poistaa toimialueeltaan henkilö, joka vaarantaa turvallisuutta. Turvallisuuden vaarantaminen millä tavalla tahansa tulisi kyseeseen poistamisperusteena. Tällöinkin järjestyksenvalvojan olisi ensisijaisesti poistamisen sijasta pyrittävä tilanteen palauttamiseen ennalleen neuvoin ja kehotuksin lakiehdotuksen 29 §:n 2 momentin mukaisesti. Vasta jos turvallisuutta vaarantava toiminta tämänkin jälkeen jatkuisi, järjestyksenvalvoja voisi ryhtyä henkilön paikalta poistamiseen.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan myös henkilö, joka uhkaavasti esiintyen, meluamalla tai väkivaltaisella tai muulla käyttäytymisellään häiritsee järjestystä, voitaisiin poistaa järjestyksenvalvojan toimialueelta. Riittävää olisi, että henkilön käyttäytyminen olisi joko uhkaavaa, meluavaa tai väkivaltaista eikä näiden kaikkien tunnusmerkkien tarvitsisi toteutua samanaikaisesti.

Henkilön poistaminen voisi johtua myös muusta kuin edellä mainitusta järjestystä häiritsevästä käyttäytymisestä. Muun käyttäytymisen sisällyttäminen 1 momentin 3 kohdan poistamisperusteisiin liittyisi siihen, että nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 7 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaista poistamisoikeutta järjestyksenvalvojalle ei enää esitettäisi. Kyseisen säännöksen mukaan järjestyksenvalvoja on voinut poistaa toimialueeltaan henkilön, joka huomautuksesta huolimatta jättää noudattamatta järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeellisen käskyn. Ehdotetun muutoksen taustalla on eduskunnan perustuslakivaliokunnan hallituksen järjestyslakiehdotuksesta antama lausunto PeVL 20/2002, jossa valiokunta katsoi, että järjestyksenvalvojista annetun lain 7 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisen poistamisoikeuden antaminen järjestyslaissa tarkoitetuille järjestyksenvalvojille muodostaisi ”poliisin toimivaltuuksille ominaisen, yksittäistapauksessa jokaista velvoittavan käskyvallan”. Muutoksella pyrittäisiin siihen, ettei järjestyksenvalvojalle muodostuisi vastaavaa käskyvaltaa kuin poliisilla voidaan katsoa olevan. Kuitenkin poistamisoikeutta myös henkilön muun kuin väkivaltaisen, uhkaavan tai meluavan käyttäytymisen vuoksi voitaisiin pitää tarpeellisena. Tällainen oikeus olisi tar-

peen esimerkiksi silloin, kun henkilö ravintolassa veisi alkoholijuomia anniskelualueen ulkopuolelle tai ryhtyisi särkemään ravintolan omaisuutta. Henkilön ei tarvitsisi tällöin olla päihtynyt eikä hänen käytöksensä myöskään olisi väkivaltaista, uhkaavaa tai meluavaa. Järjestyksenvalvojan olisi siitä huolimatta kyettävä tarvittaessa puuttumaan myös tällaiseen käyttäytymiseen. Ennen poistamista järjestyksenvalvojan olisi tällöinkin tarpeen mukaan ensin neuvoin ja kehotuksin pyrittävä saamaan henkilö korjaamaan käyttäytymisensä. Toisaalta ainutkertainenkin riittävän vakava järjestyksen häiritseminen voisi oikeuttaa poistamiseen ilman henkilölle annettavaa tilaisuutta korjata käyttäytymistään, jos käyttäytymisestä kuitenkin voitaisiin päätellä, että häiriö tulisi vähän ajan kuluttua toistumaan.

Pykälän 1 momentin 4 kohta olisi kokonaan uusi. Tähän asti järjestyksenvalvojalla ei ole ollut oikeutta poistaa toimialueeltaan siellä oikeudettomasti oleskellutta henkilöä. Tähän ei välttämättä ole ollut esimerkiksi yleisötilaisuuksien kaltaisissa tilaisuuksissa tarvettakaan, vaan nykyiset poistamisperusteet ovat riittäneet kattamaan riittävän laajasti erilaiset poistamistilanteet. Lakimuutoksilla on kuitenkin vuosien varrella mahdollistettu järjestyksenvalvojien asettaminen myös sellaisille alueille, jotka eivät kokonaisuudessaan ole yleisölle avoimia. Esimerkiksi järjestyksenvalvojan toimialueena olevassa kauppakeskuksessa saattaa olla laajojakin yleisöltä suljettuja osia ja alueita. Tämän vuoksi olisi tarpeen säätää erikseen järjestyksenvalvojan oikeudesta poistaa toimialueeltaan siellä oikeudettomasti oleskeleva henkilö. Jotta poistamisen edellytykset täyttyisivät, henkilön oleskelun alueella olisi oltava ilmeisen oikeudetonta. Pelkkä järjestyksenvalvojan epäilys henkilön oleskelun oikeudettomuudesta ei siten vielä riittäisi, vaan oleskelun oikeudettomuuden tueksi olisi oltava muutakin näyttöä. Kuitenkin esimerkiksi tällaista epäilystä yhdistettynä siihen, että henkilö kieltäytyisi kertomasta syytä alueella oleskeluunsa, olisi yleensä pidettävä riittävänä paikalta poistamisen perusteena.

Pykälän 2 momentissa esitetään nykyiseen tapaan säädettäväksi järjestyksenvalvojan kiinniotto-oikeudesta silloin, jos paikalta poistaminen olisi ilmeisesti riittämätön toimenpide. Vaikka kiinniotto-oikeuden käyttäminen tällä perusteella olisi poikkeuksellista, sen säilyttäminen laissa olisi kuitenkin käytännön syistä perusteltua. Kiinniottaminen edellyttäisi poistamisen riittämättömyyden lisäksi sitä, että ettei häiriötä tai vaaraa voida muutoin poistaa. Kiinniottamisen olisi myös oltava välttämätöntä muille henkilöille tai omaisuudelle aiheutuvan vakavan vaaran vuoksi.

Edellä mainittu kiinniottaminen olisi luonteeltaan poikkeuksellinen toimenpide. Se tulisi kyseeseen silloin, kun henkilön poistumisen estäminen hänen luovuttamisekseen poliisille olisi välttämätöntä. Kiinniottaminen olisi mahdollista esimerkiksi tilanteessa, jossa ravintolasta poistettu henkilö konkreettiseen rikokseen vielä syyllistymättä käyttäytyisi niin aggressiivisesti ja uhkaavasti, että hänen syyllistymisensä ulkopuoliseen henkilöön kohdistuvaan pahoinpitelyyn olisi ilman kiinniottoa todennäköistä.

Ehdotetun pykälän nojalla kiinniotettu henkilö olisi viipymättä luovutettava poliisille. Poliisin asiana olisi sen jälkeen päättää, mihin toimenpiteisiin henkilön suhteen olisi asianmukaista ryhtyä. Nykyiseen tapaan pykälässä ehdotetun kiinniotto-oikeuden ulkopuolelle ehdotetaan jätettäväksi yleiset kokoukset. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 44/1998 katsonut, että kun poliisin tehtävänä on turvata kokoontumisvapauden käyttämistä, yleisessä kokouksessa vain poliisilla tulee olla kiinniottamisoikeus.

Ehdotettu pykälä vastaisi asiasisällöltään pääosin nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 7 §:n 1 ja 2 momenttia.

43 §. *Säilössäpito aluksella ja yleisötilaisuudessa.* Ehdotettu pykälä vastaisi osin nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 7 §:n 3—4 momentteja. Kuitenkin sääntelyyn esitetään tehtäväksi eräitä muutoksia.

Säilöönotto on lähtökohtaisesti pidettävä hyvin poikkeuksellisena toimena. Se käsittää normaalisti enintään neljän tuntia kestävän vapaudenriiston mutta voi aluksella kestää siihen asti, kunnes alus seuraavan kerran saapuu satamaan. Koska säilössäpitooikeuden käyttö käsittää merkittävän puuttumisen sen kohteena olevan henkilön vapau-

teen, sen käyttö olisi aina rajoitettava niin vähiin kuin mahdollista. Toisaalta säilössäpito-oikeudesta ei voida kokonaan luopua. Matkustaja-aluksilla ei normaalisti ole poliisimiehiä ja aluksen päällikön on viime kädessä voitava taata järjestyksen säilyminen aluksella kovinkin keinoin. Toisaalta myös paha järjestyshäiriö suuressa taajamasta erillään olevasta yleisötilaisuudessa saattaa edellyttää säilössäpito-oikeuden käyttämistä. Säilössöpito-oikeus esitetäänkin rajattavaksi aluksille ja tietyt edellytykset täyttäviin yleisötilaisuuksiin.

Pykäläehdotuksen 1 momentissa esitetään säädettäväksi säilössäpito-oikeudesta aluksilla. Muilla järjestyksenvalvojan toimialueilla sitä ei voida pitää tarpeellisena eikä myöskään hyväksyttävänä. Säilössäpito-oikeus koskisi ainoastaan ehdotetun 42 §:n 2 momentin perusteella kiinniotettuja henkilöitä. Järjestyksenvalvojalle 45 §:ssä ehdotettuun rikoksesta epäillyn kiinniotto-oikeuteen säilössäpito-oikeus ei siten liittyisi.

Säilössäpito aluksella edellyttäisi aluksen päällikön suostumusta. Yleisötilaisuuden osalta kuka tahansa poliisimies voisi lähtökohtaisesti antaa suostumuksen säilössäpitämiseen. Tilanteen kiireellisyyden vuoksi suostumukselta ei voitaisi edellyttää määrämuotoa vaan se voitaisiin antaa vapaamuotoisestikin. Järjestyksenvalvojan olisi kuitenkin tehtävä merkintä suostumuksesta laatimaansa säilöönottoilmoitukseen. Jos aluksen päällikkö ei antaisi suostumusta säilössäpitoon, ehdotetun 42 §:n 2 momentin perusteella kiinniotettu henkilö olisi välittömästi vapautettava.

Pykäläehdotuksen 2 momentissa esitetään säädettäväksi säilössäpito-oikeudesta yleisötilaisuudessa. Oikeutta ottaa kiinni otettu säilöön esitetään yleisötilaisuudessa rajoitettavaksi nykyisestä. Jotta säilöön ottaminen yleisötilaisuudessa olisi mahdollista, tilaisuuden olisi oltava luonteeltaan sellainen, että tilaisuudessa olisi sen laajuuden tai järjestämispaikan vuoksi perusteltua varautua kiinniotettujen säilössäpitoon. Säännöksellä suljettaisiin säilöönotto-oikeuden piiristä pienet ja tavanomaiset yleisötilaisuudet. Sen sijaan esimerkiksi suuret rock-festivaalit olisivat sellaisia yleisötilaisuuksia, joissa säilössäpitoon olisi perusteltua varautua. Vastaavia tilaisuuksia olisivat myös muut poikkeuksellisen laajat yleisötilaisuudet. Myös tilaisuuden järjestämispaikka voisi vaikuttaa siihen, että säilössäpitoon varautuminen olisi perusteltua. Tässä suhteessa merkitystä voisi olla esimerkiksi järjestämispaikan syrjäisellä sijainnilla.

Säilöön ottaminen yleisötilaisuudessa edellyttäisi aina poliisimiehen suostumusta. Poliisimieheltä ei edellytettäisi tiettyä virka-asemaa, vaan lähtökohtaisesti kuka tahansa poliisimies voisi antaa vapaamuotoisen suostumuksen säilössäpitoon.

Säilössäpito-oikeudelle yleisötilaisuudelle olisi ehdotetussa 3 momentissa asetettu edelleen nykyistä vastaava neljän tunnin määräaika. Viimeistään neljän tunnin päästä kiinniottamisesta säilöönotettu henkilö olisi kaikissa tapauksissa vapautettava. Tarkoituksena tosin olisi, että poliisi normaalitapauksessa saapuisi paikalle jo aiemmin päättämään mahdollisista jatkotoimenpiteistä. Oikeus säilössäpitämiseen voisi kuitenkin päättyä ilman poliisin saapumistakin jo aiemmin kuin neljän tunnin kuluttua kiinniottamisesta. Jos yleisö olisi tilaisuuden päättymisen jälkeen jo poistunut ennen kuin neljä tuntia on kulunut kiinniottamisesta, järjestyksenvalvojan olisi vapautettava kiinniotettu. Tämä olisi perusteltua jo siitä syystä, että normaalisti säilössäpidon perustana oleva kiinniotto liittyy nimenomaan muille henkilöille aiheutuvan vakavan vaaran torjumiseen. Myös silloin jos kiinniottamisen peruste olisi muutoin lakannut, kiinniotettu olisi luonnollisesti viipymättä vapautettava. Tällainen tilanne voisi olla käsillä esimerkiksi silloin, jos kiinniotetun käyttäytymisestä voidaan päätellä, ettei hän enää ole vaaraksi muille ihmisille tai omaisuudelle. Käytännön syistä aluksella kiinni otettu voitaisiin kuitenkin pitää säilössä, kunnes alus seuraavan kerran saapuu satamaan. Tämä edellyttäisi kuitenkin paitsi aluksen päällikön määräystä myös sitä, ettei kiinniottamisen peruste ennen sitä olisi lakannut.

44 §. *Säilössä pidettävien kohtelu ja menettely säilössä pitämisessä.* Ehdotetun pykälän 1 momentissa esitetään säädettäväksi nykyistä vastaavaan tapaan eräiden poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain säännösten soveltamisesta säilössäpidettävien

henkilöiden kohtelussa. Selkeät viittaussäännökset täyttäisivät samalla lain tarkkarajaisuuden vaatimukset.

Säilöönotetun henkilön kohtelussa olisi ensinnäkin sovellettava edellä mainitun lain 1 luvun 3 ja 4 §:n säännöksiä vapautensa menettäneen oikeuksien rajoittamisesta, ihmisarvoisen ja oikeudenmukaisen kohtelun vaatimuksista sekä syrjintäkiellosta. Lain 2 luvun 2 §:n 1 momentissa on puolestaan kyse kiinniotetulle varattavasta tilaisuudesta ilmoittaa lähiomaiselleen tai muulle läheiselleen säilytystilaan ottamisesta. Lain 3 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetään alle 18-vuotiaan erillään pitämisestä, 2 momentissa naisten ja miesten erillään pitämisestä ja 3 momentissa vapautensa menettäneen sijoittamisesta selliin. Lain 5 luvun 1 §:n 1 momentin vaatimusta vapautensa menettäneen oikeudesta terveyden- ja sairaanhoitoon on sovellettava myös järjestyksenvalvojan säilöönottamaan henkilöön. Joissakin tapauksessa voi tulla sovellettavaksi myös poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 5 luvun 2 §:ssä säädetty oikeus toimittaa säilöönotettu hoitoon säilytystilan ulkopuolelle. Käytännössä järjestyksenvalvojan säilössäpito-oikeuden luonteen ja keston vuoksi tällaisen toimen suorittaisi poliisi. Järjestyksenvalvojien säilössäpitämien henkilöiden kohteluun sovelletaan myös edellä mainitun lain 8 luvun 2 §:n säännöstä vapautensa menettäneen käyttäytymisestä, 9 luvun 1 §:n säilöönotettujen valvontaa koskevaa yleissäännöstä sekä 12 luvun 1 ja 2:n säännöksiä säilöönotettujen henkilöiden teknisestä valvonnasta.

Pykäläehdotuksen 2 momentissa asetettaisiin vaatimuksia säilössäpitämisessä käytettävälle säilytystilalle. Tilan olisi nykyiseen tapaan oltava aina poliisilaitoksen hyväksymä ja tarkastama. Hyväksyminen olisi kaikissa tapauksissa saatava ennen säilytystilan käyttöönottoa. Kiireellisessäkään tapauksessa poliisi ei siten voisi jälkikäteen hyväksyä käytettyä säilytystilaa. Jokaisesta säilössäpidettävästä henkilöstä olisi lisäksi laadittava erillinen säilöönottoilmoitus. Ilmoitus olisi toimitettava nykyiseen tapaan poliisilaitokselle. Ilmoitus olisi toimitettava viipymättä joko tilaisuuden päättymisen tai aluksen satamaan saapumisen jälkeen.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 7 §:n 5 ja 6 momentteja.

45 §. *Rikoksesta epäillyn kiinniottaminen.* Ehdotetun pykälän mukainen toimivaltuus olisi järjestyksenvalvojalle uusi, mutta vastaisi osittain sisällöltään vartijan kiinniotto-oikeutta koskevaa 16 §:n 1 ja 2 momenttia. Säännös vastaisi asiallisesti myös tammikuun alusta 2014 voimaantulleen pakkokeinolain yleistä kiinniotto-oikeutta koskevaa säännöstä.

Yksityisen turvallisuusalan toimijoiden toimivaltuuksista olisi syytä säätää nimenomaisesti mahdollisimman kattavasti siten, että tarve turvautua turvallisuusalan tehtävissä kaikille kuuluviin voimankäyttöoikeuksiin ja muihin oikeuttamisperusteisiin olisi mahdollisimman vähäinen. Säännöksellä pyrittäisiin paitsi siihen, että järjestyksenvalvojan oikeus ottaa kiinni rikoksesta epäilty perustuisi vastaavalla tavalla erilliseen toimivaltuussäännökseen kuin vartijankin vastaava oikeus myös siihen, että rikoksesta epäillyn kiinniotto-oikeutta tehtävässään toteuttava järjestyksenvalvoja olisi rikosoikeudellista virkavastuuta koskevan sääntelyn piirissä. Nykytilanteessa tämä on ollut ainakin jossain määrin epäselvää. Edellä mainituista syistä myös järjestyksenvalvojalle esitetään nimenomaista rikoksesta epäillyn kiinniottamista koskevaa säännöstä.

Ehdotettu pykälä vastaisi pääosin vartijan lakiehdotuksen 16 §:n mukaista kiinniotto-oikeutta. Tämän vuoksi pykälän perustelujen osalta viitattaisiin 16 §:n yhteydessä esitettyyn.

Järjestyksenvalvojalle ei kuitenkaan ehdoteta oikeutta vapauttaa kiinniotettua vaan kiinniotettu olisi aina luovutettava poliisille. Vastaavaa tarvetta vapauttamiseen kuin vartijan työssä ei järjestyksenvalvojan työssä voida katsoa olevan. Esimerkiksi vartijan työssä tavanomaiset näpistyksestä epäiltyjen henkilöiden kiinniotot eivät järjestyksenvalvojan työssä ole keskeisessä asemassa.

46 §. *Turvallisuustarkastus.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi järjestyksenvalvojan oikeudesta turvallisuustarkastukseen. Oikeudesta ottaa tarkastuksessa löydetyt kielletyt esineet ja aineet pois tarkastetta-

valta henkilöltä säädettäisiin ehdotetussa 47 §:ssä.

Ehdotetun 1 momentin mukainen tarkastusoikeus vastaisi järjestyksenvalvojalla nykyisin olevaa oikeutta. Oikeus koskisi lakiehdotuksen 26 §:n nojalla tehtäväänsä asetettuja järjestyksenvalvojia. Tarkastusoikeuden myöntäminen esitetyllä tavalla olisi tarpeen esimerkiksi turvallisuuden takaamiseksi yleisötilaisuuksissa. Tarkastus tehtäisiin lähtökohtaisesti edelleen metallinpaljastimella tai muulla teknisellä laitteella. Muulla tavalla henkilö tai hänen mukanaan olevat tavarat voitaisiin tarkastaa kahdessa tapauksessa. Tarkastusoikeus voisi perustua ensinnäkin tilaisuuden järjestäjän kokoontumislain 23 §:n 4 momentin nojalla antamaan määräykseen. Määräys voitaisiin antaa, jos se olisi tarpeen tilaisuuteen erityisluonteen vuoksi tai jos olisi perusteltua aihetta epäillä, että tilaisuuteen osallistuvilla on hallussaan kiellettyjä esineitä tai aineita. Järjestyksenvalvoja voisi suorittaa tällaisen tarkastuksen ilman määräystäkin, jos muutoin olisi perustelua aihetta epäillä henkilöllä olevan hallussaan kiellettyjä esineitä tai aineita. Epäilyn perusteena oleva syy voisi sinänsä olla millainen syy tahansa, mutta sen olisi johdettava perusteltuun epäilyyn. Järjestyksenvalvoja voisi tällaisen muun syyn perusteella suorittaa tarkastuksen esimerkiksi silloin, kun yleisötilaisuuteen osallistuja kertoisi nähneensä toisella osallistujalla puukon eikä ilmoituksen todenperäisyyttä olisi syytä epäillä.

Muu kuin metallinilmaisimella tai vastaavalla teknisellä laitteella tehty tarkastus merkitsisi sinänsä teknisellä laitteella tehtyä tarkastusta voimakkaampaa puuttumista tarkastettavan henkilön henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Tämän vuoksi tarkastuksessa tulisikin pyrkiä muun muassa siihen, että tarkastuksen suorittaisi tarkastettavan kanssa samaa sukupuolta oleva henkilö. Tällaista vaatimusta ei esitetä kuitenkaan kirjattavaksi lakiin. Epäilyn olisi joka tapauksessa oltava konkreettinen ja perusteltu ja edellä mainitun vaatimuksen säätäminen laissa merkitsisi käytännössä sitä, että kaikissa tilaisuuksissa olisi aina oltava vähintään yksi nais- ja yksi miespuolinen järjestyksenvalvoja.

Pykälän toinen momentti vastaisi muutoin nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 8 §:n 2 momenttia mutta siihen esitetään lisättäväksi viittaus esitetyn lain 45 §:ssä tarkoitettuun rikoksesta epäillyn kiinniotto-oikeuteen. Nykyisin järjestyksenvalvojalla ei, toisin kuin vartijalla, ole erillistä rikoksesta epäillyn kiinniotto-oikeutta, vaan käytännössä järjestyksenvalvojat ovat ottaneet rikoksesta epäiltyjä kiinni pakkokeinolain 1 luvun 1 §:n niin sanotun jokamiehen kiinniotto-oikeutta koskevan säännöksen nojalla. Järjestyksenvalvojien oikeus kiinniotetulle tehtävään turvallisuustarkastukseen on kuitenkin rajoittunut vain järjestyksenvalvojista annetun lain 7 §:n 2 momentin mukaiseen kiinniotto-oikeuteen. Kun järjestyksenvalvojille nyt esitetään myös itsenäistä rikoksesta epäillyn kiinniotto-oikeutta, oikeus turvallisuustarkastuksen tekemiseen olisi syytä ulottaa myös tällaiseen kiinniotto-oikeuteen.

Pykälän 3 momentissa esitetään erikseen säädettäväksi, että niillä järjestyksenvalvojilla, jotka on asetettu tehtäviinsä lain 28 §:n perusteella, ei olisi oikeutta suorittaa tarkastusta säännöksen 1 momentin tarkoittamissa tapauksissa. Esitetty sääntely vastaisi tältä osin sitä sääntelyä, jota sovelletaan nykyisin järjestyslaissa tarkoitettuihin järjestyksenvalvojiin. Vastaavalla tavalla kuin 41 §:ssä ehdotettu oikeus pääsyn estämiseen puuttuisi ylipistojen ja ammattikorkeakoulujen toimipaikkoihin ehdotetun 26 §:n momentin 6 kohdan perusteella asetetuilta järjestyksenvalvojilta, heiltä puuttuisi oikeus muuhun kuin kiinniottamiseen liittyvään turvallisuustarkastukseen.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 8 §:n 1 ja 2 momenttia.

47 §. *Kiellettyjen esineiden ja aineiden poisottaminen.* Pykälän 1 momentissa järjestyksenvalvojalle esitetty esineiden tai aineiden poisotto-oikeus vastaisi järjestyksenvalvojilla nykyisin olevaa oikeutta. Säännöksen mukainen poisotto-oikeus käsittäisi myös muutoin kuin tarkastuksessa löydetyt kielletyt esineet ja aineet. Esinettä tai ainetta olisi kuitenkin voitava käyttää henkeen tai terveyteen kohdistuvaan rikokseen tai sillä uhkaamiseen tai sen tuomisen alueelle olisi muutoin oltava lain tai sen nojalla annetun määräyksen mukaan kielletty. Esineen tai aineen poisottaminen voisi perustua säännöksessä

tarkoitetussa tilanteessa esimerkiksi järjestyksenvalvojan omaan näköhavaintoon.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin nykyistä vastaavaan tapaan siitä, mitä pois otetuille esineille tai aineille olisi tehtävä. Pääsääntönä olisi edelleen, että järjestyksenvalvojan olisi luovutettava viipymättä esineet ja aineet poliisille. Kuitenkin esineet tai aineet olisi palautettava henkilölle, jolta ne on otettu pois, jos tälle palauttamiselle ei lain mukaan olisi estettä.

Ehdotetut 1 ja 2 momentti vastaisivat sisällöltään nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 8 §:n 3 ja 4 momenttia.

Ehdotetun pykälän 3 momentissa tarkoitettu oikeus perustuu nykyisin järjestyksenvalvojalla alkoholilain 60 §:n 4 momentin perusteella olevaan oikeuteen. Koska uusitussa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa olisi tarkoitus säätää järjestyksenvalvojan oikeusasemasta mahdollisimman tyhjentävästi, selvyyden vuoksi myös järjestyksenvalvojan nykyisin alkoholilakiin perustuvasta oikeudesta säänneltäisiin yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa.

48 §. *Voimakeinojen käyttö.* Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 9 §:ää. Kuitenkin pykälä esitetään saatettavaksi sanamuodoltaan vastaamaan sitä terminologiaa, jota vartijan voimakeinojen käytön suhteen on ehdotetussa 17 §:ssä käytetty.

Pykälän 1 momentissa järjestyksenvalvojalle esitetään voimakeinojen käyttöoikeutta silloin, jos henkilö koettaa vastarintaa tekemällä välttää pääsyn estämisen, paikalta poistamisen, kiinniottamisen tai 46 §:ssä säädetyn tarkastuksen toimittamisen tai 47 §:ssä tarkoitetun poisottamisen tai pakenee kiinniottamista. Järjestyksenvalvojankin oikeus voimakeinojen käyttöön olisi siten selkeästi sidottu henkilön tekemään vastarintaan. Kiinniottamisen suhteen myös pakeneminen oikeuttaisi voimakeinojen käyttöön. Sen sijaan esteen murtamiseen liittyvästä voimakeinojen käyttöoikeudesta esitetään luovuttavaksi. Siten järjestyksenvalvojan voimakeinojen käyttöoikeus olisi aina selkeästi sidottu 41—47 §:ssä mainitun ensisijaisen toimivaltuuden käyttöön. Voimakeinojen käyttö olisi näiden toimivaltuuksien lisäksi sidottu luonnollisesti myös järjestyksenvalvojan tehtävään. Voimakeinojen puolustettavuuskriteerit esitetään saatettavaksi sisällöltään vastaamaan vartijan käyttämien voimakeinojen puolustettavuuden kriteerejä. Voimakeinojen olisi oltava paitsi tarpeellisia myös puolustettavissa ottaen huomioon henkilön käyttäytyminen, tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus ja muut olosuhteet.

Samoin pykälän uusi 2 momentti vastaisi sitä, mitä vartijankin kohdalla on vastuuvapautusperusteesta ja rangaistusvastuun lievennyksestä voimakeinojen käytön liioittelussa säädetty. Momentti käsittäisi viittauksen rikoslain vastuuvapausperusteisiin ja rangaistusvastuun lievennykseen.

49 §. *Voimankäyttövälineet.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi järjestyksenvalvojan voimankäyttövälineistä. Pykälän 1 momentissa olisi mainittu järjestyksenvalvojan sallitut voimankäyttövälineet. Muita kuin pykälässä mainittuja voimankäyttövälineitä järjestyksenvalvoja ei voisi tehtävässään kantaa. Vartijasta poiketen järjestyksenvalvoja ei voisi kantaa missään tilanteessa ampuma-aselaissa tarkoitettua ampuma-asetta.

Nykyisestä poiketen ehdotetaan järjestyksenvalvojan sallittujen voimankäyttövälineiden joukosta poistettavaksi muovisia siteitä. Muovista valmistetut kertakäyttöiset käsiraudat tulisivat edelleen kysymykseen voimankäyttövälineinä, koska kyse olisi käsiraudoista. Sen sijaan muovisia nippusiteitä ei enää voisi voimankäyttövälineinä käyttää.

Pykälän 1 momentissa esitetään turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevalle järjestyksenvalvojalle oikeutta kantaa järjestyksenvalvontatehtävissä teleskooppipatukkaa. Nykyisen lain mukaan oikeus teleskooppipatukan kantamiseen on vain järjestyslaissa tarkoitetuilla, vartioimisliikkeen palveluksessa olevilla järjestyksenvalvojilla. Oikeus olisi jatkossakin vain sellaisilla järjestyksenvalvojilla, jotka toimivat turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa. Kuitenkin pykälässä ehdotetaan, että tällaiset järjestyksenvalvojat voisivat nykyisessä järjestyslaissa tarkoitettujen paikkojen lisäksi kantaa teleskooppipatukkaa myös muilla järjestyksenvalvojan toimialueilla. Teleskooppipatukkaa voidaan eräissä tapauksissa pitää tarpeellisena voimankäyttövälineenä

esimerkiksi ravintolatiloissa. Tällaisissa tiloissa kaasusumuttimen käyttö on usein ongelmallista ulkopuolisten henkilöiden altistumisriskin vuoksi. Toisaalta teleskooppipatukkaan liittyvien riskien vuoksi on paikallaan rajoittaa sen kantamisoikeutta esitetyllä tavalla. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalla olisi muun muassa vastaavalta hoitajalta edellytettävän koulutuksen vuoksi parhaat edellytykset arvioida sen kantamisen tarvetta.

Voimankäyttövälineiden kantamisen edellytyksenä olisi vastaavaan tapaan kuin vartijalla vaatimus voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutuksen suorittamisesta. Koulutuksesta säädettäisiin tarkemmin sisäministeriön asetuksella. Järjestyksenvalvoja ei saisi kantaa voimankäyttövälineitä tarpeettomasti. Säännös vastaa vartijalle 18 §:n 1 momentissa esitettyä kieltoa. Nykyiseen tapaan esitetään myös säädettäväksi, ettei kouluttamattomalla järjestyksenvalvojalla olisi ensinkään oikeutta voimankäyttövälineiden kantamiseen. Muun muassa yleisötilaisuuksien määrään ja laajuuteen liittyvistä käytännön syistä laissa esitetään sinänsä edelleen sallittavaksi ehdotuksen 37 §:ssä mainituin edellytyksin kouluttamattomien järjestyksenvalvojien käyttö. Tällaisilla järjestyksenvalvojilla ei kuitenkaan puuttuvan koulutuksen vuoksi voida katsoa olevan valmiuksia voimankäyttövälineiden kantamiseen.

Pykälän 3 momentissa esitetään myös järjestyksenvalvojille nykyisin vain vartijalta edellytettävän vuotuisen voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen suorittamista. Vaatimus koskisi sellaisia turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevia järjestyksenvalvojia, jotka kantavat työssään voimankäyttövälineitä. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan asiana olisi valvoa, että tällaiset järjestyksenvalvojat suorittaisivat koulutuksen vuosittain. Luvanhaltija saisi kuitenkin itse päättää, huolehtisiko se koulutuksen järjestämisestä itse. Jos luvanhaltija ei huolehtisi koulutuksen järjestämisestä eikä järjestyksenvalvoja muutoinkaan voisi osoittaa luvanhaltijalle suorittaneensa koulutusta, järjestyksenvalvoja ei voisi kantaa voimankäyttövälineitä.

50 §. *Voimankäyttövälineiden kantamistapa.* Pykälässä ehdotetut voimankäyttövälineiden kantamistapaa koskevat säännökset vastaavat pääosin vartijan voimankäyttövälineiden kantamistapaa koskevia lakiehdotuksen 20 §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä. Tältä osin viitattaisiin 20 §:n perusteluihin.

51 §. *Koiran mukana pitäminen.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi järjestyksenvalvojan oikeudesta pitää järjestyksenvalvontatehtävissä mukanaan koiraa. Ehdotetun 1 momentin lähtökohtana olisi nykyistä vastaavaan tapaan, että koiran mukana pitäminen edellyttäisi aina tilaisuuden toimeenpanopaikan poliisilaitoksen lupaa. Koska koiran mukana pitäminen edellyttäisi kussakin tapauksessa erikseen annettavaa lupaa, olisi tarpeetonta säätää erikseen, että koiraa ei järjestyksenvalvontatehtävissä saa pitää tarpeettomasti mukana. Säännöksessä mainituilla tilaisuuksilla tarkoitettaisiin kokoontumislain mukaisia tilaisuuksia. Siten niillä muilla alueilla, joille järjestyksenvalvojia ehdotettujen 26 ja 28 §:n mukaan voitaisiin asettaa, järjestyksenvalvoja ei voisi pitää koiraa mukanaan. Käytännössä koiran mukana pitäminen voisi olla tarpeellista lähinnä eräissä yleisötilaisuuksissa.

Muutoin ehdotettu 1 momentti vastaisi vartijan koiran mukana pitämistä koskevan ehdotetun 21 §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä. Perustelujen osalta viitattaisiinkin sanotun pykälän perusteluihin.

Ehdotetussa 3 momentissa olisi ensinnäkin säädetty tarkemmin niistä edellytyksistä, joiden vallitessa poliisilaitos voisi myöntää lupaa. Luvan myöntäminen olisi aina harkinnanvaraista siinäkin tapauksessa, että myöntämisen edellytykset sinänsä täyttyisivät. Koiran mukana pitämiseen olisi aina oltava järjestyksenpitoon liittyvä perusteltu syy. Syyn olisi liityttävä tilaisuuden laajuuteen, laatuun tai järjestämispaikkaan. Ehdotetun 3 momentin toisen virkkeen mukaisena lähtökohtana olisi, että koiraa pidettäisiin kuonokopassa. Kuonokoppa voitaisiin poistaa vain poliisin erikseen antamalla määräyksellä ja se edellyttäisi säännöksessä mainittujen edellytysten täyttymistä.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 11 §:ää.

52 §. *Järjestyksenvalvojan tunnus ja asu sekä niiden käyttäminen.* Ehdotetun pykälän ensimmäinen momentti vastaisi nykyisen jär-

jestyksenvalvojista annetun lain 16 §:ää. Pykälän toinen momentti puolestaan vastaisi nykyisen järjestyslain 23 §:n 4 momenttia. Nykyistä järjestyksenvalvojien tunnuksia ja asuja koskevaa sääntelyä ei ole tarpeen asiallisesti muuttaa.

Pykälän 1 momentissa esitetään säädettäväksi järjestyksenvalvojan tunnuksesta. Järjestyksenvalvoja voitaisiin tunnuksen avulla tunnistaa järjestyksenvalvojaksi. Toisaalta 2 momentissa mainittuja toimialueita lukuun ottamatta ei välttämättä olisi tarpeen että järjestyksenvalvoja olisi pukeutunut erilliseen toimiasuun. Tunnuksen avulla järjestyksenvalvojan kanssa tekemisissä oleva henkilö voisi kuitenkin päätellä, että kyseessä on jokamiestä laajemmilla toimivaltuuksilla toimiva järjestyksenvalvoja. Jotta järjestyksenvalvoja voisi olla rikoslain 17 luvun 6 §:ssä tarkoitetun korotetun rikosoikeudellisen suojan piirissä, järjestyksenvalvojaa vastustavan henkilön olisi oltava tietoinen järjestyksenvalvojan asemasta. Tämä voitaisiin osoittaa järjestyksenvalvojan tunnuksella.

Epäselvyyksien välttämiseksi pykälän 1 momentissa kiellettäisiin edelleen järjestyksenvalvojan tunnuksen käyttäminen muissa kuin järjestyksenvalvontatehtävissä. Vastaavista syistä kiellettäisiin myös tunnusta erehdyttävästi muistuttavan merkin, tunnuksen tai asun käyttäminen. Kiellettyä olisi esimerkiksi käyttää järjestyksenvalvojan tunnusta muistuttavaa vahtimestari-tunnusta.

Edelleen olisi perusteltua, että niillä alueilla, joille järjestyksenvalvojan asettaminen edellyttää poliisin lupaa, järjestyksenvalvojan olisi oltava pukeutuneena järjestyksenvalvojan asuun. Tästä esitetään säädettäväksi pykälän 2 momentissa. Kysymys olisi sellaisista toimialueista, joilla ihmiset liikkuvat ja asioivat päivittäin. Kyse olisi myös alueista, joille järjestyksenvalvojat olisi asetettu pitämään yllä järjestystä ja turvallisuutta nimenomaisesti poliisin tai rajavartiolaitoksen apuna. Toimipukuinen järjestyksenvalvoja erottuisi toimialueellaan selvästi ja olisi yleisön nähtävillä. Tällä korostettaisiin järjestyksenvalvojan velvoitetta sivullisten turvaamiseen.

4 luku Voimankäyttö-, ase- ja järjestyksenvalvojakouluttajat

53 §. *Voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutuksen ja voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen kouluttaja.* Ehdotetussa pykäläs-sä esitetään säädettäväksi siitä, kuka voisi toimia erityisen voimankäyttökoulutuksen ja voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen kouluttajana. Voimankäyttökouluttajana voisi toimia vain Poliisihallituksen voimankäyttökouluttajaksi hyväksymä henkilö. Vastaavasti erityisen voimankäyttökoulutuksen ampuma-asetta koskevassa ja ampumiskokeen toimeenpanijana voisi toimia vain Poliisihallituksen asekouluttajaksi hyväksymä henkilö.

Samalla esitetään säädettäväksi voimankäyttökouluttajalle vapautus vuosittaisen kertauskoulutuksen suorittamisesta. Ampuma-aseen käsittelytaito ja ampumistaito voimankäyttökouluttajan olisi kuitenkin osoitettava vuosittain, jos hän kantaisi työtehtävässään ampuma-asetta.

Ehdotettu pykälä vastaisi käytännössä pääasiallisesti nykyistä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 29 §:n 3 momentin säännöstä.

54 §. *Voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen.* Pykälässä esitetään säädettäväksi voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisestä. Pykäläehdotuksen 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi niistä edellytyksistä, joiden täyttyessä henkilö voitaisiin hyväksyä voimankäyttökouluttajaksi voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutukseen sekä lakiehdotuksen 18 §:n 3 momentissa ja 49 §:n 3 momentissa tarkoitettuun voimankäyttövälineiden kertauskoulutukseen.

Voimankäyttökouluttajalle esitetyt ikä- ja sopivuusvaatimukset vastaisivat nykyisiä vaatimuksia. Tietopuolisena koulutuksena voimankäyttökouluttajalta edellytettäisiin edelleen voimankäytön kouluttajakoulutuksen hyväksyttyä suorittamista.

Uutena vaatimuksena 1 momentissa tarkoitetussa hyväksymisessä olisi se, että hyväksymisen edellytyksenä olevan koulutus olisi oltava suoritettu korkeintaan kuutta kuukautta ennen hyväksymisen hakemista. Näin varmistettaisiin hyväksymisen edellytyksenä olevan osaamisen riittävä ajantasaisuus.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen voimassaolosta ja 3 momentissa hyväksymisen uudistamisesta. Hyväksymisen

voimassaolo esitetään pidettäväksi edelleen enintään viidessä vuodessa. Voimassaolon viiden vuoden enimmäisaika vastaisi vartijaksi hyväksymisen enimmäisaikaa. Enimmäisajan säätämisellä varmistettaisiin ensinnäkin se, että viimeistään tietyin väliajoin varmistettaisiin henkilön edelleen täyttävän erityisesti ehdotetun 1 momentin 3 kohdassa mainitut rehellisyyttä, luotettavuutta ja henkilökohtaista sopivuutta koskevat vaatimukset. Kun uusi hyväksyminen sidottaisiin aikaisintaan kuusi kuukautta ennen uuden hyväksymisen hakemista suoritettuun kertauskoulutukseen, varmistuttaisiin myös siitä, että hyväksymisen uudistamista hakevan tietopuolinen osaaminen on ajan tasalla. Joustavuuden lisäämiseksi esitetään vielä säädettäväksi, että voimankäyttökouluttaja voisi hakea hyväksymisensä uudistamista tietyin edellytyksin vielä silloinkin, kun hänen aikaisempi hyväksymisensä on jo päättynyt. Edellytyksenä olisi, että hyväksymisen päättymisestä olisi kulunut enintään kuusi kuukautta.

55 §. *Voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen ehdot ja rajoitukset sekä niiden muuttaminen.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin Poliisihallituksen mahdollisuudesta asettaa tiettyjä ehtoja ja rajoituksia voimankäyttökouluttajaksi hyväksymiselle. Ehtojen ja rajoitusten olisi liityttävä hakijan henkilökohtaisiin ominaisuuksiin tai muihin vastaaviin seikkoihin. Samoista syistä voitaisiin myös aiemmin asetettuja ehtoja ja rajoituksia muuttaa.

56 §. *Asekouluttajaksi hyväksyminen*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi asekouluttajaksi hyväksymisestä. Pykälän säännökset vastaisivat asiasisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 23 a §:n 2 momentin säännöksiä hakijan hyväksymisestä voimankäyttökouluttajaksi erityisen voimankäyttökouluttajan ampuma-asetta koskevaan osioon ja ampumiskokeen toimeenpanijaksi.

57 § *Asekouluttajaksi hyväksymisen ehdot ja rajoitukset sekä niiden muuttaminen*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi asekouluttajaksi hyväksymisen ehdoista ja rajoituksista sekä niiden muuttamisesta. Pykälä vastaisi voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen ehtoja ja rajoituksia ja niiden muuttamista koskevaa 55 §:ää.

58 §. *Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksyminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisestä. Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen edellytyksistä.

Ehdotetun 1 momentin 3 kohdassa mainitun järjestyksenvalvojakouluttajan peruskurssin suorittaminen ei yhdessä muiden 1 momentissa mainittujen vaatimusten täyttymisen kanssa vielä yksin riittäisi, vaan lisäksi edellytettäisiin ajallista yhteyttä järjestyksenvalvojakouluttajan peruskurssin ja hyväksymisen hakemisen välillä. Ajallisen yhteyden edellyttäminen olisi tarpeen sen varmistamiseksi, että hakijan tiedot olisivat riittävän ajantasaisia.

Hyväksymisviranomaisena olisi edelleen Poliisihallitus.

Järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen tapaan järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksyminen olisi voimassa enintään viisi vuotta. Tästä esitetään säädettäväksi ehdotetun pykälän 2 momentissa.

Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen uusiminen olisi mahdollista ehdotetussa 3 momentissa säädetyin edellytyksin. Hyväksymisen uusimista voisi hakea Poliisihallitukselta, koska Poliisihallitus toimisi varsinaisena hyväksymisviranomaisenakin.

Hyväksymisen uusimista hakevan olisi täytettävä ehdotetussa 3 momentissa säädetyt edellytykset. Luonnollista olisi, että henkilön olisi edelleen täytettävä ne hyväksymisedellytykset, joita ehdotetussa 1 momentissa järjestyksenvalvojakouluttajalta edellytetään. Esitetty vaatimus järjestyksenvalvojakouluttajan kertauskurssin suorittamisesta liittyisi siihen, että hyväksymisen uusimista hakevan tietojen ja taitojen olisi oltava ajantasaisia. Tämän vuoksi kohdassa olisi myös asetettu aikaraja sille, miten kauan ennen hyväksymisen uusimisen hakemista suoritettu kertauskurssi voitaisiin ottaa huomioon.

Ehdotetussa 3 momentissa esitetään säädettäväksi aikarajaa sille, kuinka pitkän ajan kuluessa hyväksymisen päättymisestä hyväksymisen uusimista voitaisiin hakea.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 18 §:n 1 ja 3 momenttia.

59 §. *Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen ehdot ja rajoitukset sekä niiden muuttaminen.* Pykälän 1 momentti käsittäisi nykyistä vastaavan säännöksen viranomaisen mahdollisuudesta liittää ehtoja ja rajoituksia hyväksymiseen samoin kuin mahdollisuudesta muuttaa niitä.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 18 §:n 2 momenttia.

5 luku Turvasuojaustoiminta

60 §. *Luvanvaraisuus.* Pykälässä ehdotetaan tietyt edellytykset täyttävän turvasuojaustoiminnan säätämistä luvanvaraiseksi. Luvanvaraisuus edellyttäisi ensinnäkin sitä, että toiminta tapahtuisi ansiotarkoituksessa ja perustuisi toimeksiantosopimukseen. Tästä ei olisi tarpeen erikseen säätää ehdotetussa pykälässä, koska jo ehdotetun lain 3 §:n 1 momentin 16 kohdan määritelmän mukaisesti turvasuojaustoiminta tapahtuisi ansiotarkoituksessa ja perustuisi toimeksiantosopimukseen. Tässä suhteessa kriteerit vastaisivat luvanvaraisen vartioimisliiketoiminnan kriteerejä. Edellä 3 §:n perustelujen yhteydessä on jo käsitelty sitä, mitä näillä kriteereillä tarkoitetaan ja minkälainen toiminta näiden kriteerin perusteella jäisi luvanvaraisuuden ulkopuolelle. Tältä osin vain viitattaisiin näihin perusteluihin.

Kaikkea turvasuojaustoimintaa ei esitetä säädettäväksi luvanvaraiseksi vaan luvanvaraisuuden piiriin tulisi kuulumaan vain sellainen turvasuojaustoiminta, joka käsittää hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä. Näiden tehtävien määritelmä on lakiesityksen 3 §:n 1 momentin 15 kohdassa. Luvanvaraisuuden piiriin tulisivat siten edellä mainituin rajoituksin sellaiset elinkeinotoimintana suoritettavat turvasuojaustehtävät, joita pidettäisiin hyväksymistä edellyttävinä.

Pykälässä viitattaisiin lakiehdotuksen 5 luvun turvallisuusalan elinkeinolupaa koskeviin säännöksiin. Luvanvaraiselta turvasuojaustoiminnalta edellytettäisiin siten aivan vastaavaa lupaa kuin vartioimisliiketoiminnalta ja luvanvaraiselta järjestyksenvalvojatoiminnaltakin. Pykälän käsittämän säännöksen tarkoituksena olisi saattaa hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä suorittava elinkeinonharjoittaja sekä tämän mahdolliset johto- ja vastuuhenkilöt saman valvonnan piiriin, johon perustelluista syistä esitetään suurta osaa muistakin lakiehdotuksessa säädellyistä elinkeinoista.

61 §. *Turvasuojaajaksi hyväksyminen.* Pykälässä esitetään säädettäväksi turvasuojaajaksi hyväksymistä koskevista vaatimuksista. Koska hyväksymisprosessissa olisi kyse turvasuojaajaksi aikovan henkilön nuhteettomuuden selvittämisestä, turvasuojaajalle ei edelleenkään esitetä hyväksymisen edellytyksenä vartijasta ja järjestyksenvalvojasta poiketen erityisiä koulutusvaatimuksia.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa edellytettyä täysi-ikäisyyttä olisi edelleen pidettävä perusteltuna edellytyksenä turvasuojaajaksi hyväksymiselle. Pykälän 1 momentin 2 kohdassa on puolestaan asetettu hyväksymisen edellytykseksi tiettyjä turvasuojaajan nuhteettomuuteen ja sopivuuteen liittyviä edellytyksiä. Turvasuojaajan olisi ehdotetun kohdan mukaan oltava tunnettu rehelliseksi ja luotettavaksi samoin kuin oltava henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva turvasuojaajaksi. Edellytykset vastaisivat tältä osin vartijalle ja järjestyksenvalvojalle asetettuja edellytyksiä. Tarkoituksena ei olisi muuttaa sitä, miten näitä ominaisuuksia on tähän asti arvioitu.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 3 kohdan edellytyksellä pyritään turvasuojaajaksi hyväksymisen tarpeettoman hakemisen välttämiseen. Hakijan olisikin toimitettava hakemuksensa yhteydessä viranomaiselle selvitys siitä, että hän hoitaa turvasuojaustehtäviä. Henkilö ei siten voisi hakea turvasuojaajaksi hyväksymistä pelkästään sillä perusteella, että hän aikoo vastaisuudessa ryhtyä toimimaan turvasuojaustehtävissä. Nykyiseen lakiin verrattuna muutoksena olisi se, että vastaisuudessa pelkän turvasuojaajan tehtäviin valmentavaan koulutukseen hakeutumisen perusteella henkilölle ei voitaisi myöntää turvasuojaajakorttia. Sen sijaan ehdotetussa 108 §:ssä esitetään koulutuksen järjestäjälle oikeutta saada poliisilaitoksen lausunto turvasuojaustehtäviin valmentavaan koulutukseen hakeutuneesta.

Pykälän 2 momentissa esitetään säädettäväksi ensinnäkin hyväksyvästä viranomaisesta. Luontevinta olisi, että hyväksyjänä toimisi hakijan kotikunnan poliisilaitos. Ehdotetussa 2 momentissa esitetään myös nimenomaisesti säädettäväksi aiemman hyväksymisen raukeamisesta uuden turvasuojaajaksi hyväksymisen yhteydessä. Henkilöllä ei siten lähtökohtaisesti voisi olla samanaikaisesti voimassa useampia kuin yksi hyväksyminen turvasuojaajaksi. Kun turvasuojaajakorttiin toisaalta merkittäisiin ehdotetun 65 §:n mukaisesti turvasuojaajan työnantaja, turvasuojaajalla voisi kuitenkin olla eri työnantajamerkinnöin varustetut turvasuojaajaksi hyväksynnät samanaikaisestikin voimassa.

Pykälän 3 momentissa esitetään säädettäväksi turvasuojaajaksi hyväksymisen enimmäisajasta. Enimmäisajalla varmistettaisiin vähintään viiden vuoden välein ehdotetun 61 §:n 1 momentin 2 kohdassa mainittujen edellytysten täyttyminen.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään osin nykyistä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 37 §:n 1, 2 ja 4 momenttia.

62 §. *Turvasuojaajaksi hyväksymisen ehdot ja rajoitukset sekä niiden muuttaminen.* Turvasuojaajaksi hyväksymiseen voitaisiin edelleen liittää vastaavaan tapaan kuin vartijaksi ja järjestyksenvalvojaksi hyväksymiseen ehtoja ja rajoituksia, joista esitetään säädettäväksi pykälän 1 momentissa. Käytännössä turvasuojaajaksi hyväksymiseen olisi vain harvoin syytä liittää erillisiä ehtoja tai rajoituksia.

Ehdotetun pykälän 1 momentissa esitetään säädettäväksi myös turvasuojaajaksi hyväksymiseen liitettyjen ehtojen ja rajoitusten muuttamisen edellytyksistä. Tarvetta ehtojen ja rajoitusten muuttamiseen ilmenisi edelleen todennäköisesti suhteellisen harvoin ja muuttamisen sijasta henkilö voisi aina olosuhteiden muuttuessa hakea uutta turvasuojaajaksi hyväksyntää. Päätöstä, jolla ehtoja tai rajoituksia muutettaisiin, ei pidettäisi uutena hyväksymisenä, vaan ainoastaan olemassa olevan hyväksymisen muuttamisena. Muuttamisen perusteina voisivat olla muutokset turvasuojaajan henkilökohtaisissa ominaisuuksissa ja muissa vastaavissa seikoissa.

Pykälässä säädettäisiin myös siitä viranomaisesta, joka voisi muuttaa turvasuojaajaksi hyväksymisen ehtoja ja rajoituksia. Kun turvasuojaajaksi hyväksyisikin hakijan kotikunnan poliisilaitos, olisi perusteltua, että turvasuojaajan kotikunnan poliisilaitos tekisi päätöksen myös ehtojen ja rajoitusten muuttamisesta.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 37 §:n 2 momentin ja 38 §:n säännöstä.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 37 §:n 2 ja 3 momenttia. Kuitenkin mahdollisuus liittää hyväksymiseen turvasuojaajan koulutuksesta johtuvia ehtoja esitetään poistettavaksi, koska turvasuojaajalla ei ole lakisääteisiä koulutusvaatimuksia.

63 §. *Turvasuojaajaksi hyväksymistä koskeva hakemus ja päätös.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi turvasuojaajaksi hyväksymistä koskevasta hakemuksesta ja eräistä menettelytavoista turvasuojaajaksi hyväksymisen yhteydessä. Pykälä vastaa asiasisällöltään lakiehdotuksen 13 §:ää ja 38 §:ää, jotka ovat ehdotetun pykälän kanssa muutoin samansisältöisiä paitsi, että niissä sääntelyn kohteena on vartijaksi tai järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä koskeva hakemus ja päätös. Tämän vuoksi pykälän perustelujen suhteen viitattaisiin mainittujen pykälien perusteluihin.

64 §. *Turvasuojaajakortti.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi turvasuojaajakortista. Erillinen turvasuojaajakortti olisi tarpeen sen osoittamiseksi, että turvasuojaajaksi esittäytyvällä henkilöllä todella on voimassaoleva hyväksyminen turvasuojaajaksi.

Pykälän 1 momentissa esitetään, että turvasuojaajan kotikunnan poliisilaitos antaisi turvasuojaajaksi hyväksytylle turvasuojaajakortin. Kun turvasuojaajaksi hyväksyisikin hakijan kotikunnan poliisilaitos, olisi paikallaan, että sama viranomainen huolehtisi myös turvasuojaajakortin antamisesta. Jotta kortista olisi hyötyä, se olisi pidettävä mukana hyväksymistä edellyttävissä turvasuojaustehtävissä. Turvasuojaajakortin esittäminen pyynnöstä merkitsisi sen esittämisvelvollisuutta toisaalta turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimeksiantajalle tai tämän edustajalle sekä työnantajalle, muulle työhönsä liittyväl-

le henkilölle ja toisaalta valvontaviranomaiselle. Muulla turvasuojaajan työhön liittyvällä henkilöllä tarkoitettaisiin esimerkiksi kuluttajaa, jolle turvasuojaajaksi hyväksytty markkinoisi kasvotusten tuotteita, joiden asentaminen täyttäisi hyväksymistä edellyttävän turvasuojaustehtävän kriteerit. Täysin ulkopuoliselle henkilölle korttia ei tarvitsisi esittää. Vartijasta ja järjestyksenvalvojasta poiketen turvasuojaajalle ei myöskään esitetä velvollisuutta esittää korttia toimenpiteen kohteelle, koska kyse ei ole julkisesta hallintotehtävästä, jossa toimenpiteen kohde olisi yksilöitävissä. Nykyiseen tapaan esitetään myös poliisin turvasuojaajaksi hyväksymisestä antaman todistuksen toimimisesta turvasuojaajakorttina silloin, jos hyväksyminen on tapahtunut ennen turvasuojaajakortin luovuttamista.

Nykyiseen tapaan pykälän 2 momentissa esitetään turvasuojaajalle säädettäväksi velvollisuutta hakea viipymättä kotikuntansa poliisilaitokselta turvasuojaajakortin kaksoiskappaletta siinä tapauksessa, että hänen henkilötietonsa ovat muuttuneet tai kortti on kadonnut tai turmeltunut. Velvollisuus olisi tarpeen, jotta henkilö, jolle kortti esitetään, voisi luottaa siinä esitettyjen tietojen oikeellisuuteen. Muuttuneet tiedot merkittäisiin nykyiseen tapaan turvallisuusalan valvontarekisteriin.

Ehdotetun pykälän 3 momentissa esitetään säädettäväksi velvollisuudesta luovuttaa turvasuojaajakortti heti poliisin haltuun. Tällainen velvollisuus olisi olemassa ensinnäkin silloin, kun turvasuojaajaksi hyväksyminen on peruutettu. Väärinkäytösten estämiseksi olisi tärkeää, että turvasuojaajakortti ei jäisi henkilön haltuun sen jälkeen, kun hänellä ei enää olisi voimassaolevaa hyväksyntää. Vastaava luovutusvelvollisuus esitetään säädettäväksi myös silloin, kun turvasuojaajalle luovutetaan aiemman hyväksynnän voimassaoloaikana uusi turvasuojaajakortti. Näin varmistettaisiin, ettei turvasuojaajaksi hyväksytyllä olisi hallussaan kahta voimassaolevaa turvasuojaajakorttia. Velvollisuus luovuttaa turvasuojaajakortti poliisille ei kuitenkaan koskisi muuta kuin sellaista turvasuojaajakorttia, jonka tilalle myönnetään uusi turvasuojaajakortti entistä vastaavilla 65 §:ssä tarkoitetuilla merkinnöillä.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 40 §:ää.

65 §. *Turvasuojaajakorttiin tehtävät merkinnät*. Ehdotettu pykälä olisi asiasisällöltään kokonaan uusi ja se käsittäisi säännökset turvasuojaajakorttiin tehtävistä merkinnöistä. Ehdotetun sääntelyn taustalla on tarve saada eräitä työturvallisuuslain 52a §:n yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevän henkilön tunnistetta koskevassa säännöksessä edellytettyjä tietoja yhdistettyä turvasuojaajakorttiin. Samalla tiedot palvelisivat muutoinkin turvasuojaustoiminnan harjoittajalle toimeksiannon antaneen tahon kuluttajansuojaa.

Suomessa on joulukuussa 2011 tullut voimaan laki veronumerosta (1231/2011) ja rakennusalan veronumerorekisteristä. Samaan aikaan on voimaan tullut myös työturvallisuuslain uusittu 52 a §, jonka mukaan niin sanotulla yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevän henkilön kuvallisessa tunnisteessa on oltava näkyvillä muun muassa henkilön veronumerorekisteriin merkitty veronumero.

Hyväksymistä edellyttävissä turvasuojaustehtävissä on varsin tavanomaista, että turvasuojaaja työskentelee mainituilla yhteisillä rakennustyömailla. Sekä rakenteellisen suojauksen että sähköisten valvontajärjestelmien asennustyöt suoritetaan usein tällaisissa työympäristöissä. Tämän vuoksi olisi perusteltua, että turvasuojaajakortti voisi toimia myös yhteisillä rakennustyömailla edellytettynä kuvallisena henkilötunnisteena. Toisaalta korttiin merkittävät tiedot palvelisivat hyväksymistä edellyttävän turvasuojaustehtävän toimeksiantajan intressejä muuallakin kuin rakennustyömailla, koska siihen olisi merkittävä muun muassa turvasuojaajan työnantaja siinä tapauksessa, että turvasuojaajaksi hyväksytty työskentelee työsuhteessa.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan turvasuojaajakorttiin olisi merkittävä tieto turvasuojaajaksi hyväksytyn henkilön veronumerosta. Lähtökohtaisesti turvasuojaajaksi hyväksymistä hakevan henkilön olisi ilmoitettava hyväksymisen myöntävälle poliisilaitokselle veronumeronsa hakemuksen jättämisen yhteydessä ja poliisilaitos voisi tarkistaa tiedot rakennusalan veronumerorekisteristä.

Ehdotetun 2 kohdan mukaan turvasuojaajakorttiin olisi merkittävä myös tieto siitä, toimiiko turvasuojaaja työsuhteessa olevana työntekijänä vai itsenäisenä ammatinharjoittajana. Tästäkin hakija voisi itse toimittaa selvityksen esimerkiksi työnantajan antamalla todistuksella. Ehdotetun kohdan tarkoittamassa mielessä työsuhteessa olevaan työntekijään rinnastettaisiin myös muussa kuin työsuhteessa opiskeluun kuuluvaa työharjoittelua työnantajan lukuun suorittava henkilö, Itsenäisenä ammatinharjoittajana toimiva turvasuojaaja puolestaan toimittaisi poliisilaitokselle muun luotettavana pidettävän selvityksen siitä, että hän toimii hyväksymistä edellyttävissä turvasuojaustehtävissä.

Ehdotetussa 3 kohdan mukaan turvasuojaajakorttiin olisi merkittävä tieto myös turvasuojaajan työnantajasta, jos turvasuojaajaksi hyväksytty toimisi työsuhteessa olevana työntekijänä. Tämä merkitsisi sitä, että turvasuojaajakortti olisi tosiasiallisesti sidottu turvasuojaajan palvelussuhteeseen tietyn työnantajan palveluksessa. Työnantajan vaihtuessa turvasuojaaja joutuisi hakemaan uuttaa turvasuojaajaksi hyväksyntää.

66 §. *Velvollisuus ilmoittaa hyväksymistä edellyttävien turvasuojaustehtävien hoitamisen päättymisestä.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi ilmoitusvelvollisuus hyväksymistä edellyttävien turvasuojaustehtävien hoitamisen päättymisestä. Ilmoitusvelvollisuus olisi tarpeen, koska turvasuojaajakorttiin ehdotetun 65 §:n mukaisesti merkittävät tiedot olisi sidottu hyväksymistä edellyttävissä turvasuojaustehtävissä toimivan henkilön työsuhteeseen tai toimintaan itsenäisenä ammatinharjoittajana.

Ehdotetun 1 momentin mukaan turvasuojausliikkeen olisi ilmoitettava turvasuojaajan työsuhteen päättymisestä henkilön kotipaikan poliisilaitokselle. Tämä olisi tarpeen, koska poliisilaitoksen olisi tällöin peruutettava henkilön hyväksyntä turvasuojaajaksi. Vastaavasti itsenäisenä ammatinharjoittajana toimivan turvasuojaajan olisi ilmoitettava poliisilaitokselle, jos hän ei enää suorittaisi hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä ehdotetun 2 momentin mukaisesti.

Ehdotetun 3 momentin mukaan 1 tai 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus olisi tehtävä viipymättä mutta kuitenkin seitsemän päivän kuluessa turvasuojaajan työsuhteen tai tehtävien hoitamisen päättymisestä. Työsuhteen päättymisajankohdan määrittäminen ei olisi ongelmallista. Sen sijaan toisinaan voisi olla tulkinnanvaraista, milloin itsenäisenä ammatinharjoittajana toimivan henkilön katsottaisiin lakanneen hoitamasta hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä. Viime kädessä henkilön omaa ilmoitusta olisi pidettävä tässä suhteessa ratkaisevana.

67 §. *Salassapitovelvollisuus.* Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 41 §:ää. Salassapitoon velvoitettuja olisivat sekä turvasuojaustoiminnan harjoittaja että turvasuojaaja.

Muilta osin viitattaisiin 9 §:n perusteluissa esitettyyn.

6 luku Turvallisuusalan elinkeinolupa

68 §. *Turvallisuusalan elinkeinolupa.* Turvallisuusalan elinkeinolupaa koskevassa 6 luvussa esitetään säädettäväksi turvallisuusalan elinkeinoluvasta. Säännökset vastaisivat sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain vartioimisliikelupaa koskevia säännöksiä. Ehdotetun pykälän mukainen turvallisuusalan elinkeinolupa olisi terminä kokonaan uusi ja se olisi yleisnimitys lakiehdotuksessa luvanvaraisiksi ehdotettujen elinkeinojen harjoittamiseen myönnetyille luville. Turvallisuusalan elinkeinolupa vaadittaisiin siten vartioimisliiketoimintaa ja luvanvaraista järjestyksenvalvojatoimintaa sekä hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä käsittävää turvasuojaustoimintaa harjoittavilta luonnollisilta ja oikeushenkilöiltä. Luvan myöntämisen konkreettisista edellytyksistä säädettäisiin 71 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa esitetään, että turvallisuusalan elinkeinolupa oikeuttaisi lähtökohtaisesti toiminnan harjoittamiseen kaikkialla maassa. Rajoituksia voitaisiin asettaa 69 §:ssä säädettyjen ehtojen täyttyessä. Lupa olisi nykyisen vartioimisliikeluvan tapaan voimassa toistaiseksi. Voimassaoloa ei olisi tarpeen rajoittaa, koska turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle asetettaisiin velvollisuus ilmoittaa joka tapauksessa tietyistä muutok-

sista toiminnassaan. Luvan peruuttamisesta säädettäisiin erikseen lakiehdotuksen 88 §:ssä. Ehdotetussa 2 momentissa esitetään myös säädettäväksi hyväksyvästä viranomaisesta, joka olisi edelleen Poliisihallitus.

Ehdotettu 68 § vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 3 §:n 2 momenttia.

69 §. *Turvallisuusalan elinkeinoluvan ehdot ja rajoitukset sekä niiden muuttaminen*. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan turvallisuusalan elinkeinolupaan voitaisiin liittää tiettyjä ehtoja. Ehdot voisivat johtua lupaa edellyttävän toiminnan laadusta, laajuudesta, luvan haltijan toimipaikkojen lukumäärästä ja sijainnista sekä muista vastaavista seikoista. Ne voisivat koskea sekä vartioimis- ja järjestyksenvalvontatehtäviä että turvasuojaustehtäviä. Vaikka asiallisesti vastaava sääntely on koskenut nykyistä vartioimisliikelupaakin, ehtojen asettamisen merkitys korostuisi tulevaisuudessa, koska sääntelyn piirissä olisi vartioimisliiketoiminnan lisäksi myös lupaa edellyttävä järjestyksenvalvojatoiminta sekä hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä käsittävä turvasuojaustoiminta. Lupaan liitettävillä ehdoilla lupa voitaisiin esimerkiksi rajoittaa käsittämään vain järjestyksenvalvojatoiminnan, jos hakijalla ei olisi aikomus muuta luvanvaraista toimintaa harjoittaa. Nykyiseen tapaan myös esimerkiksi alueellisia rajoituksia koskevat ehdot tulisivat kysymykseen muun muassa silloin, kun lupahakemukseen liitetyistä asiakirjoista kävisi ilmi, että hakijalla ei olisi tosiasiallisia edellytyksiä harjoittaa toimintaa koko maan alueella.

Turvallisuusalan elinkeinolupaan liitettyjä ehtoja ja rajoituksia voitaisiin ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan muuttaa vastaavin perustein kuin vartioimisliikelupaan liitettyjä ehtoja ja rajoituksia nykyisen lain perusteella. Muuttaminen voisi perustua toiminnan laajuudessa, toimipaikkojen lukumäärässä tai sijainnissa tai muissa vastaavissa seikoissa tapahtuneisiin muutoksiin. Nykyistä vastaavaan tapaan muuttaminen voisi käynnistyä joko turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan tai lupaviranomaisen aloitteesta. Vaikka ehtojen ja rajoitusten muuttamisesta tehtävään hallintopäätökseen voitaisiin hakea muutosta, ehtojen ja rajoitusten muuttamisessa ei kuitenkaan olisi kysymys uuden turvallisuusalan elinkeinoluvan myöntämisestä.

Ehdotetun pykälän mukaan ehtoja ja rajoituksia muuttavana viranomaisena toimisi nykyiseen tapaan Poliisihallitus. Tämä olisi perusteltua ottaen huomioon, että Poliisihallitus toimisi myös luvan myöntävänä viranomaisena.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluluista annetun lain 5 §:ää

70 §. *Luvanhaltijan konkurssi- tai kuolinpesän oikeus jatkaa lupaa edellyttävää toimintaa.* Ehdotetussa pykälässä mahdollistettaisiin konkurssi- ja kuolintapauksissa se, että luvanhaltijan konkurssi- tai kuolinpesällä olisi käytettävissään tietty aika, jonka kuluessa toiminta voitaisiin asianmukaisesti saattaa päätökseen. Käytännössä vuoden aikaa olisi tässä suhteessa pidettävä riittävänä. Valvonnan mahdollistamiseksi esitetään lisäksi konkurssipesän hoitajalle tai kuolinpesän osakkaalle velvollisuutta ilmoittaa Poliisihallitukselle turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan konkurssista tai kuolemasta pykälässä säädetyn määräajan kuluessa.

Ehdotettu 70 § vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 3 §:n 4 momenttia.

71 §. *Turvallisuusalan elinkeinoluvan myöntäminen.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi turvallisuusalan elinkeinoluvan myöntämisedellytyksiä. Turvallisuusalan elinkeinoluvan myöntämisedellytykset vastaisivat sisällöllisesti nykyisiä vartioimisliikeluvan myöntämisen edellytyksiä ja esitetty pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 4 §:n säännöstä.

Nykyiset myöntämisedellytykset ovat osoittautuneet toimiviksi. Pykälässä säädettyjen edellytysten tarkoituksena on varmistaa, että turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija ja oikeushenkilön kohdalla sen taustalla mahdollisesti olevat henkilöt täyttävät tietyt henkilökohtaisia ominaisuuksia koskevat edellytykset ja että toiminnalle on riittävät taloudelliset edellytykset.

Hakijalla ei edelleenkään olisi 3 momentissa mainittua poikkeusta lukuun ottamatta ehdotonta oikeutta saada lupaa silloinkaan, vaikka luvan myöntämisedellytykset täyttyi-

sivätkin. Nykyistä vastaavaan tapaan syynä kielteiseen lupaa koskevaan hallintopäätökseen voisi olla esimerkiksi luvan hakeminen ilman tosiasiallista tarkoitusta turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävän toiminnan harjoittamiseen. Lupa voitaisiin evätä myös silloin, kun saadusta selvityksestä ilmenisi, että hakijan sijasta toimintaa tosiasiallisesti harjoittaisi muu taho, joka itse ei voisi olla hakijana esimerkiksi luvan myöntämisedellytysten puuttumisen vuoksi

Pykäläehdotuksen 1 momentissa esitetään säädettäväksi turvallisuusalan elinkeinoluvan myöntämisedellytyksistä silloin, kun luvan hakijana olisi luonnollinen henkilö. Luvan myöntämisedellytyksiä arvioitaisiin 1 momentin perusteella myös silloin, jos hakijana olisi toiminimi.

Hakijan olisi aina oltava täysi-ikäinen 1 kohdassa esitetyn mukaisesti. Yläikärajaa ei olisi tarpeen säätää, koska turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimintaan ei liity sinänsä sellaisia fyysisiä ja psyykkisiä vaatimuksia kuin esimerkiksi vartijan työhön.

Henkilön olisi oltava tunnettu rehelliseksi ja luotettavaksi ja oltava henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva. Tästä esitetään säädettäväksi ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohdassa. Turvallisuusalan luvanvaraista elinkeinotoimintaa harjoittavalta voidaan edellyttää korostettua nuhteettomuutta. Toimintaan liittyy toisaalta mahdollisuus saada luottamuksellisia, jopa rikollista toimintaa mahdollistavia asiakastietoja ja toisaalta tietyissä tehtävissä myös tilanteita, joissa joudutaan puuttumaan voimakkaastikin ihmisten perusoikeuksiin. Tämän vuoksi henkilökohtaisilta ominaisuuksilta edellytettäviä vaatimuksia olisi pidettävä perusteltuina.

Rehellisyyteen ja luotettavuuteen liittyvien edellytysten arviointia ei olisi tarkoitus muuttaa nykyisestä. Arviointi tehtäisiin käytännössä edelleen pitkälti viranomaisrekistereistä saatavien tietojen perusteella. Käytännön arvioinnin olisi tarkoitus kohdistua edelleen nimenomaan sellaisiin rikoksiin tai muihin väärinkäytöksiin, joilla on merkitystä turvallisuusalan elinkeinoluvan edellytyksiä harkittaessa. Toisaalta myös näennäisesti turvallisuusalalla vaadittaviin ominaisuuksiin liittymättömät rikokset tai väärinkäytökset saattaisivat osoittaa hakijassa sellaista piittaamattomuutta, että hänen luotettavuutensa myös turvallisuusalan toimijana olisi tarpeen kyseenalaistaa.

Myöskään hakijan henkilökohtaisten ominaisuuksien arviointikäytäntöä ei ole syytä muuttaa siitä, miksi se on nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain voimassa ollessa muotoutunut. Henkilökohtaisten ominaisuuksien arviointiin vaikuttaisivat siten edelleen muun muassa merkit hakijan kohtuuttoman runsaasta päihteiden käytöstä, hakijan elämäntapa ja asenne, hakijan kykyä toiminnan harjoittamiseen vähentävät vammat ja sairaudet, aiemmat liiketoimintakiellot sekä työturvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät laiminlyönnit. Luettelo ei olisi tyhjentävä, vaan lupaviranomaisen olisi suoritettava harkinta aina tapauskohtaisesti.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 3 kohdassa esitetty edellytys vastaisi myös nykyisen vartioimisliikeluvan yhtä myöntämisedellytystä siitä, ettei hakija ole konkurssissa eikä hänen toimintakelpoisuuttaan ole rajoitettu. Myös 4 kohdan vaatimus riittävästä varallisuudesta vastaisi nykyisiä vaatimuksia. Varallisuuden riittävyyden arviointi edellyttäisi korostetusti aina tapauskohtaista harkintaa. Harkinta riippuisi paitsi suunnitellun liiketoiminnan laajuudesta myös sen luonteesta. Esimerkiksi vartioimisliiketoiminnan menestyksellinen harjoittaminen saattaisi edellyttää useissa tapauksissa suurempaa varallisuutta kuin esimerkiksi ravintolan järjestyksenvalvontatoiminta.

Pykäläehdotuksen 2 momentissa esitetään säädettäväksi niistä edellytyksistä, joiden täyttyessä turvallisuusalan elinkeinolupa voitaisiin myöntää oikeushenkilölle. Ehdotetun momentin 1 kohdassa esitetty edellytys riittävästä varallisuudesta koskisi nimenomaan oikeushenkilön varallisuutta. Oikeushenkilön hallintoelimiin kuuluvien ja vastaavien henkilöiden varallisuus ei siten olisi selvityksen kohteena 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Usein oikeushenkilön varallisuuden riittävyys voitaisiin arvioida viranomaiselle toimitettavien tilinpäätösasiakirjojen perusteella. Toisaalta toimintaansa aloittavan oikeushenkilön osalta arvioinnissa voitaisiin joutua turvautumaan myös muuhun saatavilla olevaan, hakijalta edellytettävään selvityk-

seen. Ehdotetut 2 momentin 2 kohdan mukaiset edellytykset olisivat vastaavia kuin 1 momentin 1—3 kohdassa luonnolliselle henkilölle esitetyt edellytykset. Ne kuitenkin kohdistettaisiin oikeushenkilön hallintoelimiin kuuluviin henkilöihin, toimitusjohtajaan, avoimen yhtiön yhtiömiehiin sekä kommandiittiyhtiön vastuunalaisiin yhtiömiehiin. Säännöksen avulla pyrittäisiin varmistumaan siitä, että oikeushenkilön hallintohenkilöt täyttäisivät ne samat henkilökohtaisia ominaisuuksia koskevat vaatimukset, joita luonnolliseltakin henkilöltä 1 momentin mukaan edellytettäisiin.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin luvan myöntämisen edellytyksistä silloin, kun kyseessä olisi ehdotetun 60 §:n mukainen luvanvarainen turvasuojaustoiminta. Luvan myöntämisen edellytykset vastaisivat tällöin muutoin 1 ja 2 momenteissa asetettuja edellytyksiä mutta lupaharkinta olisi luonteeltaan sidottua. Tämä merkitsisi sitä, että kaikille edellytykset täyttäville luonnollisille ja oikeushenkilöille myönnettäisiin lupa eikä lupaviranomaisella edellytysten täyttyessä olisi luvan myöntämisen suhteen harkintavaltaa. Ehdotetun momentin mukainen sidottu lupaharkinta koskisi vain niitä tilanteita, joissa lupaa haetaan lupaa edellyttävän turvasuojaustoiminnan harjoittamista varten. Tällöin lupaviranomaisen olisi liitettävä lupaan 69 §:n mukaisesti ehto siitä, että lupa käsittäisi vain turvasuojaustoiminnan harjoittamisen.

72 §. *Muutosilmoitus.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi niistä toiminnallisista muutoksista, joista turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan olisi tehtävä ilmoitus valvontaviranomaiselle. Ilmoitukset tehtäisiin keskitetysti aina Poliisihallitukselle. Säännöksen tarkoituksena olisi paitsi varmistaa, että turvallisuusalan valvontarekisteriin merkityt tiedot pysyisivät ajan tasalla myös mahdollistaa, että valvontaviranomainen voisi kontrolloida laissa säädettyjen vaatimusten täyttymistä eräiden muutosten osalta.

Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin siitä, mistä muutoksista turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan olisi muutosilmoitus tehtävä. Momentin 1 kohdassa olisi kyse liikkeen tai sen toimipaikkojen yksilöintitietojen muuttamisesta. Ehdotetussa 2 kohdassa turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle asetettaisiin puolestaan velvollisuus ilmoittaa liikkeen hallintoelimiin kuuluvan henkilön ja toimitusjohtajan samoin kuin avoimen yhtiön yhtiömiehen ja kommandiittiyhtiön vastuunalaisen yhtiömiehen vaihtumisesta. Tämän ilmoitusvelvollisuuden täyttäminen olisi erittäin tärkeää, koska mainittujen henkilöiden olisi täytettävä lakiehdotuksen 71 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetut vaatimukset. Poliisihallitus ei voisi tehdä asiasta ratkaisua ennen kuin muutokset olisi saatettu sen tietoon. Ehdotetussa 3 kohdassa olisi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle puolestaan asetettu velvollisuus muutosilmoituksen tekemiseen silloin, jos toiminta on lopetettu kokonaan tai yhtä kuukautta pitemmäksi ajaksi.

Jotta muutosilmoitus tarkoitus voisi toteutua, se olisi tehtävä mahdollisimman nopeasti sen jälkeen, kun muutos olisi tullut turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan tietoon. Lähtökohtaisesti muutoksesta olisi ehdotetun 2 momentin mukaan ilmoitettava jo ennen sen tapahtumista. Kaikissa tapauksissa muutoksesta olisi kuitenkin ilmoitettava viimeistään seitsemäntenä päivänä sen jälkeen. Edelleen 2 momentissa säädettäisiin myös turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan velvollisuudesta tiettyjen asiakirjojen liittämiseen muutosilmoitukseen silloin, kun kyse olisi 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetusta vastuuhenkilön vaihtumisesta. Toimitetut asiakirjat olisivat vastaavia asiakirjoja kuin joita vastuuhenkilöistä jouduttaisiin esittämään silloin, kun oikeushenkilö hakisi turvallisuusalan elinkeinolupaa. Poliisihallitus perustaisi päätöksensä henkilön sopivuudesta tehtävään osin juuri esitettyyn asiakirjaselvitykseen.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 7 §:n 1 ja 2 momenttia.

73 §. *Toimeksiantosopimus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi nykyistä vastaavaan tapaan toimeksiantosopimuksen laatimis- ja säilyttämisvelvollisuudesta. Tosiasiassa toimeksiantosopimuksen laatimisvelvollisten piiri laajenisi nykyisestä, koska nykyisin velvollisuus koskee vain vartioimisliiketoimintaa ja järjestyslaissa tarkoitettua järjestyksenvalvojatoimintaa. Nyt velvollisuutta laatia kirjallinen toimeksiantosopimus esitetään

laajennettavaksi siten, että toimeksiantosopimus olisi laadittava lähtökohtaisesti aina, kun kysymyksessä olisi turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävä toiminta.

Pykälän 1 momentin mukaisena lähtökohtana olisi, että jokaisesta toimeksiannosta laadittaisiin ennen tehtäviin ryhtymistä kirjallinen sopimus. Sopimuksen laatimista koskevalla velvollisuudella paitsi lisättäisiin palvelujen ostajan ja myyjän oikeusturvaa myös helpotettaisiin viranomaisvalvontaa. Kirjallista sopimusta ei tarvitsisi kuitenkaan laatia lakiehdotuksen 80 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa alihankintatapauksissa, joissa turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija antaisi tehtävän kokonaan tai osaksi toisen turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan suoritettavaksi. Tällöinkin sopimus olisi laadittava tehtävän suorittamisen toisen hoidettavaksi antaneen tahon ja loppukäyttäjän välillä. Mikään ei myöskään estäisi laatimasta alihankinnasta erillistä sopimusta, vaikka siihen ei lain mukaan olisikaan velvollisuutta. Erimielisyystilanteissa asianmukainen kirjallinen sopimus helpottaisi tällöinkin sen selvittämistä, mistä osapuolten välillä on tosiasiassa sovittu.

Toimeksiantosopimuksen laatimisvelvollisuudesta ennen siinä edellytettyihin tehtäviin ryhtymistä esitetään pykäläehdotuksen 1 momentissa tehtäväksi nykyiseen tapaan yksi poikkeus. Sopimus voitaisiin tehdä viimeistään toisena arkipäivänä tehtäviin ryhtymisestä silloin, jos sopimusta ei tehtävien kiireellisyyden vuoksi olisi voitu tehdä ennen tehtäviin ryhtymistä. Tällainen tilanne saattaisi olla käsillä esimerkiksi silloin, kun toimeksianto otetaan vastaan yöllä. Tällöinkin olisi tietysti toimeksiannon molempien osapuolten etujen mukaista, että kirjallinen toimeksiantosopimus laadittaisiin mahdollisimman nopeasti.

Toimeksiantosopimuksen osapuolisina olisivat turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija ja palvelut ostava loppuasiakas. Siten esimerkiksi palvelujen markkinoinnista vastaava taho ei voisi olla sopimusosapuolena. Vaatimus on perusteltu muun muassa sen vuoksi, että valvontaviranomaisen olisi aina voitava selvittää suoraan turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan tekemistä sopimuksista, mihin tämä on kulloinkin sitoutunut.

Toimeksiantosopimusten säilytysvelvollisuutta koskevaa aikaa ei esitetä muutettavaksi nykyisestä. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan olisi siten ehdotetun 2 momentin mukaisesti säilytettävä sopimus kuuden vuoden ajan toimeksiannon päättymisestä. Myös vaatimus valvonnassa tarvittavien tietojen saatavuudesta selväkielisinä silloin, kun tietojen tallentamisessa käytetään automaattista tietojenkäsittelyä, esitetään pidettäväksi nykyisellään.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 8 §:ää.

74 §. *Vastaava hoitaja.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan vastaavasta hoitajasta. Pykälän säännökset vastaisivat niitä säännöksiä, joita vartioimisliikkeen vastaavasta hoitajasta on nykyisin voimassaolevassa laissa säädetty.

Ehdotetun 1 momentin mukaan jokaisella turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalla olisi oltava palveluksessaan vähintään yksi Poliisihallituksen hyväksymä vastaava hoitaja. Vastaava hoitaja vastaisi siitä, että luvanhaltijan toimintaa tai liikettä hoidettaisiin yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain säännösten mukaisesti. Lisäksi vastaava hoitaja tekisi eräitä voimankäyttövälineiden kantamiseen, koiran mukana pitämiseen ja vartijan asusta poikkeavan asun kantamiseen liittyviä päätöksiä. Vastaavan hoitajan tehtävistä esitetään säädettäväksi erikseen ehdotetussa 76 §:ssä.

Vaikka vastaavan hoitajan olisi oltava turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa, hänen päätehtävänsä olisi useimmissa tapauksissa liikkeessä käytännössä jokin muu kuin vastaavan hoitajan tehtävä. Esimerkiksi osakeyhtiömuodossa toimivan turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimitusjohtaja voisi käytännössä olla yrityksessä yksi vastaava hoitaja tai pienemmissä yrityksissä jopa ainoa vastaava hoitaja. Vastaavan hoitajan olisi kuitenkin oltava sellaisessa asemassa turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan organisaatiossa, että vastaavan hoitajan tehtävien hoitaminen olisi tosiasiassa mahdollista.

Poliisihallitus määräisi 1 momentissa ehdotetun mukaisesti tarvittavien vastaavien hoitajien lukumäärän samoin kuin heidän vas-

tuualueensa. Lukumäärään vaikuttaisivat toiminnan laajuuden, toimipaikkojen lukumäärän sekä sijainnin lisäksi myös muut vastaavat seikat. Vastaavan hoitajan vastuualue olisi usein alueellinen mutta vastuualue voisi liittyä myös tiettyyn turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävään toimintaan. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalla voisi olla erikseen vastaava hoitaja esimerkiksi vartioimisliiketoimintaa ja erikseen järjestyksenvalvojatoimintaa varten.

Hakemus vastaavan hoitajan hyväksymiseksi olisi ehdotetun 2 momentin mukaisesti tehtävä joko turvallisuusalan elinkeinolupahakemusta jätettäessä tai välittömästi sen jälkeen. Hakemukset ratkaistaisiin yhdessä, koska lähtökohtana olisi, että turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalla olisi aina oltava hyväksytty vastaava hoitaja. Samasta syystä esitetään erikseen säädettäväksi, ettei lupaa edellyttää toimintaa saisi aloittaa ennen kuin Poliisihallitus on hyväksynyt hakijalle vastaavan hoitajan. Toimintaa ei siten voisi aloittaa vielä hyväksymishakemuksen jättämisen jälkeen vaan vasta lupaviranomaisen myönteisen lupapäätöksen jälkeen.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin menettelytavoista siinä tapauksessa, että vastaava hoitaja joko eroaisi tai lakkaisi muutoin hoitamasta tehtäviään. Hakemus uuden vastaavan hoitajan hyväksymiseksi olisi tällöin tehtävä seitsemän päivän kuluessa vastaavan hoitajan tehtävän päättymisestä. Esitetty aikaraja olisi sama kuin 72 §:ssä ehdotettu aikaraja muutosilmoitukselle liikkeen vastuuhenkilön vaihtuessa 72 §:n 2 momentin mukaisesti. Koska vastaavan hoitajan tehtävä voisi päättyä täysin yllättäen turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan tahdosta riippumatta, olisi kohtuullista, että luvanhaltija voisi jatkaa toimintaansa lyhyen ajan ilman vastaavaa hoitajaa. Kun luvanhaltija noudattaisi esitettyä määräaikaa, lupaviranomaisen harkinta-ajan pituudesta jäisi siten riippumaan se, kuinka kauan luvanhaltijalla ei olisi vastaavaa hoitajaa. Niissä käytännössä harvinaisissa tapauksissa, joissa luvanhaltija ei välittömästi saisi tietoa vastaavan hoitajan tehtävän päättymisestä, määräaika laskettaisiin siitä, kun luvanhaltija on tämän tiedon saanut. Esimerkiksi silloin jos Poliisihallitus peruuttaisi henkilön hyväksymisen vastaavaksi hoitajaksi ehdotetun 89 §:n perusteella, aika laskettaisiin siitä, kun Poliisihallitus olisi ilmoittanut luvan haltijalle vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen peruuttamisesta.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 15 §:n 1—3 momenttia.

75 §. *Vastaavan hoitajan sijainen.* Nykyistä vastaavaan tapaan turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle voitaisiin hyväksyä yksi tai useampia vastaavan hoitajan sijaisia. Tästä säädettäisiin ehdotetussa pykälässä. Sijaisten lukumäärä ja vastuualueet määräytyisivät samojen seikkojen perusteella kuin vastaavien hoitajienkin lukumäärä ja vastuualueet.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 15 §:n 4 momenttia.

76 §. *Vastaavan hoitajan toimivalta.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi vastaavan hoitajan tehtävistä. Pykälä olisi kokonaan uusi ja siihen koottaisiin yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa nykyisin hajallaan olevat säännökset vastaavan hoitajan tehtävistä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa esitetään nykyiseen lakiin verrattuna laajennusta siihen päätäntävaltaan, joka vastaavalla hoitajalla voimankäyttövälineiden kantamisen suhteen olisi. Kun vastaava hoitaja tähän asti on päättänyt ampuma-aseen ja kaasusumuttimen kantamisesta, ehdotetun säännöksen mukaan vastaava hoitaja tekisi päätöksen myös teleskooppipatukan suhteen. Teleskooppipatukan käyttöön liittyy riskejä, joita ei voida pitää kaasusumuttimen käyttöön liittyviä riskejä vähäisempinä. Tämän vuoksi päätöksenteon näiden voimankäyttövälineiden kantamisesta olisi oltava yhtenäistä. Säännöstä esitetään muutettavaksi myös siten, että vastaava hoitaja voisi tehdä päätöksen mainittujen voimankäyttövälineiden kantamisesta paitsi toimeksiannoittain myös tehtäväkokonaisuuksittain. Tehtäväkokonaisuudella tarkoitettaisiin tässä yhteydessä esimerkiksi useisiin eri toimeksiantoihin liittyvien vartioimistehtävien yhdistämistä yhden työntekijän tehtäviksi saman työvuoron aikana. Siten vastaava hoitaja voisi esimerkiksi piirivartioinnissa arvioida 18 §:n 1 momentissa tarkoitettujen voimankäyttövälineiden tarpeen vartijan yksittäisten piirivartiointitehtävien koko-

naisuuden valossa ilman, että hänen olisi arvioitava tarvetta kussakin toimeksiannossa erikseen. Arviointi olisi kuitenkin aina yksittäistapauksellista. Vastaava hoitaja ei voisi päätöksenteossaan lähteä esimerkiksi siitä, että säännöksen mukaisia voimankäyttövälineitä tarvitaan kaikessa piirivartioinnissa.

Ehdotettu 1 momentin 1 kohta vastaisi sisällöltään edellä mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 29 §:n 1 momentin viidettä virkettä.

Ehdotetussa 1 momentin 2 kohdassa vastaavalle hoitajalle esitetyllä päätösvallalla halutaan korostaa koiran mukana pitämisen liittyvää vastuullisuutta ja sitä, että koira voimankäyttövälineenä rinnastuu muihin vaarallisina pidettäviin voimankäyttövälineisiin. Järjestyksenvalvojan koiran mukana pitämisellä ei olisi liityntää vastaavan hoitajan päätösvaltaan, koska päätöksen tästä tekisi ehdotetun 51 §:n mukaisesti tilaisuuden toimeenpanopaikan poliisilaitos.

Ehdotettu 1 momentin 2 kohta vastaisi sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 31 §:n 5 momenttia.

Ehdotetussa 1 momentin 3 kohdassa vastaavalle hoitajalle esitetään päätösvaltaa muun kuin vartijan asun käyttömahdollisuudesta. Oikeusturvasyistä muun kuin vartijan asun käyttömahdollisuus vartioimistehtävissä olisi syytä säätää mahdollisimman suppeaksi. Samasta syystä olisi tarpeen, että päätöksen muun kuin vartijan asun käyttämisestä tekisi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan vastaava hoitaja toimeksiannoittain.

Ehdotettu 1 momentin 3 kohta vastaisi sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 32 §:n 2 momentin toista virkettä.

Voimankäyttövälineiden kantamiseen liittyvän vastuun korostamiseksi ja tarpeellisen harkinnan varmistamiseksi ehdotetussa 1 momentin 4 kohdassa esitetään, että turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevien järjestyksenvalvojien kaasusumuttimen ja teleskooppipatukan kantamisesta päättäisi vastaava hoitaja toimeksiannoittain tai tehtäväkokonaisuuksittain. Ehdotettu säännös vastaisi - ampuma-aseen kantamisesta päättämistä lukuun ottamatta - vartijan eräiden voimankäyttövälineiden kantamisesta päättämistä.

77 §. *Vastaavaksi hoitajaksi hyväksyminen.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisestä. Edelleenkään henkilöllä ei olisi hyväksymisedellytysten täyttyessäkään ehdotonta oikeutta tulla hyväksytyksi vastaavaksi hoitajaksi. Lupaviranomainen voisi evätä hyväksymisen esimerkiksi silloin, jos olisi selvää, ettei henkilö tosiasiallisesti toimi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa. Hakemuksen hylkääminen voisi tulla kyseeseen myös esimerkiksi siinä tapauksessa, ettei vastaavaksi hoitajaksi esitetty henkilö palvelussuhteestaan huolimatta tosiasiassa voisi huolehtia tehtävästään. Esimerkiksi vartija ei useinkaan olisi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa sellaisessa operatiivisessa asemassa, että hän voisi tehokkaasti valvoa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain säännösten noudattamista.

Ehdotetun 1 momentin 1 kohdan mukaan vastaavan hoitajan olisi oltava edelleen täysikäinen. Vastaavan hoitajan tehtävään ei liity sellaisia psyykkisiä ja fyysisiä vaatimuksia, jotka ovat ominaisia esimerkiksi vartijan työssä. Tämän vuoksi erillistä yläikärajaa vastaavana hoitajana toimimiselle ei olisi tarpeen säätää.

Momentin 2 kohdassa säädettäisiin vastaavan hoitajan koulutusvaatimuksista. Vaatimukset olisivat nykyisiä vaatimuksia laajemmat. Jo nykyisin monet vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan tehtävissä toimivat ovat suorittaneet turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinnon kokonaisuudessaan eikä pelkästään nykyisin vaadittuja kolmea erikoisammattitutkinnon osaa. Turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinnon suorittamista koskeva vaatimus palvelisi myös jo nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain perusteluissa mainittua tavoitetta siitä, että enemmistö vastaavan hoitajan tehtävissä toimivista olisi turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinnon suorittaneita. Ehdotettu koulutusvaatimus olisi omiaan tukemaan myös sitä, että vastaaviksi hoitajiksi nimitetyillä olisi riittävä operatiivinen ymmärrys lainsäädännöllisen ymmärryksen tueksi.

Ehdotetun 1 momentin 3 kohdan mukaisesti vastaavan hoitajan olisi oltava tunnettu rehelliseksi ja luotettavaksi ja oltava henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva. Vaatimus vastaisi tältäkin osin nykyisessä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa asetettua vaatimusta. Vastaavaan tapaan kuin vartijoiden kohdalla viranomaisella olisi henkilökohtaisten ominaisuuksien arvioinnissa käytettävissään muun muassa viranomaisten pitämien rekisterien kaltaiset keinot. Tarkoituksena ei olisi muuttaa tosiasiallista arviointikäytäntöä siitä, miksi se on yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain voimassaolon aikana muotoutunut.

Vastaavaksi hoitajaksi hyväksyminen olisi nykyiseen tapaan voimassa toistaiseksi ehdotetun pykälän 2 momentin mukaisesti. Hyväksyminen ei kuitenkaan voisi olla voimassa enää sen jälkeen, kun vastaava hoitaja ei enää tosiasiallisesti toimisi tehtävässään. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan olisi tällöin tehtävä hakemus uuden vastaavan hoitajan hyväksymiseksi lakiehdotuksen 74 §:n 3 momentissa tarkoitetussa seitsemän päivän määräajassa.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 20 §:n 1 ja 2 momentteja.

78 §. *Vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen ehdot ja rajoitukset sekä niiden muuttaminen.* Nykyistä vastaavaan tapaan vastaavaksi hoitajaksi hyväksymiseen voitaisiin myös liittää ehtoja ja rajoituksista, joista esitetään säädettäväksi ehdotetun pykälän 1 momentissa.

Ehdotetun pykälän 2 momentissa esitetään säädettäväksi niistä edellytyksistä, joiden vallitessa vastaavaksi hoitajaksi hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia voitaisiin muuttaa. Muutosten olisi oltava edelleen tietyin edellytyksin mahdollisia. Tavallisesti muutoksia tehtäisiin vastaavan hoitajan aloitteesta, mutta niitä voitaisiin tehdä myös viranomaisaloitteisesti. Kyse ei pykälässä ehdotetussa muuttamisessa olisi uudesta vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisestä vaan nykyisen olemassa olevan hyväksymisen muuttamisesta.

Pykäläehdotuksessa esitetään myös nykyistä vastaavaan tapaan Poliisihallitusta ehtoja ja rajoituksia muuttavaksi viranomaiseksi. Tämä olisi perusteltua, koska Poliisihallitukselle kuuluisi edelleen myös vastaavaksi hoitajaksi hyväksyminen.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 20 §:n 3 momenttia sekä 22 §:ää.

79 §. *Väliaikaiseksi vastaavaksi hoitajaksi hyväksyminen.* Eräissä tapauksissa olisi edelleen tarpeen, että turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan vastaavana hoitajana voisi toimia myös henkilö, joka ei ole saanut vastaavan hoitajan koulutusta. Ehdotetun pykälän 1 momentissa esitetään tästä säädettäväksi nykyistä vastaavalla tavalla. Pääsäännön mukaan vastaavalla hoitajalla olisi aina oltava vastaavan hoitajan koulutus. Tästä poikkeaminen olisi mahdollista vain vastaavan hoitajan vaihtuessa ja vaihtumisen johtuessa ennalta arvaamattomasta syystä. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan kannalta olisi kohtuutonta, jos toiminta jouduttaisiin koulutetun vastaavan hoitajan puuttuessa lopettamaan silloin, kun vastaavan hoitajan vaihtumista ei mitenkään olisi kyetty ennakoimaan. Ennalta arvaamaton syy voisi olla esimerkiksi vastaavan hoitajan kuolema tai sairastuminen. Myös esimerkiksi vastaavan hoitajan työsuhteen päättyminen työsuhteen purkamisella tai vastaavan hoitajan ennalta arvaamaton irtisanoutuminen voisi olla tällainen ennalta arvaamaton syy. Muussa tapauksessa pienetkin turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijat joutuisivat käytännössä pitämään palveluksessaan useita vastaavan hoitajan koulutuksen saaneita henkilöitä.

Pykälän 2 momentissa esitetään nykyistä vastaavaan tapaan mahdollisuutta liittää väliaikaiseksi vastaavaksi hoitajaksi hyväksymiseen tiettyjä ehtoja rajoituksia. Kun koulutetunkin henkilön vastaavaksi hoitajaksi hyväksymiseen voidaan liittää tietyin edellytyksin ehtoja ja rajoituksia, vastaavia ehtoja ja rajoituksia olisi voitava liittää myös kouluttamattoman henkilön hyväksymiseen väliaikaiseksi vastaavaksi hoitajaksi.

Pykälän 3 momentin mukaisesti hyväksyvänä viranomaisena olisi edelleen Poliisihallitus vastaavaan tapaan kuin varsinaisenkin vastaavan hoitajan kohdalla.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 21 §:ää.

80 §. *Tehtävien suorittaminen.* Ehdotetun pykälän 1 momentissa esitetään säädettäväksi, että turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija saisi teettää vartioimis-, järjestyksenvalvoja- tai hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä vain sellaisilla palveluksessaan olevilla vartijoilla, järjestyksenvalvojilla tai turvasuojaajilla, joiden hyväksyminen vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi on voimassa. Palveluksessa olemisella tarkoitettaisiin ensisijaisesti sitä, että vartija, järjestyksenvalvoja tai turvasuojaaja olisi työsuhteessa turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijaan. Palveluksessa olemiseen rinnastettaisiin kuitenkin myös se, että henkilö olisi lakiehdotuksen 71 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö. Siten esimerkiksi osakeyhtiömuotoisen turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan hallituksen jäsen olisi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa pykälässä tarkoitetulla tavalla. Vastaavasti palveluksessa olevaksi katsottaisiin myös turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijana oleva luonnollinen henkilö. Siten toiminimimuodossa toimiva yrittäjä voisi toimia myös esimerkiksi vartijana edellyttäen, että hänellä olisi voimassaoleva hyväksyntä vartijaksi. Myös muussa kuin työsuhteessa opiskeluun kuuluvaa työharjoittelua suorittava henkilö katsottaisiin palvelussuhteessa olevaksi.

Pykälän 2 momentissa puolestaan esitetään säädettäväksi poikkeus 1 momentissa säädetyistä rajoitteista. Poikkeus koskisi mahdollisuutta antaa tehtävä kokonaan tai osaksi toisen turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan tehtäväksi. Tällainen mahdollisuus olisi tarpeen käytännön syistä. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija saattaisi esimerkiksi tehdä sopimuksen toimeksiantajan kanssa tämän toimipaikkojen vartioimistehtävistä useilla eri paikkakunnilla ja tällöin luvan haltijalla voisi olla tarve teettää työ alihankintana sellaisilla paikkakunnilla, joissa se ei itse toimi. Ehdotetulla säännöksellä ei olisi vaikutusta esimerkiksi toimeksiantosopimusten ehdoissa oleviin alihankkijan käyttämistä koskeviin kieltoihin, joista luonnollisesti voitaisiin pätevästi sopia. Tämän vuoksi tehtävän antaminen toiselle turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle edellyttäisi, ettei asiasta ole toimeksiantosopimuksessa toisin sovittu.

Kun järjestyksenvalvojatoimintakin tulisi pääosin ehdotetun 2 momentin piiriin, se merkitsisi sitä, ettei turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija voisi antaa lupaa edellyttävää järjestyksenvalvojatehtävää osaksikaan sellaiselle taholle, jolla ei olisi lakiehdotuksen 68 §:ssä tarkoitettua lupaa. Siten esimerkiksi aatteellinen yhdistys, jolla ei olisi turvallisuusalan elinkeinolupaa, ei voisi toimittaa lupaa edellyttäviä järjestyksenvalvojapalveluja alihankintana turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle.

Pykälään 3 momentissa esitetään säädettäväksi nykyisenkaltainen väliaikaisten vartijoiden määrää koskeva rajoitus vartioimistehtävien suorittamiseen. Säännös olisi tarpeen sen varmistamiseksi, ettei turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija perustaisi operatiivisista toimintaansa kokonaan tai edes pääosin väliaikaisten vartijoiden varaan. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa tulisikin olla aina riittävä määrä muita kuin väliaikaisia vartijoita. Tämä olisi varmistettu siten, että turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa voisi olla korkeintaan yksi väliaikainen vartija jokaista alkavaa kolmea lakiehdotuksen 10 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun koulutuksen saanutta vartijaa kohti. Jos esimerkiksi viimeksi mainittujen vartijoiden määrä olisi neljä, väliaikaisia vartijoita voisi olla kaksi.

Ehdotettu pykälä vastaisi pääasialliselta sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 16 §:ää.

81 §. *Henkilöstö- ja työvuorotiedostot.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan velvollisuudesta pitää palveluksessaan olevista vastaavista hoitajista, vartijoista, järjestyksenvalvojista ja turvasuojaajista henkilöstötiedostoa ja vartijoista ja järjestyksenvalvojista työvuorotiedostoa. Molempia tiedostoja voitaisiin käyttää apuna turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoihin kohdistuvassa viranomaisvalvonnassa.

Ehdotetun 1 momentin mukaisen henkilöstötiedoston olisi katettava sellaisten turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa työskentelevien henkilöiden tiedot, joilta edellytettäisiin erityistä viranomaishyväksyntää. Henkilöstötiedostoon sisällytettävien henkilöiden piiri laajenisi, koska henkilöstö-

tiedostoon esitetään merkittäväksi myös tiedot kaikista luvanhaltijan palveluksessa olevista järjestyksenvalvojista sekä turvasuojaajista. Henkilötietojen luotettavan tallentamisen varmistamiseksi olisi tallennuksen kohteena oltava henkilön suku- ja etunimien lisäksi myös tämän henkilötunnus 1 momentin 1 kohdan mukaisesti. Hyväksymis- ja koulutustietojen tallentamisesta esitetään puolestaan säädettäväksi 2 ja 3 kohdassa. Valvonnallisista syistä olisi tärkeää, että henkilöstötiedostosta kävisivät ilmi myös tiedot vartijan ampuma-aseen samoin kuin vartijan ja järjestyksenvalvojan kaasusumuttimen hallussapitoluvista 4 kohdan mukaisesti. Vastaavasti myös palvelussuhdetietojen olisi oltava saatavilla keskitetysti, kuten 5 kohdassa on esitetty.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin pääosin nykyistä vastaavaan tapaan työvuoroluettelosta. Työvuoroluettelo käsittäisi tiedot ainoastaan vartijoiden ja järjestyksenvalvojien työvuoroista. Vastaavien hoitajien ja turvasuojaajien työvuoroja koskevilla tiedoilla ei ole sellaista valvonnallista merkitystä, että niitä olisi sisällytettävä työvuoroluetteloon. Selvyyden vuoksi esitetään säädettäväksi, että tiedostoja olisi pidettävä paitsi nykyistä vastaavaan tapaan viranomaisvalvonnan turvaamiseksi myös rikoksen selvittämiseksi. Poliisi voisi siten käyttää tietoja paitsi yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain mukaiseen valvontaan myös selvittäessään yksittäistä rikosta. Yksittäisen toimenpiteen suorittaneen vartijan tai järjestyksenvalvojan henkilöllisyyden selvittämiseksi tiedostoa voitaisiin käyttää esimerkiksi sen selvittämiseen, ketkä vartijat tai järjestyksenvalvojat olisivat mahdollisesti olleet tapahtuneen yksittäisen rikoksen silminnäkijöinä. Säännöksellä tehostettaisiin viranomaisten ja yksityisten turvallisuuspalveluiden välistä yhteistyötä.

Ehdotetussa 3 momentissa olisi nykyistä vastaavaan tapaan säädetty siitä, missä ajassa edellä mainitut tiedot olisi hävitettävä. Automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tallennettavien tietojen olisi myös tarvittaessa oltava saatavilla selväkielisinä.

Ehdotettu pykälä vastaisi pääasialliselta sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 18:ää.

82 §. *Toimintaohjeet.* Ehdotetussa pykälässä esitetään edelleen säädettäväksi yleisistä tai erityisistä toimintaohjeista. Nykyiseen verrattuna uutta olisi kuitenkin se, että turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija olisi velvollinen laatimaan toimintaohjeet myös kaikkiin järjestyksenvalvojatehtäviin. Nykyisin velvollisuus laatia järjestyksenvalvojia koskevat toimintaohjeet koskee vain järjestyslaissa tarkoitettuja järjestyksenvalvojatehtäviä.

Pykälän 1 momentin mukaan sellaiset yleiset kirjalliset toimintaohjeet, joiden avulla vartija tai järjestyksenvalvoja kykenee suorittamaan tehtävänsä oikein ja turvallisesti, olisivat aina pakolliset. Tällaiset toimintaohjeet koskisivat kaikkia vartijan tai järjestyksenvalvojan tehtäviä. Jotta tehtävän suorittaminen oikein ja turvallisesti olisi mahdollista, toimintaohjeissa olisi käsiteltävä ainakin toimivaltuuksiin ja oikeuttamisperusteisiin, toimenpiteiden kohteena olevien henkilöiden perusoikeuksiin sekä työturvallisuuteen liittyviä kysymyksiä.

Erilliset vartioimisalue tai - kohde- tai toimialuekohtaiset toimintaohjeet turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalla olisi oltava olojen sitä erityisesti edellyttäessä. Velvollisuus tällaisten ohjeiden laatimiseen voisi johtua esimerkiksi kohteessa säilytettäviin vaarallisiin aineisiin liittyvistä erityisriskeistä. Käytännössä vartioimisliikkeillä on nykyisin useimmista toimeksiantosopimuksissa määritellyistä vartioimisalueista erityiset ohjeet, joissa käsitellään nimenomaan kyseisen kohteen erityiskysymyksiä.

Ehdotetun pykälän 2 momentissa säädettäisiin ohjeiden pitämisestä nähtävillä. Jotta vartijoilla ja järjestyksenvalvojilla olisi mahdollisuus perehtyä ohjeisiin, ohjeet olisi aina pidettävä nähtävillä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimipaikoilla. Monissa tapauksissa vartijat ja järjestyksenvalvojat suorittavat kuitenkin työnsä muualla kuin näillä toimipaikoilla. Tämän vuoksi esitetään säädettäväksi, että ohjeet olisi tarvittaessa pidettävä nähtävillä myös vartioimisalueilla ja järjestyksenvalvojan toimialueilla. Jokaisella vartijalla ja järjestyksenvalvojalla, joita ohjeet koskevat, olisi oltava tosiasiallinen mahdollisuus perehtyä ohjeisiin. Lähtökohtaisesti yleiset toimintaohjeet koskisivat kaikkia vartijoita tai järjestyksenvalvojia. Sen sijaan var-

tioimisaluetta tai toimialuetta koskevat erityisohjeet saattaisivat käsittää esimerkiksi alueen turvallisuutta koskevia salassapidettäviä tietoja. Tämän vuoksi mahdollisuus perehtyä ohjeisiin olisi taattava vain niille vartijoille ja järjestyksenvalvojille, joita ohjeet koskevat.

Ehdotettu pykälä vastaisi pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 19 §:ää.

83 §. *Muun lainsäädännön soveltaminen.* Ehdotettu pykälä olisi uusi. Sen tarkoituksena olisi rajanvedon selventäminen turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävän ja eräiden muiden turvallisuusalan tehtävien välillä. Pääsääntönä olisi se, että pykälän 1 momentissa mainituissa muissa turvallisuusalan tehtävissä sovellettaisiin näitä tehtäviä koskevaa erityislainsäädäntöä eivätkä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain säännökset tulisi tällöin sovellettaviksi. Näin varmistettaisiin se, että turvallisuusalan tehtävissä toimiva henkilö ei voisi toimia samanaikaisesti esimerkiksi useisiin eri lakeihin pohjautuvilla keskenään erilaisilla toimivaltuuksilla.

Poikkeuksena pääsäännöstä olisi 2 momentissa mainittu toiminta tuomioistuinten turvatarkastustehtävissä, jossa henkilö voisi samanaikaisesti toimia sekä vartijana että turvatarkastajana. Käytännössä tehtävien yhdistäminen tuomioistuimissa on osoittautunut luontevaksi ratkaisuksi eikä merkittäviä tähän liittyviä epäkohtia ole ilmennyt.

Pykälän 3 momentti olisi luonteeltaan lähinnä informatiivinen. Siinä olisi todettu, että järjestyksenvalvojan tehtävistä matkalipun tarkastuksessa säädetään joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetussa laissa. Kun järjestyksenvalvojan oikeusasemasta muutoin olisi säädetty mahdollisimman tyhjentävästi ehdotetussa laissa, poikkeuksesta olisi syytä informoida nimenomaisella säännöksellä.

7 luku Yksityisten turvallisuuspalveluiden valvonta

84 §. *Valvontaviranomaiset.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi yksityisiin turvallisuuspalveluihin kohdistuvasta valvonnasta. Nykyiseen tapaan toiminnan yleisestä valvonnasta ja ohjauksesta vastaisi Poliisihallitus. Poliisihallituksen suorittama keskitetty valvonta on osoittautunut toimivaksi ratkaisuksi. Poliisihallitus toimisi edelleen myös lupaviranomaisena tietyissä luvissa ja hyväksymisissä.

Alueellisesta valvonnasta huolehtisivat ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan nykyiseen tapaan edelleen paikalliset poliisilaitokset. Poliisilaitoksilla olisi parhaat edellytykset huolehtia yksityisten turvallisuuspalveluiden valvonnasta toimialueillaan.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 42 §:n 1 ja 2 momenttia ja järjestyksenvalvojista annetun lain 19 §:n 1 ja 2 momenttia.

85 §. *Tarkastus- ja tietojensaantioikeus.* Jotta valvonta olisi riittävän konkreettista, esitetään poliisilaitoksille 1 momentissa oikeutta tarkastaa alueellaan sijaitsevia turvallisuusalan elinkeinoluvan toimipaikkoja. Nykyistä vartioimisliikkeiden toimipaikkojen tarkastusvelvollisuutta vastaavaa velvollisuutta tarkastaa luvanhaltijoiden toimipaikat joka toinen vuosi poliisilaitoksille ei enää esitettäisi. Vaikka nykyinen tarkastusvelvollisuuden käsittävä käytäntö on sinänsä ollut omiaan varmistamaan säännösten noudattamista, esitetty tarkastusoikeus nimenomaisen velvollisuuden sijasta mahdollista valvonnan voimavarojen kohdentamisen sen kulloistenkin painopisteiden kannalta optimaalisella tavalla.

Tarkastuksen sisältö vastaisi niiden nykyistä sisältöä. Siten tarkastuksen kohteena olisivat edelleen muun muassa toimeksiantosopimusten lainmukaisuus, toimintaohjeiden olemassaolo ja sisältö, väliaikaisia vartijoita koskevien säännösten noudattaminen sekä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan mahdollisesti pitämät rekisterit toimenpiteiden kohteiksi joutuneista henkilöistä. Kun Poliisihallitus vastaisi edelleen yksityisten turvallisuuspalveluiden yleisestä ohjauksesta ja valvonnasta, olisi perusteltua velvoittaa poliisilaitokset toimittamaan tarkastuksista laatimansa raportit Poliisihallitukselle.

Ehdotetun pykälän 2 momentti vastaisi asialliselta sisällöltään yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 43 §:ää. Pykälän 3 momentti puolestaan vastaisi pääosin nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 19 §:n 3 momenttia. Uutuutena olisi kuiten-

kin Poliisihallitukselle ja poliisilaitoksille annettava oikeus saada myös vartijalta sekä turvasuojaajalta valvonnassa tarvittavia tietoja vartioimistehtävien suorittamisesta.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettu tietojensaantioikeus rajoittuisi nimenomaan valvonnassa tarvittaviin tietoihin. Valvonnan olisi oltava nimenomaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitettua valvontaa. Poliisihallituksella ja poliisilaitoksella ei siten olisi pykälän perusteella oikeutta saada tietoja muun kuin laissa säädetyn valvontatehtävänsä suorittamiseksi. Valvonnassa tarvittavat tiedot voisivat liittyä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimintaan, henkilöstöön, taloudelliseen asemaan ja muihin vastaaviin seikkoihin. Jotta turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija ei voisi valvonnassa tarvittavien tietojen saamisen estämiseksi vedota tiedon yrityssalaisuusluonteeseen, yrityssalaisuuden väistymisestä esitetään säädettäväksi nimenomaisesti.

Ehdotetun pykälän 3 momentissa säädettäisiin Poliisihallituksen ja poliisilaitoksen oikeudesta saada tietoja vartioimis- ja järjestyksenvalvonta- sekä turvasuojaustehtävien suorittamisesta. Näitä tietoja valvontaviranomaisella olisi oikeus saada paitsi säännöksessä lueteltujen tehtävien suorittajilta myös siltä, joka järjestyksenvalvojan on asettanut. Järjestyksenvalvojan asettanut taho olisi siten velvollinen antamaan säännöksessä tarkoitettuja tietoja silloinkin, kun se ei olisi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija.

86 §. *Turvallisuusalan valvontatiedot.* Ehdotetussa pykälässä esitetään edelleen säädettäväksi turvallisuusalan valvontarekisteristä. Rekisteriä olisi pidettävä erittäin tarpeellisena yksityisiin turvallisuuspalveluihin kohdistuvan valvonnan onnistumiseksi. Rekisteriin koottaisiin tietoja nykyistä laajemmin sen vuoksi, että järjestyksenvalvojatoimintaa esitetään entistä laajemmin luvanvaraiseksi. Siten rekisteriin tulisivat tiedot muun ohella kaikista turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoista vastuuhenkilöineen ja vastaavine hoitajineen. Tämän lisäksi rekisteriin tulisivat nykyiseen tapaan tiedot vartijoista, voimankäyttökouluttajista, asekouluttajista, järjestyksenvalvojista, järjestyksenvalvojakouluttajista sekä turvasuojaajista. Viittaus poliisin henkilötietojen käsittelystä annettuun lakiin (761/2003) olisi edelleen tarpeen, koska siinä säädettäisiin tarkemmin turvallisuusalan valvontatietojen käsittelystä.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 44 §:ää.

87 §. *Vuosi-ilmoitus.* Ehdotetussa pykälässä esitetään turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle velvollisuutta laatia vuosi-ilmoitus, johon olisi sisällytettävä pykäläehdotuksen 1 momentissa tarkoitetut tiedot. Sisällöltään esitetyn kaltainen velvollisuus on jo nykyisin ollut vartioimisliikkeillä. Nyt velvoitetta esitetään laajennettavaksi siten, että sen piiriin kuuluisivat kaikki turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijat. Siten myös järjestyksenvalvojatoiminta ja hyväksymistä edellyttävien turvasuojaustehtävien hoitaminen tulisivat tältä osin vuosi-ilmoitusta koskevan sääntelyn piiriin.

Nykyisestä käytännöstä poiketen vuosi-ilmoitus olisi toimitettava Poliisihallitukselle kutakin kalenterivuotta seuraavan maaliskuun loppuun mennessä. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle annettaisiin siten ilmoituksen tekemiselle nykyiseen verrattuna kaksi kuukautta lisäaikaa. Lisäaika on käytännössä osoittautunut tarpeelliseksi.

Pykäläehdotuksen 1 momentissa esitetään säädettäväksi niistä tiedoista, jotka turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan olisi Poliisihallitukselle vuosittain ilmoitettava kultakin kalenterivuodelta seuraavan tammikuun loppuun mennessä. Ehdotetun 1 momentin 1 kohdassa luvan haltija velvoitettaisiin ilmoittamaan sillä kalenterivuoden aikana olleiden toimeksiantojen lukumäärä. Ilmoitusvelvollisuus kattaisi sekä kalenterivuoden aikana alkaneet että aikaisemmin alkaneet toimeksiannot. Ratkaisevaa ilmoitusvelvollisuuden kannalta olisi toimeksiannon alkamisesta, päättymisestä ja kestoajasta riippumatta se, että toimeksianto on ollut kalenterivuonna voimassa. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluisivat vain sellaiset toimeksiannot, joissa sovittujen tehtävien hoitaminen edellyttää turvallisuusalan elinkeinolupaa.

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan olisi 1 momentin 2 kohdan mukaan ilmoitettava toimipaikkojen lukumäärä ja osoitteet samoin kuin henkilöstönsä lukumäärä. Ilmoitusvelvollisuus vastaisi tältäkin osin sitä vel-

vollisuutta, joka vartioimisliikkeillä jo nykyisin on.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 3 kohdassa esitetään turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle velvollisuutta ilmoittaa tiedot kalenterivuoden aikana vastaavina hoitajina, vartijoina ja väliaikaisina vartijoina, järjestyksenvalvojina sekä turvasuojaajina toimineista henkilöistä. Kyse olisi käytännössä asianomaisten henkilöiden henkilötietojen ilmoittamisesta ja tiedot olisi eriteltävä toimipaikoittain.

Pykäläehdotuksen 1 momentin 4 kohdassa esitetään nykyistä vastaavaan tapaan ilmoitettavaksi tiedot eräistä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan ja vartijoiden ampuma-aseen ja kaasusumuttimen hallussapitoluvista. Kun koiran ja ampuma-aseen mukana pitämistä on edelleen pidettävä poikkeuksellisena ja kun molempien mukana pitämiseen sisältyy erityisiä riskejä, olisi edelleen perusteltua edellyttää, että turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija olisi velvollinen ilmoittamaan näiden mukana pitämiseen liittyvistä toimeksiannoista. Vastaava ilmoitusvelvollisuus koskisi myös toimeksiantoja, joihin liittyvissä vartioimistehtävissä vartija on käyttänyt muuta kuin vartijan asua. Tällä velvollisuudella pyrittäisiin lisäämään ihmisten oikeusturvaa. Tilanteista, joissa vartija on käyttänyt ampuma-asetta, kaasusumutinta tai koiraan voimankäyttövälineenä, olisi myös ilmoitettava vuosi-ilmoituksessa siitä huolimatta, että ampuma-aseen käyttämisestä olisi kussakin tapauksessa erikseen viipymättä ilmoitettava aseenkäyttöpaikan poliisilaitokselle lakiehdotuksen 19 §:n 3 momentin mukaisesti.

Pykäläehdotuksen 1 momentin 5 kohta olisi asiasisällöltään uusi. Vaikka järjestyksenvalvojat eivät voisikaan kantaa ampuma-asetta, heillä olisi oikeus kantaa tehtävässään kaasusumutinta tai koiraa lakiehdotuksessa esitettyjen edellytysten täyttyessä. Kun turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija olisi velvollinen ilmoittamaan vuosi-ilmoituksessa vartijoiden kaasuttimen hallussapitoluvista, tilanteista, joissa vartija on pitänyt mukanaan koiraa sekä tilanteista, joissa vartija on käyttänyt kaasusumutinta tai koiraa voimankäyttövälineenä, ei olisi perusteltua jättää järjestyksenvalvontatehtäviä tältä osin ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle. Niillä oikeusturvaan ja valvonnan tarkoituksen toteutumiseen liittyvillä perusteilla, joilla vartijoiden toimintaan kohdistuvaa valvontaa voidaan perustella, voidaan perustella valvontaa myös järjestyksenvalvojien suhteen.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 45 §:ää.

88 §. *Turvallisuusalan elinkeinoluvan peruuttaminen.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden vallitessa turvallisuusalan elinkeinolupa voitaisiin peruuttaa tai siihen olisi viranomaisella jopa velvollisuus. Pykälän 1 momentissa olisi kyse niistä tapauksista, joissa Poliisihallituksella olisi velvollisuus peruuttaa turvallisuusalan elinkeinolupa. 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa viranomaisella ei siten olisi harkintavaltaa peruuttamisen suhteen. Lupa olisi peruutettava momentin 1 kohdan mukaisesti ensinnäkin silloin, kun luvanhaltija sitä pyytää. Luvanhaltijan ei tarvitsisi esittää pyynnölleen mitään perustetta, vaikka käytännössä pyyntö useimmiten esitettäneenkin silloin, kun liikkeen toiminta on lopetettu tai kyse olisi liikkeen luovutuksesta.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa mainittu velvollisuus peruuttaa lupa, jos turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävä on lopetettu, voisi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun luvan haltija ei toiminnan lopettamisen yhteydessä itse pyydä luvan peruuttamista. Ehdotetussa 3 kohdassa esitetään puolestaan säädettäväksi velvollisuudesta peruuttaa lupa silloin, jos luvanhaltija ei enää täyttäisi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 1 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyjä edellytyksiä.

Ehdotetun pykälän 2 momentissa säädetyille peruuttamisedellytyksille olisi yhteistä se, että kyse olisi luvan harkinnanvaraisesta peruuttamisesta. Lupa voitaisiin tällöin peruuttaa joko kokonaan tai määräaikaisesti. Valintaan kokonaan tapahtuvan ja määräaikaisen peruuttamisen välillä vaikuttaisivat muun muassa luvanhaltijan rikkomuksen laatu ja vakavuus sekä mahdolliset aikaisemmat varoitukset ja määräaikaiset peruuttamistoimet.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan lupa voitaisiin peruuttaa ensinnäkin silloin, kun turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävä

toiminta on keskeytetty kolmea kuukautta pitemmäksi ajaksi. Toiminnan keskeytymistä näin pitkäksi ajaksi voitaisiin useissa tapauksissa pitää riittävänä osoituksena toiminnan tosiasiallisesta lopettamisesta.

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi viranomaisen oikeudesta peruuttaa lupa silloin, jos luvan saanut luonnollinen henkilö ei enää täytä tiettyjä luvan myöntämiselle 71 §:n 1 momentin 2—4 kohdassa säädettyjä edellytyksiä tai jos luvan saanut oikeushenkilö ei enää täytä 71 §:n 2 momentin 1 tai 2 kohdassa säädettyjä edellytyksiä. Luonnollisen henkilön osalta edellytykset liittyisivät ensinnäkin henkilön rehellisyyteen, luotettavuuteen ja sopivuuteen henkilökohtaisten ominaisuuksien osalta. Sellaiset näissä ominaisuuksissa tapahtuneet muutokset, jotka voisivat estää luvan myöntämisen, voisivat johtaa myös luvan peruuttamiseen. Myös henkilön konkurssi tai toimintakelpoisuuden rajoittuminen voisi johtaa samaan lopputulokseen samoin kuin sellaiset henkilön varallisuusasemassa tapahtuneet muutokset, joiden vuoksi henkilön ei enää katsottaisi kykenevän huolehtimaan toiminnasta hyvin.

Oikeushenkilön osalta luvan harkinnanvarainen peruuttaminen voisi säännöksen 2 momentin 2 kohdassa mainituissa tapauksissa liittyä ensinnäkin varallisuusaseman heikkenemiseen vastaavalla tavalla kuin silloin, kun luonnollisenkin henkilön lupa voitaisiin varallisuusaseman heikentymiseen johtavista syistä perua. Toiseksi kyseeseen voisivat tulla myös tilanteet, joissa luvanhaltijana olevan oikeushenkilön hallintoelimiin kuuluvat henkilöt tai toimitusjohtaja sekä avoimessa yhtiössä yhtiömiehet tai kommandiittiyhtiössä vastuunalaiset yhtiömiehet eivät enää täyttäisi edellä jo mainittuja rehellisyyden, luotettavuuden, sopivuuden tai taloudellisen toimintakelpoisuuden vaatimuksia.

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa mainituissa tapauksissa viranomainen voisi tarvittaessa asettaa määräajan, jonka kuluessa puutteet olisi korjattava. Peruuttamistoimiin voitaisiin tällöin ryhtyä vasta määräajan päättymisen jälkeen. Esimerkiksi silloin, jos oikeushenkilön hallituksen jäsenenä toimiva henkilö syystä tai toisesta ei enää täyttäisi laissa edellytetyn luotettavuuden vaatimusta, olisi pidettävä kohtuuttomana luvan peruuttamista ilman, että oikeushenkilölle annettaisiin ensin tilaisuus valita vaatimukset täyttävä hallituksen jäsen luotettavuutensa menettäneen tilalle.

Pykälän 2 momentin 3 kohdassa esitetään, että lupa voitaisiin peruuttaa myös silloin, jos toiminnan harjoittaja tai luvan haltijan 71 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu vastuuhenkilö olisi tuomittu laissa mainitut edellytykset täyttävästä rikoksesta tai olisi tahallaan menetellyt turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävässä toiminnassa olennaisesti virheellisesti. Oikeushenkilön osalta kyse olisi vastaavista vastuuhenkilöistä kuin joista edellä on jo mainittu. Jotta luvan peruuttamisharkintaan voitaisiin toiminnan harjoittajan tai vastuuhenkilön rikoksen perusteella ryhtyä, rikoksesta annetun tuomion olisi oltava lainvoimainen. Kuitenkin lainvoimaa vaillakin oleva tuomio tai jopa pelkkä rikosepäily voisi johtaa luvan peruuttamiseen esimerkiksi määräajaksi. Peruuttaminen tapahtuisi kuitenkin tällöin säännöksen 2 momentin 2 eikä 3 kohdan perusteella.

Merkitystä 2 momentin 3 kohtaan perustuvassa peruuttamisarvioinnissa olisi annettava myös sille, mitä tosiasiallisia mahdollisuuksia turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijana toimivalla oikeushenkilöllä olisi ollut vaikuttaa vastuuhenkilön rikokseen. Esimerkiksi osakeyhtiön hallituksen jäsen voisi toimensa ulkopuolella syyllistyä sellaiseen vakavaankin rikokseen, joka osoittaisi hänen olevan sopimaton tehtäväänsä, mutta joka kuitenkaan ei hallitusjäsenyyden päättyessä antaisi lupaviranomaiselle aihetta ryhtyä luvan peruuttamistoimenpiteisiin.

Ehdotetun 2 momentin 3 kohdassa mainitun rikoksen olisi osoitettava henkilön olevan sopimaton tehtäväänsä. Koska hyvin monenlaisiin rikoksiin syyllistyminen voi täyttää mainitun ehdoin, tällaisia rikoksia on mahdotonta luetella. Rikoksen törkeydellä tai tuomion pituudella ei välttämättä olisi arvioinnissa ratkaisevaa merkitystä. Esimerkiksi lainvoimainen sakkorangaistus pahoinpitelystä voisi osoittaa henkilön sopimattomuutta tehtäväänsä. Lähtökohtaisesti toisaalta tuottamuksellista rikosta ei voitaisi pitää luvan menettämisharkinnan kannalta yhtä raskauttavana kuin tahallista tekoa. Tämä ei kuiten-

kaan merkitse, etteikö tuottamuksellinenkin teko voisi tietyissä tapauksissa osoittaa henkilön soveltumattomuutta tehtäväänsä.

Ehdotetun 2 momentin 3 kohdassa vaihtoehtoisena peruuttamisperusteena mainittu virheellinen menettely turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävässä toiminnassa puolestaan edellyttäisi tahallisuutta. Lisäksi se edellyttäisi sitä, että virhettä olisi pidettävä olennaisena. Olennaisena virheellisenä menettelynä voitaisiin pitää esimerkiksi sitä, että turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävää toimintaa on jatkettu tai se on aloitettu ilman vastaavaa hoitajaa. Vastaavasti myös sitä, että turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija jättää tahallaan toimeksiantosopimuksen mukaiset tehtävänsä hoitamatta, voitaisiin pitää olennaisena virheellisenä menettelynä.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaisena vaihtoehtoisena harkinnanvaraisena luvan peruuttamisperusteena tulisi kyseeseen turvallisuusalan elinkeinolupaan liitettyjen keskeisten ehtojen tai rajoitusten olennainen rikkominen. Rikkomisen tulisi siten olla paitsi luonteeltaan olennaista myös kohdistua keskeisiin ehtoihin tai rajoituksiin. Lupaan liitettyinä keskeisinä ehtoina ja rajoituksina voitaisiin pitää muun muassa luvassa mahdollisesti olevia alueellisia rajoituksia sekä tiettyä turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävää toimintaa koskevia rajoituksia. Esimerkiksi vartioimistehtävien harjoittaminen silloin, kun lupa on rajoitettu koskemaan järjestyksenvalvontatehtäviä, olisi vastoin luvan keskeisiä rajoituksia.

Pykälän 2 momentin 5 kohdan mukainen peruuttamisperuste olisi sisällöltään uusi. Lupa voitaisiin säännöksen mukaan peruuttaa, jos luvanhaltija ei toimittaisi Poliisihallitukselle 87 §:ssä tarkoitettua vuosi-ilmoitusta määräajassa eikä annetussa kohtuullisessa määräajassa korjaisi tätä puutetta. Vuosi-ilmoitusta on pidettävä yksityisen turvallisuusalan luvanvaraisessa elinkeinotoiminnassa varsin keskeisenä valvonnan välineenä. Käytännössä useat yritykset ovat laiminlyöneet ilmoituksen toimittamisen määräajassa. Nykyisessäkin laissa olevaa rangaistusuhkaa ilmoituksen toimittamatta jättämisestä ei ole pidetty kaikissa tapauksissa riittävänä. Tämän vuoksi esitetään mahdollisuutta harkita turvallisuusalan elinkeinoluvan peruuttamista hallinnollisena seuraamuksena rikosoikeudellisen seuraamuksen rinnalle. Kun peruuttamistoimiin ryhtyminen edellyttäisi aina viranomaisen antamaa huomauttamista ja kohtuullisen lisämääräajan noudattamatta jättämistä, peruuttaminen ei voisi käytännössä johtua esimerkiksi luvanhaltijan unohduksesta.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan luvan harkinnanvaraisen peruuttamisen sijasta viranomainen voisi antaa luvanhaltijalle varoituksen silloin, jos luvan peruuttaminen olisi oloihin nähden kohtuutonta. Varoitus voitaisiin antaa esimerkiksi silloin, jos tieto toiminnassa tapahtuneesta olennaisesta virheellisestä menettelystä on tullut viranomaisen tietoon vasta pitkän ajan kuluttua virheellisen menettelyn päättymisen jälkeen ja luvanhaltija on sen jälkeen toiminut moitteettomasti.

Ehdotettu pykälä vastaisi asialliselta sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 46 §:ää.

89 §. *Vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen peruuttaminen.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen peruuttamisesta.

Ehdotetun 1 momentin mukaan hyväksyminen olisi peruutettava ensinnäkin silloin, kun turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija tai vastaava hoitaja sitä pyytäisi. Pyynnön lisäksi peruuttamiseen ei vaadittaisi muita perusteita eikä lupaviranomaisella tällöin olisi harkintavaltaa peruuttamisen suhteen.

Ehdotetussa toisessa momentissa puolestaan olisi kyse sellaisista tapauksista, joissa vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen peruuttaminen olisi harkinnanvaraista. Siihen, peruutettaisiinko hyväksyminen säännöksessä mahdollistetuin tavoin kokonaan vai määräajaksi, vaikuttaisivat esimerkiksi vastaavan hoitajan teon tai laiminlyönnin vakavuus, aikaisempi käyttäytyminen sekä häneen mahdollisesti aikaisemmin kohdistuneet peruuttamistoimenpiteet tai varoitukset.

Ehdotetun 2 momentin 1 kohdassa olisi kyse siitä, ettei vastaava hoitaja enää täyttäisi lakiehdotuksen 77 §:n 1 momentin 3 kohdan henkilökohtaisia ominaisuuksia koskevia edellytyksiä. Hyväksyminen voitaisiin siten peruuttaa vastaavan hoitajan rehellisyydessä, luotettavuudessa ja henkilökohtaisessa sopi-

vuudessa tapahtuneiden olennaisten muutosten vuoksi.

Ehdotetun 2 momentin 2 kohdassa mainitun rikostuomion olisi osoitettava henkilön olevan sopimaton vastaavaksi hoitajaksi. Tuomion olisi oltava oikeusturvasyistä lainvoimainen. Ennen lainvoimaista tuomiota vastaavaksi hoitajaksi hyväksyminen voitaisiin kuitenkin lakiehdotuksen 93 §:ssä esitettyjen edellytysten vallitessa väliaikaisesti peruuttaa. Lainvoimainen rikostuomio voisi osoittaa myös, ettei vastaava hoitaja enää täyttäisi ehdotetun momentin 1 kohdassa mainittuja edellytyksiä.

Ehdotetun 2 momentin 2 kohdassa mainittuna toisena harkinnanvaraisena luvan peruuttamisen perusteena olisi pidettävä sitä, että vastaava hoitaja olisi tahallaan menetellyt tehtävässään olennaisesti virheellisesti. Olennaisena virheellisenä menettelynä olisi pidettävä luonnollisesti esimerkiksi sitä, että vastaava hoitaja jättäisi tehtävänsä kokonaan hoitamatta. Vastaavasti esimerkiksi ampumaaseiden kantamisesta päättämistä lakiehdotuksen 19 §:n vastaisesti olisi yleensä pidettävä olennaisena virheellisenä menettelynä. Vaikka teko olisikin erikseen kriminalisoitu, hallinnollisena seuraamuksena hyväksymisen peruuttamisenkin olisi oltava mahdollista. Harkinta sen suhteen, olisiko vastaavan hoitajan menettelyä pidettävänä olennaisena virheellisenä menettelynä, suoritettaisiin aina tapauskohtaisesti erikseen. Harkinnassa vaikuttaisivat muun muassa virheellisen menettelyn kesto, menettelyn moitittavuus, moitittavan menettelyn merkityksellisyys vastaavan hoitajan toiminnassa sekä piittaamattomuus viranomaisen aiemmin antamista, virheellisen menettelyn korjaamista koskevista kehotuksista.

Myös vastaavaksi hoitajaksi hyväksymiseen liitettyjen ehtojen tai rajoitusten olennainen rikkominen voisi johtaa hyväksymisen peruuttamiseen 2 momentin 3 kohdan mukaisesti.

Pykäläehdotuksen 3 momentissa esitetään säädettäväksi Poliisihallitukselle mahdollisuutta hyväksymisen peruuttamisen sijasta antaa vastaavalle hoitajalle varoitus. Varoitus tulisi kyseeseen silloin, jos hyväksymisen peruuttaminen olisi olosuhteisiin nähden kohtuutonta. Varoitus olisi luonnollisesti hyväksymisen määräaikaistakin peruuttamista lievempi toimenpide. Varoituksen tarkoituksena olisi saada sen kohteena oleva vastaava hoitaja muuttamaan toimintaansa siten, ettei viranomaisen tarvitsisi ryhtyä hyväksymisen peruuttamistoimiin.

Ehdotettu pykälä vastaisi asiallisesti nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 47 §:ää.

90 §. *Voimankäyttökouluttajaksi ja asekouluttajaksi hyväksymisen peruuttaminen.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi voimankäyttökouluttajaksi ja asekouluttajaksi hyväksymisen peruuttamisesta. Pykälän perustelujen osalta viitattaisiin soveltuvin osin 88 ja 89 §:n yhteydessä esitettyyn.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 47a §:ää.

91 §. *Vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi ja turvasuojaajaksi hyväksymisen peruuttaminen.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi ja turvasuojaajaksi hyväksymisen peruuttamisesta. Hyväksymisen peruuttamisesta päättäisi vartijan, järjestyksenvalvojan tai turvasuojaajan kotikunnan poliisilaitos, koska se päättäisi myös hyväksymisestä.

Pykäläehdotuksen 1 momentin mukaan hyväksyminen olisi aina peruutettava, jos vartija, järjestyksenvalvoja tai turvasuojaaja sitä pyytäisi. Pyynnölle ei kuitenkaan tarvitsisi esittää mitään perusteluja eikä viranomaisella olisi harkintavaltaa asiassa.

Turvasuojaajaksi hyväksyminen olisi 1 momentin mukaan peruutettava myös silloin, jos turvasuojaajan työsuhde on päättynyt tai jos turvasuojaaja ei enää hoitaisi itsenäisenä ammatinharjoittajana hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä. Viranomaisella olisi tällöin velvollisuus peruuttaa turvasuojaajaksi hyväksyminen, koska turvasuojaajakorttiin olisi oltava merkittynä turvasuojaajan työnantajan nimi samoin kuin se, hoitaako hän tehtäviä työsuhteessa vai itsenäisenä ammatinharjoittajana.

Ehdotetussa 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa olisi puolestaan kysymys vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen harkinnanvaraisesta peruuttamisesta joko kokonaan tai määräajaksi. Momentin 1 kohdassa olisi kyse siitä, että

henkilö ei enää täyttäisi vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen edellytyksenä olevia henkilökohtaisiin ominaisuuksiin liittyviä vaatimuksia. Kyse olisi henkilön rehellisyyttä, luotettavuutta ja henkilökohtaisten ominaisuuksien sopivuutta koskevista vaatimuksista. Peruuttamisen edellytyksenä olisi näitä ominaisuuksia koskevien olojen olennainen muuttuminen

Ehdotetun 2 momentin 2 kohdassa olisi kyse hyväksymisen harkinnanvaraisesta peruuttamisesta henkilön rikostuomion tai muun väärinkäytöksen johdosta. Rikostuomion olisi oltava lainvoimainen ja sen olisi osoitettava vartijan, järjestyksenvalvojan tai turvasuojaajan olevan sopimaton tehtäväänsä. Tuomion lainvoimaisuusedellytys liittyisi henkilön oikeusturvaan. Lainvoimaakin vailla oleva tuomio voisi johtaa muiden edellytysten täyttyessä hyväksymisen väliaikaiseen peruuttamiseen. Toisaalta lainvoimainen rikostuomio voisi johtaa myös siihen, että henkilön rehellisyyteen ja luotettavuuteen liittyvät edellytykset eivät enää täyttyisi 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

Ehdotetun 2 momentin 2 kohdassa mainittu tahallinen ja olennainen virheellinen menettely vartijana, järjestyksenvalvojana tai turvasuojaajana olisi myös hyväksymisen harkinnanvarainen peruuttamisperuste. Esimerkiksi vartijan ja järjestyksenvalvojan voimankäyttövälineiden kantamista koskevien säännösten olennainen rikkominen voisi johtaa hyväksymisen peruuttamiseen. Myös esimerkiksi työtehtävien olennainen laiminlyönti voisi räikeimmissä tapauksissa johtaa mahdollisten työoikeudellisten seurausten lisäksi myös hyväksymisen peruuttamiseen.

Nykyistä vastaavaan tapaan myös vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymiseen liitettyjen keskeisten ehtojen tai rajoitusten olennainen rikkominen voisi johtaa hyväksymisen harkinnanvaraiseen peruuttamiseen. Tästä esitetään säädettäväksi pykäläehdotuksen 2 momentin 3 kohdassa.

Pykäehdotuksen 3 momentissa säädettäisiin siitä, millä edellytyksillä poliisilaitos voisi hyväksymisen peruuttamisen sijasta antaa vartijalle, järjestyksenvalvojalle tai turvasuojaajalle varoituksen. Varoituksen antaminen edellyttäisi sitä, että hyväksymisen peruuttaminen olisi olosuhteisiin nähden kohtuutonta. Arvioinnissa olisi tällöin otettava huomioon muun muassa rikkomuksen laatu ja vakavuus, mahdolliset aiemmat rikkomukset ja varoitukset. Muilta osin viitattaisiin edellä 89 §:n yhteydessä esitettyyn.

Ehdotettu pykälä vastaisi asialliselta sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 48 §:n 1—3 momentteja ja nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 20 §:ää.

92 §. *Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen peruuttaminen.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen peruuttamisesta. Pykälän perustelujen osalta viitattaisiin soveltuvin osin 88 ja 89 §:n yhteydessä esitettyyn.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 22 §:ää.

93 §. *Turvallisuusalan elinkeinoluvan ja vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi turvallisuusalan elinkeinoluvan ja vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta. Väliaikainen peruuttaminen edellyttäisi 1 momentin mukaisesti, että poliisin tietoon olisi tullut seikkoja, jotka todennäköisesti johtaisivat turvallisuusalan elinkeinoluvan tai vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen peruuttamiseen. Tällaisissa tapauksissa hyväksymisen nopea väliaikainen peruuttaminen olisi usein tarpeen. Vaikka nykyisen vartioimisliikeluvan ja vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen on ollut harvinaista, mahdollisuus tähän olisi muun muassa turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimeksiantajien suojaamiseksi syytä säilyttää. Koska päätöksen luvan tai hyväksymisen varsinaisestakin peruuttamisesta tekisi edelleen Poliisihallitus, se olisi luontevin viranomainen päättämään myös väliaikaisesta peruuttamisesta.

Ehdotetussa 2 momentissa esitetään säädettäväksi luvan tai hyväksymisen väliaikaiseen peruuttamiseen liittyvistä enimmäisvoimassaoloajoista. Tällaiset ajat olisivat oikeusturvasyistä tarpeen, koska väliaikaisillakin peruuttamistoimilla puututtaisiin elinkeinon harjoittamisen oikeuteen. Voimassaoloajan pidentäminen kuudella kuukaudella edellyt-

täisi nimenomaan säännöksessä tarkoitettua, toiminnan harjoittajaan, vastaavaan hoitajaan tai oikeushenkilönä toimivan turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan vastuuhenkilöön kohdistuvaa rikosepäilyä. Vastuuhenkilöön kohdistuvan rikosepäilyn suhteen viitattaisiin lisäksi siihen, mitä tästä on edellä 88 §:n yhteydessä esitetty.

Ehdotettu pykälä vastaisi asialliselta sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 49 §:n 1 ja 2 momentteja.

94 §. *Voimankäyttökouluttajaksi ja asekouluttajaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi voimankäyttökouluttajaksi ja asekouluttajaksi hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta. Koska pykälä vastaisi asiasisällöltään ehdotettua 93 §:ää, viitattaisiin soveltuvin osin sanotun pykälän perusteluihin.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 49 a §:ää.

95 §. *Vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi ja turvasuojaajaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi ja turvasuojaajaksi hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta. Ehdotetun 1 momentin mukaan peruuttaminen edellyttäisi, että poliisin tietoon olisi tullut seikkoja, jotka todennäköisesti johtaisivat hyväksymisen peruuttamiseen. Päätöksen hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta tekisi aina päällystöön kuuluva poliisimies. Päätökseen voitaisiin hakea muutosta normaaliin tapaan valittamalla.

Hyväksymisen väliaikaisen peruuttamisen olisi oltava mahdollista sen vuoksi, ettei esimerkiksi vakavista rikoksista tai väärinkäytöksistä epäilty henkilö voisi jatkaa toimintaansa vartijana, järjestyksenvalvojana tai turvasuojaajana tekojen tutkintaprosessin ajan. Väliaikainen peruuttaminen palvelisi tällaisessa tapauksessa muun muassa vartijan tai järjestyksenvalvojan toimenpiteiden kohteina olevien henkilöiden oikeusturvaa. Käytännössä peruuttaminen liittyisi oletettavasti useimmiten sellaiseen rikosepäilyyn, joka lainvoimaiseen tuomioon johtaessaan osoittaisi henkilön olevan sopimaton tehtäväänsä tai joka todennäköisesti johtaisi henkilön katsomiseen tehtäväänsä sopimattomaksi häneltä edellytettävän rehellisyyden, luotettavuuden tai henkilökohtaisten ominaisuuksien sopivuuden osalta.

Myös muulla kuin päällystöön kuuluvalla poliisimiehellä olisi oikeus ottaa vartija-, järjestyksenvalvoja- tai turvasuojaajakortti viranomaisen haltuun eräin edellytyksin. Näistä edellytyksistä esitetään säädettäväksi ehdotetun pykälän 2 momentissa. Kortti voitaisiin ottaa viranomaisen haltuun sekä silloin, kun hyväksymisen väliaikaiseen peruuttamiseen olisi edellytykset, että silloin, kun vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksyminen olisi peruutettu. Ensin mainitussa tapauksessa päällystöön kuuluvan poliisimiehen olisi 14 päivän kuluessa ratkaistava, peruutetaanko hyväksyminen väliaikaisesti. Koska henkilö useimmiten pystyy pelkän kortin avulla osoittamaan ulkopuoliselle vartija-, järjestyksenvalvoja- tai turvasuojaaja-asemansa ja kortilla siten olisi eräänlaista julkista luotettavuutta, olisi tärkeää, että henkilöltä saataisiin kortti pois mahdollisimman nopeasti, silloin kun hyväksymisen väliaikaiseenkin peruuttamiseen olisi syytä. Päällystöön kuuluvalle poliisimiehelle asetettu lyhyt määräaika liittyisi siihen, että kortin ottamisella pois puututtaisiin henkilön perusoikeuksiin kuuluvaan oikeuteen työhön. Kortin poissaamisen varmistamiseksi poliisimiehellä olisi oikeus suorittaa henkilölle henkilöntarkastus.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin väliaikaisen hyväksymisen peruuttamisen voimassaoloajasta. Oikeusturvasyistä peruuttamiselle olisi säädettävä erityinen enimmäisvoimassaoloaika. Esitetyt määräajat vastaisivat aikaa, joksi turvallisuusalan elinkeinolupa ja vastaavaksi hoitajaksi hyväksyminen voitaisiin väliaikaisesti peruuttaa. Lisäperustelujen suhteen viitattaisiinkin 93 §:n yhteydessä esitettyyn. Koska päätöksen hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta voisi tehdä muukin päällystöön kuuluva kuin henkilön kotikunnan poliisilaitoksessa työskentelevä poliisimies, olisi tarpeen selvyyden vuoksi säätää päätöstä koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta tälle poliisilaitokselle.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista

annetun lain 50 §:n 1—3 momentteja ja nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 21 §:ää.

96 §. *Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta. Koska pykälä vastaisi asiasisällöltään ehdotettua 95 §:ää, viitattaisiin soveltuvin osin sanotun pykälän perusteluihin.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 21 §:ää.

97 §. *Ilmoitukset.* Ehdotetussa pykälässä tarkoitetun Poliisihallituksen ja poliisilaitoksen ilmoitusvelvollisuuden tarkoituksena olisi varmistaa, että turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija saisi asianmukaisesti tiedon vastaavaksi hoitajaksi, vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen peruuttamisesta tai varoituksen antamisesta. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija voisi tällöin ryhtyä muun muassa asianmukaisiin työoikeudellisiin toimiin.

Pykälässä esitetään säädettäväksi poliisilaitoksen väliaikaista hyväksymisen peruuttamista koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta sille turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle, jonka palveluksessa vastaava hoitaja, vartija, järjestyksenvalvoja tai turvasuojaaja toimii. Koska kaikki järjestyksenvalvojat eivät toimisi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa, tällaisten järjestyksenvalvojien työnantajat eivät kuuluisi ilmoitusvelvollisuuden kohteiden piiriin. Käytännössä työnantajan selvittäminen saattaisi tällaisessa tapauksessa olla huomattavan vaikeaa.

Ehdotettu pykälä vastaisi pääasialliselta sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 48 §:n 4 momenttia.

98 §. *Poliisitutkinta.* Ehdotettu pykälä käsittäisi viittauksen uuden poliisilain 6 luvussa tarkoitettuun poliisitutkintaan. Kun lakiehdotuksessa tarkoitetussa luvan tai hyväksymisen peruuttamisessa olisi kyse muusta kuin poliisin tapahtuneen rikoksen johdosta suorittamasta esitutkinnasta, viittaus poliisitutkintaa koskeviin poliisilain säännöksiin olisi paikallaan.

Ehdotettu pykälä vastaisi asialliselta sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 50 a §:ää sekä nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 24 §:ää.

8 luku Turvallisuusalan neuvottelukunta

99 §. *Neuvottelukunta.* Turvallisuusalan neuvottelukunta toimisi edelleen neuvoa-antavana, eri intressitahojen edustajista koostuvana yhteistyöfoorumina. Neuvottelukunta toimisi Poliisihallituksen apuna ja yhteydessä. Neuvottelukunnan rooli olisi edelleen neuvoa-antava ja varsinaista päätösvaltaa sillä ei olisi.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan neuvottelukunnan jäsenet määräisi Poliisihallitus. Neuvottelukunnassa tulisi edelleen olla edustettuina turvallisuusalan kannalta keskeiset hallinnonalat sekä elinkeinoelämä, työnantajat, työntekijät ja kuluttajat. Turvallisuusalan kannalta keskeisiä hallinnonaloja olisivat ensinnäkin varsinaiset turvallisuusviranomaiset eli poliisi, rajavartiolaitos ja tulli. Neuvottelukunnassa voisivat edellä mainittujen viranomaistahojen lisäksi olla edustettuina mahdollisesti myös rikosseuraamuslaitos, puolustusvoimat, opetushallinto sekä turvallisuustekniikan osalta myös työ- ja elinkeinoministeriö.

Elinkeinoelämän osalta neuvottelukunnassa tulisi olla ainakin turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoiden edustus. Myös turvallisuustekniikan valmistus-, maahantuonti- ja kauppasektorin sekä vakuutusalan tulisi olla edustettuna. Kunkin elinkeinoelämän osa-alueen luonteesta, järjestäytymisasteesta ja järjestökentästä riippuen edustajat voisivat tulla sekä järjestöistä että yksittäisistä liikkeistä. Sekä työnantajien että työntekijöiden olisi syytä olla edustettuina neuvottelukunnassa. Kuluttajilla tarkoitettaisiin tässä sekä yksityishenkilöitä että yritysasiakkaita. Yritysasiakkaitten kautta neuvottelukunnassa tulisi esille myös yritysturvallisuusnäkökulma. Yritysasiakkaiden edustajat voisivat tulla esimerkiksi teollisuutta, kauppaa, palvelualoja sekä pieniä ja keskisuuria yrityksiä edustavista järjestöistä tai yksittäisistä yrityksistä. Yksityishenkilöitä voisivat edustaa esimerkiksi kuluttajajärjestöt.

Ehdotettu pykälä vastaisi nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 51 §:ää.

100 §. *Neuvottelukunnan tehtävät.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi turvallisuusalan neuvottelukunnan tehtävistä. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan neuvottelukunnan tehtävänä olisi ensinnäkin edistää viranomaisten ja yksityisten turvallisuuspalvelujen välistä yhteistyötä. Tätä olisi pidettävä neuvottelukunnan päätehtävänä.

Ehdotetun 1 momentin 2 kohdan mukaan neuvottelukunnan tehtävänä olisi määritellä turvallisuusalaa koskevia yleisiä suuntaviivoja. Tässä tarkoituksessa neuvottelukunta kävisi keskusteluja ja kutsuisi tarvittaessa kuultavakseen asiantuntijoita. Keskeistä suuntaviivojen määrittelyssä olisi yksityisen turvallisuusalan ja viranomaisten välisen yhteistyön kehittäminen.

Osana neuvottelukunnan tehtäväkenttää olisi 3 kohdan mukaisesti turvallisuusalan kansainvälisen yhteistyön edistäminen ja seuranta. Neuvottelukunta voisi itse määritellä lähemmin ne tavat, joilla se tätä yhteistyötä edistäisi ja seuraisi. Neuvottelukunta voisi kuitenkin edelleen toimia yhtenä kansainvälisen turvallisuusalan yhteistyön kansallisena kontaktipisteenä.

Neuvottelukunnan 4 kohdan mukaiseksi tehtäväksi tulisi turvallisuusalan kehityksen, turvallisuusalan koulutuksen ja tutkimuksen sekä turvallisuusalaa koskevan ohjeistuksen ja tiedottamisen seuranta. Neuvottelukunta voisi tältäkin osin tarkemmin itse määritellä ne konkreettiset toimintatavat, joilla se tätä seurantaa harjoittaisi.

Ehdotetun 5 kohdan mukaan neuvottelukunta voisi tehdä turvallisuusalaa koskevia aloitteita. Aloitteet voisivat liittyä 1 - 4 kohdissa mainittuihin tehtäviin mutta ne voisivat olla myös näistä tehtävistä irrallisia turvallisuusalaa koskevia aloitteita. Neuvottelukunta voisi esimerkiksi tehdä sisäministeriölle aloitteita yksityistä turvallisuusalaa koskevan lainsäädännön kehittämiseksi.

Neuvottelukunnan tehtävänä olisi 6 kohdan mukaan myös antaa pyynnöstä turvallisuusalaa koskevia lausuntoja. Lausunnot eivät olisi juridisesti sitovia. Niitä tahoja, jotka voisivat pyytää lausuntoa, ei edelleenkään tarkemmin määriteltäisi. Neuvottelukunta voisi kuitenkin antaa lausuntoja esimerkiksi sisäministeriölle ja Poliisihallitukselle.

Valtioneuvosto valtuutettaisiin antamaan asetuksella tarkempia säännöksiä turvallisuusalan neuvottelukunnasta. Asetuksella määrättäisiin muun muassa neuvottelukunnan jäsenmäärästä ja sen työn tarkemmasta organisoimisesta.

Ehdotettu pykälä vastaisi nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 52 §:ää.

9 luku Rangaistussäännökset

101 §. *Viittaukset rikoslakiin.* Ehdotettu pykälä käsittäisi salassapitoa, vartijan ja järjestyksenvalvojan rikosoikeudellista suojaa sekä turvallisuusalan elinkeinorikosta koskevat viittaukset rikoslakiin.. Pykälä olisi tarpeen informatiivisista syistä

Ehdotetun 1 momentin mukaan rangaistus 9, 34 ja 67 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomittaisiin rikoslain 38 luvun 1 ja 2 §:n mukaan. Rikoslain 38 luvun 1 §:ssä on säädetty salassapitorikoksesta, josta seuraamuksena voi olla sakkoa tai enintään yksi vuosi vankeutta. Rikoslain 38 luvun 2 §:ssä säädetystä salassapitorikkomuksesta seuraamukseksi on säädetty sakkoa. Rangaistavuuden edellytyksenä on, että salassapitovelvollinen joko paljastaa salassa pidettävän seikan, josta hän on asemassaan, toimessaan tai tehtävää hoitaessaan saanut tiedon tai käyttää tällaista salaisuutta omaksi tai toisen hyödyksi.

Ehdotettu 1 momentti vastaisi sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 53 §:ää. Salassapitovelvollisten piiriä on ehdotetussa 34 §:ssä laajennettu, joten myös rangaistavaksi säädettyjen salassapitorikoksen ja salassapitorikkomuksen mahdollinen tekijäpiiri laajenisi.

Ehdotetun 2 momentin mukaan rangaistus vartijan ja järjestyksenvalvojan vastustamisesta tuomittaisiin rikoslain 17 luvun 6:n mukaan. Vartijan ja järjestyksenvalvojan rikosoikeudellinen suoja esitetään pidettäväksi ennallaan. Tällä hetkellä vartijoihin ja järjestyksenvalvojiin kohdistuneisiin tekoihin sovelletaan rikoslain 17 luvun 6 §:n säännöstä järjestystä ylläpitävän henkilön vastustamisesta. Säännös on toissijainen eli sitä sovelle-

taan vain, ellei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta. Toisaalta rikoslain 16 luvun 19 §:n nimenomaisella soveltamisalarajauksella lain 17 luvun 6 §:ssä tarkoitetut henkilöt on suljettu lain 16 luvun 1 -3 §:n mukaisen suojan ulkopuolelle.

Käytännössä vartijaa ja järjestyksenvalvojaa koskevan rikoslain 17 luvun 6 §:n säännökset tulevat sovellettaviksi lähinnä silloin, kun teko suojan ulkopuolella olevaan henkilöön kohdistettuna täyttäisi lievän pahoinpitelyn tunnusmerkistön. Pahoinpitelyn tunnusmerkistön täyttävissä teoissa myös vartija ja järjestyksenvalvoja olisivat asianomistajina ensisijaisesti rikoslain pahoinpitelyä koskevien säännösten soveltamisen piirissä.

Ehdotettu 2 momentti vastaisi vartijan osalta nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 54 §:ää.

Ehdotettu 3 momentti vastaisi sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 55 §:ää. Esityksen mukaisesti kyse olisi kuitenkin nykyisin rangaistavaksi säädetyn vartioimisliikerikoksen sijasta luvattomasta turvallisuusalan elinkeinotoiminnan harjoittamisesta, koska tarkoituksena olisi säätää rangaistavaksi ilman lupaa tapahtuva lupaa edellyttävän turvallisuusalan elinkeinotoiminnan harjoittaminen.

Luvattomasta turvallisuusalan elinkeinotoiminnan harjoittamisesta säädettäisiin rikoslaissa vastaavaan tapaan kuin nykylaissa on menetelty vartioimisliikerikoksen suhteen. Sisällöllisiä muutoksia sääntelyyn tulisi sikäli, että kun yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä käsittävän toimeksiannon vastaanottamista ei enää erikseen kiellettäisi - kiellon katsottaisiin seuraavan jo perustuslaista ilman erillistä sääntelyäkin - menettelyä ei myöskään kriminalisoitaisi turvallisuusalan elinkeinorikoksena. Sen sijaan kriminalisoinnin piiriin jäisi edelleen lupaa edellyttävän turvallisuusalan elinkeinotoiminnan harjoittaminen ilman lupaa. Kriminalisointi olisi edelleen tarpeen lupasääntelyn noudattamisen varmistamiseksi.

102 §. *Vartioimisliikerikkomus.* Ehdotettu pykälä vastaa osin sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 56 §:n säännöstä kuitenkin siten muutettuna, että elinkeinonharjoittajaa ja vastaavaa hoitajaa koskevat rangaistussäännökset ehdotetaan siirrettäväksi omaan lakiehdotuksen 105 §:n turvallisuuspalvelurikkomusta koskevaan säännökseen. Siten ehdotettuun pykälään jätettäisiin ne nykyistä vartioimisliikerikkomusta koskevat säännökset, joissa tekijänä voisi olla vartija. Ehdotetun pykälän 2 momentissa mainituissa teoissa tekijänä olisi kuitenkin muu henkilö kuin vartija.

Vartioimisliikerikkomus olisi vartijan tekemänä rangaistava sekä tahallisena että törkeästä huolimattomuudesta tehtynä. Pykälän käsittämä rangaistussäännös olisi kuitenkin luonteeltaan niin sanottu toissijaisuussäännös. Sitä sovellettaisiin vain silloin, jos teosta muualla laissa ei olisi säädetty ankarampaa rangaistusta.

Lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentissa on kielletty yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen, rikosten ennalta estämisen, paljastamisen tai syyteharkintaan saattamisen vaikeuttaminen vartioimisliiketoiminnassa tai vartioimistehtävässä. Vartija, joka vaikeuttaisi näitä tehtäviä vartioimistehtävässä, syyllistyisi rangaistavaan vartioimisliikerikkomukseen ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaisesti.

Lakiehdotuksen 5 §:n 2 momentin mukaan vartijan olisi ilmoitettava poliisille eräistä tietoonsa tulleista jo tehdyistä törkeistä rikoksista. Ehdotetun 7 §:n 1 momentissa vartija taas velvoitettaisiin ilmoittamaan tietyin edellytyksin toimenpiteen kohteena olevalle henkilölle toimenpiteen peruste. Näiden ilmoitusvelvollisuuksien laiminlyönnin rangaistavuutta esitetään ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohdassa.

Pykäläehdotuksen 1 momentin 3 kohdassa ehdotettu kriminalisointi liittyisi tapahtumailmoituksen laatimista koskevan velvollisuuden laiminlyöntiin. Lakiehdotuksen 8 §:n 1 momentin mukaan vartijan olisi laadittava pääosin nykyiseen tapaan eräistä toimenpiteisiin johtaneista tapahtumista kirjallinen tapahtumailmoitus, josta ilmenevät vartijan havainnot ja toimenpiteet.

Lakiehdotuksen 14 §:n 1 momentin mukaan vartijakortti tai sitä vastaava todistus olisi pidettävä työssä mukana ja esitettävä se pyydettäessä. Se on myös tietyissä tapauksissa luovutettava poliisille ehdotetun 14 §:n 3 momentin mukaisesti. Näiden velvoitteiden

laiminlyömistä esitetään kriminalisoitavaksi ehdotetun pykälän 1 momentin 4 kohdassa.

Pykäläehdotuksen 1 momentin 5 kohdassa esitetään kriminalisoitavaksi voimankäyttövälineiden kantamisesta tai kantamistavasta lakiehdotuksen 18, 19 ja 20 §:ssä annettujen säännösten rikkominen. 21 §:ssä on puolestaan säännöksiä niistä edellytyksistä, joiden vallitessa vartija saa pitää vartioimistehtävissä mukanaan koiraa.

Ehdotetun 1 momentin 6 kohdan kriminalisoinnin perustana on vartijan asun jättäminen kokonaan käyttämättä tai asun käyttäminen vastoin ehdotetun 22 §:n 3 momentin säännöksiä. Ehdotetun 22 §:n 2 momentissa on rajattu muun kuin vartijan asun käyttömahdollisuus vain tiettyihin tehtäviin. Kun vartija voi tehtävässään käyttää julkista valtaa ja puuttua myös ihmisten perusoikeuksiin, olisi tärkeää, että vartija on asianmukaisesti tunnistettavissa vartijaksi vartijan asua koskevien säännösten mukaiseksi. Tästä syystä vartijan edellä mainittujen säännösten vastainen toiminta tai laiminlyönti on syytä edelleen pitää rangaistavana.

Oikeusturvasyistä olisi tärkeää, että vartijan asua käyttäisi vain vartioimistehtävää suorittava vartija. Muun kuin vartioimistehtävää suorittavan vartijan kantamana asu olisi omiaan aiheuttamaan sekaannuksia asua kantavan henkilön oikeudellisen aseman suhteen. Tästä syystä vartijan asun oikeudetonta kantamista ehdotetun 22 §:n 3 momentin vastaisesti esitetään kriminalisoitavaksi ehdotetun pykälän 2 momentin 1 kohdassa. Uutena lisävaatimuksena teon rangaistavuudelle esitetään kuitenkin sitä, että vartijan asun oikeudetonta käyttäjää voitaisiin pitää vartioimistehtävässä toimivana vartijana.

Ehdotetun pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaisessa teossa tekijänä voisi olla vain poliisimies, rajavartiomies tai tullivalvontaa tai tullirikostorjuntaa suorittava tullimies. Tällaiset henkilöt eivät voisi ehdotetun 106 §:n mukaan toimia vartijoina, minkä vuoksi kiellon vastainen toiminta järjestyksenvalvojana esitetään rangaistavaksi.

103 §. *Järjestyksenvalvontarikkomus.* Pykälään esitetään koottavaksi säännökset niistä teoista, jotka on nykyisin kriminalisoitu järjestyksenvalvontarikkomuksena järjestyksenvalvojista annetussa laissa. Pykälän 1 momentissa tarkoitettuihin tekoihin voisi syyllistyä järjestyksenvalvoja. Pykälän 2 momentissa tarkoitetuissa teoissa puolestaan olisi kysymys sellaisista järjestyksenvalvontaan liittyvistä rikoksista, joissa tekijänä olisi joku muu kuin järjestyksenvalvoja.

Ehdotetun pykälän 1 momentissa tarkoitettu teko olisi rangaistava sekä tahallisena että törkeästä huolimattomuudesta tehtynä. Lähtökohtaisesti rangaistavaan järjestyksenvalvontarikkomukseen syyllistyisi siten esimerkiksi järjestyksenvalvoja, joka törkeästä huolimattomuudesta laiminlöisi järjestyksenvalvojakortin mukana pitämisen työvuoronsa aikana.

Ehdotettu pykälä olisi soveltamisalaltaan niin sanottu toissijaisuussäännös. Siten, jos muualla laissa olisi teosta säädetty ankarampi rangaistus, pykälä ei tulisi sovellettavaksi. Järjestyksenvalvontarikkomuksen seurauksena voisi olla nykyistä vastaavaan tapaan ainoastaan sakkorangaistus.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohdassa esitetään rangaistavaksi erinäisten järjestyksenvalvojien velvollisuuksien laiminlyönti. Ehdotetun 30 §:n 1 ja 2 momentin mukaan järjestyksenvalvojan on ryhdyttävä tiettyihin toimiin saatuaan tietoonsa turvallisuutta vaarantavia seikkoja. 30 §:n 3 momentissa järjestyksenvalvojalle ehdotettu velvollisuus eräiden törkeiden jo tehtyjen rikosten ilmoittamiseen olisi järjestyksenvalvojalle uusi. Ehdotetussa 31 §:n 1 momentissa olisi kyse toimenpiteen perusteen ilmoittamisesta ja 32 §:ssä sivullisten ja ympäristön turvaamiseen liittyvistä velvoitteista. Ehdotettu 44 §:n 2 momentti puolestaan käsittää säännöksiä säilössäpitoilmoitusten laatimisessa noudatettavista menettelytavoista. Edellä mainittujen velvoitteiden noudattamista olisi syytä tehostaa kriminalisoinnilla.

Pykäläehdotuksen 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu kriminalisointi olisi sisällöltään kokonaan uusi. Se liittyisi järjestyksenvalvojalle lakiehdotuksen 33 §:n 1 momentissa esitettyyn velvollisuuteen laatia toimenpiteisiin johtaneista tapahtumista tapahtumailmoitus. Tämän velvollisuuden noudattamista olisi syytä tehostaa kriminalisoinnilla vastaavaan tapaan kuin vartijankin kohdalla esitetään meneteltäväksi.

Ehdotuksen 39 §:n 1 ja 3 momentin mukaan järjestyksenvalvojakortti tai sitä vastaava todistus on pidettävä työssä mukana ja esitettävä se pyydettäessä tietyille tahoille. Se on myös tietyissä tapauksissa luovutettava poliisille. Näiden velvoitteiden laiminlyömistä esitetään kriminalisoitavaksi ehdotetun pykälän 1 momentin 3 kohdassa. Pykäläehdotuksen 1 momentin 4 kohdassa esitetään kriminalisoitavaksi voimankäyttövälineiden kantamisesta tai kantamistavasta lakiehdotuksen 49 tai 50 §:ssä annettujen säännösten rikkominen. Ehdotetussa 51 §:ssä on puolestaan säännöksiä niistä edellytyksistä, joiden vallitessa järjestyksenvalvoja saa pitää järjestyksenvalvontatehtävissä mukanaan koiraa.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 5 kohdassa esitetään puolestaan rangaistavaksi 52 §:ssä säädetyn järjestyksenvalvojan tunnuksen tai asun käyttämättä jättäminen samoin kuin niiden käyttäminen sanotun pykälän vastaisesti.

Pykäläehdotuksen 2 momentin 1 kohdan kriminalisointi olisi kokonaan uusi. Ehdotetun lain 26 ja 28 §:ssä esitetään säädettäväksi siitä, minne järjestyksenvalvojia voitaisiin asettaa. Järjestyksenvalvojien asettaminen muualle kuin näissä pykälissä mainittuihin tilaisuuksiin, alueille tai paikkoihin ei olisi mahdollista. Ihmisten ei kuitenkaan aina voida olettaa olevan perillä siitä, minne järjestyksenvalvojia voidaan asettaa ja siten asettajan vastuulla olisi huolehtia järjestyksenvalvojan asettamisesta asianmukaisesti. Tätä velvollisuutta olisi tarpeen tehostaa esitetyllä kriminalisoinnilla. Tekijänä teossa voisi olla kuka tahansa, joka järjestyksenvalvojan on asettanut. Myös turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävän toiminnan harjoittaja voisi olla tekijänä teossa.

Myös ehdotettu 2 momentin 2 kohta olisi sisällöltään uusi. Järjestyksenvalvojan asettaminen ehdotuksen 28 §:ssä tarkoitetuille alueille edellyttäisi aina paikallispoliisin lupaa. Ihmiset eivät kuitenkaan voisi päätellä luvan olemassaoloa, vaan heidän olisi luotettava siihen, että alueen, paikan tai kulkuneuvon haltija on asianmukaisesti lupaa hakenut ja lupa on myönnetty. Kriminalisoinnin tarkoituksena olisi tehostaa tämän haltijalle kuuluvan velvoitteen noudattamista. Tekijänä teossa pidettäisiin sitä, jolle velvollisuus luvan hakemiseen kuuluisi. Kyseeseen voisi siten tekijänä tulla alueen, paikan tai kulkuneuvon haltija.

Järjestyksenvalvojaksi voidaan asettaa vain henkilö, jolla on voimassaoleva poliisin hyväksyminen järjestyksenvalvojaksi. Muun kuin järjestyksenvalvojaksi hyväksytyn henkilön asettaminen järjestyksenvalvojaksi esitetään kriminalisoitavaksi ehdotetun pykälän 2 momentin 3 kohdassa. Kun järjestyksenvalvojalla tarkoitetaan henkilöä, jonka tehtävänä on turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa tai muutoin ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta sekä estää rikoksia ja onnettomuuksia toimialueellaan, järjestyksenvalvontarikkomukseen syyllistyisi myös se, joka asettaisi jonkun tekemään tosiasiallisesti näitä tehtäviä jollain muulla kuin järjestyksenvalvojan nimikkeellä. Siten esimerkiksi järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen vahtimestarin nimikkeellä ei olisi sallittua sellaisissa paikoissa, alueilla tai tilaisuuksissa, joihin ehdotetun lain mukaan voitaisiin asettaa järjestyksenvalvojia. Kielto olisi tarpeen paitsi järjestystä ylläpitävän henkilön oikeudellista asemaa koskevien sekaannusten välttämiseksi myös lain kiertämisen estämiseksi. Ehdotetun 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetun teon tekijänä voisi olla kuka tahansa, joka järjestyksenvalvojan on asettanut. Silloin kun järjestyksenvalvojana ilman järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä toimiva henkilö työskentelisi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa, tekijänä olisi turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävän toiminnan harjoittaja. Muussa tapauksessa tekijänä pidettäisiin sitä tilaisuuden järjestäjää tai alueen, paikan tai kulkuneuvon haltijaa, joka järjestyksenvalvojan olisi tehtäväänsä asettanut.

Ehdotetun 2 momentin 4 kohdassa esitetään puolestaan rangaistavaksi järjestyksenvalvojakoulutuksen järjestämistä tai kouluttajana toimimista järjestyksenvalvojakoulutuksessa ilman voimassaolevaa hyväksymistä järjestyksenvalvojakouluttajaksi. Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisestä esitetään säädettäväksi ehdotetussa 58 §:ssä.

Järjestyksenvalvojalla on erityinen oikeudellinen asema ja mahdollisuus käyttää tehtävässään julkista valtaa. Tästä syystä olisi tärkeää, ettei sekaannusta järjestyksenvalvojan ja muun henkilön oikeudellisen aseman

välillä tulisi. Sekaannuksen vaara olisi ilmeinen, jos muu henkilö kuin järjestyksenvalvojaksi hyväksytty käyttäisi järjestyksenvalvojan tunnusta tai sitä erehdyttävästi muistuttavaa tunnusta, asua tai merkkiä. Tämän vuoksi tällaista käyttöä esitetään rangaistavaksi ehdotetun pykälän 2 momentin 5 kohdassa. Tekijänä teossa olisi aina tunnuksen, asun tai merkin käyttäjä itse. Lisäedellytyksenä rangaistavuudelle olisi, että henkilöä voitaisiin tunnuksen tai asun käyttämisen myötä pitää järjestyksenvalvontatehtävää suorittavana järjestyksenvalvojana.

Ehdotetun pykälän 2 momentin 6 kohdan mukaisessa teossa tekijänä voisi olla vain poliisimies, rajavartiomies tai tullivalvontaa tai tullirikostorjuntaa suorittava tullimies. Tällaiset henkilöt eivät voisi ehdotetun 106 §:n mukaan toimia järjestyksenvalvojina, minkä vuoksi kiellon vastainen toiminta järjestyksenvalvojana esitetään rangaistavaksi.

Ehdotettu pykälä vastaisi asialliselta sisällöltään osin nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 26 §:ää.

104 §. *Turvasuojausrikkomus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi turvasuojausrikkomuksesta. Kohtuullisena rangaistusseuraamuksena velvoitteiden rikkomisesta olisi pidettävä sakkoa.

Ehdotetun 1 momentin mukaisessa teossa tekijänä voisi olla turvasuojaustoiminnan harjoittaja. 1 momentin mukaisesta teosta olisi kyse silloin, jos turvasuojaustoiminnan harjoittaja laiminlöisi ilmoittaa poliisille ehdotetun 66 §:n mukaisesti hyväksymistä edellyttävissä turvasuojaustehtävissä toimivan henkilön työsuhteen päättymisestä tai vastaavien tehtävien hoitamisen päättymisestä itsenäisenä ammatinharjoittajana.

Ehdotetun 2 momentin mukaisessa teossa tekijänä voisi olla turvasuojaaja ja teko voisi liittyä turvasuojaajakortin mukana pitämistä, esittämistä tai poliisille luovuttamista koskevan velvollisuuden rikkomiseen. Näiden velvoitteiden noudattamisen tehostamiseksi esitetty säännös olisi paikallaan.

Ehdotettu 3 momentti olisi sisällöltään uusi. Siinä ehdotetaan turvasuojausrikkomuksena kriminalisoitavaksi hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä käsittävän turvasuojaustoiminnan harjoittaminen ilman turvallisuusalan elinkeinolupaa. Lupaa edellyttävän vartioimisliike- tai järjestyksenvalvojatoiminnan harjoittaminen ilman lupaa ehdotetaan kriminalisoitavaksi rikoslain 17 luvun 6 a §:ssä luvattomana turvallisuusalan elinkeinotoiminnan harjoittamisena. Turvasuojaustoiminnan luvatonta harjoittamista ei ole syytä sanktioida yhtä ankarasti kuin vartioimisliike- ja järjestyksenvalvojatoiminnan luvatonta harjoittamista.

105 §. *Turvallisuuspalvelurikkomus.* Ehdotettu pykälä olisi kokonaan uusi, mutta se vastaisi asialliselta sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 56 §:n elinkeinonharjoittajaan tai vastaavaan hoitajaan kohdistuvia rangaistussäännöksiä. Ehdotettuun 105 §:ään esitetään koottavaksi turvallisuuspalvelurikkomuksen nimikkeellä sellaiset yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain rangaistussäännökset, jotka liittyvät tavalla tai toisella elinkeinotoiminnan harjoittamiseen tai vastaavana hoitajana toimimiseen lain säännösten vastaisesti.

Pykäläehdotuksen rikosnimike olisi uusi. Esitetyn nimikkeen avulla kuvattaisiin sitä, että kyse olisi nimenomaan turvallisuuspalveluihin liittyvässä elinkeinotoiminnassa tehdystä rikoksesta. Pykälän rangaistussäännös olisi vartioimisliikerikkomuksen ja järjestyksenvalvontarikkomuksen tavoin toissijainen. Sitä sovellettaisiin vain, ellei teosta olisi muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.

Teko olisi rangaistava sekä tahallisesti että törkeästä huolimattomuudesta tehtynä tuottamuksellisesti tehtynä lukuun ottamatta pykälän 2 momentissa tarkoitettuja tekoja.

Lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentin mukaan vartioimisliiketoiminnassa tai vartioimistehtävässä ei saa vaikeuttaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä tai rikosten ennalta estämistä, paljastamista, selvittämistä tai syyteharkintaan saattamista. Kyseinen kielto on tarpeen poliisin toiminnan vaikeuttamisen estämiseksi. Kiellon rikkomista esitetään kriminalisoitavaksi ehdotetun 1 momentin 1 kohdassa.

Vartijan asusta ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 23 §:ssä ja järjestyksenvalvojan tunnuksesta ja asusta ehdotuksen 52 §:ssä. Muiden kuin näissä pykälissä tarkoitettujen asujen antaminen vartijoiden tai järjes-

tyksenvalvojien käytettäväksi esitetään säädettäväksi rangaistavaksi ehdotetun 1 momentin 2 kohdassa.

Pykäläehdotuksen 1 momentin 3 kohdassa esitetään uutena kriminalisointina lain 87 §:ssä säädetyn vuosi-ilmoituksen tekemättä jättämisen säätämistä rangaistavaksi. Nykylain voimassaolon aikana monet vartioimisliikkeet ovat jättäneet Poliisihallitukselle tehtäväksi säädetyn vuosi-ilmoituksen tekemättä. Kun laiminlyöntiä ei ole rangaistussäännöksin sanktioitu, Poliisihallituksella ei ole ollut käytettävissään tosiasiallisia pakotteita vuosi-ilmoituksen tekemiseen. Epäkohtaa esitetään korjattavaksi mainitulla säännösmuutoksella.

Muut 1 momentin 3 kohdassa rangaistaviksi tarkoitetut laiminlyönnit esitetään pidettäväksi nykyisen kaltaisina. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan olisi ensinnäkin tehtävä muutosilmoitus Poliisihallitukselle tietyistä toiminnassa tapahtuneista muutoksista ehdotuksen 72 §:n mukaisesti. Turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävästä toimeksiannosta olisi puolestaan laadittava kirjallinen sopimus ehdotuksen 73 §:n mukaisesti. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan olisi myös pidettävä vastaavista hoitajista, vartijoista sekä järjestyksenvalvojista henkilöstötiedostoa sekä vartijoista ja järjestyksenvalvojista työvuorotiedostoa ehdotuksen 81 §:n mukaisesti. Lakiehdotuksen 82 §:ssä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle puolestaan asetettaisiin velvollisuus laatia vartioimis- ja järjestyksenvalvojatehtäviä varten niin sanotut yleiset ja tarvittaessa myös erilliset vartioimisalue- tai toimialuekohtaiset toimintaohjeet. Mainittujen velvoitteiden noudattamisen tehostamiseksi niiden laiminlyönti olisi syytä säätää rangaistavaksi.

Lakiehdotuksen 74 §:n mukaan turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalla on oltava palveluksessaan yksi tai useampi vastaava hoitaja, jonka hyväksyminen turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan vastaavaksi hoitajaksi on voimassa. Toiminnan harjoittamista ilman vastaavaa hoitajaa esitetään säädettäväksi rangaistavaksi ehdotetun 1 momentin 4 kohdassa.

Ehdotetun 80 §:n 1 momentin mukaan turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija saisi teettää vartioimis-, järjestyksenvalvoja- ja turvasuojaustehtäviä vain sellaisilla henkilöillä, joilla on mainittuihin voimassaoleva hyväksyntä. Tehtävien teettäminen muilla kuin tällaisilla henkilöillä esitetään kriminalisoitavaksi ehdotetun 1 momentin 5 kohdassa. Myös väliaikaisten vartijoiden pitäminen luvanhaltijan palveluksessa vastoin 80 §:n 3 momentin säännöstä olisi kriminalisoitu.

Lakiehdotuksen 80 §:n 2 momentin mukaan lupaa edellyttävän tehtävän toiselle turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle antanut turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija olisi velvollinen ilmoittamaan tehtävän antamisesta toimeksiantajalle ennen tehtävän aloittamista tai viimeistään toisena arkipäivänä tehtävän aloittamisesta. Ehdotetun 19 §:n 3 momentin mukaan turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan olisi puolestaan viivytyksettä ilmoitettava vartijan vartioimistehtävässä tapahtuneesta ampuma-aseen käytöstä aseenkäyttöpaikan poliisilaitokselle. Mainittujen ilmoitusvelvollisuuksien laiminlyöntiä esitetään rangaistavaksi ehdotetun pykälän 1 momentin 6 kohdassa.

Pykäläehdotuksen 2 momentissa esitetään säädettäväksi sellaisista turvallisuuspalvelurikkomuksen tekomuodoista, joissa tekijänä voisi olla myös muu kuin turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävän toiminnan harjoittaja.

Ehdotetun pykälän 2 momentin 1 kohdan tarkoitetun velvoitteen laiminlyönnistä on nykyisen lain mukaan ollut rangaistusvastuussa vartioimisliiketoiminnan harjoittaja. Kun tapahtumailmoituksia koskevia velvoitteita esitetään kuitenkin laajennettavaksi 33 §:n mukaisesti käsittämään myös muita tahoja kuin turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoita, olisi paikallaan säätää myös näille muille tahoille vastaava rangaistusuhka velvoitteiden laiminlyönnistä. Vastuussa voisi siten olla muukin järjestyksenvalvojan välittänyt, järjestyksenvalvojapalveluja toimittanut tai järjestyksenvalvojan työnantajana toiminut taho kuin turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija.

Ehdotetun momentin 2 kohdan mukaiseen tekoon voisi syyllistyä vain turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan vastaava hoitaja. Teko edellyttäisi vastaavalta hoitajalta tahallisuutta. Vastaavalle hoitajalle esitetään ehdotuksen 76 §:ssä annettavaksi merkittävää

päätäntävaltaa. Vastaavan hoitajan tekemillä päätöksillä voisi olla varsinkin toimenpiteiden kohteiden oikeusturvan kannalta suuri merkitys. Siksi olisi tärkeää, että päätökset tehtäisiin ehdottomasti lain mukaisesti laissa säädetyin edellytyksin. Tämän vuoksi vastaavan hoitajan säännösten vastainen tahallinen toiminta olisi syytä säätää rangaistavaksi.

Vartijan ja järjestyksenvalvojan voimankäyttökoulutusta saisi antaa vain henkilö, jonka Poliisihallitus on hyväksynyt voimankäyttökouluttajaksi. Hyväksymisen edellytyksistä säädettäisiin lakiehdotuksen 54 §:ssä. Jos muu kuin edellä mainittu henkilö toimisi voimankäyttökouluttajana, kyse olisi ehdotetun pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan rangaistavasta turvallisuuspalvelurikkomuksesta. Turvallisuuspalvelurikkomukseen syyllistyisi myös se, joka toimisi asekouluttajana ilman 56 §:n mukaista hyväksyntää.

Lakiehdotuksen 106 §:ssä esitetään kiellettäväksi poliisimiestä, rajavartiomiestä sekä tullivalvontaa tai tullirikostutkintaa suorittavaa tullimiestä osallistumasta turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimintaan, kuulumasta sen hallintoelimiin, olemasta sen toimitusjohtajana, yhtiömiehenä, vastuunalaisena yhtiömiehenä tai vastaavana hoitajana sekä toimimasta vartijana tai järjestyksenvalvojana. Tämän kiellon rikkominen esitetään säädettäväksi rangaistavaksi ehdotetun 2 momentin 4 kohdassa.

10 luku Erinäiset säännökset

106 §. *Kielto osallistua turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimintaan tai vartioimisliike- tai järjestyksenvalvojatoimintaan.* Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään osin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 11 §:n kieltoa osallistua vartioimisliiketoimintaan ja osin nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 2a §:n 4 momenttia. Säännöksessä mainittujen ammattiryhmien edustajien kieltoa toimia turvallisuusalan tehtävissä on kuitenkin laajennettu siten, että kielto kattaa pelkän vartioimisliiketoimintaan osallistumisen lisäksi osallistumisen ylipäätään turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimintaan.

Toisaalta nykyisin voimassa olevaa kieltoa toimia vartijana esitetään supistettavaksi siten, että se koskisi vain poliisimiestä, rajavartiomiestä tai tullivalvontaa tai tullirikostutkintaa suorittavaa tullimiestä. Tähän mennessä kielto on koskenut kaikkia poliisin, rajavartiolaitoksen tai tullin henkilöstöön kuuluvia. Esitetyssä muodossaan kielto vastaisi siten myös vartijana toimimisen osalta järjestyksenvalvojana toimimisen suhteen nykyisen lain mukaan vallinnutta kieltoa.

107 §. *Ulkomaiset pätevyystodistukset.* Ehdotettu pykälä vastaisi osin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 58 §:ää. Pykälään ehdotetaan kuitenkin lisättäväksi suomalaisen viranomaisen mahdollisuus päättää järjestyksenvalvojia, järjestyksenvalvojakouluttajia ja järjestyksenvalvojan voimankäytön lisäkoulutusta sekä voimankäyttö- ja asekouluttajia koskevien vaatimusten osoittamismahdollisuudesta ulkomailla annetulla pätevyystodistuksella tai muulla asiakirjalla.

Vaatimusten täyttymisen osoittamiseen liittyvässä menettelyssä sovellettaisiin ammattipätevyyden tunnustamisesta annettua lakia (1093/2007). Siten sovellettaviksi tulisivat esimerkiksi mainitun lain 8 §:n säännökset kelpoisuuskokeen suorittamisesta tietyissä tapauksissa. Ammattipätevyyden tunnustamisesta annetusta laista poiketen hyväksyvänä viranomaisena olisi kuitenkin se viranomainen, joka muutoinkin hyväksyisi hakijan tehtävään. Siten ulkomaisen pätevyystodistuksen koulutusvaatimuksen täyttymisen osoituksena hyväksyisi hakijan hakemasta hyväksynnästä riippuen joko Poliisihallitus tai poliisilaitos.

108 §. *Lausunnot.* Ehdotettu pykälässä säädettäisiin tiettyjen koulutusten järjestäjien oikeudesta saada koulutukseen oppilaaksi tai opettajaksi hakeutuvasta paikallispoliisin lausunto henkilön sopivuudesta tehtävään. Tällaisen lausunnon saamiseen olisivat oikeutettuja vastaavan hoitajan koulutuksen, voimankäyttökouluttajan ja asekouluttajan koulutuksen ja vartijan koulutuksen samoin kuin järjestyksenvalvojakouluttajan koulutuksen sekä järjestyksenvalvojakoulutuksen järjestäjät. Myös turvasuojaajan tehtäviin valmistavan koulutuksen järjestäjällä olisi vastaava oikeus. Lausunnon pyytämiseen jär-

jestäjillä ei olisi velvollisuutta eikä lausunto sinänsä myöskään estäisi heitä valitsemasta koulutukseen myös negatiivisen lausunnon saaneita henkilöitä.

Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään osin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 59 §:ää ja järjestyksenvalvojista annetun lain 25 §:ää. Kuitenkin oikeus saada voimankäyttökoulutukseen samoin kuin turvasuojaustehtäviin valmentavaan koulutukseen liittyviä lausuntoja olisi uutuutena laissa.

109 §. *Eräät lupa- ja valvontatehtävät*. Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi tarkemmin rajat ylittävistä ammattimaisista eurokäteisen maantiekuljetuksista euroalueeseen kuuluvien jäsenvaltioiden välillä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa säädetyistä lupa- ja valvontatehtävistä. Mainittu asetus on tullut voimaan 16. päivänä marraskuuta 2012 ja se on suoraan kansallisesti voimassaolevaa oikeutta. Asetuksessa on kuitenkin säädetty eräistä jäsenvaltioille asetuksen mukaan kuuluvista tehtävistä, joiden suorittajasta on syytä säätää kansallisella lailla tarkemmin.

Asetuksessa on kyse rajat ylittävistä eurokäteisen maantiekuljetuksista. Suomen sijainnin ja sen naapurimaiden olosuhteiden vuoksi ei ole todennäköistä, että suomalaiset yritykset hakisivat ainakaan laajamittaisesti lupaa toiminnan harjoittamiseen. Kansallisen valmiuden jäsenvaltiolta edellytettyihin tehtäviin on kuitenkin asetuksen mukaan oltava olemassa.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan Poliisihallitus toimisi asetuksessa tarkoitettuna lupaviranomaisena ja kansallisena yhteyspisteenä. Kun Poliisihallitus muutoinkin toimisi yksityisen turvallisuusalan ylimpänä valvojana, olisi luontevaa, että myös asetuksessa tarkoitetut lupa- ja valvontatehtävät kuuluisivat sille. Lupaviranomaisena Poliisihallitus vastaisi luvan antamisesta rajat ylittäviin arvokuljetuksiin. Poliisihallitus toimisi myös asetuksen 6 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuna keskitettynä kansallisena yhteyspisteenä.

Ehdotetun pykälän 2 momentissa esitetään, että Poliisihallitus vastaisi myös muista jäsenvaltiolle säädetyistä valvonta- ja rekisteritehtävistä.

110 §. *Muutoksenhaku.* Muutoksenhaku yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain nojalla annettuun päätökseen ehdotetaan järjestettäväksi edelleen pääosin nykyisellä tavalla. Muutoksenhakutuomioistuimena lain nojalla annettuun Poliisihallituksen tai poliisilaitoksen päätökseen olisi siten hallinto-oikeus hallintolainkäyttölain (586/1996) mukaisesti. Uutena asiana ehdotetaan valitusoikeutta korkeimpaan hallinto-oikeuteen rajoitettavaksi siten, että tällainen valitus edellyttäisi korkeimman hallinto-oikeuden myöntämää valituslupaa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan edelleen säädettäväksi, että laissa tarkoitettu päätös luvan tai hyväksymisen peruuttamisesta pantaisiin valituksesta huolimatta täytäntöön, ellei valitusviranomainen sitä kieltäisi. Kun luvan tai hyväksymisen peruuttaminen voisi liittyä esimerkiksi henkilön tekemään vakavaan rikokseen tai muuhun väärinkäytökseen, päätöksen välittömän täytäntöönpanon olisi valituksesta huolimatta oltava mahdollista. Tällä pyrittäisiin varmistamaan myös, ettei henkilön valitusintressinä olisi pelkästään päätöksen välittömän täytäntöönpanon lykkääminen. Valitusviranomaisella olisi edelleen yksittäistapauksessa mahdollisuus kieltää lain nojalla annetun päätöksen täytäntöönpano.

Ehdotettu pykälä vastaisi asiallisesti pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 60 §:ää, nykyisen järjestyslain 24 §:ää sekä nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain 27 §:ää.

111 §. *Tarkemmat säännökset*. Ehdotettu pykälä vastaisi asialliselta sisällöltään pääosin nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 61 §:ää sekä järjestyksenvalvojista annetun lain 7 §:n 7 momenttia sekä 28 §:ää. Kuitenkin esitetään, että vartijan asun merkeistä ja teksteistä annettaisiin jatkossa tarkempia säännöksiä sisäministeriön asetuksella valtioneuvoston asetuksen sijasta. Lisäksi esitetään, että sisäministeriön sijasta Poliisihallitus vahvistaisi jatkossa järjestyksenvalvojakortin kaavan.. Poliisiammattikorkeakoulu puolestaan vahvistaisi järjestyksenvalvojakoulutuksessa käytettävän koulutusaineiston sekä asettaisi myös vaatimukset vartioimis- ja järjestyksenvalvojatehtävissä käytettävän koiran tottelevaisuuskokeelle.

Asiasisällöltään kokonaan uudessa 9 kohdassa olisi kyse sisäministeriön oikeudesta antaa asetuksella tarkempia säännöksiä rajat ylittävistä ammattimaisista eurokäteisen maantiekuljetuksista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa tarkoitetun rajat ylittäviä eurokuljetuksia suorittavan arvokuljetusten turvahenkilöstön ammatillisesta peruskoulutuksesta. Mainitun asetuksen liitteessä VI on säädetty peruskoulutuksen vähimmäisvaatimuksista. Näistä vaatimuksista voitaisiin tarvittaessa säätää tarkemmin sisäministeriön asetuksella.

112 §. *Vastaavan hoitajan sijaiseen, väliaikaiseen vastaavaan hoitajaan sekä väliaikaiseen vartijaan sovellettavat säännökset.* Pykälässä ehdotetaan, että vastaavan hoitajan sijaiseen, väliaikaiseen vastaavaan hoitajaan sekä väliaikaiseen vartijaan sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin vastaavasti vastaavaan hoitajaan ja vartijaan. Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 62 §:ää.

11 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

113 §. *Voimaantulo.* Lakiin ehdotetaan otettavaksi tavanomainen voimaantulosäännös. Pykälän toisessa momentissa olisi puolestaan todettu, että esitetyllä lailla kumottaisiin nykyisin voimassaoleva laki yksityisistä turvallisuuspalveluista.

114 §. *Turvallisuusalan elinkeinolupaa koskevat siirtymäsäännökset.* Ehdotettuun lakiin on tarpeellista sisällyttää erilaisia siirtymäsäännöksiä.

Ehdotetun pykälän 1 momentissa esitetään säädettäväksi nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain mukaisen vartioimisliikeluvan haltijan oikeudesta saada turvallisuusalan elinkeinolupa ilmoitusmenettelyn kautta. Menettely koskisi niitä, joilla lain voimaantullessa on voimassaoleva vartioimisliikelupa. Tällaisen luvan haltija voisi kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta tekemällään ilmoituksella ilmoittaa jatkavansa toimintaansa turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijana. Ilmoitus tehtäisiin Poliisihallitukselle. Poliisihallitus myöntäisi tällöin turvallisuusalan elinkeinoluvan vartioimisliikeluvan haltijalle edellyttäen, että tämä täyttäisi luvan myöntämisen asialliset edellytykset. Päätös olisi maksuton.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi vartioimisliikkeen vastaavaksi hoitajaksi ennen lain voimaantuloa hyväksytyn henkilön jatkamisesta tehtävässään siinä tapauksessa, että vartioimisliikeluvan haltija jatkaa 1 momentissa säädetyllä tavalla myös turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijana. Erillinen vastaavaksi hoitajaksi hyväksymistä koskeva hakemus ei siten tässä tapauksessa olisi tarpeen.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin ehdotetun lain turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijaa 6 ja 7 luvun säännösten soveltamisesta ehdotetussa 1 momentissa tarkoitettuun vartioimisliikeluvan haltijaan.

Ehdotetun 4 momentin mukaisesti vartioimisliikelupaa ja vastaavaksi hoitajaksi hyväksymistä koskevaan, ennen lain voimaantuloa vireille tulleeseen asiaan sovellettaisiin lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä. Selvyyden vuoksi olisi kuitenkin tarpeen säätää erikseen siitä, että nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain sijasta hakijalle myönnettäisiin kuitenkin turvallisuusalan elinkeinolupa silloin, jos laki on muuttunut hakemuksen tekoajankohdan ja hyväksymisajankohdan välillä.

Ehdotetussa 5 momentissa säädettäisiin siirtymäajasta, jonka kuluessa lupaa edellyttävän järjestyksenvalvojatoiminnan ja turvasuojaustoiminnan harjoittajan olisi haettava turvallisuusalan elinkeinolupaa. Ehdotettu kahden vuoden siirtymäaika olisi tarpeen, jotta hakijan vastaavaksi hoitajaksi esitettävällä henkilöllä olisi tosiasiallinen mahdollisuus suorittaa vastaavan hoitajan koulutusvaatimuksena oleva turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinto.

Järjestyksenvalvojatoiminnan tai turvasuojaustoiminnan harjoittaja, joka hakee lupaa ehdotetun siirtymäajan kuluessa, voisi jatkaa toimintaansa, kunnes luvan myöntämistä koskeva asia on ratkaistu. Toiminnanharjoittaja ei kuitenkaan voisi tänä aikana harjoittaa muuta kuin sellaista turvallisuusalan elinkeinolupaa muutoin edellyttävää toimintaa, jota hän on aiemmin ilman lupaa voinut harjoittaa. Siten järjestyksenvalvojatoiminnan harjoittaja ei voisi harjoittaa vartioimisliiketoimintaa ennen luvan myöntämis-

tä. Järjestyksenvalvojatoiminnan harjoittaja ei ennen luvan myöntämistä voisi samasta syystä harjoittaa myöskään 28 §:ssä tarkoitettua järjestyksenvalvojatoimintaa, koska toiminnan harjoittajalta on jo nykyään edellytetty vartioimisliikelupaa.

115 §. *Muut siirtymäsäännökset.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin vartijoita, väliaikaisia vartijoita, järjestyksenvalvojia, järjestyksenvalvojakouluttajia, voimankäyttökouluttajia sekä erityisen voimankäyttökoulutuksen ampuma-asetta koskevan osion ja ampumiskokeen toimeenpanijaksi hyväksyttyjä henkilöitä koskevista siirtymäsäännöksistä. Ennen lain voimaantuloa näihin tehtäviin hyväksytyt voisivat ehdotetun 1 momentin mukaisesti jatkaa tehtävissään hyväksymisehtojen mukaisesti hyväksymisen voimassaolon ajan. Voimankäyttökouluttajaksi erityisen voimankäyttökoulutuksen ampuma-asetta koskevaan osioon ja ampumiskokeen toimeenpanijaksi hyväksytty henkilö voisi jatkaa ehdotetussa laissa tarkoitettuna asekouluttajana hyväksymisensä voimassaolon ajan. Hyväksymisen päätyttyä edellä mainitut henkilöt voisivat hakea uutta hyväksyntää ehdotetun lain säännösten mukaisesti.

Ehdotetussa 2 momentissa olisi säädetty siitä, mitä säännöksiä sovellettaisiin ennen lain voimaantuloa vireille tulleisiin hakemuksiin. Sääntely vastaisi tältä osin ehdotetun 114 §:n 4 momentin sääntelyä.

1.2 Laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta

1 luku Yleiset säännökset

2 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 momentin 8 kohdan mukaiseen vartijan määritelmään ehdotetaan tehtäväksi muutoksia. Voimassaolevan lain määritelmän mukaan vartijalla tarkoitetaan poliisilain 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua ylivartijaa ja vartijaa. Ehdotetussa 1 momentin 8 kohdassa määritelmää muutettaisiin siten, että vartijalla tarkoitettaisiin joko poliisilaitoksen palveluksessa olevaa virkasuhteista vartijaa tai ylivartijaa.

Nykyisessä laissa oleva virkasuhteisia vartijoita ja ylivartijoita koskeva viittaus ensimmäisenä päivänä tammikuuta 2014 voimaantulevan poliisilain 1 luvun 10 §:ään ehdotetaan poistettavaksi, koska mainitussa pykälässä ei ole erityisesti määritelty virkasuhteista vartijaa ja ylivartijaa, vaan ainoastaan todettu vartijan ja ylivartijan olevan velvollisia käyttämään virkapukua, kun virkatehtävän laatu tai luonne sitä edellyttää. Viittaussäännöksen sijasta tällaiset vartijat ja ylivartijat ehdotetaan määriteltäväksi yksinkertaisesti poliisilaitoksen palveluksessa oleviksi virkasuhteisiksi vartijoiksi ja ylivartijoiksi. Käsitteen sitominen tältä osin siihen, kenen palveluksessa henkilö työskentelee samoin kuin hallinto-oikeudelliseen virkasuhteeseen ja vartijan ja ylivartijan virkanimikkeisiin, selventäisi säännöstä.

Ehdotetun 1 momentin uudessa 9 kohdassa säädettäisiin niin sanotun etävalvonnan määritelmästä. Ehdotetun määritelmän mukaan etävalvonnalla tarkoitettaisiin teknistä valvontaa, jossa säilytystilaa teknisellä valvonnalla valvova henkilö olisi muualla kuin sen säilytystilan alueella, jota hän valvoo. Etävalvonta olisi tarpeen määritellä sen vuoksi, että sitä esitetään edellytettäväksi sellaisessa tapauksessa, jossa poliisin säilytystilassa ei olisi muita kuin turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevia vartijoita.

5 §. *Sopimus vartijan tehtävissä avustamisesta.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi siitä, millä edellytyksillä yksityisten vartijoiden käyttäminen olisi laissa tarkoitetuissa tehtävissä mahdollista.

Ehdotetun 1 momentin mukaan Poliisilaitos voisi tietyin edellytyksin tehdä sopimuksen yksityisten vartijoiden käyttämisestä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan kanssa. Kysymys olisi nimenomaan sopimuksesta eikä poliisilaitoksella olisi velvollisuutta sopimuksen tekemiseen. Poliisilaitos voisi siten kussakin tapauksessa erikseen päättää siitä, käytettäisiinkö poliisin säilytystilassa yksityisiä vartijoita vai ei ja mitä ehtoja sopimukselle muutoin asetettaisiin. Sopimismahdollisuutta rajoittaisivat luonnollisesti hankintalain (348/2007) säännökset.

Yksityisten vartijoiden käyttämisen edellytyksistä ehdotetaan säädettäväksi 6 §:ssä. Siten pelkkä poliisilaitoksen ja turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan välinen sopimus ei vielä olisi riittävä arvioitaessa yksityisen vartijoiden käyttöä vaan sopimus olisi ainoastaan välttämätön edellytys sille, että käyttä-

mistä yksittäisessä tilanteessa voitaisiin edes harkita.

Poliisihallitusta voitaisiin tietyssä mielessä pitää poliisilaitosta luontevampana sopimuskumppanina turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle. Tällä varmistettaisiin riittävän yhtenäinen linja sopimusratkaisuja tehtäessä. Kuitenkin Poliisihallitus rooli turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoiden sopimuskumppanina olisi omiaan aiheuttamaan ristiriitoja sen kanssa, että Poliisihallitus myöntäisi turvallisuusalan elinkeinoluvat ja toimisi valvontaviranomaisena. Toisaalta paikallinen poliisilaitos tuntisi myös paikalliset erityisolosuhteet ja kykenisi parhaiten arvioimaan myös 2 momentissa esitettyjen edellytysten täyttymistä.

Poliisilaitos voisi tehdä sopimuksen ainoastaan turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan kanssa. Tällä tavoin varmistettaisiin se, että palveluita toimittavan luonnollisen henkilön samoin kuin käytännössä tavallisemman oikeushenkilön vastuu- ja johtohenkilöiden rehellisyys, luotettavuus ja sopivuus henkilökohtaisten ominaisuuksien puolesta olisi varmistettu. Kysymys olisi tehtävästä, jonka suorittajan taustayhteisön olisi oltava ennakollisen valvonnan piirissä. Vaikka turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan kanssa tehtyyn sopimukseen perustuviin vartioimistehtäviin ei sinänsä sovellettaisi yksityisistä turvallisuuspalveluista annettua lakia, mainitun lain elinkeinolupaa ja valvontaa koskevat säännökset turvaisivat välillisesti myös poliisin säilytystiloissa tapahtuvan toiminnan asianmukaisuutta.

Ehdotetussa 1, momentissa esitetään myös säädettäväksi, että turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalla olisi oltava riittävät taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset toteuttaa ehdotetun 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja toimeksiantoja. Pelkkä voimassaoleva turvallisuusalan elinkeinolupa ei tätä vielä osoittaisi, vaan poliisilaitoksen olisi tarkistettava ennen sopimuksen solmimista mainittujen edellytysten olemassaolo.

Ehdotetussa 2 momentissa esitetään säädettäväksi poliisilaitoksen oikeudesta purkaa sopimus eräissä tapauksissa. Poliisilaitoksella olisi sopimuksen purkamisoikeus, jos turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija rikkoisi sopimuksenmukaisia velvoitteitaan tai jos sopimuksen edellytykset lakkaisivat. Sopimus vartijan tehtävissä avustamisesta käsittäisi sellaisesta julkisen hallintotehtävän hoitamisesta sopimisen, jota koskevista eräistä ehdoista olisi syytä säätää laissa. Sopimuksen päättymisen johtavista täydentävistä ehdoista samoin kuin muista sopimusehdoista sopijapuolet voisivat luonnollisesti sopia julkisista hankinnoista annetun lain mukaisissa puitteissa.

6 §. *Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevan määrääminen vartijan tehtävään*. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden vallitessa turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevia henkilöitä voitaisiin poliisilaitoksen toimesta määrätä käytettäväksi vartijan tehtävässä. Jotta yksityisiä vartijoita ylipäätään voitaisiin harkita määrättäväksi tehtävään, poliisilaitoksen ja turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan välillä olisi oltava 5 §:ssä tarkoitettu sopimus. Yksityisten vartijoiden käyttö ei sopimuksen solmimisen jälkeen kuitenkaan olisi vapaata, vaan käytön edellytykset olisi kussakin tapauksessa harkittava erikseen ehdotetun 6 §:n mukaisesti.

Ehdotetun 1 momentin mukaisena perusedellytyksenä olisi aina tällaisten henkilöiden käyttämisen tilapäisyys. Lähtökohtaisesti poliisilaitoksen olisi käytettävä virkasuhteisia vartijoita tai poliisimiehiä vartijan tehtävissä. Tämän vuoksi yksityisten vartijoiden käyttö ei jatkuvaluonteisesti olisi mahdollista.

Ehdotetun 1 momentin mukaan yksityisten vartijoiden tilapäinen käyttö olisi mahdollista ensinnäkin silloin, jos vartioinnin järjestäminen muulla ei säilytyspaikan sijainnin vuoksi olisi tarkoituksenmukaista. Tällainen tilanne olisi käsillä esimerkiksi silloin, jos normaalisti yöaikaan miehittämättömässä poliisin säilytystilassa poikkeuksellisesti säilytettäisiin juopumuksen vuoksi säilöönotettua henkilöä. Säilytystilan sijaintiin liittyvistä tarkoituksenmukaisuussyistä yksityistä vartijaa voitaisiin käyttää myös esimerkiksi silloin, jos kiinniotetun päihtyneen kuljettaminen lähimpään poliisin miehitettyyn säilytystilaan veisi kohtuuttoman paljon aikaa. Vapautensa menettäneen henkilönkin kannalta olisi tällöin suotavaa, että kuljetusaika ei muodostaisi kohtuuttoman suurta osaa vapauden menetyksen kestosta. Myös kuljetuksesta vastaava

poliisin partio vapautuisi nopeammin muihin poliisitehtäviin.

Yksityisten vartijoiden tilapäinen käyttäminen voisi tulla kyseeseen myös silloin, jos tehtävän hoitaminen muulla tavalla ei säilytettävien suuren määrän vuoksi olisi tarkoituksenmukaista. Kyse voisi olla esimerkiksi tilanteesta, jossa säilytystiloissa olisi vartioitavana poikkeuksellisen suuri määrä henkilöitä eikä tähän olisi vaikeuksitta voitu varautua normaalien työvuorojärjestelyjen puitteissa. Myös silloin, jos käytettävissä olevien virkasuhteisten vartijoiden määrä olisi tilapäisesti vähentynyt ja säilytettäviä olisi suuri määrä, yksityisiä vartijoita voitaisiin määrätä tehtävään. Tällöin ei henkilöstövajauksen paikkaamiseen olisi välttämätöntä käyttää normaalisti partiointitehtävissä toimivia poliisimiehiä.

Ehdotetussa 2 momentissa olisi lähtökohtana se, että turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevia vartijoita voitaisiin käyttää poliisin säilytystiloissa vartioimistehtävissä vain yhdessä vähintään yhden poliisilaitokseen virkasuhteessa olevan henkilön kanssa. Tämän virkasuhteisen henkilön olisi oltava säilytystilassa läsnä ja hänen tehtävänään olisi vastata säilytystilan toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta. Tällä korostettaisiin yksityisen vartijan epäitsenäistä asemaa ja sitä, että hänen tehtävänsä olisi olla nimenomaan hallinto-oikeudellisessa virkasuhteessa olevan henkilön apuna säilytystilan vartioinnissa.

Edellä ehdotetusta olisi poikkeuksena tilanne, jossa säilytystilassa ei olisi muita vapautensa menettäneitä kuin päihtyneiden käsittelystä annetun lain (461/1973) 1 §:ssä tarkoitettuja henkilöitä. Tällöin läsnä voisi olla pelkästään yksityinen vartija tai tarvittaessa useampia yksityisiä vartijoita. Lisäedellytyksenä tällöin olisi, että poliisilaitoksen olisi valvottava säilytystilaa etävalvonnalla. Pelkän etävalvonnan varaan säilytystilan valvontaa ei kuitenkaan voisi missään tilanteessa jättää.

Käytännössä etävalvonta olisi useimmiten poliisilaitoksen tai poliisin toiminnallisen johtokeskuksen suorittamaa, säilytystilaan kohdistuvaa kameravalvontaa. Valvonnan ei välttämättä tarvitsisi olla juuri säilytystilan sijaintipaikan poliisilaitoksen järjestämää, vaan esimerkiksi kameravalvontayhteys voitaisiin johtaa myös muuhun kuin säilytystilan sijaintipaikan poliisilaitokseen ja poliisilaitokset voisivat järjestää etävalvonnan tarvittaessa keskitetysti.

Etävalvontaa koskevan sääntelyn avulla pyrittäisiin siihen, että turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa oleva vartija olisi myös käytännössä virkamiesohjauksessa aina, kun virkamiehiä ei fyysisesti olisi lähettyvillä.

Ehdotetun pykälän 3 momentissa säädettäisiin vartijaksi suostumuksensa perusteella määrättävän henkilön henkilöllisistä edellytyksistä. Vartijan tehtävissä käytettävillä henkilöillä olisi ensinnäkin oltava voimassa oleva hyväksyntä vartijaksi momentin 1 kohdan mukaisesti. Tästä vaatimuksesta huolimatta heihin ei muilta osin sovellettaisi yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain vartijoita koskevia säännöksiä eikä heitä pidettäisi sanotun lain mukaisina vartijoina heidän suorittaessaan poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa tarkoitettuja vartijan tehtäviä.

Vartijaksi hyväksymistä koskevalla vaatimuksella varmistettaisiin ensinnäkin se, että tehtäviin valittavat henkilöt täyttäisivät rehellisyyttä, luotettavuutta ja henkilökohtaista sopivuutta koskevat vaatimukset. Toiseksi vartijaksi hyväksytty olisi suorittanut myös yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain mukaisen vartijan peruskoulutuksen. Vaikka koulutus valmentaisi henkilöä erityisesti yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain mukaisiin vartijan tehtäviin, se antaisi tietyn pohjan myös poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa tarkoitettuihin vartijan tehtäviin.

Edellä mainitun koulutuksen lisäksi yksityisillä vartijoilla olisi oltava suoritettuna erityinen tehtävän edellyttämä koulutus ehdotetun momentin 2 kohdan mukaisesti, joka perustuisi valtioneuvoston asetuksella asetettaviin vaatimuksiin. Käytännössä koulutus vastaisi pitkälti sitä noin kuukauden kestävää koulutusta, jota Poliisiammattikorkeakoulu nykyään antaa virkasuhteisille poliisin palveluksessa oleville vartijoille ja ylivartijoille. Käytännössä laissa tarkoitettuja vartijan tehtäviä suorittavan henkilön kokonaiskoulutuksen pituus olisi, yksityisistä turvallisuuspal-

veluista annetun lain mukainen koulutus mukaan lukien, noin 7 viikkoa.

Vartijan henkilöllisiin edellytyksiin kuuluisi muiden edellytysten lisäksi myös se, että hän olisi muutoinkin tehtävään sopiva. Tästä ehdotetaan säädettäväksi ehdotetun momentin 3 kohdassa. Poliisilaitoksella olisi viime kädessä oltava mahdollisuus arvioida tätä sopivuutta eikä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalla siten olisi sopimuksen perusteella oikeutta asettaa ketä tahansa muut hyväksymisedellytykset täyttävää henkilöä ehdotettuihin tehtäviin..

7 §. *Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevan vartijan asema.* Ehdotetussa pykälässä esitetään säädettäväksi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevan vartijan asemasta. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan yksityinen vartija toimisi tehtävässään poliisin apuna ja poliisin välittömässä valvonnassa ja ohjauksessa ja olisi velvollinen noudattamaan poliisin toimivaltansa rajoissa antamia käskyjä. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevan vartijan rooli olisi poliisin toimintaa avustava ja täydentävä. Tämän vuoksi laissa ehdotetaan säädettäväksi, että vartija toimisi tehtävässään poliisin apuna. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena olisi myös korostaa vartijan epäitsenäistä asemaa suhteessa poliisiin. Viime kädessä päätökset tekisi poliisi. Päätöksenteossa korostuisi säilytystilan esimiehen asema. Toisaalta poliisilla olisi oltava jatkuva tekninen yhteysmahdollisuus vartijaan silloinkin, kun poliisin säilytystiloissa ei olisi läsnä yhtään poliisimiestä. Myös vartijan tulisi voida olla yhteydessä poliisiin kaikkina vuorokauden aikoina.

Ehdotetun pykälän toisessa momentissa ehdotetaan säädettäväksi yksityisen vartijan rikosoikeudellisesta virkavastuusta. Vaikka vartijaa olisi pidettävä rikosoikeudellisessa mielessä virkamiehenä rikoslain 40 luvun 11 §:n 5 kohdan perusteella ilman erillistä sääntelyäkin, erillinen säännös virkavastuusta olisi informatiivisista ja rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen liittyvistä syistä tarpeen. Lisäksi erillisellä säännöksellä korostettaisiin vartijan tehtäviin liittyvää vastuullisuutta ja tehtävien asianmukaisen hoitamisen merkitystä.

Ehdotetun pykälän 3 momentissa esitetään säädettäväksi pykälässä tarkoitetun vartijan vaitiolovelvollisuudesta. Virkasuhteisia vartijoita koskee valtion virkamieslain (750/1994) 17 §:n salassapitosäännös. Koska valtion virkamieslaki ei koskisi yksityisiä vartijoita, heitä varten esitetään säädettäväksi valtion virkamieslain 17 §:n säännöstä vastaava salassapitovelvollisuus.

Vartijan tehtävät ja toimivaltuudet vastaisivat virkasuhteisten vartijoiden ja ylivartijoiden tehtäviä ja toimivaltuuksia. Ehdotetun pykälän 4 momentissa esitetään selvyyden vuoksi säädettäväksi eräistä yksityisiin vartijoihin sovellettavista säännöksistä. Siltä osin kuin poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa on säädetty vartijan virkatehtävästä, tähän tehtävään rinnastettaisiin myös muussa kuin hallinto-oikeudellisessa virkasuhteessa olevan vartijan tehtävä.

18 luku **Erinäiset säännökset**

2 §. *Tarkemmat säännökset.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti. Siinä esitetään valtioneuvostolle asetuksenantovaltuutta 1 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun vartijan koulutuksesta ja asusta. Koulutuksen suhteen viitattaisiin siihen, mitä edellä 1 luvun 6 §:n perustelujen yhteydessä on todettu. Samalla pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti.

1.3 Rikoslaki

17 luku

6 §. *Järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen.* Koska järjestyksenvalvojia koskeva sääntely keskitettäisiin jatkossa yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin, pykälän 2 momentin 4 kohta ehdotetaan poistettavaksi ja vastaavasti 2 momentin 3 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi viittaus myös järjestyksenvalvojaan.

6 a §. *Luvaton turvallisuusalan elinkeinotoiminnan harjoittaminen.* Pykälän rikosnimike ehdotetaan muutettavaksi vartioimisliikerikoksesta luvattomaksi turvallisuusalan elinkeinotoiminnan harjoittamiseksi, koska vartioimisliiketoiminnan lisäksi myös pää-

osaa järjestyksenvalvojatoiminnasta ehdotetaan saatettavaksi luvanvaraiseksi. Asiallisesti sääntely vastaisi nykyistä vartioimisliikerikosta koskevaa sääntelyä, mutta kriminalisoinnin ala kasvaisi, koska säännöksen piiriin tulisi myös lupaa edellyttävä järjestyksenvalvojatoiminta. Vaikka hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä käsittävän turvasuojaustoiminnan harjoittaminen esitetään saatettavaksi saman turvallisuusalan elinkeinoluvan piiriin kuin vartioimisliike- ja järjestyksenvalvojatoimintakin, toiminnan harjoittamista ilman lupaa ei kuitenkaan esitetä saatettavaksi ehdotetun 17:6 a §:n kriminalisoinnin piiriin. Turvasuojaustoiminta ei elinkeinotoimintana ole luonteeltaan rinnastettavissa vartioimisliike- tai järjestyksenvalvojatoimintaan. Tämän vuoksi toiminnan luvaton harjoittaminen esitetään kriminalisoitavaksi 1. lakiehdotuksen turvasuojausrikkomusta koskevassa 104 §:ssä.

Lisäksi pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tarkoitetun toimeksiannon vastaanottamista enää olisi kriminalisoitu vartioimisliikerikoksena. Kun yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä tarkoittavan toimeksiannon kieltoa esitetään poistettavaksi tarpeettomana yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa, kiellon vastaisen toiminnan erillistä kriminalisointia olisi myös pidettävä tarpeettomana.

1.4 Alkoholilaki

60 §. *Alkoholijuoman ja väkiviinan pois ottaminen, haltuunotto ja hävittäminen.* Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että järjestyksenvalvojan oikeudesta alkoholijuoman poisottamiseen ja hävittämiseen ei enää säädettäisi alkoholilaissa. Järjestyksenvalvojan sanotusta oikeudesta esitetään säädettäväksi ehdotetussa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa. Tämän vuoksi pykälän 4 momenttiin ehdotetaan myös otettavaksi viittaus mainitun lain 47 §:ään. Lisäksi 4 momentin säännökseen ehdotetaan tehtäväksi eräitä vähäisiä teknisluonteisia muutoksia.

1.5 Laki järjestyksenvalvojista

Järjestyksenvalvojia koskeva sääntely ehdotetaan siirrettäväksi asiasisällöltään osin muutettuna uuteen yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin. Tämän vuoksi laki järjestyksenvalvojista esitetään tarpeettomana kumottavaksi.

1.6 Kokoontumislaki

18 §. *Järjestyksenvalvojat.* Järjestyksenvalvojien asettamisesta yleiseen kokoukseen tai yleisötilaisuuteen esitetään säädettäväksi 1. lakiehdotuksessa kokoontumislain 18 §:n sijasta. Asiasisällöltään sääntely ei sinänsä muuttuisi. Informatiivisista syistä kokoontumislain 18 §:ään esitetään järjestyksenvalvojien asettamisen osalta otettavaksi viittaus yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin.

23 §. *Kielletyt esineet ja aineet.* Pykälän 4 momentin viimeistä virkettä esitetään muutettavaksi siten, että järjestyksenvalvojien tarkastusoikeudesta säädettäisiin yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain sijasta.

1.7 Ulkoilulaki

22 §. Ehdotuksessa esitetään kumottavaksi ulkoilulain 22 §:n 1 momentti, joka koskee järjestyksenvalvojien asettamista leirintäalueelle. Sääntely ehdotetaan siirrettäväksi asiasisällöltään muuttamattomana ehdotettuun yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin.

1.8 Merityösopimuslaki

13 luku

18 §. *Järjestyksen ylläpitäminen.* Ehdotuksessa esitetään kumottavaksi 18 §:n 3 momentti, joka koskee järjestyksenvalvojien asettamista alukselle. Sääntely ehdotetaan siirrettäväksi asiasisällöltään muuttamattomana ehdotettuun yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin.

1.9 Laki majoitus- ja ravitsemistoiminnasta

5 §. Ehdotuksessa esitetään kumottavaksi järjestyksenvalvojien asettamista majoitus- ja ravitsemisliikkeeseen koskeva pykälän 2 momentti. Sääntely ehdotetaan siirrettäväksi asiasisällöltään muuttamattomana ehdotettuun yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin.

1.10 Järjestyslaki

9 §. *Vaaralliset esineet.* Pykälän 2 momenttia esitetään muutettavaksi siten, että se vastaisi asiasisällöltään uutta yksityisistä turvallisuuspalveluista annettua lakia. Siten teleskooppipatukan luovutuksen saajana voisi olla vartioimisliikkeen sijasta turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija. Koska ehdotetun yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain mukaan myös turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa oleva järjestyksenvalvoja voisi tietyin edellytyksin kantaa teleskooppipatukkaa, tällainen henkilö voisi pitää teleskooppipatukkaa myös yleisellä paikalla tai yleisellä paikalla olevassa kulkuneuvossa työtehtävässään myös hallussaan.

22 §. *Järjestyksenvalvojan asettaminen.* Ehdotuksessa esitetään kumottavaksi lain 22 §, joka koskee järjestyksenvalvojan asettamista laissa tarkoitettuihin paikkoihin ja alueille. Asiaa koskeva sääntely ehdotetaan siirrettäväksi asiasisällöltään pääosin muuttamattomana ehdotettuun yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin.

23 §. *Järjestyksenvalvontatehtävät.* Ehdotuksessa esitetään kumottavaksi lain 23 §, joka koskee järjestyslaissa tarkoitetun järjestyksenvalvojan tehtävien suorittamista. Sääntely ehdotetaan siirrettäväksi asiasisällöltään osin muutettuna ehdotettuun yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin.

1.11 Laki joukkoliikenteen tarkastusmaksusta

6 a §. *Tarkastuksessa apuna olevat järjestyksenvalvojat.* Koska järjestyksenvalvojia koskeva säätely ehdotetaan keskitettäväksi yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin, pykälän 1 momentissa mainittujen järjestyksenvalvojien osalta ehdotettaisiin viitattavaksi järjestyslain sijasta mainittuun lakiin. Lisäksi järjestyksenvalvojan pykälässä säädettyä koulutusvaatimusta ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että järjestyksenvalvojan olisi oltava suorittanut liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella tarkemmin säädettävät osat matkalippujen tarkastajilta edellytetystä lain 6 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetusta koulutuksesta.

1.12 Laki poliisin hallinnosta

15 b §. *Poliisihenkilöstön täydentäminen.* Nykyisen poliisin hallinnosta annetun lain 15 b §:n 4 momentin mukaan täydennyspoliisihenkilöstöön kuuluva voidaan asettaa täydennyspoliisihenkilöstön koulutukseen liittyvään tilaisuuteen kokoontumislain (530/1999) 18 §:ssä tarkoitetuksi järjestyksenvalvojaksi. Kun kokoontumislaissa tarkoitettujen järjestyksenvalvojien asettamiseen liittyvät säännökset esitetään sisällytettäviksi ehdotettuun lakiin yksityisistä turvallisuuspalveluista, myös viittausta ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti.

1.13 Laki hätäkeskustoiminnasta

4 §. *Hätäkeskuslaitoksen tehtävät.* Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 4 §:n 3 momentissa on säädetty hätäkeskuslaitoksen oikeudesta hoitaa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain soveltamisalaan kuuluvia valvontatehtäviä ja hälytystehtäviä, jos tärkeä yleinen etu sitä edellyttää. Ehdotetun muutoksen tarkoituksena olisi ensinnäkin päivittää viittaus yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin koskemaan uutta nyt ehdotettua lakia. Kun ehdotettu laki koskisi myös järjestyksenvalvojatoimintaa, olisi samalla syytä täsmentää, että hätäkeskuslaitoksen momentissa mainitut valvonta- ja hälytystehtävät liittyisivät nimenomaan vartioimistehtäviksi katsottaviin tehtäviin.

1.14 Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa

3 §. *Hallintoasiain tietojärjestelmä.* Pykälän 3 momentin 6 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä oleva viittaus yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin

ja järjestyksenvalvojista annettuun lakiin saatettaisiin koskemaan ehdotettua lakia yksityisistä turvallisuuspalveluista.

1.15 Laki palvelujen tarjoamisesta

2 §. *Soveltamisalan rajoitukset.* Pykälän 1 momentin 10 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä oleva viittaus yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin saatettaisiin koskemaan ehdotettua lakia yksityisistä turvallisuuspalveluista.

Koska yksityisistä turvallisuuspalveluista annettua lakia esitetään sovellettavaksi vartioimisliiketoiminnan ja turvasuojaustoiminnan lisäksi nyt myös järjestyksenvalvojatoimintaan, se merkitsisi myös palveluiden tarjoamisesta annetun lain soveltamisalan rajoitusten laajenemista tältä osin. Järjestyksenvalvojatoiminta on kuitenkin puolestaan rinnastettavissa vartioimisliiketoimintaan, minkä vuoksi sen sisällyttämistä palveluiden tarjoamisesta annetun lain soveltamisalan rajoituksiin kuuluviin yksityisiin turvallisuuspalveluihin voidaan hyvin perustein puoltaa.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkempien säännösten antamisesta ehdotetaan säädettäväksi ensinnäkin yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 111 §:ssä. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 1) lupien ja hyväksymisten hakemisessa noudatettavista menettelyistä, hakemusten sisällöstä, asioiden ratkaisemiseksi tarpeellisista selvityksistä sekä lupa- ja hyväksymispäätösten sisällöstä; 2) muutosilmoitusten, toimeksiantosopimusten, tapahtumailmoitusten, henkilöstötiedostojen, työvuorotiedostojen, toimintaohjeiden, vuosi-ilmoitusten sekä palvelutodistusten sisällöstä; sekä 3) turvallisuusalan neuvottelukunnasta.

Sisäministeriön asetuksella puolestaan voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 1) vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksen sisällöstä ja koulutuksen järjestäjistä; 2) voimankäytön kouluttajakoulutuksesta sekä asekouluttaja- ja kertauskoulutuksesta; 3) järjestyksenvalvojakoulutuksen ja järjestyksenvalvojakouluttajakoulutuksen järjestämisestä sekä koulutuksen sisällöstä, toteuttamisesta ja koulutukseen sisältyvien oppiaiheiden hyväksilukemisesta; 4) vartijan asun merkeistä ja teksteistä sekä järjestyksenvalvojan tunnuksesta ja sen käyttämisestä; 5) vartijan ja järjestyksenvalvojan voimankäyttövälineiden ominaisuuksista ja niiden kantamisesta sekä lain 18 §:n 2 momentissa, 19 §:n 1 momentissa ja 49 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista koulutuksista ja niiden järjestäjistä; 6) lain 42 §:ssä tarkoitetun kiinniotetun säilössäpidosta; 7) lain 46 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen suorittamisesta sekä haltuun otettujen esineiden ja aineiden säilyttämisestä ja luovuttamisesta; 8) lain 52 §:ssä tarkoitetun järjestyksenvalvojan asun merkeistä ja teksteistä; sekä 9) rajat ylittävistä ammattimaisista eurokäteisen maantiekuljetuksista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa tarkoitetun rajat ylittäviä eurokuljetuksia suorittavan arvokuljetusten turvahenkilöstön ammatillisesta peruskoulutuksesta.

Lisäksi Poliisihallitus vahvistaisi laissa tarkoitetuissa menettelyissä käytettävien lomakkeiden sekä vartijakortin järjestyksenvalvojakortin ja turvasuojaajakortin kaavan ja vartioimis- ja järjestyksenvalvojatehtävissä käytettävän koiran tottelevaisuuskokeen vaatimukset. Poliisiammattikorkeakoulu puolestaan vahvistaisi järjestyksenvalvojakoulutuksessa käytettävän koulutusaineiston.

Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 18 luvun 2 §:n 2 momentissa valtioneuvosto valtuutettaisiin antamaan asetuksella tarkempia säännöksiä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevan, poliisin säilytystiloissa vartioimistehtävissä toimivan vartijan koulutuksesta.

3 Voimaantulo

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan ensimmäisenä päivänä tammikuuta 2015.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Yleistä

Lakiehdotuksen pohjana ovat nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain,

järjestyksenvalvojista annetun lain sekä järjestyslain säännökset. Säännösten asiasisältö on tarkoitus pysyttää pitkälti ennallaan. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään (esimerkiksi PeVL 43/2010) katsonut, että silloin, kun ehdotetun lain sääntely vastaa olemassa olevan lain pykäliä, jotka on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella, sääntelyn valtiosääntöoikeudellinen uudelleen arviointi ei ole tarpeen. Lähtökohtaisesti valtiosääntöoikeudellinen arviointi on siten tarpeellinen sellaisten asiasisällöltään uusien säännösten osalta, joilla on perustuslaillisia kytkentöjä.

Toisaalta on huomattava, että nykyisen järjestyksenvalvojista annetun lain säännöksistä monet ovat peräisin ajalta, jolloin nykyinen perustuslaki ei ole ollut vielä voimassa. Siten perustuslakivaliokunta ei ole voinut lausunnossaan PeVL 44/1998 arvioida ehdotetun järjestyksenvalvojalain säännöksiä suhteessa julkisia hallintotehtäviä koskevaan nykyisen perustuslain 124 §:ään. Toisaalta niin kutsuttua virkamieshallintoperiaatetta koskeva tulkintadoktriini, joka on pitkälti saanut muodollisen vahvistuksensa perustuslain 124 §:ssä, on jo edellä mainitun lausunnon antamisaikana ollut vakiintuneesti muotoutunut. Perustuslakivaliokunta on myös voinut mainitussa lausunnossaan huomioida perusoikeuksien rajoitusedellytykset.

Toimivaltuudet

Vartijoille ja järjestyksenvalvojille esitettyjä toimivaltuuksia on arvioitava paitsi perustuslain 124 §:n julkisen hallintotehtävän yksityiselle antamista koskevan säännöksen myös perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa. Perusoikeuksien rajoitusten on perustuttava eduskunnan säätämään lakiin. Rajoitusten on täytettävä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset. Rajoitusten on oltava hyväksyttäviä eivätkä ne saa ulottua perusoikeuden ytimeen. Rajoitusten tulee täyttää myös suhteellisuutta ja oikeusturvaa koskevat vaatimukset samoin kuin Suomea sitovien kansainvälisten ihmisoikeussopimusten velvoitteet.

Vartijan ja järjestyksenvalvojien toimintaa voidaan pitää perusoikeusherkkänä toimintana. Varsinkin järjestyksenvalvojatoiminnassa on jatkuvasti mahdollisuus joutua tilanteisiin, joissa järjestyksenvalvoja joutuu puuttumaan henkilön perusoikeuksiin. Rajoitusten kohteena ovat tällöin ennen kaikkea perustuslain 7 §:n henkilökohtaista vapautta ja koskemattomuutta sekä 9 §:n liikkumisvapautta koskevat perusoikeudet. Myös vartijan toiminnassa on sinänsä olemassa mahdollisuus joutua rajoittamaan henkilön perusoikeuksia, mutta toisaalta monissa vartijan käytännön tehtävissä todennäköisyys joutua käyttämään toimivaltuuksia on suhteellisen vähäinen.

Toisaalta vartija ja järjestyksenvalvoja voivat joutua käyttämään toimivaltuuksiaan myös suojatakseen muiden henkilöiden perusoikeuksia. Edellä jo mainittujen perusoikeuksien lisäksi suojattavaksi saattaa tulla esimerkiksi perustuslain 15 §:ssä tarkoitettu omaisuuden suojaa koskeva perusoikeus. Järjestyksenvalvojalaista antamassaan lausunnossa PeVL 44/1998 perustuslakivaliokunta perusteli järjestyksenvalvojalle annettuja toimivaltuuksia myös julkisen vallan velvollisuudella taata tuolloisen hallitusmuodon 6 §:ssä tarkoitetun henkilökohtaista turvallisuutta koskevan perusoikeuden toteutuminen. Perustuslakivaliokunnan lausuntoa on kuitenkin kritisoitu oikeustieteessä muun muassa sillä perusteella, että siinä samaistettiin henkilökohtainen turvallisuus kollektiiviperusteiseen turvallisuuteen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden merkityksessä. Järjestyksenvalvojan toiminnassa on kuitenkin kysymys myös järjestyksenvalvojan toimialueella oleskelevien ihmisten henkilökohtaisen turvallisuuden suojelemisesta. Siten ei voida katsoa, että kysymys olisi pelkästään kollektiivisista intresseistä.

Vartijan toimivaltuuksien ehdotetaan edelleen perustuvan eduskunnan säätämään lakiin. Vartijan poistamisoikeuteen ehdotetaan tehtäväksi eräitä muutoksia. Poistamisoikeuden perustuminen konkreettiseen, vartijan tehtävään liittyvään rikosepäilyyn pelkän toimeksiantajan tai tämän edustajan tahdonilmaisun sijasta johtaa siihen, että sääntelyä on tältä osin pidettävä entistä täsmällisempänä ja tarkkarajaisempana. Henkilön oleskelun ilmeisen oikeudettomuuden sitominen toimeksiantajan antamiin ohjeisiin olisi omiaan johtamaan samaan lopputulokseen. Jo nykyisen sääntelyn poistamisperusteet

ovat täyttäneet perustuslakivaliokunnan mukaan (PeVL 28/2001) lain täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimukset. Kun poistamisoikeus voi perustua rikosepäilyyn tai henkilön oleskelun ilmeiseen oikeudettomuuteen ja kun poistamisoikeus alueellisesti ulottuisi vain tietyille vartioimisalueille, ehdotettu sääntely ei merkitse perusoikeuden ytimeen ulottuvaa rajoitusta.

Vartijan kiinniotto-oikeuden nimenomainen sääntely jo nykyisessä laissa perustuu perustuslakivaliokunnan lausunnossaan PeVL 28/2001 esittämään kantaan pelkän viittaussäännöksen riittämättömyydestä. Tuolloin lakiehdotusta muutettiin valiokunnan edellyttämällä tavalla. Kiinniotto-oikeudesta esitetään säädettäväksi nimenomaisesti myös ehdotetussa laissa, minkä vuoksi sääntelyn voi tältäkin osin katsoa täyttävän täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset. Vartijan oikeus turvallisuustarkastukseen kiinnioton yhteydessä esitetään pidettäväksi ennallaan, joten sitä ei tässä yhteydessä ole tarpeellista arvioida perusoikeuksien rajoitusedellytysten valossa.

Kiinniotto-oikeutta esitetään lievennettäväksi siten, että kiinniotettu voitaisiin lain edellytysten täyttyessä vapauttaa poliisimiehelle luovuttamisen sijasta. Vapauttaminen edellyttäisi muun muassa sitä, ettei kiinniotetun poliisille luovuttaminen olisi kohtuullisessa ajassa mahdollista. Kiinniotto-oikeutta koskevan sääntelyn voidaan tämän vuoksi katsoa täyttävän aiempaa paremmin perusoikeusrajoitusten suhteellisuusvaatimuksen.

Järjestyksenvalvojan toimivaltuudet esitetään myös pysytettäväksi pääosin ennallaan. Järjestyksenvalvojan oikeutta pääsyn estämiseen, poistamiseen, kiinniottamiseen sekä säilössäpitämiseen samoin kuin turvallisuustarkastukseen koskevan sääntelyn voidaan katsoa täyttävän täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset. Pääsyn estämistä koskevaa järjestyksenvalvojan toimivaltuutta esitetään muutettavaksi siten, että järjestyksenvalvojalla ei olisi enää nykyiseen tapaan absoluuttista velvollisuutta pääsyn estämiseen. Säännöksellä mahdollistettaisiin siten järjestyksenvalvojan harkintavallan käyttäminen, jolloin sääntelyn voi katsoa täyttävän tältä osin aiempaa paremmin perusoikeusrajoituksen suhteellisuuden vaatimukset.

Perustuslakivaliokunta ei hallituksen järjestyslakiehdotuksesta antamassaan lausunnossa PeVL 20/2002 pitänyt järjestyksenvalvojista annetun lain 7 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisen poistamisoikeuden antamista järjestyslaissa tarkoitetuille järjestyksenvalvojille mahdollisena. Se katsoi, että tällainen toimivaltuus muodostaisi järjestyksenvalvojille poliisin toimivaltuuksille ominaisen, jokaista yksittäistapauksessa velvoittavan käskyvallan. Lakiehdotuksen 42 §:n 1 momentin 3 kohdan mukainen valtuus onkin pyritty muotoilemaan valiokunnan kannan mukaisesti sellaiseksi, että valtuus voitaisiin antaa myös nykyisin järjestyslain perusteella asetetuille järjestyksenvalvojille.

Järjestyksenvalvojalle esitetään vastaavaa oikeutta rikoksesta epäillyn henkilön kiinniottamiseen kuin vartijallekin. Oikeus vastaisi pakkokeinolain mukaan jokaiselle kuuluvaa niin sanottua yleistä kiinniotto-oikeutta. Tällä pyrittäisiin siihen, että järjestyksenvalvojankin toimivaltuuksista olisi mahdollisuuksien mukaan säädetty lailla, jolloin tarve turvautua kaikille kuuluviin oikeuttamisperusteisiin olisi mahdollisimman vähäinen.

Järjestyksenvalvojan säilössäpito-oikeus käsittäisi ehdotuksen mukaan vain tietyt yleisötilaisuudet ja alukset. Siten säilössäpito-oikeus supistuisi nykyisestä ja sitä olisi pidettävä aiempaa tarkkarajaisempana. Järjestyksenvalvojan voimakeinojen käyttöä koskevaa sääntelyä esitetään muutettavaksi siten, että se vastaisi muotoilultaan vartijan oikeutta voimakeinojen käyttöön koskevaa sääntelyä. Perusoikeusrajoitusten suhteellisuusvaatimus ilmenisi näin nykyistä selvemmin myös voimakeinojen käytön sääntelyssä.

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevan henkilön toimivaltuudet poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain mukaisissa tehtävissä vastaisivat niitä valtuuksia, joita virkasuhteisella vartijahenkilöstöllä jo nykyisin on. Perustuslakivaliokunta on lausunut näiden valtuuksien suhteesta perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin lausunnossaan PeVL 21/2006.

Julkisen hallintotehtävän antaminen yksityiselle

Perustuslakivaliokunta on aiemmin (PeVL 28/2001 vp) todennut, että vartioimisliiketoiminnassa on kyse julkisesta hallintotehtävästä. Valiokunta on perustellut tätä vartioimistehtävien ja poliisille kuuluvien tehtävien päällekkäisyydellä sekä vartijan toimivaltuuksilla ja niiden ulottumisella myös julkisrauhan suojaamille alueille. Järjestyksenvalvojatehtäviä voidaan pitää vielä ilmeisemmin osittain päällekkäisinä poliisin tehtävien kanssa. Järjestyksenvalvojan toimivaltuudet ovat useimmiten kiinteässä yhteydessä sellaisille alueille, joilla yleisöllä on pääsy. Myös järjestyksenvalvojatoiminnassa on kyse julkisesta hallintotehtävästä. Myös poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain mukaiset tehtävät ovat julkisia hallintotehtäviä jo yksin sen vuoksi, että niitä nykyisin hoidetaan pelkästään viranomaisten toimesta.

Perustuslaissa on säädetty julkisen hallintotehtävän muulle kuin viranomaiselle antamisen edellytyksistä. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa yksityiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Koska järjestyksenvalvojan ja vartijan samoin kuin poliisin säilöönottamien henkilöiden kohtelusta annetun lain mukaisissa vartijan tehtävissä on kyse julkisen hallintotehtävän hoitamisesta, tehtävien yksityiselle antamisen edellytyksiä on syytä arvioida perustuslain 124 §:n näkökulmasta. Vartioimistehtävien yksityiselle antamista perustuslakivaliokunta on tästä näkökulmasta kuitenkin jo arvioinut lausunnossaan PeVL 28/2001 vp.

Hallintotehtävän antamisen tarkoituksenmukaisuus

Sekä vartioimis- että järjestyksenvalvontatehtävissä voidaan sanoa olevan kyse poliisin ja muiden viranomaisten toimintaa tietyllä tavalla täydentävästä toiminnasta. Molemmat tehtävät perustuvat vakiintuneeseen lainsäädäntöön ja kyse on pääosin tehtävistä, joista yksityiset turvallisuuspalvelut ovat kantaneet pääasiallisen vastuun. Vaikka esimerkiksi järjestyslailla ja sen muutoksilla on yksityisten turvallisuuspalvelujen hoidettavaksi annettu uusia järjestyksenvalvojatehtäviä, kyse ei ole ensisijaisesti ollut poliisin aiemmin hoitamien tehtävien antamisesta yksityisille tahoille, vaan näiden tahojen perinteisesti hoitamista tehtävistä uudella tehtävänimikkeellä.

Yksityiset turvallisuuspalvelut ovat välttämättömiä poliisin ja muiden viranomaisten toiminnan täydentäjiä. Niillä on siten yksityisautonomiaan liittyvien intressien ylläpitämisen lisäksi myös yhteiskunnallista merkitystä. Vartioimis- ja järjestyksenvalvojatehtävien yksityiselle antamisen voidaan siten arvioida täyttävän perustuslain 124 §:ssä säädetyn tarkoituksenmukaisuusedellytyksen.

Tarkoituksenmukaisuusedellytyksen täyttymistä on arvioitava erikseen siltä osin kuin kyse on poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa tarkoitettujen vartioimistehtävien antamisesta yksityiselle. Poliisin säilöönottotilojen vartioimistehtävien hoitaminen on perustunut virkasuhteisen henkilöstön käyttöön. Lakiehdotuksessa kuitenkin esitetään poliisilaitoksille mahdollisuutta sopia yksityisten palvelujen käytöstä mainituissa tehtävissä. Yksityisten käyttäminen lisäisi poliisin mahdollisuuksia oman henkilöstönsä joustavaan käyttämiseen. Palveluilla voitaisiin vastata erityisesti sellaisiin poliisilaitosten tilapäisiin tarpeisiin, joiden täyttämiseksi kokoaikaisen virkasuhteisen henkilöstön rekrytointi ei olisi välttämätöntä. Yksityisten palvelujen käyttämismahdollisuutta olisi pidettävä huomattavasti tarkoituksenmukaisempana ja myös toimenpiteiden kohteena olevien henkilöiden oikeusturvan vaatimukset paremmin huomioonottavana kuin etävalvontaa, johon perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 21/2006 vp ottanut kielteisen kannan. Lisäksi yksityisten palveluiden käyttämistilanteista ehdotetaan säädettäväksi erikseen poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa siten, että pääsääntöisesti poliisin säilytystiloissa toimisi edelleen poliisilaitokseen virkasuhteessa oleva henkilöstö. Ne tilanteet, joissa yksityinen vartija voisi toimia ilman virkasuhteisen henkilön läsnäoloa, liittyisivät ainoastaan juopumuksen vuoksi säilöönotet-

tujen henkilöjen vartiointiin. Kokonaisuutena poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain mukaisten tehtävien antamismahdollisuutta yksityiselle on pidettävä perustuslain 124 §:ssä tarkoitetussa mielessä tarpeellisena tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi.

Perusoikeuksista, oikeusturvasta ja hyvän hallinnon vaatimuksista huolehtiminen

Julkisen hallintotehtävän yksityiselle antaminen ei perustuslain 124 §:n mukaan saa vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Ehdotettuja lakeja on arvioitava myös tästä näkökulmasta. Kun kysymys on ehdotetun kaltaisesta niin sanotusta tosiasiallisesta julkisen vallan käytöstä, johon ei voi normaalein muutoksenhakukeinoin hakea muutosta, on tärkeää, että muun muassa toimivaltuuksien käyttämiselle asetetaan riittävät ihmisten oikeusturvaa turvaavat kriteerit.

Lakiehdotuksissa tarkoitettujen vartijoiden ja järjestyksenvalvojien tehtävistä ja toimivaltuuksista ehdotetaan säädettäväksi täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Ensisijaisten toimivaltuuksien turvaamiseksi ehdotettu oikeus voimakeinojen käyttöön rakentuu sekä vartijoilla että järjestyksenvalvojilla puolustettavuutta ja suhteellisuutta koskeville periaatteille.

Vartijan poistamisoikeudesta esitetään säädettäväksi aiempaa täsmällisemmin siten, että oikeuden käyttäminen ei enää perustuisi sellaiselle toimeksiantajan tahdonilmaisulle, jota ei välttämättä ole selkeästi perusteltu. Vartijalle esitetty oikeus kiinniotetun vapauttamiseen silloin, kun kiinniotetun luovuttaminen poliisille ei olisi kohtuullisessa ajassa mahdollista, olisi omiaan lisäämään kiinniotetun oikeusturvaa ja vähentämään hänelle vapaudenriistosta aiheutuvia haittoja.

Järjestyksenvalvojan toimivaltuuksia esitetään täsmennettäväksi muun muassa siten, että absoluuttisesta velvollisuudesta estää henkilön pääsy järjestyksenvalvojan toimialueelle luovuttaisiin. Siten toimivaltuuksien käyttöön keskeisellä tavalla liittyvä suhteellisuusvaatimus tulisi nykyistä paremmin huomioiduksi toimenpiteiden kohteiden oikeusturvaa lisäävällä tavalla. Oikeusturvaa olisi omiaan lisäämään myös ehdotettu säilössäpito-oikeuden supistaminen, velvollisuus toimenpiteen perusteen ilmoittamiseen, ehdotettu salassapitovelvollisuus samoin kuin ehdotettu velvollisuus tapahtumailmoituksen laatimiseen.

Järjestyksenvalvojatoiminnan luvanvaraistamisella olisi merkitystä myös perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumisen suhteen. Järjestyksenvalvojatoiminta edellyttäisi pääsääntöisesti turvallisuusalan elinkeinolupaa ja luvanhaltijan palveluksessa olevan vastaavan hoitajan tehtävänä olisi muun muassa vastata siitä, että toimintaa harjoitetaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain mukaisesti. Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa tarkoitettujen vartijan tehtävien antamista yksityiselle olisi myös arvioitava suhteessa perusoikeuksiin, oikeusturvaan ja hyvän hallinnon vaatimuksiin. Yksityinen vartija toimisi laissa tarkoitetuissa tehtävissä rikosoikeudellisen virkavastuun alaisena, mistä esitetään nimenomaisesti säädettäväksi. Hyvää hallintoa koskevat säännökset tulisivat sovellettaviksi vartijan toiminnassa. Vartijalle esitetään säädettäväksi myös erityiset koulutusvaatimukset.

Merkittävä julkisen vallan käyttö

Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan perustuslain 124 §:n mukaan antaa vain viranomaiselle. Tämän vuoksi on arvioitava sitä, sisältävätkö ehdotuksessa yksityiselle esitetyt tehtävät tällaisen vallan käyttöä.

Ennen nykyisen perustuslain voimaantuloa antamassaan hallituksen järjestyksenvalvojalakia koskevassa lausunnossaan (PeVL 44/1998) perustuslakivaliokunta katsoi, ettei laki edellyttänyt perustuslainsäätämisjärjestystä. Valiokunta perusteli tätä muun muassa julkiselle vallalle asetetulla velvollisuudella hallitusmuodon 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilökohtaisen turvallisuuden suojaamiseen. Valiokunta muistutti lausunnossaan myös poliisin resurssien vähäisyydestä. Erityisesti valiokunta painotti sitä, että "järjestyksenvalvojan valtuudet, voimankäyttö mukaan luettuna, aina liittyvät varta vasten jär-

jestettyyn tilaisuuteen ja ovat siksi tapauskohtaisia ja myös ajallisesti rajallisia".

Vartioimisliiketoimintaa koskevassa lausunnossaan PeVL 28/2001 vp perustuslakivaliokunta piti arvioinnin kannalta ratkaisevana sitä, että ehdotuksessa oli pyritty sääntelemään vartijan toimivalta mahdollisimman lähelle yksityishenkilöllä olevia oikeuksia. Yksityishenkilön oikeuksia laajempiin toimivaltuuksiin kuuluneita poistamisoikeutta ja oikeutta kiinniotetulle tehtävään turvallisuustarkastukseen perustuslakivaliokunta ei pitänyt erityisen olennaisina vallankäyttötapoina eivätkä ne valiokunnan käsityksen mukaan muuttaneet edellä mainittua kokonaiskuvaa.

Hallituksen järjestyslakiehdotuksen johdosta antamassaan lausunnossa (PeVL 20/2002 vp) perustuslakivaliokunta arvioi jälleen sitä, merkitsivätkö järjestyksenvalvojille asetetut tehtävät lakiehdotuksessa mainituilla alueilla merkittävää julkisen vallan käyttämistä. Tässä arvioinnissa valiokunta piti ratkaisevana järjestyksenvalvojille annettavien toimivaltuuksien laatua ja katsoi, etteivät nämä toimivaltuudet voi poiketa merkittävästi vartijalle annetuista valtuuksista. Valiokunta edellyttikin, ettei järjestyslaissa tarkoitetulle järjestyksenvalvojalle anneta oikeutta säilössäpitoon eikä järjestyksenvalvojista annetun lain 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua henkilön poistamisoikeutta silloin, jos henkilö jättää noudattamatta järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeellisen käskyn.

Lakiehdotuksessa esitetään eräitä muutoksia vartijan toimivaltuuksiin. Tämän vuoksi on arvioitava, ovatko esitetyt muutokset sellaisia, että ne antaisivat aiheen arvioida vartijalle esitetyn julkisen vallan merkittävyyttä toisin kuin perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 28/2001 arvioinut. Vartijan poistamisoikeutta koskevassa ehdotuksen 15 §:ssä poistamisoikeutta esitetään nykyiseen poistamisoikeutta koskevaan säännökseen verrattuna täsmennettäväksi ja rajattavaksi. Vartijan poistamisoikeutta ei siten edelleenkään voida pitää yksityishenkilön oikeusasemaan verrattuna erityisen olennaisena vallankäyttötapana. Ehdotuksen 16 §:n 2 momentissa esitetyllä oikeudella kiinniotetun vapauttamiseen pyritään kiinniotetun oikeusturvan parantamiseen ja vapaudenriiston tosiasialliseen supistamiseen nykytilaan verrattuna. Edellä esitetyn vuoksi vartijalle esitettyjä tehtäviä niiden suorittamisen turvaavine toimivaltuuksineen ei voida pitää merkittävän julkisen vallan käyttöä sisältävinä tehtävinä.

Järjestyksenvalvojan toimivaltuudet esitetään pidettäväksi pääosin ennallaan.

Järjestyksenvalvojien osalta arvioitavaksi jää, sisältävätkö lakiehdotuksen 26 §:n perusteella asetetuille järjestyksenvalvojille esitetyt valtuudet merkittävää julkisen vallan käyttöä siten, ettei tällaisia valtuuksia voitaisi yksityisille antaa. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 44/1998 pitänyt esitetyn kaltaisten valtuuksien antamista järjestyksenvalvojille hyväksyttävänä. Lausunto on annettu ennen nykyisen perustuslain voimaantuloa mutta toisaalta jo virkamieshallintoperiaatetta koskevan tulkintadoktriinin muotouduttua pääpiirteittäin nykyistä perustuslain 124 §:n säännöstä vastaavaan muotoon.

Perustuslakivaliokunnan mainittua lausuntoa on oikeustieteessä tarkasteltu muun muassa siitä näkökulmasta, että tehtävät eivät - toisin kuin valiokunta katsoi - tosiasiallisesti aina liity pelkästään varta vasten järjestettyyn tilaisuuteen eivätkä ne siten ole aina tapauskohtaisia ja ajallisesti rajallisia. Varta vasten järjestettyjä, järjestyksenvalvojan tehtäviin liittyviä tilaisuuksia ovat ennen kaikkea kokoontumislain mukaiset yleiset kokoukset ja yleisötilaisuudet. Sen sijaan muilla järjestyksenvalvojan toimialueilla, kuten esimerkiksi ravintoloissa ja matkustaja-aluksilla, kyse on tosiasiallisesti jatkuvaluonteisesta toiminnasta. Siten järjestyksenvalvojan tehtäviä ei välttämättä voida sulkea perustuslain 124 §:n tarkoittaman merkittävän julkisen vallan käytön piiristä vielä sillä perusteella, että ne aina olisivat tapauskohtaisia ja ajallisesti rajallisia.

Järjestyksenvalvojatehtävissä on kyse alueellisesti varsin rajatuista tehtävistä. Lakiehdotuksen 26 §:ssä tarkoitetut järjestyksenvalvojatehtävät liittyvät käytännössä sellaiseen paikkaan tai sellaiselle alueelle, jonne yleisö saapuu vapaaehtoisesti ja joka liittyy usein vapaa-ajan viettoon. Tilaisuuden järjestäjälle tai alueen haltijalle on monissa tapauksissa

asetettu varsin merkittäviä velvoitteita, joiden toteuttaminen edellyttää järjestyksenvalvojien asettamista. Tehtävistä ovat perinteisesti vastanneet pääosin yksityiset eikä poliisimiesten asettamista tällaisiin tehtäviin voida pitää pääosin mahdollisena eikä useissa tapauksissa myöskään luontevana.

Ehdotuksen 26 §:ssä tarkoitettujen järjestyksenvalvojien tehtävien suhdetta perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuihin merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviin tehtäviin on arvioitava myös järjestyksenvalvojille esitettyjen toimivaltuuksien valossa. Tässä mielessä ratkaisevana voidaan pitää sitä, missä määrin ehdotetut toimivaltuudet tosiasiassa eroavat vartijalle ja ehdotuksen 28 §:ssä tarkoitetulle järjestyksenvalvojalle ehdotetuista toimivaltuuksista.

Ehdotuksen 41 §:ssä tarkoitettua pääsyn estämistä koskevaa sääntelyä ehdotetaan nykyiseen verrattuna lievennettäväksi siten, ettei järjestyksenvalvojalla enää olisi ehdotonta velvollisuutta estää henkilön pääsyä toimialueelleen. Ehdotetussa muodossaan esitettyä sääntelyä on kuitenkin pidettävä välttämättömänä järjestyksenvalvojan tehtävän toteuttamiseksi eikä valtuus toisaalta eroa käytännössä siitä oikeudesta, joka esimerkiksi ravitsemisliikkeen pitäjällä on asiakasvalintaoikeuden suhteen. Tämän vuoksi pääsyn estämistä ei voida pitää erityisen olennaisena vallankäyttötapana.

Järjestyksenvalvojalle ehdotetussa 42 §:n 2 momentissa esitetty kiinniotto-oikeus silloin, kun poistamista on pidettävä riittämättömänä toimenpiteenä, edellyttää paitsi sitä, ettei vaaraa tai häiriötä voida muuten poistaa myös sitä, että toimenpide on tarpeen muille henkilöille tai omaisuudelle aiheutuvan vakavan vaaran torjumiseksi. Käytännössä ollaan tällöin usein lähellä rikoksen perusteella tapahtuvaa kiinniotto-oikeutta samoin kuin rikoslaissa tarkoitettua hätävarjelutilannetta. Kiinniottamiselle asetettujen edellytysten vuoksi toimivaltuuden käyttöala on vähäinen, mutta sitä voidaan kuitenkin pitää ennalta arvaamattomien tilanteiden mahdollisuuden vuoksi välttämättömänä. Edellä esitetyistä syistä kyse ei kuitenkaan ole tältä osin merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävästä tehtävästä.

Ehdotetussa 43 §:ssä järjestyksenvalvojan säilössäpitooikeus esitetään supistettavaksi tiettyihin yleisötilaisuuksiin ja aluksille. Säilössäpito on varsin poikkeuksellinen ja sekä alueellisesti että määrällisesti hyvin rajallinen menettely.

Järjestyksenvalvojalle ehdotuksen 50 §:ssä esitetty rikoksesta epäillyn kiinniotto-oikeus vastaisi asiallisesti - kiinniotetun vapauttamista koskevaa sääntelyä lukuun ottamatta - täysin vartijalle kuuluvaa vastaavaa oikeutta samoin kuin, myös kaikille yksityishenkilöille kuuluvaa jokamiehen kiinniotto-oikeutta.

Ehdotuksen 46 §:ssä tarkoitetun turvallisuustarkastuksen 26 §:ssä tarkoitettu järjestyksenvalvoja voisi kohdistaa myös muuhun kuin kiinniotettuun henkilöön pykälässä mainituin edellytyksin. Ottaen kuitenkin huomioon, että kyse olisi alueellisesti rajatusta oikeudesta, jonka tarkoituksena on varmistaa, ettei henkilöllä ole mukanaan järjestystä tai turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita, kyse ei ole niin merkittävästä puuttumisesta ihmisen perusoikeuksiin, että sitä voitaisiin pitää merkittävänä julkisen vallan käyttönä. Järjestyksenvalvojalle ensisijaisten toimivaltuuksiensa turvaamiseksi ehdotuksen 48 §:ssä ehdotettua oikeutta voimakeinojen käyttöön on kirjoitusasultaan muutettu myös vastaamaan aiempaa paremmin puolustettavuuden vaatimuksia eikä säännös muistuta poliisin voimakeinojen käyttöedellytyksiä koskevaa säännöstä.

Edellä esitetyillä perusteilla ehdotuksen 26 §:n perusteella asetettujen järjestyksenvalvojien tehtäviä niihin kuuluvine toimivaltuuksineen ei kokonaisuutena voida pitää sellaisina, että ne sisältäisivät perustuslain 124 §:ssä tarkoitettua merkittävää julkisen vallan käyttöä.

Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa tarkoitettujen vartioimistehtävien antaminen yksityiselle merkitsisi tähän asti yksinomaan viranomaisten hoidossa olleiden tehtävien siirtämistä yksityisen hoidettavaksi. Vaikka poliisilaitos voisi itsenäisesti päättää siitä, käyttäisikö se tätä mahdollisuutta hyväkseen, ehdotettua muutosta on arvioitava perustuslain 124 §:ssä tarkoitetun merkittävän julkisen vallan käytön kannalta.

Ehdotuksen mukaan yksityiset vartijat toimisivat poliisin apuna ja sen välittömässä valvonnassa ja ohjauksessa ja olisivat velvollisia noudattamaan poliisin toimivaltansa rajoissa antamia käskyjä. Säilytystilan esimiehenä toimivan poliisimiehen antama ohjaus olisi luonteeltaan konkreettista ja välitöntä. Kyse olisi poliisin konkreettisessa valvonnassa tapahtuvan, epäitsenäiseksi katsottavan vartioimistehtävän suorittamisesta. Alueellisesti ja toiminnallisesti tehtävä siihen kuuluvine toimivaltuuksineen olisi erittäin rajattu. Vartijan toimet kohdistuisivat jo valmiiksi vapautensa viranomaisen päätöksellä menettäneisiin henkilöihin. Vartija voisi käyttää useita poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain mukaisia toimivaltuuksia vain, jos asia ei sietäisi viivytystä. Näiden toimivaltuuksien ensisijaisena käyttäjänä olisi aina poliisimies.

Ehdotettu toiminta olisi luonteeltaan tilapäistä ja ehdotetussa laissa olisi erikseen säädetty niistä tilanteista, joissa yksityisten vartijoiden käyttäminen olisi mahdollista. Edellytyksenä olisi, ettei tehtävien hoitaminen muulla tavoin olisi säilytystilan sijainnin tai säilytettävien suuren määrän vuoksi tarkoituksenmukaista. Pääsääntöisesti säilytystilassa olisi myös aina oltava poliisilaitokseen virkasuhteessa oleva säilytystilan toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta vastaava henkilö. Sellaisissa tilanteissa, joissa poliisin säilytystilojen sijaintipaikassa ei fyysisesti olisi yhtään poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain mukaisia tehtäviä hoitavaa virkamiestä, säilytystilojen olisi oltava poliisilaitoksen etävalvonnan kohteena. Näin varmistettaisiin se, että yksityinen toiminta olisi aina viranomaisen välittömän valvonnan alaisena.

Kokonaisuutena poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa tarkoitettujen vartioimistehtävien antaminen yksityisille vartijoille ei edellä esitetyistä syistä merkitsisi poliisille kuuluvien tehtävien yksityistämistä perustuslain vastaisella tavalla. Kyse ei siten olisi perustuslain 124 §:ssä tarkoitetun merkittävää julkista valtaa sisältävän tehtävän hoitamisesta.

Elinkeinovapaus

Perustuslakivaliokunta on jo aiemmin lausunnossaan PeVL 28/2001 ottanut kantaa vartioimisliikelupaa koskevaan vaatimukseen sisältyvään elinkeinovapauden rajoitukseen. Valiokunta on pitänyt rajoitusta hyväksyttävänä, minkä vuoksi sitä ei ole valtiosääntöoikeudellisesti tarpeen arvioida uudelleen.

Arvioitavaksi tulee sen sijaan järjestyksenvalvojatoiminnan saattaminen nykyistä laajemmin luvanvaraiseksi. Nykyisin vain järjestyslaissa tarkoitettujen järjestyksenvalvojatehtävien suorittaminen edellyttää vartioimisliikelupaa. Lakiehdotuksessa esitetään, että turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttäisi ansiotarkoituksessa tapahtuva, toimeksiantosopimukseen perustuva järjestyksenvalvojien välittäminen. Kuitenkin luvanvaraisuuden ulkopuolelle jätettäisiin järjestyksenvalvojatoiminta kokoontumislaissa tarkoitetuissa yleisissä kokouksissa ja yleisötilaisuuksissa.

Järjestyksenvalvojatoiminnan luvanvaraisuutta on arvioitava perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvatun elinkeinovapauden kannalta. Perustuslakivaliokunta on eräissä lausunnoissaan (PeVL 40/2002 vp, PeVL 20/2006 vp, PeVL 12/2010 vp) arvioinut, ettei viranomaisille lähtökohtaisesti kuuluvien hallintotehtävien hoitaminen kuulu mainitun elinkeinovapauden piiriin. Vaikka järjestyksenvalvojatoiminnassa on kyse osaltaan myös yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä, toiminta on kuitenkin koko itsenäisyyden ajan ollut yksityisten tahojen hoidettavana. Perustuslakivaliokunta on pitänyt myös selvänä, että vartioimisliiketoiminnan luvanvaraisuutta on arvioitava elinkeinovapauden kannalta. Sinänsä perustuslakivaliokunta ei hallituksen järjestyslakiehdotuksesta antamassaan lausunnossa (PeVL 20/2002 vp) ottanut nimenomaisesti kantaa järjestyslaissa tarkoitettujen järjestyksenvalvojatehtävien ja elinkeinovapauden suhteeseen, vaikka näitä tehtäviä koskevia toimeksiantoja saattoi ottaa vastaan vain vartioimisliikeluvan haltija.

Perustuslakivaliokunta on tulkintakäytännössään pitänyt elinkeinovapautta pääsääntönä, josta poikkeaminen kuitenkin on tietyin edellytyksin mahdollista. Sen lisäksi, että rajoittamisen perusteeksi on oltava riittävän painavia syitä, rajoitusten tulee myös il-

metä laista riittävän täsmällisinä ja tarkkarajaisina ja rajoitusten olennaisen sisällön ilmaisevina. Lisäksi perustuslakivaliokunta on pitänyt elinkeinovapauden kannalta huomattavasti ongelmallisempina rajoituksia, jotka perustuvat viranomaisen vapaaseen harkintavaltaan kuin sidottuun harkintaan perustuvia rajoituksia.

Järjestyksenvalvojatoiminnan aiempaa laajempaa luvanvaraistamista puoltavat painavat yhteiskunnalliset intressit. Kyse on elinkeinotoiminnasta, jossa esimerkiksi aiheettoman perusoikeuksiin puuttumisen riski on korostetusti olemassa. Vartioimisliiketoimintaan verrattuna järjestyksenvalvojatoiminnassa painottuu tosiasiallisesti jatkuva yleisöön kohdistuva valvonta. Tilannetta, jossa toimintaa suorittavien järjestyksenvalvojien nuhteettomuudesta voidaan varmistua mutta jossa toiminnan taustalla olevien henkilöiden ennakollinen tai jälkikäteinen valvonta on mahdotonta, on pidettävä varsin ongelmallisena.

Poliisin tietojen mukaan järjestäytyneiden rikollisryhmien aktiivisuus ravintola- ja järjestyksenvalvojatoiminnassa on viime vuosina lisääntynyt. Eräät rikollisryhmät ovat poliisin käsityksen mukaan pyrkimässä mukaan erityisesti ravintoloiden järjestyksenvalvojatoimintaan. Rikollisryhmien kytkeytyminen järjestyksenvalvojatoimintaan aiheuttaa ongelmia paitsi tässä toiminnassa myös ravintolaympäristössä laajemmin. Järjestyksenvalvojatoiminnan luvanvaraistamiselle on siten esitettävissä erittäin painavia perusteita.

Järjestyksenvalvojatoiminnassa ehdotetun pääsäännön mukaan edellytettävä turvallisuusalan elinkeinolupa ei perustuisi sidottuun harkintaan. Hakijalla ei siten olisi lupaedellytysten täyttyessäkään ehdotonta subjektiivista oikeutta saada lupaa. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin (PeVL 28/2001 vp) pitänyt hyväksyttävänä sitä, että vartioimisliikeluvan myöntämiseen jää vapaata harkintaa. Valiokunta on perustellut tätä vartioimisliiketoiminnan luonteella julkisena hallintotehtävänä ja vartioimisliiketoimintaan liittyvällä voimankäyttöoikeudella. Vastaavia perusteita voidaan esittää sille, että myöskään järjestyksenvalvonnassa edellytettävän luvan myöntäminen ei perustuisi pelkästään sidottuun harkintaan.

Kun ehdotettua turvallisuusalan elinkeinolupaa koskeva sääntely vastaisi asiasisällöltään käytännössä lähes täysin nykyistä vartioimisliikelupaa koskevaa sääntelyä, jonka täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta perustuslakivaliokunta on jo edellä mainitussa lausunnossaan arvioinut, sääntelyn luonnetta ei tässä yhteydessä ole tarpeen tarkemmin erikseen arvioida.

Myös ehdotettua hyväksymistä edellyttävien turvasuojaustehtävien saattamista turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttäväksi toiminnaksi on arvioitava elinkeinovapauden kannalta. Tilanne tässä suhteessa on toinen kuin arvioitaessa vartioimis- ja järjestyksenvalvojatoiminnan luvanvaraistamisen edellytyksiä, koska turvasuojaustoiminnassa ei osaksikaan ole kysymys julkisen hallintotehtävän hoitamisesta. Arvioitavaksi tulee paitsi se, onko luvanvaraisuudelle riittävän painavia yhteiskunnallisia perusteita myös rajoitusten täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimusten täyttyminen sekä se, ilmaisevatko säännökset rajoitusten olennaisen sisällön.

Nyt luvanvaraisiksi esitettävien turvasuojaustehtävien luonne on viime vuosina muuttunut. Paitsi että alan yritysten saaman, toimeksiantajan toimintaa koskevan luottamuksellisen tiedon määrä on kasvanut, tietoa myös välitetään entistä enemmän verkkoympäristössä. Esimerkiksi kiinteistöjen valvontalaitteita ja lukitusta voidaan usein ohjata etäkäytön avulla. Luvanvaraiseksi esitettävässä turvasuojaustoiminnassa saatavilla tiedoilla voidaan pahimmassa tapauksessa mahdollistaa tunkeutuminen yrityksen tai yksityisen tiloihin. Tämän vuoksi onkin pidettävä riittämättömänä sitä, että hyväksymistä edellyttävässä turvasuojaustoiminnassa ainoastaan turvasuojaustyötä tekevien on oltava poliisin hyväksymiä ilman, että toiminnan johto- ja vastuuhenkilöiden nuhteettomuutta voidaan millään tavoin kontrolloida. Ehdotetun luvanvaraisuuden tavoitteena on, että hyväksymistä edellyttävää turvasuojaustoimintaa harjoitettaisiin luotettavasti noudattaen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain säännöksiä. Sääntelyllä pyrittäisiin siihen, etteivät alalla toimivat luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt turvautuisi epäasiallisiin menettelytapoihin elinkeinotoiminnas-

saan. Ehdotetulle luvanvaraistamiselle on siten yhteiskunnallisesti painavia perusteita.

Täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden suhteen turvasuojaustoimintaa koskevan elinkeinoluvan myöntämisen edellytykset olisivat vastaavat kuin vartioimis- ja järjestyksenvalvojatoiminnan kohdalla. Edellytykset täyttäisivät edellä esitetyin perustein nämä vaatimukset.

Turvasuojaustoiminnassa ei ole vastaavia perusteita vapaalle lupaharkinnalle kuin vartioimis- ja järjestyksenvalvojatoiminnassa, Ehdotetun 71 §:n 3 momentissa esitetäänkin, että hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä koskeva turvallisuusalan elinkeinolupa perustuisi sidottuun harkintaan. Siten kaikille lupaedellytykset täyttäville luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille myönnettäisiin lupa. Tältäkin osin ehdotettu luvanvaraisuus vastaisi niitä kriteerejä, joita perustuslakivaliokunta on vastaavissa tapauksissa elinkeinotoiminnan luvanvaraisuudelle asettanut.

Yksityisyyden suoja

Yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa ehdotetaan säädettäväksi eräiden henkilötietojen keräämisestä. Henkilötietojen keräämisen liittyviä säännöksiä on 8 ja 33 §:n tapahtumailmoituksia koskevissa säännöksissä sekä 81 §:n henkilöstö- ja työvuorotiedostoja koskevissa säännöksissä. Perustuslain 10 §:n mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Edellä mainitut henkilötietojen keräämistä koskevat säännökset ehdotetaan säilytettäväksi pääosin nykyisen kaltaisina. Perustuslakivaliokunnalla on siten ollut mahdollisuus arvioida näiden säännösten perustuslainmukaisuutta nykyisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain säätämisen yhteydessä.

Nykyiseen sääntelyyn verrattuna muutoksena on ennen kaikkea se, että tapahtumailmoitusten laatimisvelvollisuutta on laajennettu kattamaan myös järjestyksenvalvojatoiminta. Toisaalta tapahtumailmoitusten laatimisvelvollisuus koskisi ehdotetun sääntelyn mukaan vain kiinniottamiseen tai voimakeinojen käyttämiseen johtaneita tapahtumia. Ehdotetuista säännöksistä ilmenevät rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset sekä tietojen säilytysaika. Säännösten voidaan siten katsoa täyttävän perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössään asettamat edellytykset.

Johtopäätöksiä

Kokonaisuutena hallitus katsoo edellä esitetyillä perusteilla, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lainsäätämisjärjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että lakiehdotuksesta hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Laki

yksityisistä turvallisuuspalveluista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tavoite ja soveltamisala

Tämän lain tavoitteena on yksityisten turvallisuuspalveluiden laadun ja luotettavuuden varmistaminen sekä viranomaisten ja yksityisten turvallisuuspalveluiden välisen yhteistyön edistäminen.

Tätä lakia sovelletaan vartioimisliiketoimintaan, järjestyksenvalvojatoimintaan ja turvasuojaustoimintaan (yksityiset turvallisuuspalvelut).

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *vartioimisliiketoiminnalla* ansiotarkoituksessa suoritettavaa, toimeksiantosopimukseen perustuvaa vartioimistehtävien hoitamista;

2) *vartioimistehtävällä* omaisuuden vartioimista, henkilön koskemattomuuden suojaamista sekä vartioimiskohteeseen tai toimeksiantajaan kohdistuneen rikoksen paljastamista samoin kuin näiden tehtävien valvomista;

3) *myymälätarkkailulla* vartioimistehtävää, jossa vartioidaan myymälässä myytävää omaisuutta;

4) *henkivartijatehtävällä* vartioimistehtävää, jossa suojataan tietyn henkilön koskemattomuutta;

5) *arvokuljetustehtävällä* vartioimistehtävää, jossa vartioidaan kuljetettavana olevaa arvo-omaisuutta;

6) *vartijalla* henkilöä, joka turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa suorittaa vartioimistehtäviä;

7) *vartioimisalueella* vartioimistehtäviin liittyvää, toimeksiantosopimuksessa yksilöityä kiinteistöä, rakennusta, huonetta, rakennelmaa sekä muuta yleistä tai yksityistä paikkaa ja aluetta samoin kuin sen osaa;

8) *vartioimiskohteella* henkilöä, esinettä sekä muuta omaisuutta, jonka vartiointia toimeksiantosopimus koskee;

9) *teleskooppipatukalla* avattuna vähintään 45 senttimetriä ja enintään 70 senttimetriä pitkää patukkaa, joka voidaan kuljetusta varten painaa kokoon;

10) *järjestyksenvalvojatoiminnalla* järjestyksenvalvojien asettamista järjestyksenvalvojan toimialueille ja järjestyksenvalvojien välittämistä;

11) *järjestyksenvalvontatehtävällä* järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä sekä rikosten ja onnettomuuksien estämistä järjestyksenvalvojan toimialueella;

12) *järjestyksenvalvojalla* henkilöä, jonka tehtävänä on turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa tai muutoin suorittaa järjestyksenvalvontatehtäviä;

13) *järjestyksenvalvojan toimialueella* aluetta, jolle järjestyksenvalvoja on asetettu;

14) *turvasuojaustehtävällä* rakenteellisen suojauksen tai sähköisten valvontajärjestelmien suunnittelemista, asentamista, korjaamista tai muuttamista sekä muiden turvallisuusjärjestelyjen suunnittelemista;

15) *hyväksymistä edellyttävällä turvasuojaustehtävällä* sähköisten ja mekaanisten lukitusjärjestelmien, murtohälytysjärjestelmien ja kulunvalvontajärjestelmien asentamista, korjaamista tai muuttamista;

16) *turvasuojaustoiminnalla* ansiotarkoituksessa suoritettavaa, toimeksiantosopimuk-

seen perustuvaa turvasuojaustehtävien hoitamista;

17) *turvasuojaajalla* turvasuojausliikkeen palveluksessa olevaa hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä suorittavaa henkilöä;

18) *turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on voimassaoleva lupa tässä laissa luvanvaraiseksi säädetyn toiminnan harjoittamiseen;

19) *vastaavalla hoitajalla* turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevaa henkilöä, joka vastaa siitä, että luvan haltijan toimintaa tai liikettä hoidetaan tässä laissa olevien säännösten mukaisesti; palveluksessa olevaksi katsotaan myös turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijana oleva luonnollinen henkilö;

20) *toimipaikalla* rakennusta, rakennelmaa, huonetta ja muuta tilaa, jota turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija käyttää asiakaspalveluun, hälytysten vastaanottamiseen tai sisäiseen hallintoon sekä

21) *päätoimipaikalla* toimipaikkaa, josta turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimintaa pääasiallisesti harjoitetaan tai on tarkoitus harjoittaa.

2 luku

Vartioimisliiketoiminta

3 §

Luvanvaraisuus

Vartioimisliiketoimintaa saa harjoittaa elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain (122/1919) 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on saanut siihen tässä laissa tarkoitetun luvan (*turvallisuusalan elinkeinolupa*).

Turvallisuusalan elinkeinoluvasta säädetään tarkemmin jäljempänä 6 luvussa.

4 §

Vartijan tehtävät ja toimialue

Vartijan tehtävänä on suorittaa vartioimistehtäviä vartioimisalueella.

Erillisen omaisuuden vartiointia, henkilön koskemattomuuden suojaamista tai rikoksen paljastamista koskevaa vartioimistehtävää vartija voi suorittaa myös muualla kuin vartioimisalueella.

5 §

Suhde viranomaistoimintaan

Vartioimisliiketoiminnassa tai vartioimistehtävässä ei saa vaikeuttaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä taikka rikosten ennalta estämistä, paljastamista, selvittämistä tai syyteharkintaan saattamista.

Jos vartija on vartioimistehtävässä saanut tietoonsa rikoslain (39/1889) 15 luvun 10 §:n 1 momentissa mainitun jo tehdyn rikoksen, hänen on viipymättä ilmoitettava siitä poliisille. Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos vartijan täytyisi antaa ilmi joku mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitetuista.

6 §

Vartioimistehtävissä noudatettavat yleiset periaatteet

Vartioimistehtävissä on toimittava oikein ja tasapuolisesti sekä sovinnollisuutta edistäen.

Vartioimistehtävät on suoritettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävien suorittamiseksi. Vartioimistehtävissä ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää kuin tehtävien suorittamiseksi on välttämätöntä. Tehtäviin liittyvien toimenpiteiden on oltava perusteltuja suhteessa tehtävien tärkeyteen ja kiireellisyyteen sekä tilanteeseen kokonaisuutena.

7 §

Toimenpiteen perusteen ilmoittaminen

Vartijan on vartioimistehtävässä ilmoitettava henkilöön kohdistuvan toimenpiteen peruste toimenpiteen kohteena olevalle tai tämän edustajalle, jollei se ole mahdotonta tämän tilan tai muiden olojen vuoksi.

Toimenpiteen kohde tai tämän edustaja on tarvittaessa ohjattava ottamaan yhteyttä vastaavaan hoitajaan toimenpiteen oikeellisuu-

den toteamiseksi. Samalla on yhteydenottoa varten kerrottava vastaavan hoitajan nimi ja yhteystiedot.

8 §

Tapahtumailmoitus

Poliisin suorittaman viranomaisvalvonnan, toimenpiteiden kohteena olevien henkilöiden oikeusturvan sekä toimeksiantajien tietojensaantioikeuden turvaamiseksi vartijan tulee heti laatia vartioimistehtävissä havaituista kiinniottamiseen tai voimakeinojen käyttöön johtaneista tapahtumista kirjallinen selvitys (*tapahtumailmoitus*). Tapahtumailmoituksesta tulee käydä ilmi vartijan kyseiseen tapahtumaan liittyvät havainnot ja toimenpiteet. Toimenpiteiden kohteena olleiden sukunimi, etunimet, henkilötunnus ja osoitetiedot saadaan kirjata tapahtumailmoitukseen.

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan on säilytettävä tapahtumailmoitukset kahden vuoden ajan niiden laatimispäivän kalenterivuoden päättymisen jälkeen, jonka jälkeen ne voidaan hävittää. Tapahtumailmoitukset on säilytettävä siten järjestettyinä, että kuhunkin toimeksiantoon liittyvät ilmoitukset ovat viivytyksettä esitettävissä. Jos tietojen tallettamisessa käytetään automaattista tietojenkäsittelyä, valvonnassa tarvittavien tietojen on oltava saatavina selväkielisinä.

Toimeksiantajalla ja 84 §:n 2 momentissa tarkoitetulla valvontaviranomaisella on oikeus saada jäljennös tapahtumailmoituksesta. Jos vartija vapauttaa kiinni ottamansa henkilön 16 §:n 2 momentin mukaisesti, tapahtumailmoitus on viipymättä toimitettava rikoksen tapahtumapaikan poliisilaitokselle.

9 §

Salassapitovelvollisuus

Turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävän toiminnan harjoittaja, vastaava hoitaja tai vartija ei saa oikeudettomasti ilmaista eikä käyttää omaksi tai toisen hyödyksi taikka toista vahingoittaakseen, mitä hän vartioimistehtävässään on saanut tietää toimeksiannon osapuolen, työnantajansa, toimialueensa haltijan tai tilaisuuden järjestäjän salassa pidettävistä turvallisuusjärjestelyistä, liike- tai ammattisalaisuudesta taikka yksityisyyteen kuuluvista seikoista.

Oikeudettomana ilmaisemisena ei pidetä tietojen ilmaisemista poliisimiehelle rikoksen paljastamiseksi tai selvittämiseksi.

Salassapitovelvollisuus säilyy tehtävän päätyttyä.

10 §

Vartijaksi hyväksyminen

Vartijaksi voidaan hyväksyä se, joka:

1) on täyttänyt 18 mutta ei 68 vuotta;

2) on hyväksytysti suorittanut sisäministeriön asetuksella säädetyt vaatimukset täyttävän, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) mukaisen turvallisuusalan tai sitä vastaavan perustutkinnon osan, joka sisältää ainakin vartiointialaan, vartioimisliiketoimintaan, vartijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä vartijan tehtäviin liittyvät opetusaiheet sisältävän koulutuksen (vartijan peruskoulutus), taikka ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaisen vartijan tai sitä vastaavan ammattitutkinnon osat, jotka sisältävät edellä mainitut opetusaiheet sisältävän koulutuksen sekä

3) tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva vartijaksi.

Vartijaksi hyväksyy hakijan kotikunnan poliisilaitos. Vartijaksi hyväksymisen johdosta aikaisempi voimassa oleva vartijaksi hyväksyminen raukeaa.

Vartijan peruskoulutusta vastaavan aikaisemman koulutuksen suorittanut voidaan 10 §:n 1 momentin 2 kohdan estämättä hyväksyä vartijaksi uudelleen hänen hakiessaan vartijaksi hyväksymistä kolmen kuukauden kuluessa aikaisemman vartijaksi hyväksymisen päättymisestä.

Vartijaksi hyväksyminen on voimassa viisi vuotta. Se on kuitenkin voimassa enintään siihen saakka, kun vartija täyttää 68 vuotta.

11 §

Vartijaksi hyväksymisen ehdot ja rajoitukset sekä niiden muuttaminen

Hakijan kotikunnan poliisilaitos voi erityisestä syystä liittää vartijaksi hyväksymiseen koulutuksesta, henkilökohtaisista ominaisuuksista ja muista vastaavista seikoista johtuvia ajallisia ja alueellisia tai vartioimistehtävää koskevia ehtoja ja rajoituksia. Vartijan kotikunnan poliisilaitos voi muuttaa vartijaksi hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia vartijan saamassa koulutuksessa, henkilökohtaisissa ominaisuuksissa tai muissa vastaavissa seikoissa tapahtuneiden muutosten vuoksi.

12 §

Väliaikaiseksi vartijaksi hyväksyminen

Se, joka ei ole saanut vartijan peruskoulutusta, voidaan 10 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa säädettyjen edellytysten täyttyessä hyväksyä toimimaan vartijana enintään neljä kuukautta (*väliaikainen vartija*), jos hän on hyväksytysti suorittanut sisäministeriön asetuksella säädetyt vaatimukset täyttävän, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisen turvallisuusalan tai sitä vastaavan perustutkinnon osan tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen vartijan tai sitä vastaavan ammattitutkinnon osan, joka sisältää perustiedot 10 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista opetusaiheista (*väliaikaisen vartijan koulutus*).

Väliaikaiseksi vartijaksi voidaan hyväksyä myös 10 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa säädetyt edellytykset täyttävä henkilö, joka ei ole suorittanut 1 momentissa mainittua väliaikaisen vartijan koulutusta, jos henkilö on siirtynyt vartioimisliikkeen palvelukseen työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 §:ssä tarkoitetun liikkeen luovutuksen yhteydessä. Henkilöllä on tällöin oikeus toimia väliaikaisena vartijana vain liikkeen luovutusta koskevan toimeksiannon mukaisissa tehtävissä. Väliaikaiseksi vartijaksi tämän momentin nojalla hyväksytyllä ei vartioimistehtävässä ole jäljempänä 15—17 §:ssä säädettyjä oikeuksia.

Väliaikaiseksi vartijaksi hyväksyy hakijan kotikunnan poliisilaitos. Poliisilaitos voi erityisestä syystä liittää väliaikaiseksi vartijaksi hyväksymiseen 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuja ehtoja ja rajoituksia.

13 §

Vartijaksi hyväksymistä koskeva hakemus ja päätös

Vartijaksi hyväksymistä koskeva hakemus on jätettävä henkilökohtaisesti poliisilaitokselle. Hakemus voidaan jättää myös muulle kuin hakijan kotikunnan poliisilaitokselle.

Jos vartijaksi hyväksyminen myönnetään hakemuksen mukaisesti, hakijalle ei anneta erillistä päätöstä eikä valitusosoitusta.

14 §

Vartijakortti

Vartijan kotikunnan poliisilaitos antaa vartijaksi hyväksytylle vartijakortin. Vartijan on pidettävä kortti vartioimistehtävissä mukana ja esitettävä se pyydettäessä vartijan toimenpiteen kohteelle, toimeksiantajan edustajalle, vartijan työnantajalle sekä 84 §:ssä tarkoitetun valvontaviranomaisen edustajalle. Poliisin tarvittaessa antama todistus vartijaksi hyväksymisestä toimii vartijakorttina ennen varsinaisen vartijakortin luovuttamista vartijalle.

Vartijan on viipymättä haettava kotikuntansa poliisilaitokselta vartijakortin kaksoiskappaletta, jos;

1) hänen henkilötietonsa ovat muuttuneet;

2) vartija on suorittanut hyväksytysti 18 §:n 2 momentissa tai 21 §:n 2 momentissa säädetyn koulutuksen tai koira vartijan ohjauksessa 21 §:ssä tarkoitetun tottelevaisuustarkastuksen, eikä kyseisiä tietoja ole merkitty vartijakortille;

tai

4) kortti on kadonnut tai turmeltunut.

Vartijakortti on heti luovutettava poliisille, jos vartijaksi hyväksyminen on peruutettu tai vartijalle luovutetaan uusi vartijakortti aikaisempaan korttiin merkityn hyväksymisen voimassaoloaikana.

15 §

Vartijan oikeus vartioimisalueelle pääsyn estämiseen ja alueelta poistamiseen

Vartijalla on oikeus estää henkilön pääsy vartioimisalueelle tai poistaa hänet sieltä, jos

1) henkilön voidaan hänen lausumiensa uhkausten tai muun käyttäytymisensä perusteella todennäköisin perustein epäillä syyllistyvän vartioimisalueella olevaan omaisuuteen tai toimeksiantajan tai tämän palveluksessa olevan henkilön henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvaan rikokseen; tai jos

2) on ilmeistä, ettei henkilöllä toimeksiantajan asettamien ehtojen perusteella ole oikeutta oleskella vartioimisalueella

Vartijalla ei ole oikeutta estää henkilön pääsyä vartioimisalueelle tai poistaa häntä sieltä, jos vartioimisaluetta on pidettävä järjestyslain (612/2003) 2 §:n 1 a kohdassa tarkoitettuna paikkana.

16 §

Vartijan kiinniotto-oikeus ja oikeus turvallisuustarkastukseen

Vartijalla on vartioimistehtävää suorittaessaan oikeus ottaa kiinni verekseltä tai pakenemasta tavattu rikoksesta epäilty, jos rikoksesta saattaa seurata vankeutta tai jos rikos on lievä pahoinpitely, näpistys, lievä kavallus, lievä luvaton käyttö, lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä vahingonteko tai lievä petos. Vartija saa ottaa kiinni myös sen, joka on viranomaisen antaman etsintäkuulutuksen mukaan pidätettävä tai vangittava.

Kiinni otettu on viipymättä luovutettava poliisille. Jos poliisille luovuttaminen ei kohtuullisessa ajassa ole mahdollista, vartija voi kuitenkin poliisimiehen ja kiinniotetun suostumuksella jättää kiinniotetun luovuttamatta poliisille ja vapauttaa tämän viipymättä, jos rikoksesta voi seurata vain sakkoa ja jos kiinniotetun henkilöllisyys on tunnettu tai kiinniotettu suostuu esittämään vartijalle henkilöllisyytensä selvittämiseksi tarpeelliset tiedot.

Vartijalla on kiinniotto-oikeutta käyttäessään oikeus tarkastaa kiinni otettu ja hänen mukanaan olevat tavarat sen varmistamiseksi, ettei kiinni otetulla ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voi aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille. Vartijalla on oikeus ottaa pois tarkastuksessa tavatut vaaralliset esineet tai aineet. Pois otetut esineet tai aineet on luovutettava viipymättä poliisille tai, jos kiinni otettua ei luovuteta poliisille, annettava vapauttamisen yhteydessä takaisin kiinni otetulle, jollei siihen ole lain mukaan estettä.

17 §

Voimakeinojen käyttö

Jos henkilö koettaa vastarintaa tekemällä välttää pääsyn estämisen, poistamisen, kiinni ottamisen tai turvallisuustarkastuksen suorittamisen, taikka pakenee kiinni ottamista, vartijalla on oikeus käyttää sellaisia henkilön pääsyn estämiseksi, poistamiseksi tai kiinni ottamiseksi taikka turvallisuustarkastuksen suorittamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina, kun otetaan huomioon henkilön käyttäytyminen, tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus ja muut olosuhteet.

Vastuuvapausperusteesta ja rangaistusvastuun lievennyksestä voimakeinojen käytön liioittelussa säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

18 §

Voimankäyttövälineet ja niiden kantaminen

Vartijalle sallitut voimankäyttövälineet ovat ampuma-aselain (1/1998) 2 §:ssä tarkoitettu ampuma-ase ja mainitun lain 11 §:ssä tarkoitettu kaasusumutin, käsiraudat, enintään 70 senttimetriä pitkä patukka ja teleskooppipatukka.

Voimankäyttövälineitä saa kantaa ainoastaan vartija, joka on saanut voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutuksen. Vartija ei saa vartioimistehtävissä tarpeettomasti kantaa voimankäyttövälineitä. Väliaikainen vartija ei saa työssään kantaa voimankäyttövälineitä.

Vartioimisliiketoimintaa harjoittavan turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan, jonka palveluksessa olevat vartijat kantavat vartioimistehtävissä voimankäyttövälineitä, on

järjestettävä vähintään kerran vuodessa vartijoilleen voimankäyttövälineiden kertauskoulutus tai valvottava, että vartija muutoin suorittaa kyseisen kertauskoulutuksen.

Voimankäyttövälineitä saa kantaa ja käyttää ainoastaan vartija, joka on suorittanut voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen. Kertauskoulutusta ei kuitenkaan edellytetä sinä vuonna, jolloin vartijan peruskoulutus on suoritettu

19 §

Ampuma-aseen kantaminen

Ampuma-asetta saa kantaa vain henkivartija- tai arvokuljetustehtävissä sekä huomattavan yleisen edun kannalta merkittävän vartioimisalueen vartioinnissa, jos tehtävän suorittaminen olosuhteiden johdosta sitä välttämättä edellyttää.

Ampuma-asetta saa kantaa ainoastaan vartija, joka on osoittanut vuosittain, että hänellä on riittävä ampuma-aseen käsittelytaito ja ampumistaito.

Jos vartija on vartioimistehtävässä käyttänyt ampuma-asetta, turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan on viivytyksettä ilmoitettava siitä aseenkäyttöpaikan poliisilaitokselle.

20 §

Voimankäyttövälineiden kantamistapa

Vartijan on kannettava voimankäyttövälineitä asunsa alla siten, että ne eivät ole muiden havaittavissa.

Jos voimankäyttövälineiden kantaminen vartijan asun alla ei ole mahdollista, niitä saadaan, ampuma-asetta lukuun ottamatta, kantaa asuun kuuluvissa suljettavissa taskuissa tai vyöhön kiinnitettävissä tai asuun kuuluvissa umpikoteloissa. Patukkaa saadaan kuitenkin kantaa siltä osin näkyvissä kuin sen kantaminen asun alla tai umpikotelossa ei sen koon vuoksi ole mahdollista. Ampuma-asetta saa kantaa muiden havaittavissa olevalla tavalla vain, jos tehtävä tai tilanteen vaarallisuus poikkeuksellisesti sitä edellyttää.

Jos vartioimistehtävässä käytetään muuta kuin vartijan asua, kaikkia voimankäyttövälineitä on kannettava asun alla siten, etteivät ne ole muiden havaittavissa.

21 §

Koiran mukana pitäminen

Jos koiran pitäminen vartioimistehtävässä on tarpeen, vartija saa pitää tehtävissä mukanaan koiraa, joka on hänen ohjauksessaan hyväksytysti suorittanut Poliisiammattikorkeakoulun asettamat vaatimukset täyttävän tottelevaisuustarkastuksen. Lisäksi edellytetään, että koira:

1) on vähintään kaksi mutta enintään 10 vuotta vanha;

2) on rekisteröity ja tunnistusmerkitty siten, että se on luotettavasti yksilöitävissä;

3) on hänen hallittavissaan; sekä

4) ei ole ominaisuuksiltaan osoittautunut sopimattomaksi vartioimistehtävissä mukana pidettäväksi.

Vartija saa pitää 1 momentissa säädetyt edellytykset täyttävää koiraa mukanaan vartioimistehtävässä kaksi vuotta 1 momentissa tarkoitetusta hyväksymisestä.

Väliaikainen vartija ei saa pitää mukanaan koiraa.

22 §

Vartijan asun käyttäminen

Vartijan on vartioimistehtävissä oltava pukeutunut vartijan asuun. Saman vartioimisliikkeen palveluksessa olevien, samanlaisia tehtäviä suorittavien vartijoiden on oltava pukeutuneita yhdenmukaisesti.

Jos tehtävä sitä edellyttää, vartija saa käyttää myymälätarkkailussa ja muissa vastaavissa rikosten paljastamiseen liittyvissä tehtävissä sekä henkivartijatehtävissä ja arvokuljetustehtävissä muuta kuin vartijan asua.

Vartijan asua saa käyttää vain vartija vartioimistehtävissä. Vartijan asusta tulee huolehtia siten, etteivät siihen kuuluvat asusteet joudu asiattomien haltuun.

23 §

Vartijan asu

Vartijan asun tulee olla siisti ja asianmukainen. Vartija tulee tunnistaa asustaan vartijaksi. Vartijan asusta on käytävä ilmi, minkä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa vartija on.

Vartijan asun sekä asussa käytettävien merkkien ja tekstien on erotuttava selvästi poliisin, rajavartiolaitoksen, Tullin, Rikosseuraamuslaitoksen ja pelastushallinnon käytössä olevista virkapuvuista ja sotilaspuvuista sekä niissä käytettävistä virallisista merkeistä ja teksteistä.

Poliisihallitus voi kieltää asun, merkin tai tekstin käyttämisen, jollei se ole tämän lain tai tämän lain nojalla annetun sisäministeriön asetuksen mukainen.

3 luku

Järjestyksenvalvojatoiminta

24 §

Luvanvaraisuus

Ansiotarkoituksessa tapahtuvaa, toimeksiantosopimukseen perustuvaa järjestyksenvalvojatoimintaa saa harjoittaa elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on saanut siihen turvallisuusalan elinkeinoluvan.

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen siinä tarkoitettua järjestyksenvalvojatoimintaa saa ilman turvallisuusalan elinkeinolupaa harjoittaa 26 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetussa yleisessä kokouksessa tai yleisötilaisuudessa.

25 §

Järjestyksenvalvojan tehtävät ja toimialue

Järjestyksenvalvojan tehtävänä on suorittaa järjestyksenvalvontatehtävää 26 tai 28 §:ssä tarkoitetulla toimialueella.

Järjestyksenvalvojan on noudatettava poliisin sekä pelastus- ja muiden viranomaisten toimivaltansa rajoissa antamia käskyjä ja määräyksiä.

Järjestyksenvalvojaksi saadaan asettaa vain henkilö, jolla on poliisin myöntämä voimassa oleva hyväksyminen järjestyksenvalvojaksi.

26 §

Järjestyksenvalvojan asettaminen

Yleisen kokouksen ja yleisö- tai yksityistilaisuuden järjestäjä, alueen tai paikan omistaja tai haltija, aluksen päällikkö tai liikkeen harjoittaja voi asettaa järjestyksenvalvojia:

1) kokoontumislaissa (530/1999) tarkoitettuun yleiseen kokoukseen tai yleisötilaisuuteen;

2) yksityistilaisuuteen;

3) ulkoilulaissa (606/1973) tarkoitetulle leirintäalueelle;

4) merilain (674/1994) 15 luvussa tarkoitetulle matkustajien kuljettamista suorittavalle alukselle;

5) majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetussa laissa (308/2006) tarkoitettuun majoitus- ja ravitsemisliikkeeseen: sekä

6) yliopistolaissa (558/2009) tarkoitetun yliopiston ja ammattikorkeakoululaissa (351/2003) tarkoitetun ammattikorkeakoulun toimipaikkaan.

Järjestyksenvalvoja voidaan asettaa myös 1 momentissa tarkoitetun yleisötilaisuuden, leirintäalueen, aluksen ja majoitus- ja ravitsemisliikkeen välittömään läheisyyteen sekä yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden järjestämiseksi tarvittaville paikoitusalueille ja niille johtaville tiealueille sekä muille vastaaville tilaisuuden järjestämiseen liittyville alueille. Järjestyksenvalvojan toimialuetta ei tule kuitenkaan asettaa laajemmaksi kuin se järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi on välttämätöntä.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun alueen tai 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun liikkeen sijaintipaikan poliisilaitos voi määrätä toiminnanharjoittajan asettamaan alueelle tai liikkeeseen riittävän määrän järjestyksenvalvojia, jos siihen on järjestyksen ja turvallisuuden säilymiseksi erityinen syy.

Järjestyksenvalvontatehtäviä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tilaisuuksissa saa suorittaa vain turvallisuusalan elinkeinoluvan

haltija tai tämän palveluksessa oleva järjestyksenvalvoja.

27 §

Lisäedellytykset järjestyksenvalvojana toimimiselle

Jos järjestyksenvalvojan tehtävä tai työturvallisuus sitä vaatii, toimialueen poliisilaitos voi edellyttää, että 26 §:ssä tarkoitetuissa tilaisuuksissa, alueilla tai paikoissa järjestyksenvalvojana saa toimia vain 35 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun koulutuksen lisäksi Poliisihallituksen määrittämät vaatimukset täyttävän voimankäytön lisäkoulutuksen (*järjestyksenvalvojan voimankäytön lisäkoulutus*) hyväksytysti suorittanut.

28 §

Järjestyksenvalvojan asettaminen poliisin tai rajavartiolaitoksen avuksi

Jos järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei muulla tavalla ole tarkoituksenmukaista sekä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sitä perustellusta syystä edellyttää, alueen tai paikan tai kulkuneuvon lähtöpaikan poliisilaitos voi lisäksi alueen tai paikan tai kulkuneuvon haltijan hakemuksesta antaa luvan asettaa järjestyksenvalvojia poliisin tai rajavartiolaitoksen avuksi

1) terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteeseen koulukoteja tai lastensuojelulaitoksia lukuun ottamatta,
2) kansaneläkelaitoksen toimipisteeseen,
3) työ- ja elinkeinotoimistoon,
4) kauppakeskukseen,
5) liikenneasemalle,
6) satamaan,
7) lentopaikkaan tai
8) joukkoliikenteen kulkuneuvoon.

Järjestyksenvalvojien asettamiseen oikeuttavassa luvassa järjestyksenvalvojien toimialue on rajattava siinä tarkoitettuun paikkaan tai kulkuneuvoon ja tarvittaessa sen välittömään läheisyyteen.

Lupa järjestyksenvalvojien asettamiseen on voimassa enintään viisi vuotta. Lupaan voidaan liittää järjestyksenvalvojien koulutukseen, voimankäyttövälineiden kantamiseen, toimialueeseen sekä sijoitteluun ja lukumäärään liittyviä ehtoja. Luvan myöntänyt poliisilaitos voi tarvittaessa peruuttaa luvan sekä muuttaa luvan ehtoja tai voimassaoloaikaa sellaisten olosuhteiden muutosten vuoksi, joilla on olennaisia vaikutuksia toimialueen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiselle.

Järjestyksenvalvontatehtäviä tässä pykälässä tarkoitetuilla alueilla ja paikoissa saa suorittaa vain turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija tai tämän palveluksessa oleva 35 §:ssä säädetyt edellytykset täyttävä järjestyksenvalvoja, joka on hyväksytysti suorittanut 10 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun koulutuksen tai jolla on voimassaoleva hyväksyntä vartijaksi ja joka ei ole täyttänyt 68 vuotta.

29 §

Toiminnassa noudatettavat periaatteet

Järjestyksenvalvojan on toiminnassaan asetettava etusijalle sellaiset toimenpiteet, jotka edistävät yleisön turvallisuutta.

Järjestyksenvalvojan on toimittava asiallisesti ja tasapuolisesti sekä sovinnollisuutta edistäen. Järjestyksenvalvojan tulee ensisijaisesti neuvoin ja kehotuksin ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta toimialueellaan.

Järjestyksenvalvojan toimenpiteet on suoritettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Toimenpiteiden on oltava perusteltuja suhteessa järjestyksenvalvojan tehtävään ja toimenpiteillä tavoiteltavaan etuun.

30 §

Järjestyksenvalvojan ilmoitusvelvollisuus ja velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin

Järjestyksenvalvojan on viipymättä ilmoitettava tietoonsa tulleista turvallisuutta ilmeisesti vaarantavista seikoista tilaisuuden järjestäjälle tai alueen haltijalle ja ryhdyttävä heti toimenpiteisiin yleisön varoittamiseksi ja ohjaamiseksi pois vaara-alueelta sekä vaaran aiheuttajan poistamiseksi tai muihin turvalli-

suuden säilyttämiseksi kiireellisiin toimenpiteisiin.

Jos tilaisuuden järjestäjän tai alueen haltijan ja järjestyksenvalvojan toimenpiteet vaaran estämiseksi eivät ole olleet riittäviä, järjestyksenvalvojan on ilmoitettava turvallisuutta vaarantavista seikoista poliisille ja tarpeen vaatiessa pelastusviranomaiselle.

Jos järjestyksenvalvoja on järjestyksenvalvontatehtävässä saanut tietoonsa rikoslain 15 luvun 10 §:n 1 momentissa mainitun jo tehdyn rikoksen, hänen on viipymättä ilmoitettava siitä poliisille. Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos järjestyksenvalvojan täytyisi antaa ilmi joku mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitetuista.

31 §

Toimenpiteen perusteen ilmoittaminen

Järjestyksenvalvojan on järjestyksenvalvontatehtävässä ilmoitettava henkilöön kohdistuvan toimenpiteen peruste toimenpiteen kohteena olevalle tai tämän edustajalle, jollei se ole mahdotonta tämän tilan tai muiden olojen vuoksi.

Jos järjestyksenvalvoja toimii turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa, toimenpiteen kohde tai tämän edustaja on tarvittaessa ohjattava ottamaan yhteyttä vastaavaan hoitajaan toimenpiteen oikeellisuuden toteamiseksi. Samalla on yhteydenottoa varten kerrottava vastaavan hoitajan nimi ja yhteystiedot.

32 §

Sivullisten ja ympäristön turvaaminen

Järjestyksenvalvojan on valvottava, ettei tilaisuudesta aiheudu vaaraa eikä kohtuutonta häiriötä sivullisille, liikenteelle taikka kotirauhalle. Järjestyksenvalvojan tulee toimialueellaan myös valvoa, ettei toisten omaisuutta vahingoiteta eikä aiheuteta ympäristölle muuta vahinkoa kuin mitä voidaan pitää hyväksyttävänä tilaisuuden tarkoitus ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

Järjestyksenvalvojan on viipymättä ilmoitettava tietoonsa tulleista 1 momentissa tarkoitetuista seikoista tilaisuuden järjestäjälle tai alueen haltijalle sekä ryhdyttävä heti toimenpiteisiin vaaran, häiriön tai vahingon estämiseksi.

Jos tilaisuuden järjestäjän tai alueen haltijan ja järjestyksenvalvojan toimenpiteet 1 momentissa tarkoitetun vaaran, häiriön tai vahingon estämiseksi eivät ole olleet riittäviä, järjestyksenvalvojan on ilmoitettava vaarasta, häiriöstä tai vahingosta poliisille ja tarpeen vaatiessa pelastusviranomaiselle.

33 §

Tapahtumailmoitus

Poliisin suorittaman viranomaisvalvonnan, toimenpiteiden kohteena olevien henkilöiden oikeusturvan sekä toimeksiantajien tietojensaantioikeuden turvaamiseksi järjestyksenvalvojan tulee heti laatia järjestyksenvalvojatehtävissä havaituista kiinniottamiseen tai voimakeinojen käyttöön johtaneista tapahtumista kirjallinen selvitys (*tapahtumailmoitus*). Tapahtumailmoituksesta tulee käydä ilmi järjestyksenvalvojan kyseiseen tapahtumaan liittyvät havainnot ja toimenpiteet. Toimenpiteiden kohteena olleiden sukunimi, etunimet, henkilötunnus ja osoitetiedot saadaan kirjata tapahtumailmoitukseen.

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan, muun järjestyksenvalvojia välittävän, järjestyksenvalvojapalveluja toimittavan sekä järjestyksenvalvojan työnantajan on säilytettävä tapahtumailmoitukset kahden vuoden ajan niiden laatimispäivän kalenterivuoden päättymisen jälkeen, jonka jälkeen ne voidaan hävittää. Tapahtumailmoitukset on säilytettävä siten järjestettyinä, että kuhunkin toimeksiantoon liittyvät ilmoitukset ovat viivytyksettä esitettävissä. Jos tietojen tallettamisessa käytetään automaattista tietojenkäsittelyä, valvonnassa tarvittavien tietojen on oltava saatavina selväkielisinä.

Toimeksiantajalla ja 84 §:n 2 momentissa tarkoitetulla valvontaviranomaisella on oikeus saada jäljennös tapahtumailmoituksesta.

34 §

Salassapitovelvollisuus

Turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävän toiminnan harjoittaja, vastaava hoitaja tai järjestyksenvalvoja ei saa oikeudettomasti ilmaista eikä käyttää omaksi tai toisen hyödyksi taikka toista vahingoittaakseen, mitä hän järjestyksenvalvontatehtävässään on saanut tietää toimeksiannon osapuolen, työnantajansa, toimialueensa haltijan tai tilaisuuden järjestäjän salassa pidettävistä turvallisuusjärjestelyistä, liike- tai ammattisalaisuudesta taikka yksityisyyteen kuuluvista seikoista.

Oikeudettomana ilmaisemisena ei pidetä tietojen ilmaisemista poliisimiehelle rikoksen paljastamiseksi tai selvittämiseksi.

Salassapitovelvollisuus säilyy tehtävän päätyttyä.

35 §

Järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen

Järjestyksenvalvojaksi voidaan hyväksyä se, joka:

1) on täyttänyt 18 vuotta;

2) tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva;

3) on hyväksytysti suorittanut sisäministeriön asetuksella säädetyt vaatimukset täyttävän koulutuksen, joka sisältää ainakin järjestyksenvalvojatoimintaan, järjestyksenvalvojan tehtäviin sekä järjestyksenvalvojan oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvät opetusaiheet (*järjestyksenvalvojan peruskoulutus*); sekä

4) on hyväksytysti suorittanut aikaisintaan kuusi kuukautta ennen uuden hyväksymisen hakemista Poliisihallituksen määrittämät vaatimukset täyttävän kertauskoulutuksen (*järjestyksenvalvojan kertauskoulutus*), jos järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä hakeva on jo aikaisemmin hyväksytty järjestyksenvalvojaksi 3 kohdan perusteella.

Järjestyksenvalvojan peruskoulutusta vastaavan aikaisemman koulutuksen suorittanut voidaan 1 momentin 3 kohdan estämättä hyväksyä järjestyksenvalvojaksi uudelleen hänen hakiessaan järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä ennen aikaisemman järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen päättymistä. Hyväksymisen edellytyksenä on tällöinkin, että hakija on suorittanut hyväksytysti järjestyksenvalvojan kertauskoulutuksen.

Järjestyksenvalvojaksi hyväksyy hakijan kotikunnan poliisilaitos. Järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen johdosta aikaisempi voimassa oleva järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen raukeaa.

Järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen on voimassa enintään viisi vuotta.

36 §

Järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen ehdot ja rajoitukset sekä niiden muuttaminen

Hakijan kotikunnan poliisilaitos voi erityisestä syystä liittää järjestyksenvalvojaksi hyväksymiseen koulutuksesta, henkilökohtaisista ominaisuuksista ja muista vastaavista seikoista johtuvia ajallisia ja alueellisia sekä järjestyksenvalvontatehtäviä koskevia ehtoja ja rajoituksia. Järjestyksenvalvojan kotikunnan poliisilaitos voi muuttaa hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia järjestyksenvalvojan koulutuksessa, henkilökohtaisissa ominaisuuksissa tai muissa vastaavissa seikoissa tapahtuneiden muutosten vuoksi.

37 §

Tilapäiset järjestyksenvalvojat

Tilaisuuden laajuus ja luonne huomioon ottaen tilaisuuden toimeenpanopaikan poliisilaitos voi erityisestä syystä hyväksyä järjestyksenvalvojaksi kokoontumislain mukaiseen yksittäiseen tilaisuuteen tai saman järjestäjän samassa paikassa järjestämiin saman luonteisiin tilaisuuksiin enintään neljäksi kuukaudeksi yhden vuoden aikana henkilön, joka täyttää pelkästään 35 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetyt edellytykset. Tällaisella järjestyksenvalvojalla ei ole 42 §:n 2 momentissa ja 43 §:ssä säädettyjä toimivaltuuksia.

Tilaisuudessa, johon asetetaan tässä pykälässä tarkoitettu järjestyksenvalvoja, tulee aina olla myös riittävä määrä järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen tai sitä vastaavan ai-

emman koulutuksen suorittaneita järjestyksenvalvojia.

38 §

Järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä koskeva hakemus ja päätös

Järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä koskeva hakemus on jätettävä henkilökohtaisesti poliisilaitokselle. Hakemus voidaan jättää myös muulle kuin hakijan kotikunnan poliisilaitokselle.

Jos järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen myönnetään hakemuksen mukaisesti, hakijalle ei anneta erillistä päätöstä eikä valitusosoitusta.

39 §

Järjestyksenvalvojakortti ja hyväksymisen johdosta annettava todistus

Järjestyksenvalvojan kotikunnan poliisilaitos antaa järjestyksenvalvojaksi hyväksytylle järjestyksenvalvojakortin. Järjestyksenvalvojan on pidettävä kortti järjestyksenvalvontatehtävissä mukana ja esitettävä se pyydettäessä järjestyksenvalvojan toimenpiteen kohteelle, toimeksiantajan edustajalle, järjestyksenvalvojan työnantajalle sekä 84 §:ssä tarkoitetun valvontaviranomaisen edustajalle. Poliisin tarvittaessa antama todistus järjestyksenvalvojaksi hyväksymisestä toimii järjestyksenvalvojakorttina ennen varsinaisen järjestyksenvalvojakortin luovuttamista järjestyksenvalvojalle sekä 37 §:n perusteella hyväksytyille tilapäisille järjestyksenvalvojille.

Järjestyksenvalvojan on viipymättä haettava kotikuntansa poliisilaitokselta järjestyksenvalvojakortin kaksoiskappaletta, jos:

1) hänen henkilötietonsa ovat muuttuneet;

2) järjestyksenvalvoja on suorittanut hyväksytysti 27 §:ssä, 28 §:n 4 momentissa tai 49 §:n 2 momentissa tarkoitetun koulutuksen tai koira järjestyksenvalvojan ohjauksessa 51 §:ssä tarkoitetun tottelevaisuustarkastuksen ja tietoja näistä ei ole merkitty järjestyksenvalvojakorttiin; tai

3) kortti on kadonnut tai turmeltunut.

Järjestyksenvalvojakortti on heti luovutettava poliisille, jos järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen on peruutettu tai järjestyksenvalvojalle luovutetaan uusi järjestyksenvalvojakortti aikaisempaan korttiin merkityn hyväksymisen voimassaoloaikana.

40 §

Järjestyksenvalvojakoulutuksen järjestäminen

Järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen ja järjestyksenvalvojan kertauskoulutuksen järjestäjänä voi toimia:

1) poliisilaitos;

2) se, jonka kanssa turvallisuusalan tutkintotoimikunta on tehnyt sopimuksen ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestettyyn vartijan ammattitutkintoon tai turvallisuusalan perustutkintoon tai niitä vastaaviin tutkintoihin liittyvien kaikkien tutkinnon osien järjestämisestä;

3) se, jolle on myönnetty oikeus järjestää ammatillisesta koulutuksesta annetun lain tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta turvallisuusalan perustutkintoon tai sitä vastaavaan tutkintoon;

4) se, jonka lukuun kouluttajana toimivalla on, hätäensiapuun sekä pelastustoimeen liittyvien opetusaiheiden kouluttajia lukuun ottamatta, voimassa oleva hyväksyminen järjestyksenvalvojakouluttajaksi; hätäensiapuun sekä pelastustoimeen liittyvien opetusaiheiden kouluttajilla tulee olla kyseisen alan ammattitaito ja kouluttajakokemusta.

Järjestyksenvalvojan perus- ja kertauskoulutukseen kuuluvan voimankäytönkoulutuksen, voimankäytön lisäkoulutuksen sekä 49 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetun voimankäyttökoulutuksen järjestäjänä voi toimia 1 momentissa tarkoitettu yhteisö tai muu taho, jonka lukuun kouluttajana toimivalla on voimassaoleva hyväksyminen 54 §:ssä tarkoitetuksi voimankäyttökouluttajaksi.

41 §

Pääsyn estäminen

Järjestyksenvalvojalla on oikeus estää pääsy toimialueelleen henkilöltä:

1) jonka päihtymyksen, käyttäytymisen, aikaisemman käyttäytymisen tai varustautumisen perusteella on syytä epäillä vaarantavan siellä järjestystä tai turvallisuutta;
2) joka ei täytä pääsyn edellytykseksi asetettua ikärajavaatimusta tai muita ehtoja, jotka laissa tai sen nojalla annetuissa määräyksissä on asetettu järjestyksenvalvojan toimialueelle pääsemiseksi tai jotka tilaisuuden järjestäjä tai alueen haltija on asettanut sinne pääsemiselle; tai
3) jonka on syytä epäillä pitävän hallussaan esineitä tai aineita, joiden hallussapito siellä on lain taikka tilaisuuden järjestäjän tai poliisin asettamien ehtojen mukaan kielletty.

Edellä 26 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettuun paikkaan asetetulla tai 28 §:ssä tarkoitetulla järjestyksenvalvojalla ei ole oikeutta pääsyn estämiseen.

42 §

Henkilön poistaminen ja kiinniottaminen

Järjestyksenvalvojalla on oikeus poistaa toimialueeltaan henkilö, joka:
1) päihtyneenä häiritsee järjestystä tai muita henkilöitä;
2) vaarantaa turvallisuutta;
3) uhkaavasti esiintyen, meluamalla, väkivaltaisuudella taikka muulla käyttäytymisellään häiritsee järjestystä; tai
4) oleskelee alueella ilmeisen oikeudettomasti.

Jos paikalta poistaminen on ilmeisesti riittämätön toimenpide eikä häiriötä tai vaaraa voida muutoin poistaa, järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa henkilö kiinni, jos kiinniottaminen on välttämätöntä muille henkilöille tai omaisuudelle aiheutuvan vakavan vaaran torjumiseksi. Kiinni otettu on viipymättä luovutettava poliisin haltuun. Järjestyksenvalvojalla ei kuitenkaan ole oikeutta henkilön kiinniottamiseen yleisessä kokouksessa.

43 §

Säilössäpito aluksella ja yleisötilaisuudessa

Jos 42 §:n 2 momentin perusteella aluksella kiinni otettua ei voida viipymättä luovuttaa poliisille, alukselle asetetulla järjestyksenvalvojalla on aluksen päällikön suostumuksella oikeus ottaa hänet säilöön.

Jos yleisötilaisuudessa on sen laajuuden tai järjestämispaikan vuoksi perusteltua varautua kiinniotettujen säilössäpitoon, yleisötilaisuuden järjestyksenvalvojalla on oikeus 1 momentissa mainituin edellytyksin poliisin suostumuksella ottaa kiinni otettu säilöön.

Kiinni otettua saa pitää säilössä enintään neljä tuntia. Yleisötilaisuudessa kiinni otettua saadaan kuitenkin pitää säilössä enintään siihen asti, kun tilaisuus on päättynyt ja yleisö poistunut tai kun kiinniottamisen peruste on muutoin lakannut. Aluksella kiinni otettu saadaan aluksen päällikön määräyksestä pitää säilössä, kunnes alus seuraavan kerran saapuu satamaan, jollei kiinniottamisen peruste ole sitä ennen lakannut.

44 §

Säilössä pidettävien kohtelu ja menettely säilössä pitämisessä

Tämän lain perusteella säilössä pidettävien kohteluun sovelletaan, mitä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006) 1 luvun 3 ja 4 §:ssä, 2 luvun 2 §:n 1 momentissa ja 3 §:n 1 momentissa, 3 luvun 1 §:ssä, 5 luvun 1 ja 2 §:ssä, 8 luvun 2 §:ssä, 9 luvun 1 §:ssä sekä 12 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetään.

Järjestyksenvalvoja saa sijoittaa säilöön otetun vain sellaiseen järjestyksenvalvojan hallinnoimaan säilytystilaan, jonka poliisilaitos on ennen säilytystilan käyttöönottoa tarkastanut ja hyväksynyt. Järjestyksenvalvojan tulee laatia jokaisesta säilössä pidettävästä henkilöstä allekirjoitettu säilöönottoilmoitus. Järjestyksenvalvojan on toimitettava säilöönottoilmoitus viipymättä tilaisuuden päättymisen tai aluksen satamaan saapumisen jälkeen poliisilaitokselle.

45 §

Rikoksesta epäillyn kiinniottaminen

Järjestyksenvalvojalla on järjestyksenvalvojatehtävää suorittaessaan oikeus ottaa kiinni verekseltä tai pakenemasta tavattu rikoksesta epäilty, jos rikoksesta saattaa seurata

vankeutta tai jos rikos on lievä pahoinpitely, näpistys, lievä kavallus, lievä luvaton käyttö, lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä vahingonteko tai lievä petos. Järjestyksenvalvoja saa ottaa kiinni myös sen, joka on viranomaisen antaman etsintäkuulutuksen mukaan pidätettävä tai vangittava.

Kiinni otettu on viipymättä luovutettava poliisille.

46 §

Turvallisuustarkastus

Järjestyksenvalvojalla on oikeus metallinilmaisinta tai muuta sellaista teknistä laitetta käyttäen tarkastaa toimialueelleen pyrkivä tai siellä oleva henkilö sen varmistamiseksi, ettei hänellä ole yllään tai mukanaan sellaisia esineitä tai aineita, joilla voitaisiin aiheuttaa vaaraa järjestykselle tai turvallisuudelle taikka joiden hallussapito toimialueella on kielletty lain tai sen nojalla annetun määräyksen mukaan. Tilaisuuden järjestäjän tai poliisin kokoontumislain 23 §:n 4 momentin mukaan antaman määräyksen nojalla tai jos muutoin on perusteltua aihetta epäillä, että henkilöllä on hallussaan tällaisia esineitä tai aineita, saadaan henkilö ja hänen mukanaan olevat tavarat tarkastaa myös muulla sopivalla tavalla.

Järjestyksenvalvojalla on 42 §:n 2 momentissa tai 45 §:ssä tarkoitetun kiinnioton yhteydessä oikeus tarkastaa kiinni otettu sen varmistamiseksi, ettei tällä ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla tämä voi vaarantaa säilössäpidon taikka aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille.

Edellä 26 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettuun paikkaan asetetulla tai 28 §:ssä tarkoitetulla järjestyksenvalvojalla ei ole oikeutta 1 momentissa tarkoitettuun tarkastukseen.

47 §

Kiellettyjen esineiden ja aineiden poisottaminen

Järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa pois tarkastuksessa tavatut 46 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut esineet ja aineet. Järjestyksenvalvojalla on myös oikeus ottaa pois hänen toimialueellaan olevalta henkilöltä tarkastuksessa tai muuten löydetty esine tai aine, jota voidaan käyttää henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen tekemiseen tai sellaisella rikoksella uhkaamiseen taikka jonka tuominen alueelle on muuten lain tai sen nojalla annetun määräyksen mukaan kielletty.

Pois otetut esineet ja aineet on viipymättä luovutettava poliisille taikka, jollei siihen ole lain mukaan estettä, palautettava omistajalleen tai haltijalleen hänen poistuessaan paikalta.

Järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa pois alkoholilain (1143/1994) 58 §:n 1 momentin kieltoa rikkoneelta henkilöltä pois alkoholijuoma astioineen ja hävittää se todisteellisesti.

48 §

Voimakeinojen käyttö

Jos henkilö koettaa vastarintaa tekemällä välttää pääsyn estämisen, paikalta poistamisen, kiinniottamisen, 46 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen tai 47 §:ssä tarkoitetun poisottamisen taikka pakenee kiinni ottamista, järjestyksenvalvojalla on oikeus käyttää sellaisia henkilön pääsyn estämiseksi, paikalta poistamiseksi tai kiinniottamiseksi taikka tarkastuksen suorittamiseksi tai esineen ja aineen poisottamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina, kun otetaan huomioon henkilön käyttäytyminen, tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus ja muut olosuhteet.

Vastuuvapausperusteesta ja rangaistusvastuun lievennyksestä voimakeinojen käytön liioittelussa säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

49 §

Voimankäyttövälineet

Järjestyksenvalvojalle sallitut voimankäyttövälineet ovat ampuma-aselain 11 §:ssä tarkoitettu kaasusumutin sekä käsiraudat ja enintään 70 senttimetriä pitkä patukka. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palve-

luksessa olevalla järjestyksenvalvojalla voi olla lisäksi teleskooppipatukka.

Voimankäyttövälineitä saa kantaa ainoastaan järjestyksenvalvoja, joka on saanut voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutuksen. Järjestyksenvalvoja ei saa kantaa järjestyksenvalvontatehtävässä voimankäyttövälinettä tarpeettomasti. Edellä 37 §:ssä tarkoitettu tilapäinen järjestyksenvalvoja ei saa kantaa tehtävässään voimankäyttövälineitä.

Järjestyksenvalvojatoimintaa harjoittavan turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan, jonka palveluksessa olevat järjestyksenvalvojat kantavat järjestyksenvalvontatehtävissä voimankäyttövälineitä, on järjestettävä vähintään kerran vuodessa järjestyksenvalvojilleen voimankäyttövälineiden kertauskoulutus tai valvottava, että järjestyksenvalvoja muutoin suorittaa kertauskoulutuksen. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa oleva järjestyksenvalvoja saa kantaa ja käyttää voimankäyttövälineitä ainoastaan silloin, jos hän on suorittanut voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen.

50 §

Voimankäyttövälineiden kantamistapa

Järjestyksenvalvojan on kannettava voimankäyttövälineitä asunsa alla siten, että ne eivät ole muiden havaittavissa.

Jos voimankäyttövälineiden kantaminen asun alla ei ole mahdollista, niitä saadaan kantaa asuun kuuluvissa suljettavissa taskuissa tai vyöhön kiinnitettävissä tai asuun kuuluvissa umpikoteloissa. Patukkaa saa kantaa siltä osin näkyvissä kuin sen kantaminen asun alla tai umpikotelossa ei sen koon vuoksi ole mahdollista.

51 §

Koiran mukana pitäminen

Tilaisuuden toimeenpanopaikan poliisilaitoksen luvalla järjestyksenvalvoja saa pitää järjestyksenvalvontatehtävissä mukanaan koiraa, joka on hänen ohjauksessaan suorittanut Poliisiammattikorkeakoulun asettamat vaatimukset täyttävän tottelevaisuustarkastuksen. Lisäksi edellytetään, että koira:

1) on vähintään kaksi mutta enintään kymmenen vuotta vanha;

2) on rekisteröity ja tunnistusmerkitty siten, että se on luotettavasti yksilöitävissä;

3) on hänen hallittavissaan; sekä

4) ei ole ominaisuuksiltaan osoittautunut sopimattomaksi järjestyksenvalvontatehtävissä mukana pidettäväksi.

Järjestyksenvalvoja saa pitää 1 momentissa säädetyt edellytykset täyttävää koiraa mukanaan järjestyksenvalvontatehtävissä kaksi vuotta momentissa tarkoitetusta hyväksymisestä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu lupa voidaan myöntää, jos tilaisuuden laajuus, laatu tai järjestämispaikka järjestyksenpitoon liittyvästä perustellusta syystä edellyttää koiran mukana pitämistä. Tilaisuudessa koiralla on oltava kuonokoppa, joka voidaan poliisin määräyksestä poistaa, jos henkilöiden käyttäytymisen tai muun siihen verrattavan syyn perusteella voidaan päätellä tilaisuuteen osallistuvien turvallisuuden olevan uhattuna.

52 §

Järjestyksenvalvojan tunnus ja asu sekä niiden käyttäminen

Järjestyksenvalvojan on käytettävä järjestyksenvalvontatehtävissä järjestyksenvalvojan asemaa osoittavaa selkeää tunnusta (järjestyksenvalvojan tunnus). Järjestyksenvalvojan tunnusta saa käyttää vain järjestyksenvalvoja järjestyksenvalvontatehtävissä. Järjestyksenvalvojan tunnusta erehdyttävästi muistuttavan merkin, tunnuksen tai asun käyttäminen on kiellettyä.

Edellä 28 §:ssä tarkoitettuja järjestyksenvalvontatehtäviä suorittavien on oltava pukeutuneita järjestyksenvalvojan asuun. Järjestyksenvalvojan asuun sovelletaan, mitä tämän lain 22 §:n 1 ja 3 momentissa sekä 23 §:ssä säädetään vartijan asusta.

4 luku

Voimankäyttö-, ase- ja järjestyksenvalvojakouluttajat

53 §

Voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutuksen ja voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen kouluttaja

Voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutuksen ja voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen kouluttajana voi toimia ainoastaan Poliisihallituksenvoimankäyttökouluttajaksi hyväksymä henkilö. Ampuma-asetta koskevan käyttäjäkoulutuksen ja ampumiskokeen toimenpanijana voi toimia ainoastaan Poliisihallituksen asekouluttajaksi hyväksymä henkilö.

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa toimivan voimankäyttökouluttajan, jolla on voimassa oleva poliisin hyväksyminen vartijaksi tai järjestyksenvalvojaksi tai Poliisihallituksen hyväksyminen voimankäyttökouluttajaksi, ei tarvitse suorittaa vuosittaista voimankäyttövälineiden kertauskoulutusta. Voimankäyttökouluttajan on kuitenkin osoitettava vuosittain, että hänellä on riittävä ampuma-aseen käsittelytaito ja ampumistaito, jos hän työtehtävissään kantaa ampuma-asetta.

54 §

Voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen

Poliisihallitus voi hakemuksesta hyväksyä voimankäyttökouluttajaksi voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutukseen sekä voimankäyttövälineiden kertauskoulutukseen hakijan, joka:

1) on täyttänyt 18 mutta ei 68 vuotta;

2) on hyväksytysti suorittanut voimankäytön kouluttajakoulutuksen vähemmän kuin kuusi kuukautta ennen hyväksymisen hakemista; sekä

3) tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva voimankäyttökouluttajaksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu hyväksyminen on voimassa enintään viisi vuotta.

Poliisihallitus voi hakemuksesta uudistaa enintään viideksi vuodeksi hyväksymisen, jos hakija edelleen täyttää 1 momentissa säädetyt edellytykset ja on hyväksytysti suorittanut aikaisintaan kuusi kuukautta ennen uuden hyväksymisen hakemista kertauskoulutuksen. Voimankäyttökouluttaja voi hakea hyväksymisensä uudistamista vielä kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman hyväksymisen päättymisestä.

55 §

Voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen ehdot ja rajoitukset sekä niiden muuttaminen

Voimankäyttökouluttajaksi hyväksymiseen voidaan erityisistä syistä liittää henkilökohtaisista ominaisuuksista tai muista vastaavista seikoista johtuvia ajallisia ja alueellisia ehtoja ja rajoituksia. Hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia voidaan muuttaa voimankäyttökouluttajan henkilökohtaisissa ominaisuuksissa tai muissa vastaavissa seikoissa tapahtuneiden muutosten vuoksi.

56 §

Asekouluttajaksi hyväksyminen

Poliisihallitus voi hakemuksesta hyväksyä asekouluttajaksi voimankäyttökoulutuksen ampuma-asetta koskevaan käyttäjäkoulutukseen ja ampumiskokeen toimeenpanijaksi hakijan, joka:

1) on täyttänyt 18 mutta ei 68 vuotta;

2) on hyväksytysti suorittanut voimankäytön kouluttajakoulutuksen;

3) on hyväksytysti suorittanut asekouluttajakoulutuksen vähemmän kuin kuusi kuukautta ennen hyväksymisen hakemista sekä

4) tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva asekouluttajaksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu hyväksyminen on voimassa enintään viisi vuotta.

Poliisihallitus voi hakemuksesta uudistaa enintään viideksi vuodeksi hyväksymisen, jos hakija edelleen täyttää 1 momentissa säädetyt edellytykset ja on hyväksytysti suorittanut kertauskoulutuksen aikaisintaan kuusi kuukautta ennen uuden hyväksymisen hake-

mista. Asekouluttaja voi hakea hyväksymisensä uudistamista vielä kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman hyväksymisen päättymisestä.

57 §

Asekouluttajaksi hyväksymisen ehdot ja rajoitukset sekä niiden muuttaminen

Asekouluttajaksi hyväksymiseen voidaan erityisistä syistä liittää henkilökohtaisista ominaisuuksista tai muista vastaavista seikoista johtuvia ajallisia ja alueellisia ehtoja ja rajoituksia. Hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia voidaan muuttaa asekouluttajan henkilökohtaisissa ominaisuuksissa tai muissa vastaavissa seikoissa tapahtuneiden muutosten vuoksi.

58 §

Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksyminen

Poliisihallitus voi hakemuksesta hyväksyä järjestyksenvalvojakouluttajaksi hakijan, joka:

1) on täyttänyt 18 vuotta;

2) on hyväksytysti suorittanut järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen;

3) on enintään kuusi kuukautta ennen hyväksymisen hakemista hyväksytysti suorittanut järjestyksenvalvojakouluttajan peruskurssin; sekä

4) tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva järjestyksenvalvojakouluttajaksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu hyväksyminen on voimassa enintään viisi vuotta.

Poliisihallitus voi hakemuksesta uudistaa enintään viideksi vuodeksi hyväksymisen, jos hakija edelleen täyttää 1 momentissa säädetyt edellytykset aikaisintaan kuusi kuukautta ennen uuden hyväksymisen hakemista kertauskoulutuksen. Järjestyksenvalvojakouluttaja voi hakea hyväksymisensä uusimista vielä kuuden kuukauden kuluttua aikaisemman hyväksymisen päättymisestä.

59 §

Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen ehdot ja rajoitukset sekä niiden muuttaminen

Poliisihallitus voi erityisistä syistä liittää järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymiseen koulutuksesta, henkilökohtaisista ominaisuuksista tai muista vastaavista seikoista johtuvia ajallisia, alueellisia sekä opetusaiheita koskevia ehtoja ja rajoituksia. Poliisihallitus voi muuttaa hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia järjestyksenvalvojakouluttajan koulutuksessa, henkilökohtaisissa ominaisuuksissa tai muissa vastaavissa seikoissa tapahtuneiden muutosten vuoksi.

5 luku

Turvasuojaustoiminta

60 §

Luvanvaraisuus

Hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä käsittävää turvasuojaustoimintaa saa harjoittaa elinkeinon harjoittamisesta annetun lain 1§:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on saanut siihen turvallisuusalan elinkeinoluvan.

61 §

Turvasuojaajaksi hyväksyminen

Turvasuojaajaksi voidaan hyväksyä se, joka:

1) on täyttänyt 18 vuotta;

2) tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva turvasuojaajaksi; sekä

3) hoitaa turvasuojaustehtäviä.

Turvasuojaajaksi hyväksyy hakijan kotikunnan poliisilaitos. Turvasuojaajaksi hyväksymisen yhteydessä aikaisempi voimassa oleva hyväksyminen turvasuojaajaksi raukeaa, jos hyväksymiseen liittyvät 65 §:n 2 ja 3 kohdissa tarkoitetut tiedot pysyvät muuttumattomina.

Turvasuojaajaksi hyväksyminen on voimassa enintään viisi vuotta.

62 §

Turvasuojaajaksi hyväksymisen ehdot ja rajoitukset sekä niiden muuttaminen

Hakijan kotikunnan poliisilaitos voi erityisistä syistä liittää turvasuojaajaksi hyväksymiseen henkilökohtaisista ominaisuuksista ja muista vastaavista seikoista johtuvia ajallisia ja alueellisia sekä turvasuojaustehtäviä koskevia ehtoja ja rajoituksia. Turvasuojaajan kotikunnan poliisilaitos voi muuttaa turvasuojaajaksi hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia turvasuojaajan henkilökohtaisissa ominaisuuksissa ja muissa vastaavissa seikoissa tapahtuneiden muutosten vuoksi

63 §

Turvasuojaajaksi hyväksymistä koskeva hakemus ja päätös

Turvasuojaajaksi hyväksymistä koskeva hakemus on jätettävä henkilökohtaisesti poliisilaitokselle. Hakemus voidaan jättää myös muulle kuin hakijan kotikunnan poliisilaitokselle.

Jos turvasuojaajaksi hyväksyminen myönnetään hakemuksen mukaisesti, hakijalle ei anneta erillistä päätöstä eikä valitusosoitusta.

64 §

Turvasuojaajakortti

Turvasuojaajan kotikunnan poliisilaitos antaa turvasuojaajaksi hyväksytylle turvasuojaajakortin. Turvasuojaajan on pidettävä kortti hyväksymistä edellyttävissä turvasuojaustehtävissä mukanaan ja esitettävä se pyydettäessä toimeksiantajan edustajalle, turvasuojaajan työnantajalle, muulle työhönsä liittyvälle henkilölle sekä 84 §:ssä tarkoitetulle valvontaviranomaiselle. Poliisin tarvittaessa antama todistus turvasuojaajaksi hyväksymisestä toimii turvasuojaajakorttina ennen varsinaisen turvasuojaajakortin luovuttamista turvasuojaajalle.

Turvasuojaajan on viipymättä haettava kotikuntansa poliisilaitokselta turvasuojaajakortin kaksoiskappaletta, jos hänen henkilötietonsa ovat muuttuneet taikka jos kortti on kadonnut tai turmeltunut.

Turvasuojaajakortti on heti luovutettava poliisille, jos turvasuojaajaksi hyväksyminen on peruutettu tai turvasuojaajalle luovutetaan uusi turvasuojaajakortti aikaisempaan korttiin merkityn hyväksymisen voimassaoloaikana aiempaa vastaavilla 65 §:n 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuilla merkinnöillä.

65 §

Turvasuojaajakorttiin tehtävät merkinnät

Turvasuojaajakorttiin on merkittävä tiedot

1) veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä annetun lain (1231/2011) mukaisesta turvasuojaajaksi hyväksytyn henkilön veronumerosta;

2) siitä, toimiiko turvasuojaajaksi hyväksytty työsuhteessa olevana työntekijänä vai itsenäisenä ammatinharjoittajana; ja

3) turvasuojaajan työnantajasta, jos turvasuojaajaksi hyväksytty toimii työsuhteessa olevana työntekijänä.

66 §

Velvollisuus ilmoittaa hyväksymistä edellyttävien turvasuojaustehtävien hoitamisen päättymisestä

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan on ilmoitettava turvasuojaajan työsuhteen päättymisestä henkilön kotipaikan poliisilaitokselle.

Itsenäisenä ammatinharjoittajana toimivan henkilön on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamisen päättymisestä kotipaikkansa poliisilaitokselle.

Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehtävä viipymättä, mutta viimeistään seitsemäntenä päivänä työsuhteen tai tehtävien hoitamisen päättymisestä.

67 §

Salassapitovelvollisuus

Turvasuojaustoiminnan harjoittaja tai turvasuojaaja ei saa oikeudettomasti ilmaista eikä käyttää omaksi tai toisen hyödyksi taikka toista vahingoittaakseen, mitä hän turvasuojaustehtävässään on saanut tietää toimeksiannon osapuolen tai työnantajansa salassa pidettävistä turvallisuusjärjestelyistä, liike- tai ammattisalaisuudesta taikka yksityisyyteen kuuluvista seikoista.

Oikeudettomana ilmaisemisena ei pidetä tietojen ilmaisemista poliisimiehelle rikoksen paljastamiseksi tai selvittämiseksi.

Salassapitovelvollisuus säilyy tehtävän päätyttyä.

6 luku

Turvallisuusalan elinkeinolupa

68 §

Turvallisuusalan elinkeinolupa

Turvallisuusalan elinkeinolupa oikeuttaa lupaa edellyttävän toiminnan harjoittamiseen kaikkialla maassa, jollei jäljempänä toisin säädetä. Lupa on voimassa toistaiseksi. Luvan myöntää Poliisihallitus.

69 §

Turvallisuusalan elinkeinoluvan ehdot ja rajoitukset sekä niiden muuttaminen

Turvallisuusalan elinkeinolupaan voidaan liittää lupaa edellyttävän toiminnan laadusta, laajuudesta, luvan haltijan toimipaikkojen lukumäärästä ja sijainnista sekä muista vastaavista seikoista johtuvia ajallisia ja alueellisia sekä vartioimis- ja järjestyksenvalvojatehtäviä koskevia ehtoja ja rajoituksia.

Poliisihallitus voi muuttaa turvallisuusalan elinkeinolupaan liitettyjä ehtoja ja rajoituksia turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toiminnan laajuudessa, luvan haltijan toimipaikkojen lukumäärässä tai sijainnissa taikka muissa vastaavissa seikoissa tapahtuneiden muutosten vuoksi.

70 §

Luvanhaltijan konkurssi - tai kuolinpesän oikeus jatkaa lupaa edellyttävää toimintaa

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan konkurssi- tai kuolinpesällä on oikeus jatkaa lupaa edellyttävää toimintaa enintään yhden vuoden ajan luvanhaltijan konkurssin alkamisesta tai kuolinpäivästä. Konkurssipesän hoitajan sekä kuolinpesän osakkaan tai muun pesää hoitavan on ilmoitettava Poliisihallitukselle luvanhaltijan konkurssista tai kuolemasta 30 päivän kuluessa konkurssin alkamisesta tai kuolinpäivästä.

71 §

Turvallisuusalan elinkeinoluvan myöntäminen

Turvallisuusalan elinkeinolupa voidaan myöntää luonnolliselle henkilölle, joka:

1) on täyttänyt 18 vuotta;

2) tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva;

3) ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu; sekä

4) varallisuutensa puolesta kykenee huolehtimaan toiminnasta hyvin.

Turvallisuusalan elinkeinolupa voidaan myöntää oikeushenkilölle, jos:

1) se varallisuutensa puolesta kykenee huolehtimaan toiminnasta hyvin; sekä

2) sen hallintoelimiin kuuluvat henkilöt ja toimitusjohtaja sekä avoimessa yhtiössä yhtiömiehet ja kommandiittiyhtiössä vastuunalaiset yhtiömiehet täyttävät 1 momentin 1—3 kohdassa säädetyt vaatimukset.

Turvallisuusalan elinkeinolupa 60 §:ssä tarkoitettuun toimintaan on myönnettävä 1 momentissa säädetyt vaatimukset täyttävälle luonnolliselle henkilölle ja 2 momentissa säädetyt vaatimukset täyttävälle oikeushenkilölle.

72 §

Muutosilmoitus

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan on ilmoitettava kirjallisesti (*muutosilmoitus*) Poliisihallitukselle:

1) liikkeen nimen tai yhtiömuodon muuttumisesta, liikkeen toimipaikan perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä sen osoitteen muuttumisesta;

2) liikkeen hallintoelimiin kuuluvan henkilön ja toimitusjohtajan sekä avoimessa yhtiössä yhtiömiehen ja kommandiittiyhtiössä vastuunalaisen yhtiömiehen vaihtumisesta;

3) liikkeen harjoittamisen lopettamisesta tai keskeyttämisestä yhtä kuukautta pitemmäksi ajaksi.

Muutosilmoitus on tehtävä, jos mahdollista, ennen muutosta mutta viimeistään seitsemäntenä päivänä sen jälkeen. Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun ilmoitukseen on liitettävä asiakirjat, joilla osoitetaan, että tilalle tullut täyttää 71 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädetyt vaatimukset.

73 §

Toimeksiantosopimus

Turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävästä toimeksiannosta on 80 §:n 2 momentissa tarkoitettua toimeksiantoa lukuun ottamatta laadittava ennen siinä edellytettyihin tehtäviin ryhtymistä kirjallinen toimeksiantosopimus. Jollei toimeksiantosopimusta ole tehtävien kiireellisyyden vuoksi voitu tehdä ennen tehtäviin ryhtymistä, sopimus on tehtävä viimeistään toisena arkipäivänä tehtäviin ryhtymisestä.

Toimeksiantosopimus on säilytettävä kuusi vuotta toimeksiannon päättymisestä. Jos tietojen tallettamisessa käytetään automaattista tietojenkäsittelyä, valvonnassa tarvittavien tietojen on oltava saatavina selväkielisinä.

74 §

Vastaava hoitaja

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalla on oltava palveluksessaan yksi tai useampi vastaava hoitaja, jolla on Poliisihallituksen myöntämä voimaassa oleva hyväksyminen kyseisen turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan vastaavaksi hoitajaksi. Poliisihallitus määrää vastaavien hoitajien lukumäärän lupaa edellyttävän toiminnan laajuuden, toimipaikkojen lukumäärän ja sijainnin sekä muiden vastaavien seikkojen perusteella. Poliisihallitus määrää myös vastaavien hoitajien vastuualueet.

Turvallisuusalan elinkeinoluvan hakijan tai haltijan on jättäessään hakemuksen luvan saamiseksi tai välittömästi sen jälkeen tehtävä Poliisihallitukselle hakemus vastaavan hoitajan hyväksymiseksi. Lupaa edellyttävää toimintaa ei saa aloittaa ennen kuin Poliisihallitus on hyväksynyt luvan haltijalle vastaavan hoitajan.

Vastaavan hoitajan erotessa tai lakatessa muutoin hoitamasta tehtäväänsä hakemus uuden vastaavan hoitajan hyväksymiseksi on tehtävä seitsemän päivän kuluessa hänen tehtävänsä päättymisestä.

75 §

Vastaavan hoitajan sijainen

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle voidaan hyväksyä yksi tai useampi vastaavan hoitajan sijainen, joka suorittaa vastaavan hoitajan tehtävät tämän ollessa estynyt.

76 §

Vastaavan hoitajan toimivalta

Vastaavan hoitajan tehtävänä on päättää:

1) ampuma-aseen, kaasusumuttimen ja teleskooppipatukan kantamisesta vartioimistehtävissä toimeksiannoittain tai tehtäväkokonaisuuksittain;

2 koiran mukana pitämisestä vartioimistehtävissä toimeksiannoittain;

3) muun kuin vartijan asun käyttämisestä toimeksiannoittain;

4) kaasusumuttimen tai teleskooppipatukan kantamisesta järjestyksenvalvojatehtävissä toimeksiannoittain tai tehtäväkokonaisuuksittain.

77 §

Vastaavaksi hoitajaksi hyväksyminen

Vastaavaksi hoitajaksi voidaan hyväksyä se, joka:

1) on täyttänyt 18 vuotta;

2) on hyväksytysti suorittanut sisäministeriön asetuksella säädetyt vaatimukset täyttävän, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen turvallisuusvalvojan tai sitä vastaavan erikoisammattitutkinnon (*vastaavan hoitajan koulutus*); sekä

3) tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva vastaavaksi hoitajaksi.

Vastaavaksi hoitajaksi hyväksyminen on voimassa toistaiseksi. Se on kuitenkin voimassa enintään niin kauan kuin vastaava hoitaja toimii tehtävässään.

78 §

Vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen ehdot ja rajoitukset sekä niiden muuttaminen

Poliisihallitus voi erityisestä syystä liittää vastaavaksi hoitajaksi hyväksymiseen koulutuksesta, henkilökohtaisista ominaisuuksista ja muista vastaavista seikoista johtuvia ajallisia ja alueellisia sekä tehtäviä koskevia ehtoja ja rajoituksia.

Poliisihallitus voi muuttaa hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia vastaavan hoitajan saamassa koulutuksessa, henkilökohtaisissa ominaisuuksissa tai muissa vastaavissa seikoissa tapahtuneiden muutosten vuoksi.

79 §

Väliaikaiseksi vastaavaksi hoitajaksi hyväksyminen

Se, joka ei ole saanut vastaavan hoitajan koulutusta, voidaan 77 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa säädettyjen edellytysten täyttyessä hyväksyä vastaavaksi hoitajaksi enintään yhdeksi vuodeksi (*väliaikainen vastaava hoitaja*), jos vastaava hoitaja on ennalta arvaamattomasta syystä estynyt pysyvästi tai väliaikaisesti hoitamasta tehtäväänsä.

Väliaikaiseksi vastaavaksi hoitajaksi hyväksymiseen voidaan erityisestä syystä liittää 78 §:n 1 momentissa tarkoitettuja ehtoja ja rajoituksia.

Väliaikaiseksi vastaavaksi hoitajaksi hyväksyy Poliisihallitus.

80 §

Tehtävien suorittaminen

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija saa teettää vartioimis-, järjestyksenvalvonta- tai hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä vain palveluksessaan olevilla vartijoilla, järjestyksenvalvojilla tai turvasuojaajilla, joiden hyväksyminen tehtävään on voimassa.

Edellä 1 momentissa säädetyn estämättä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija saa kuitenkin antaa lupaa edellyttävän tehtävän osaksi tai kokonaan toisen turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan suoritettavaksi, jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu. Toimeksiantosopimuksen osapuolena olevan turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan on ilmoitettava tällaisesta tehtävän antamisesta toimeksiantajalle ennen tehtävän aloittamista tai viimeistään toisena arkipäivänä tehtävän aloittamisesta.

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalla saa olla palveluksessaan yksi 12 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu väliaikainen vartija jokaista alkavaa kolmea 10 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun koulutuksen saanutta vartijaa kohti.

81 §

Henkilöstö- ja työvuorotiedostot

Poliisin suorittaman viranomaisvalvonnan turvaamiseksi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan on pidettävä vastaavista hoitajista, vartijoista, järjestyksenvalvojista ja turvasuojaajista tiedostoa (*henkilöstötiedosto*), josta voidaan viivytyksettä todeta:

1) vastaavien hoitajien, vartijoiden, järjestyksenvalvojien ja turvasuojaajien sukunimi, etunimet ja henkilötunnus;

2) vastaavaksi hoitajaksi, vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi ja turvasuojaajaksi hyväksymisestä päättänyt viranomainen sekä varti-

jaksi, järjestyksenvalvojaksi ja turvasuojaajaksi hyväksymisen voimassaoloaika;

3) vastaavan hoitajan saama 77 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu koulutus sekä vartijan saama 10 §:n 1 momentin 2 kohdassa, 12 §:n 1 momentissa ja 18 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu koulutus samoin kuin järjestyksenvalvojan saama 35 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettu ja 49 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu koulutus sekä 21 §:n 1 momentissa ja 51 §:n 1 momentissa tarkoitettu tarkastus;

4) tiedot vartijan ampuma-aseen ja vartijan ja järjestyksenvalvojan kaasusumuttimen hallussapitoluvasta;

5) vastaavan hoitajan, vartijan, järjestyksenvalvojan ja turvasuojaajan palvelussuhteen alkamis- ja päättymisaika ja palvelussuhteen päättymisen syy.

Viranomaisvalvonnan turvaamiseksi ja rikosten selvittämiseksi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan on järjestettävä työvuorokirjanpito niin, että liikkeen asiakirjoista voidaan selvittää kunkin vartijan ja järjestyksenvalvojan työvuorot, vartijan vartioimisalueet ja vartioimiskohteet sekä järjestyksenvalvojan toimialueet (*työvuorotiedosto*). Työvuorotiedostoon saadaan tallettaa vartijoiden ja järjestyksenvalvojien sukunimi ja etunimet.

Tiedot henkilöstötiedostosta on hävitettävä viiden vuoden kuluttua palvelussuhteen päättymisestä ja tiedot työvuorotiedostosta asiakirjan laatimista seuraavan toisen kalenterivuoden lopussa. Jos tietojen tallettamisessa käytetään automaattista tietojenkäsittelyä, valvonnassa tarvittavien tietojen on oltava saatavina selväkielisinä.

82 §

Toimintaohjeet

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalla on oltava sellaiset yleiset kirjalliset ohjeet, joiden avulla vartija ja järjestyksenvalvoja kykenevät suorittamaan vartioimis- ja järjestyksenvalvojatehtävänsä oikein ja turvallisesti (*toimintaohjeet*). Jos olot vartioimisalueella, vartioimiskohteessa tai järjestyksenvalvojan toimialueella sitä edellyttävät, turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalla tulee olla lisäksi erilliset vartioimisalue- tai toimialuekohtaiset toimintaohjeet.

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan on pidettävä toimintaohjeet nähtävillä toimipaikoillaan sekä tarvittaessa vartioimisalueillaan ja toimialueillaan siten, että niillä vartijoilla ja järjestyksenvalvojilla, joita ohjeet koskevat, on mahdollisuus perehtyä niihin.

83 §

Muun lainsäädännön soveltaminen

Jos turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija ottaa vastaan toimeksiannon ilmailulaissa (1194/2009), tuomioistuinten turvatarkastuksista annetussa laissa (1121/1999), eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetussa laissa (485/2004), poliisilaissa (872/2011) tai rajavartiolaissa (578/2005) tarkoitettujen turvatarkastustehtävien tai ydinenergialaissa (990/1987) tarkoitettujen turvahenkilön tehtävien suorittamisesta; taikka poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa tarkoitettujen vartioimistehtävien suorittamisesta, turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan ja sen henkilöstön asemaan ja tehtäviin sekä toimivaltuuksiin sovelletaan mainittuja lakeja.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa oleva henkilö voi samanaikaisesti toimia tässä laissa tarkoitettuna vartijana ja tuomioistuinten turvatarkastuksista annetun lain mukaisissa turvatarkastustehtävissä.

Järjestyksenvalvojan tehtävistä matkalipun tarkastuksessa säädetään joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetussa laissa (469/1979).

7 luku

Yksityisten turvallisuuspalveluiden valvonta

84 §

Valvontaviranomaiset

Yksityisten turvallisuuspalveluiden, voimankäyttökouluttajien, asekouluttajien, järjestyksenvalvojakoulutuksen järjestäjien ja järjestyksenvalvojakouluttajien yleisestä ohjauksesta ja valvonnasta vastaa Poliisihallitus.

Poliisilaitokset vastaavat yksityisten turvallisuuspalveluiden sekä vartijoiden, voimankäyttökouluttajien, asekouluttajien, järjestyksenvalvojien, järjestyksenvalvojakoulutuksen järjestäjien, järjestyksenvalvojakouluttajien ja turvasuojaajien ja vastaavien hoitajien toiminnan valvonnasta toimialueellaan.

85 §

Tarkastus- ja tietojensaantioikeus

Poliisilaitos voi tarkastaa toimialueellaan sijaitsevia turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoiden toimipaikkoja. Tarkastuksesta laadittu pöytäkirja toimitetaan Poliisihallitukselle.

Poliisihallituksella ja poliisilaitoksella on oikeus saada turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalta valvonnassa tarvittavia tietoja turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toiminnasta, henkilöstöstä, taloudellisesta asemasta ja muista vastaavista seikoista yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yrityssalaisuuden estämättä.

Poliisihallituksella ja poliisilaitoksilla on oikeus saada vartijalta, järjestyksenvalvojalta, järjestyksenvalvojaksi asettajalta, järjestyksenvalvojakoulutuksen järjestäjältä ja järjestyksenvalvojakouluttajaksi sekä turvasuojaajaksi hyväksytyltä valvonnassa tarvittavia tietoja vartioimis-, järjestyksenvalvonta- ja turvasuojaustehtävien suorittamisesta ja järjestyksenvalvontakoulutuksen järjestämisestä sekä muista vastaavista seikoista yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yrityssalaisuuden estämättä.

86 §

Turvallisuusalan valvontatiedot

Poliisi pitää tietoja vartijoista, voimankäyttökouluttajista, asekouluttajista, järjestyksenvalvojista, turvasuojaajista, järjestyksenvalvojakouluttajista, turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoista sekä niiden vastaavista hoitajista ja 71 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista vastuuhenkilöistä (*turvallisuusalan valvontatiedot*). Turvallisuusalan valvontatiedoista säädetään tarkemmin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (761/2003).

87 §

Vuosi-ilmoitus

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan on ilmoitettava Poliisihallitukselle kirjallisesti kultakin kalenterivuodelta seuraavan maaliskuun loppuun mennessä:

1) toimeksiantojen lukumäärä;

2) toimipaikkojen lukumäärä ja osoitteet sekä henkilöstön lukumäärä;

3) tiedot kalenterivuoden aikana vastaavina hoitajina, vartijoina ja väliaikaisina vartijoina, järjestyksenvalvojina sekä turvasuojaajina toimineista toimipaikoittain eriteltyinä;

4) tiedot turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan ja vartijoiden ampuma-aseen sekä vartijoiden kaasusumuttimen hallussapitoluvista, toimeksiannoista, joihin liittyvissä vartioimistehtävissä vartija on pitänyt mukanaan ampuma-asetta tai koiraa taikka käyttänyt muuta kuin vartijan asua, ja tilanteista, joissa vartija on käyttänyt ampuma-asetta, kaasusumutinta tai koiraa voimankäyttövälineenä.

5) tiedot järjestyksenvalvojien kaasusumuttimien hallussapitoluvista, toimeksiannoista, joihin liittyvissä järjestyksenvalvontatehtävissä järjestyksenvalvoja on pitänyt mukanaan koiraa ja tilanteista, joissa järjestyksen-

valvoja on käyttänyt kaasusumutinta tai koiraa voimankäyttövälineenä.

88 §

Turvallisuusalan elinkeinoluvan peruuttaminen

Poliisihallituksen on peruutettava turvallisuusalan elinkeinolupa, jos:

1) luvanhaltija sitä pyytää;

2) turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävä toiminta on lopetettu; taikka

3) luvanhaltija ei enää täytä elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 1 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyjä edellytyksiä.

Poliisihallitus voi peruuttaa turvallisuusalan elinkeinoluvan kokonaan tai määräajaksi, jos:

1) turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävä toiminta on keskeytetty kolmea kuukautta pitemmäksi ajaksi;

2) luvanhaltija ei enää täytä 71 §:n 1 momentin 2—4 kohdassa taikka 71 §:n 2 momentin 1 tai 3 kohdassa säädettyjä edellytyksiä, eikä ole mahdollisesti asetetussa määräajassa korjannut puutetta;

3) turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävän toiminnan harjoittaja tai turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan 71 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu vastuuhenkilö on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu sellaisesta rikoksesta, joka osoittaa hänen olevan sopimaton tehtäväänsä, taikka hän on tahallaan menetellyt turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävässä toiminnassa olennaisesti virheellisesti;

4) luvanhaltija on olennaisesti rikkonut turvallisuusalan elinkeinolupaan liitettyjä keskeisiä ehtoja tai rajoituksia taikka

5) luvanhaltija jättää määräajassa toimittamatta 87 §:ssä tarkoitetun vuosi-ilmoituksen eikä tämän jälkeen kehotuksesta huolimatta toimita vuosi-ilmoitusta Poliisihallituksen asettamassa kohtuullisessa määräajassa.

Poliisihallitus voi 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa luvan peruuttamisen sijasta antaa luvanhaltijalle varoituksen, jos luvan peruuttaminen olisi olosuhteisiin nähden kohtuutonta.

89 §

Vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen peruuttaminen

Poliisihallituksen on peruutettava vastaavaksi hoitajaksi hyväksyminen, jos turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija tai vastaava hoitaja sitä pyytää.

Poliisihallitus voi peruuttaa vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen kokonaan tai määräajaksi, jos:

1) vastaava hoitaja ei enää täytä 77 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädettyjä edellytyksiä;

2) vastaava hoitaja on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla sellaisesta rikoksesta, joka osoittaa hänen olevan sopimaton vastaavaksi hoitajaksi tai hän on tahallaan menetellyt vastaavana hoitajana olennaisesti virheellisesti; taikka

3) vastaava hoitaja on olennaisesti rikkonut vastaavaksi hoitajaksi hyväksymiseen liitettyjä keskeisiä ehtoja tai rajoituksia.

Poliisihallitus voi 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa hyväksymisen peruuttamisen sijasta antaa vastaavalle hoitajalle varoituksen, jos hyväksymisen peruuttaminen olisi olosuhteisiin nähden kohtuutonta.

90 §

Voimankäyttökouluttajaksi ja asekouluttajaksi hyväksymisen peruuttaminen

Poliisihallituksen on peruutettava voimankäyttökouluttajaksi tai asekouluttajaksi hyväksyminen, jos voimankäyttökouluttaja tai asekouluttaja sitä pyytää.

Poliisihallitus voi peruuttaa voimankäyttökouluttajaksi tai asekouluttajaksi hyväksymisen kokonaan tai määräajaksi, jos voimankäyttökouluttaja tai asekouluttaja:

1) ei enää olojen olennaisten muutosten vuoksi täytä hyväksymisen edellytyksiä;

2) on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rikoksesta, joka osoittaa hänen olevan sopimaton tehtäväänsä, tai hän on tahallaan menetellyt voimankäyttökouluttajana tai asekouluttajana olennaisesti virheellisesti; taikka

3) on olennaisesti rikkonut hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia.

Poliisihallitus voi 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa hyväksymisen peruuttamisen sijasta antaa voimankäyttökouluttajalle tai asekouluttajalle varoituksen, jos peruuttaminen olisi olosuhteisiin nähden kohtuutonta.

91 §

Vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi ja turvasuojaajaksi hyväksymisen peruuttaminen

Sen poliisilaitoksen, jonka toimialueeseen vartijan, järjestyksenvalvojan tai turvasuojaajan kotikunta kuuluu, on peruutettava vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksyminen, jos vartija, järjestyksenvalvoja tai turvasuojaaja sitä pyytää. Turvasuojaajaksi hyväksyminen on peruutettava myös, jos turvasuojaajan työsuhde on päättynyt tai jos turvasuojaaja ei enää hoida itsenäisenä ammatinharjoittajana hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä

Edellä 1 momentissa tarkoitettu poliisilaitos voi peruuttaa vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen kokonaan tai määräajaksi, jos:

1) vartija ei enää täytä 10 §:n 1 momentin 3 kohdassa, järjestyksenvalvoja 35 §:n 1 momentin 2 kohdassa tai turvasuojaaja 61 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettyjä edellytyksiä;

2) vartija, järjestyksenvalvoja tai turvasuojaaja on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu sellaisesta rikoksesta, joka osoittaa hänen olevan sopimaton tehtäväänsä, tai hän on tahallaan menetellyt vartijana, järjestyksenvalvojana tai turvasuojaajana olennaisesti virheellisesti; taikka

3) vartija, järjestyksenvalvoja tai turvasuojaaja on olennaisesti rikkonut vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymiseen liitettyjä keskeisiä ehtoja tai rajoituksia.

Poliisilaitos voi 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa hyväksymisen peruuttamisen sijasta antaa vartijalle, järjestyksenvalvojalle tai turvasuojaajalle varoituksen, jos hyväksymisen peruuttaminen olisi olosuhteisiin nähden kohtuutonta.

92 §

Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen peruuttaminen

Poliisihallituksen on peruutettava järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksyminen, jos järjestyksenvalvojakouluttaja sitä pyytää.

Poliisihallitus voi peruuttaa järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen kokonaan tai määräajaksi, jos järjestyksenvalvojakouluttaja:

1) ei enää täytä rehellisyydeltään, luotettavuudeltaan tai henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen edellytyksiä;

2) on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rikoksesta, joka osoittaa hänen olevan sopimaton tehtäväänsä, tai hän on tahallaan menetellyt järjestyksenvalvojakouluttajana olennaisesti virheellisesti; taikka

3) on olennaisesti rikkonut järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia.

Poliisihallitus voi 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa hyväksymisen peruuttamisen sijasta antaa järjestyksenvalvojakouluttajalle varoituksen, jos hyväksymisen peruuttaminen olisi olosuhteisiin nähden kohtuutonta.

93 §

Turvallisuusalan elinkeinoluvan ja vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen

Poliisihallitus voi väliaikaisesti peruuttaa turvallisuusalan elinkeinoluvan tai vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen, jos poliisin tietoon on tullut seikkoja, jotka todennäköisesti johtavat turvallisuusalan elinkeinoluvan tai vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen peruuttamiseen.

Päätös, jolla turvallisuusalan elinkeinolupa tai vastaavaksi hoitajaksi hyväksyminen on väliaikaisesti peruutettu, on voimassa enintään kolme kuukautta. Poliisihallitus voi jatkaa päätöksen voimassaoloaikaa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos lupaa edellyttävän toiminnan harjoittajaa, vastaavaa hoitajaa tai turvallisuusalan elinkeinolu-

van haltijan 71 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua vastuuhenkilöä epäillään rikoksesta, joka todennäköisesti johtaa turvallisuusalan elinkeinoluvan tai vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen peruuttamiseen.

94 §

Voimankäyttökouluttajaksi ja asekouluttajaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen

Poliisihallitus voi väliaikaisesti peruuttaa voimankäyttökouluttajaksi tai asekouluttajaksi hyväksymisen, jos poliisin tietoon tulee seikkoja, jotka todennäköisesti johtavat hyväksymisen peruuttamiseen.

Päätös, jolla hyväksyminen on väliaikaisesti peruutettu, on voimassa enintään kolme kuukautta. Poliisihallitus voi jatkaa päätöksen voimassaoloaikaa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos voimankäyttökouluttajaa tai asekouluttajaa epäillään rikoksesta, joka todennäköisesti johtaa hyväksymisen peruuttamiseen.

95 §

Vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi ja turvasuojaajaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen

Päällystöön kuuluva poliisimies voi väliaikaisesti peruuttaa vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen, jos poliisin tietoon on tullut seikkoja, jotka todennäköisesti johtavat vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen peruuttamiseen.

Jos vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen väliaikaiseen peruuttamiseen on edellytykset, poliisimies voi ottaa vartijakortin, järjestyksenvalvojakortin tai turvasuojaajakortin haltuunsa sen luovuttamiseksi päällystöön kuuluvalle poliisimiehelle, jonka on 14 päivän kuluessa päätettävä, peruutetaanko vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksyminen väliaikaisesti. Poliisimies voi ottaa vartijakortin, järjestyksenvalvojakortin tai turvasuojaajakortin haltuunsa myös silloin, kun vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksyminen on peruutettu. Vartijakortin, järjestyksenvalvojakortin tai turvasuojaajakortin pois ottamiseksi voidaan tehdä henkilöntarkastus sen estämättä, mitä pakkokeinolain (806/2011) 8 luvun 31 §:ssä säädetään.

Vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta on ilmoitettava heti vartijan, järjestyksenvalvojan tai turvasuojaajan kotikunnan poliisilaitokselle. Päätös, jolla vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksyminen on väliaikaisesti peruutettu, on voimassa enintään kolme kuukautta. Se poliisilaitos, jonka toimialueeseen vartijan, järjestyksenvalvojan tai turvasuojaajan kotikunta kuuluu, voi jatkaa päätöksen voimassaoloaikaa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos vartijaa, järjestyksenvalvojaa tai turvasuojaajaa epäillään rikoksesta, joka todennäköisesti johtaa vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen peruuttamiseen.

96 §

Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen

Poliisihallitus voi väliaikaisesti peruuttaa järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen, jos poliisin tietoon on tullut seikkoja, jotka todennäköisesti johtavat järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen peruuttamiseen.

Päätös, jolla järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksyminen on väliaikaisesti peruutettu, on voimassa enintään kolme kuukautta. Poliisihallitus voi jatkaa päätöksen voimassaoloaikaa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos järjestyksenvalvojakouluttajaa epäillään rikoksesta, joka todennäköisesti johtaa hyväksymisen peruuttamiseen.

97 §

Ilmoitukset

Poliisihallituksen on ilmoitettava vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen peruuttamisesta, väliaikaisesta peruuttamisesta ja varoituksen antamisesta sille turvallisuusalan elin-

keinoluvan haltijalle, jonka palveluksessa vastaava hoitaja toimii.

Poliisilaitoksen on ilmoitettava vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen peruuttamisesta, väliaikaisesta peruuttamisesta ja varoituksen antamisesta sille turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle, jonka palveluksessa vartija, järjestyksenvalvoja tai turvasuojaaja toimii.

98 §

Poliisitutkinta

Tämän lain nojalla myönnetyn luvan ja hyväksymisen peruuttamista koskevassa asiassa voidaan tarvittaessa suorittaa poliisilain 6 luvussa säädetty poliisitutkinta.

8 luku

Turvallisuusalan neuvottelukunta

99 §

Neuvottelukunta

Poliisihallituksen apuna on neuvoa-antava turvallisuusalan neuvottelukunta.

Poliisihallitus määrää neuvottelukunnan jäsenet. Neuvottelukunnassa tulee olla edustettuina turvallisuusalan kannalta keskeiset hallinnonalat sekä elinkeinoelämä, työnantajat, työntekijät ja kuluttajat.

100 §

Neuvottelukunnan tehtävät

Turvallisuusalan neuvottelukunnan tehtävänä on:

1) edistää viranomaisten ja yksityisten turvallisuuspalveluiden välistä yhteistyötä;

2) määritellä turvallisuusalaa koskevia yleisiä suuntaviivoja;

3) seurata ja edistää turvallisuusalan kansainvälistä yhteistyötä;

4) seurata turvallisuusalan kehitystä, turvallisuusalan koulutusta ja tutkimusta sekä turvallisuusalaa koskevaa ohjeistusta ja tiedottamista;

5) tehdä turvallisuusalaa koskevia aloitteita;

6) antaa pyynnöstä turvallisuusalaa koskevia lausuntoja.

9 luku

Rangaistussäännökset

101§

Viittaukset rikoslakiin

Rangaistus 9, 34 ja 67 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 ja 2 §:n mukaan.

Rangaistus järjestystä ylläpitävän henkilön vastustamisesta tuomitaan rikoslain 17 luvun 6 §:n mukaan.

Rangaistus luvattomasta turvallisuusalan elinkeinotoiminnan harjoittamisesta tuomitaan rikoslain 17 luvun 6 a §:n mukaan.

102 §

Vartioimisliikerikkomus

Vartija, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

1) rikkoo 5 §:n 1 momentissa säädettyä poliisin toiminnan vaikeuttamista koskevaa kieltoa,

2) laiminlyö 5 §:n 2 momentissa tai 7 §:n 1 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden,

3) laiminlyö 8 §:n 1 momentissa säädetyn tapahtumailmoituksen laatimista koskevan velvollisuuden,

4) laiminlyö 14 §:n 1 tai 3 momentissa säädetyn vartijakortin mukana pitämistä, esittämistä tai poliisille luovuttamista koskevan velvollisuuden,

5) rikkoo 18 §:n 1, 2 tai 4 momentin tai19 §:n 1 tai 2 momentin säännöksiä voimankäyttövälineiden kantamisesta tai 20 §:n säännöksiä voimankäyttövälineiden kantamistavasta taikka 21 §:n säännöksiä koiran mukana pitämisestä, taikka

6) ei käytä vartijan asua 22 §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti tai käyttää vartijan asua vastoin 22 §:n 3 momentin säännöksiä,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, vartioimisliikerikkomuksesta sakkoon,

Vartioimisliikerikkomuksesta tuomitaan myös:

1) se, joka oikeudettomasti käyttää vartijan asua 22 §:n 3 momentin vastaisesti siten, että häntä voidaan pitää vartioimistehtävissä toimivana vartijana; sekä

2) poliisimies, rajavartiomies taikka tullivalvontaa tai tullirikostorjuntaa suorittava tullimies, joka toimii vartijana 106 §:n vastaisesti.

103 §

Järjestyksenvalvontarikkomus

Järjestyksenvalvoja, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta:

1) laiminlyö 30 §:ssä, 31 §:n 1 momentissa tai 32 §:ssä säädetyn järjestyksenvalvojan toimintavelvollisuuden taikka jättää noudattamatta 44 §:n 2 momentissa säädetyn säilytystilaan sijoittamista tai säilöönottoilmoitusta koskevan velvollisuutensa;

2) laiminlyö 33 §:n 1 momentissa säädetyn tapahtumailmoituksen laatimista koskevan velvollisuuden;

3) laiminlyö 39 §:n 1 ja 3 momentissa säädetyn järjestyksenvalvojakortin tai todistuksen mukana pitämistä, esittämistä tai poliisille luovuttamista koskevan velvollisuuden;

4) rikkoo 49 §:n säännöksiä voimankäyttövälineiden kantamisesta 50 §:n säännöksiä voimankäyttövälineiden kantamistavasta tai 51 §:n säännöksiä koiran mukana pitämisestä;

5) ei käytä järjestyksenvalvontatehtävissä 52 §:ssä tarkoitettua järjestyksenvalvojan tunnusta tai asua tai käyttää järjestyksenvalvojan tunnusta tai asua mainitun pykälän vastaisesti,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, järjestyksenvalvontarikkomuksesta sakkoon.

Järjestyksenvalvontarikkomuksesta tuomitaan myös:

1) se, joka asettaa järjestyksenvalvojan muualle kuin 26 tai 28 §:ssä tarkoitettuun tilaisuuteen, alueelle, paikkaan tai kulkuneuvoon;

2) se, joka asettaa järjestyksenvalvojan 28 §:ssä tarkoitetulle alueelle, paikkaan tai kulkuneuvoon ilman mainitussa pykälässä tarkoitettua poliisilaitoksen lupaa;

3) se, joka asettaa järjestyksenvalvojaksi henkilön, jolla ei ole 35 §:ssä säädetyn mukaista voimassa olevaa hyväksymistä järjestyksenvalvojaksi tai joka ei täytä 28 §:n 4 momentissa säädettyjä ehtoja;

4) se, joka järjestää 40 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua järjestyksenvalvojakoulutusta tai toimii kouluttajana tällaisessa koulutuksessa ilman, että kouluttajana toimivalla on voimassa olevaa hyväksymistä järjestyksenvalvojakouluttajaksi;

5) se, joka käyttää 52 §:ssä tarkoitettua järjestyksenvalvojan tunnusta tai sitä erehdyttävästi muistuttavaa tunnusta, asua tai merkkiä, vaikka hänellä ei ole voimassa olevaa hyväksymistä järjestyksenvalvojaksi siten, että häntä voidaan pitää järjestyksenvalvontatehtävää suorittavana järjestyksenvalvojana; taikka

6) poliisimies, rajavartiomies taikka tullivalvontaa tai tullirikostorjuntaa suorittava tullimies, joka toimii järjestyksenvalvojana 106 §:n vastaisesti.

104 §

Turvasuojausrikkomus

Turvasuojaustoiminnan harjoittaja, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö 66 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden, on tuomittava turvasuojausrikkomuksesta sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Turvasuojausrikkomuksesta tuomitaan myös turvasuojaaja, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö 64 §:n 1 ja 3 momentissa säädetyn turvasuojaajakortin mukana pitämistä, esittämistä tai poliisille luovuttamista koskevan velvollisuuden.

Turvasuojausrikkomuksesta tuomitaan myös se, joka harjoittaa hyväksymistä edellyttäviä turvasuojaustehtäviä käsittävää turvasuojaustoimintaa ilman 68 §:ssä tarkoitettua lupaa.

105 §

Turvallisuuspalvelurikkomus

Turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävän toiminnan harjoittaja, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

1) rikkoo 5 §:n 1 momentissa säädettyä poliisin toiminnan vaikeuttamista koskevaa kieltoa,

2) antaa vartijoiden käytettäviksi 23 §:n vastaisia asuja tai järjestyksenvalvojien käytettäviksi 52 §:n vastaisia tunnuksia tai asuja,

3) laiminlyö 72 §:ssä säädetyn muutosilmoituksen tekemistä, 73 §:ssä säädetyn toimeksiantosopimuksen laatimista, 81 §:ssä säädetyn henkilöstötiedoston tai työvuorotiedoston pitämistä, 82 §:ssä säädettyjen toimintaohjeiden laatimista tai nähtävillä pitoa tai 87 §:ssä säädetyn vuosi-ilmoituksen tekemistä koskevan velvollisuuden,

4) harjoittaa toimintaa 74 §:n vastaisesti ilman vastaavaa hoitajaa,

5) rikkoo 80 §:n 1 momentissa säädettyä vartioimis-, järjestyksenvalvoja- tai turvasuojaustehtävien teettämistä koskevaa määräystä tai pitää palveluksessaan väliaikaisia vartijoita vastoin 80 §:n 3 momentin säännöstä, taikka

6) laiminlyö 19 §:n 3 momentissa säädetyn ampuma-aseen käyttämistä tai 80 §:n 2 momentissa säädetyn tehtävän antamista koskevan ilmoituksen,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, turvallisuuspalvelurikkomuksesta sakkoon.

Turvallisuuspalvelurikkomuksesta tuomitaan myös

1) se, joka laiminlyö 8 §:n 2 momentissa tai 33 §:n 2 momentissa säädetyn tapahtumailmoituksen säilyttämistä koskevan velvoitteen

2) vastaava hoitaja, joka päättää ampuma-aseen, kaasusumuttimen ja teleskooppipatukan kantamisesta vastoin 18 §:n 1 ja 2 momentin, 19 §:n 1 momentin tai 49 §:n säännöksiä tai koiran mukana pitämisestä vastoin 21 §:n säännöksiä;

3) se, joka toimii voimankäyttökouluttajana ilman voimassa olevaa 54 §:n mukaista hyväksyntää mainitussa pykälässä tarkoitetussa koulutuksessa tai asekouluttajana ilman voimassa olevaa 56 §:n mukaista hyväksyntää mainitussa pykälässä tarkoitetussa koulutuksessa; sekä

4) poliisimies, rajavartiomies taikka tullivalvontaa tai tullirikostutkintaa suorittava tullimies, joka 106 §:n vastaisesti osallistuu turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimintaan tai toimii turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan vastaavana hoitajana.

10 luku

Erinäiset säännökset

106 §

Kielto osallistua turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimintaan tai vartioimisliike- tai järjestyksenvalvojatoimintaan

Poliisimies, rajavartiomies taikka tullivalvontaa tai tullirikostutkintaa suorittava tullimies ei saa osallistua turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimintaan, kuulua turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan hallintoelimiin, olla turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimitusjohtajana, yhtiömiehenä, vastuunalaisena yhtiömiehenä tai vastaavana hoitajana eikä toimia vartijana tai järjestyksenvalvojana.

107 §

Ulkomaiset pätevyystodistukset

Poliisihallitus tai poliisilaitos voi luvan myöntämisen taikka hyväksymisen yhteydessä päättää, että 10 §:n 1 momentissa, 12 §:n 1 ja 2 momentissa, 18 §:n 2 ja 4 momentissa, 21 §:n 1 momentissa, 27 §:ssä, 28 §:n 4 momentissa, 35 §:n 1 momentissa, 49 §:n 2 ja 3 momentissa, 51 §:n 1 momentissa, 54 §:n 1 momentissa, 56 §:n 1 momentissa 58 §:n 1 momentissa, 61 §:n 1 momentissa, 71 §:n 1 ja 2 momentissa, 77 §:n 1 momentissa tai 79 §:n 1 momentissa säädettyjen vaatimusten täyttyminen voidaan osoittaa myös ulkomailla annetulla pätevyystodistuksella tai vastaavalla asiakirjalla. Vaatimusten täyttymiseen liittyvään menettelyyn sovelletaan ammattipätevyyden tunnustamisesta annettua lakia. (1093/2007).

108 §

Lausunnot

Vastaavan hoitajan, voimankäyttökouluttajan, asekouluttajan, vartijan, järjestyksenvalvojakouluttajan ja järjestyksenvalvojan koulutuksen järjestäjällä ja turvasuojaajan tehtäviin valmentavan koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada siltä poliisilaitokselta, jonka toimialueeseen koulutukseen oppilaaksi tai opettajaksi hakeutuneen kotikunta kuuluu, lausunto oppilaaksi tai opettajaksi hakeutuvan sopivuudesta tehtävään.

109 §

Eräät lupa- ja valvontatehtävät

Poliisihallitus toimii rajat ylittävistä ammattimaisista eurokäteisen maantiekuljetuksista euroalueeseen kuuluvien jäsenvaltioiden välillä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1214/2011 tarkoitettuna lupaviranomaisena ja kansallisena yhteyspisteenä.

Poliisihallitus vastaa myös muista 1 momentissa mainitussa asetuksessa jäsenvaltiolle säädetyistä valvonta- ja rekisteritehtävistä.

110 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla annettuun päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tässä laissa tarkoitettu päätös luvan tai hyväksymisen peruuttamisesta pannaan valituksesta huolimatta täytäntöön, jollei valitusviranomainen sitä kiellä.

111 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) lupien ja hyväksymisten hakemisessa noudatettavista menettelyistä, hakemusten sisällöstä, asioiden ratkaisemiseksi tarpeellisista selvityksistä sekä lupa- ja hyväksymispäätösten sisällöstä;

2) muutosilmoitusten, toimeksiantosopimusten, tapahtumailmoitusten, henkilöstötiedostojen, työvuorotiedostojen, toimintaohjeiden, vuosi-ilmoitusten sekä palvelutodistusten sisällöstä; sekä

3) turvallisuusalan neuvottelukunnasta.

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksen sisällöstä ja koulutuksen järjestäjistä;

2) voimankäytön kouluttajakoulutuksesta sekä asekouluttaja- ja kertauskoulutuksesta;

3) järjestyksenvalvojakoulutuksen ja järjestyksenvalvojakouluttajakoulutuksen järjestämisestä sekä koulutuksen sisällöstä, toteuttamisesta ja koulutukseen sisältyvien opetusaiheiden hyväksi lukemisesta;

4) vartijan asun merkeistä ja teksteistä sekä järjestyksenvalvojan tunnuksesta ja sen käyttämisestä;

5) vartijan ja järjestyksenvalvojan voimankäyttövälineiden ominaisuuksista ja niiden kantamisesta sekä 18 §:n 2 ja 4 momentissa, ja 49 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista koulutuksista ja niiden järjestäjistä:

6) 42 §:n 2 momentissa tarkoitetun kiinniotetun säilössäpidosta;

7) 46 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen suorittamisesta sekä haltuun otettujen esineiden ja aineiden säilyttämisestä ja luovuttamisesta;

8) 52 §:n 2 momentissa tarkoitetun järjestyksenvalvojan asun merkeistä ja teksteistä: sekä

9) 109 §:ssä mainitussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa tarkoitetun rajat ylittäviä eurokuljetuksia suorittavan arvokuljetusten turvahenkilöstön ammatillisesta peruskoulutuksesta.

Poliisihallitus vahvistaa tässä laissa tarkoitetuissa menettelyissä käytettävien lomakkeiden sekä vartijakortin, järjestyksenvalvo-

jakortin ja turvasuojaajakortin kaavan. Poliisiammattikorkeakoulu vahvistaa järjestyksenvalvojakoulutuksessa käytettävän koulutusaineiston sekä vartioimis- ja järjestyksenvalvojatehtävissä käytettävän koiran tottelevaisuustarkastuksen vaatimukset.

112 §

Vastaavan hoitajan sijaiseen, väliaikaiseen vastaavaan hoitajaan sekä väliaikaiseen vartijaan sovellettavat säännökset

Mitä tässä laissa säädetään vastaavasta hoitajasta, koskee vastaavan hoitajan sijaista ja väliaikaista vastaavaa hoitajaa.

Mitä tässä laissa säädetään vartijasta, koskee väliaikaista vartijaa.

11 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

113 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annettu laki (282/2002).

114 §

Turvallisuusalan elinkeinolupaa koskevat siirtymäsäännökset

Se, jolla tämän lain voimaantullessa on tällä lailla kumotussa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitettu vartioimisliikelupa, voi kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta Poliisihallitukselle tekemällään ilmoituksella ilmoittaa jatkavansa toimintaansa turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijana. Poliisihallitus myöntää tällöin turvallisuusalan elinkeinoluvan vartioimisliikeluvan haltijalle maksutta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun vartioimisliikkeen vastaavaksi hoitajaksi ennen tämän lain voimaantuloa hyväksytty henkilö voi jatkaa 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan vastaavana hoitajana ilman eri ilmoitusta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna siirtymäaikana vartioimisliikeluvan haltijaan sovelletaan tämän lain 6 ja 7 luvun säännöksiä.

Vartioimisliikelupaa sekä vastaavaksi hoitajaksi hyväksymistä koskevaan asiaan, joka on tullut vireille ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä. Vartioimisliikeluvan sijasta hakijalle myönnetään turvallisuusalan elinkeinolupa.

Sen, joka tämän lain voimaantullessa voi ilman lupaa harjoittaa lain 24 §:ssä tarkoitettua lupaa edellyttävää järjestyksenvalvojatoimintaa tai 60 §:ssä tarkoitettua lupaa edellyttävää turvasuojaustoimintaa, on voidakseen jatkaa toimintaansa haettavaturvallisuusalan elinkeinolupaa kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Järjestyksenvalvojatoiminnan tai turvasuojaustoiminnan harjoittaja saa tällöin jatkaa toimintaansa, kunnes luvan myöntämistä koskeva asia on ratkaistu.

115 §

Muut siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa annettu vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi, järjestyksenvalvojakouluttajaksi, voimankäyttökouluttajaksi tai turvasuojaajaksi hyväksyminen on ehtoineen ja rajoituksineen voimassa hyväksymisen voimassaoloajan. Aikaisemmin voimankäyttökouluttajaksi erityisen voimankäyttökoulutuksen ampuma-asetta koskevaan osioon ja ampumiskokeen toimeenpanijaksi hyväksytty henkilö voi toimia ennen lain voimantuloa annetun hyväksymispäätöksen mukaisesti tässä laissa tarkoitettuna asekouluttajana.

Vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi, järjestyksenvalvojakouluttajaksi, voimankäyttökouluttajaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymistä koskevaan asiaan, joka on tullut vireille ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006) 1 luvun 2 §:n 8 kohta ja 18 luvun 2 §,

sellaisina kuin niistä on 1 luvun 2 §:n 8 kohta laissa 807/2011, sekä

lisätään 1 luvun 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 807/2011, uusi 9 kohta sekä 1 lukuun uusi 5—7 § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

— — — — — — — — — — — — — —

8) *vartijalla* poliisilaitoksen palveluksessa olevaa virkasuhteista vartijaa ja ylivartijaa;

9) *etävalvonnalla* teknistä valvontaa, jossa säilytystilaa teknisellä valvonnalla valvova henkilö on muualla kuin sen säilytystilan alueella, jota hän valvoo.

5 §

Sopimus vartijan tehtävissä avustamisesta

Poliisilaitos voi sopia tässä laissa tarkoitettujen vartijan tehtävien hoitamisessa avustamisesta yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (/) tarkoitetun turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan kanssa, jolla on taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset toteuttaa 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja toimeksiantoja

Jos turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija rikkoo sopimuksen mukaisia velvoitteitaan tai sopimuksen edellytykset lakkaavat, poliisilaitos voi purkaa sopimuksen.

6 §

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevan määrääminen vartijan tehtävään

Poliisilaitos voi 5 §:ssä tarkoitetun sopimuksen mukaisesti määrätä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevan hoitamaan tilapäisesti tässä laissa tarkoitettua vartijan tehtävää säilytystilassa, jos tehtävän hoitaminen muulla tavalla ei ole säilytystilan sijainnin tai säilytettävien suuren määrän vuoksi tarkoituksenmukaista.

Säilytystilassa tulee olla 1 momentissa tarkoitetussa tapauksessa läsnä poliisilaitokseen virkasuhteessa oleva säilytystilan toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta vastaava henkilö. Tämä ei kuitenkaan ole tarpeen, jos säilytystilassa ei vapautensa menettäneinä ole muita kuin päihtyneiden käsittelystä annetun lain (461/1973) 1 §:ssä tarkoitettuja henkilöitä. Poliisilaitoksen on tällöin valvottava säilytystilaa etävalvonnalla.

Vartijan tehtävään voidaan määrätä vain siihen suostuva henkilö, joka

1) on hyväksytty yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitetuksi vartijaksi ja jonka hyväksyminen on edelleen voimassa,

2) on suorittanut hyväksytysti tehtävän edellyttämän koulutuksen, ja

3) joka on muutoinkin tehtävään sopiva.

Jos tehtävään määrätty ei enää täytä 3 momentissa säädettyjä edellytyksiä tai tämä on toiminut tehtävässään olennaisesti lainvastaisesti, poliisilaitoksen on peruutettava antamansa määräys.

7 §

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevan vartijan asema

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa oleva henkilö toimii tässä laissa tarkoitettuja vartijan tehtäviä suorittaessaan poliisin apuna ja välittömässä valvonnassa ja ohjauksessa ja on velvollinen noudattamaan poliisin toimintavaltansa rajoissa antamia käskyjä.

Henkilöä pidetään hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja vartijan tehtäviä tai käyttäessään tämän lain mukaisia valtuuksiaan rikoslain (39/1889) 40 luvun 11 §:n 5 kohdassa tarkoitettuna julkista valtaa käyttävänä henkilönä.

Tässä pykälässä tarkoitetun vartijan vaitiolovelvollisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 23 §:ssä säädetään.

Mitä tässä laissa säädetään vartijan virkatehtävästä, koskee myös tässä pykälässä tarkoitetun vartijan tehtävää.

18 luku

Erinäiset säännökset

2 §

Tarkemmat säännökset

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin 1 luvun 6 §:ssä tarkoitetun vartijan koulutuksesta ja asusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

rikoslain 17 luvun 6 §:n ja 6 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikoslain (39/1889) 17 luvun 6 §:n 2 momentti ja 6 a §, sellaisina kuin ne ovat, 17 luvun 6 §:n 2 momentti laeissa 563/1998, 536/1999, 284/2002 ja 449/2006 sekä 6 a § laissa 284/2002, seuraavasti:

6 §

Järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen

— — — — — — — — — — — — — — —

Järjestystä ylläpitävällä henkilöllä tarkoitetaan tässä pykälässä

1) järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä annetussa laissa (472/1977) tarkoitettua kuljettajaa, häneen rinnastettavaa henkilöä taikka heitä kuljettajan tai häneen rinnastettavan henkilön pyynnöstä avustavaa matkustajaa,

2) joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetussa laissa (469/1979) tarkoitettua matkalippujen tarkastajaa ja tarkastuksessa apuna olevaa järjestyksenvalvojaa sekä

3) yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (/20) tarkoitettua vartijaa ja järjestyksenvalvojaa.

6 a §

Luvaton turvallisuusalan elinkeinotoiminnan harjoittaminen

Joka harjoittaa turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävää vartioimisliike- tai järjestyksenvalvojatoimintaa ilman yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 68 §:ssä tarkoitettua lupaa,

on tuomittava *luvattomasta turvallisuusalan elinkeinotoiminnan harjoittamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

alkoholilain 60 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan alkoholilain (1143/1994) 60 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 642/2009, seuraavasti:

60 §

Alkoholijuoman ja väkiviinan pois ottaminen, haltuunotto ja hävittäminen

— — — — — — — — — — — — — — —

Milloin vastoin 58 §:n 1 momentissa säädettyä kieltoa on nautittu alkoholijuomaa, on momentissa tarkoitetun liikkeen, huoneiston tai muun paikan omistajalla tai henkilökuntaan kuuluvalla ja tilaisuuden järjestäjällä oikeus ottaa kieltoa rikkoneelta pois alkoholijuoma astioineen ja hävittää se todisteellisesti. Järjestyksenvalvojan oikeudesta ottaa kieltoa rikkoneelta alkoholijuoma pois säädetään yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 47 §:ssä.

— — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

järjestyksenvalvojista annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan järjestyksenvalvojista annettu laki (533/1999).

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

kokoontumislain 18 §:n ja 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kokoontumislain (530/1999) 18 § ja 23 §:n 4 momentti, sellaisina kuin niistä on 18 § laissa 106/2007, seuraavasti:

18 §

Järjestyksenvalvojat

Yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden järjestäjän oikeudesta asettaa järjestyksenvalvojia yleiseen kokoukseen tai yleisötilaisuuteen säädetään yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (/ 20).

23 §

Kielletyt esineet ja aineet

Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi järjestäjällä ja poliisilla on myös oikeus määrätä järjestyksenvalvoja tarkastamaan tilaisuuden osanottajat ja näiden mukana olevat tavarat, jos tämä on tarpeen tilaisuuden erityisluonteen vuoksi tai on perusteltua aihetta epäillä, että tilaisuuteen osallistuvilla on hallussaan 1 momentissa tai 3 momentin nojalla kiellettyjä esineitä tai aineita. Järjestyksenvalvojan tekemästä tarkastuksesta säädetään yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

ulkoilulain 22 §:n 1 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan ulkoilulain (606/1973) 22 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 534/1999.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

merityösopimuslain 13 luvun 18 §:n 3 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan merityösopimuslain (756/2011) 13 luvun 18:n 3 momentti.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 5 §:n 2 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (308/2006) 5 §:n 2 momentti.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

järjestyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan järjestyslain (612/2003) 22 ja 23 §, sellaisina kuin niistä on 22 § osaksi laissa 723/2010 ja

muutetaan 9 §:n 2 momentti seuraavasti:

9 §

Vaaralliset esineet

— — — — — — — — — — — — — — —

Teleskooppipatukan kauppa on kielletty, jollei luovutuksen saajana ole yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (/) tarkoitettu turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija tai voimankäyttökoulutuksen järjestäjä. Teleskooppipatukan hallussapito yleisellä paikalla ja yleisellä paikalla olevassa kulkuneuvossa on kielletty, jollei hallussapitäjänä ole yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitettu turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa oleva vartija tai järjestyksenvalvoja työtehtävässään taikka hallussapitoon ole teleskooppipatukan luovuttamiseen liittyvää hyväksyttävää syytä tai 12 §:ssä muuta säädetä.

— — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

11.

Laki

joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain 6 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain (469/1979) 6 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1053/2007, seuraavasti:

6 a §

Tarkastuksessa apuna olevat järjestyksenvalvojat

Matkalipun tarkastuksessa voi olla apuna tarkastusmaksun perimisoikeuden saaneen julkisyhteisön toimeksiannosta järjestyksenvalvoja, joka on yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (/20) mukaisesti asetettu liikenneasemalle tai joukkoliikenteen kulkuneuvoon ylläpitämään järjestystä ja turvallisuutta. Järjestyksenvalvojan tulee olla suorittanut hyväksytysti liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella tarkemmin säädetyt osat 6 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetusta koulutuksesta.

— — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

poliisin hallinnosta annetun lain 15 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 15 b §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 873/2011, seuraavasti:

15 b §

Poliisihenkilöstön täydentäminen

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Täydennyspoliisihenkilöstöön kuuluva voidaan asettaa täydennyspoliisihenkilöstön koulutukseen liittyvään tilaisuuteen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (/) 26 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi järjestyksenvalvojaksi ja hänet voidaan määrätä tällaiseen tilaisuuteen tieliikennelain (267/1981) 49 §:ssä tarkoitetuksi liikenteen ohjaajaksi.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

hätäkeskustoiminnasta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 4 §:n 3 momentti seuraavasti:

4 §

Hätäkeskuslaitoksen tehtävät

— — — — — — — — — — — — — — —

Hätäkeskuslaitos voi turvallisuuden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi hoitaa sen toimialaan soveltuvia muita tehtäviä sekä muulla tavoin avustaa viranomaisia. Hätäkeskuslaitos saa hoitaa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (/20) soveltamisalaan kuuluvia vartioimistehtäviksi katsottavia valvontatehtäviä ja hälytystehtäviä kuitenkin vain, jos tärkeä yleinen etu sitä edellyttää.

— — — — — — — — — — — — — — —

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

14.

Laki

henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 761/2003 3 §:n 3 momentin 6 kohta seuraavasti:

3 §

Hallintoasiain tietojärjestelmä

Tietojärjestelmään saadaan lisäksi tallettaa poliisilain 1 luvun 1 §:n 2 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi hankittuja muita tarpeellisia tietoja seuraavasti:

— — — — — — — — — — — — — — —

6) yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (/) poliisille säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tarpeelliset tiedot yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitetusta hakemuksesta, päätöksestä, kortista, poliisin toimenpiteestä, esteestä, huomautuksesta, ilmoituksesta ja tarkastuksesta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

15.

Laki

palvelujen tarjoamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan palveluiden tarjoamisesta annetun lain (1166/2009) 2 §:n 10 kohta seuraavasti:

2 §

Soveltamisalan rajoitukset

Tätä lakia ei sovelleta:

— — — — — — — — — — — — — — —

10) yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (/ 20) tarkoitettuihin yksityisiin turvallisuuspalveluihin;

— — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 3 päivänä huhtikuuta 2014

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Sisäministeri *Päivi Räsänen*

Liite
Rinnakkaistekstit

2.

Laki

poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006) 1 luvun 2 §:n 8 kohta ja 18 luvun 2 §,
sellaisina kuin niistä on 1 luvun 2 §:n 8 kohta laissa 807/2011, sekä
lisätään 1 luvun 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 807/2011, uusi 9 kohta sekä 1 lukuun uusi 5—7 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
1 luku	1 luku
Yleiset säännökset	**Yleiset säännökset**
2 §	2 §
Määritelmät	*Määritelmät*
Tässä laissa tarkoitetaan:	Tässä laissa tarkoitetaan:
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
8) *vartijalla* poliisilain 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua ylivartijaa ja vartijaa.	8) *vartijalla poliisilaitoksen palveluksessa olevaa virkasuhteista* vartijaa ja ylivartijaa; *9) etävalvonnalla teknistä valvontaa, jossa säilytystilaa teknisellä valvonnalla valvova henkilö on muualla kuin sen säilytystilan alueella, jota hän valvoo.*
	5 §
	Sopimus vartijan tehtävissä avustamisesta
	Poliisilaitos voi sopia tässä laissa tarkoitettujen vartijan tehtävien hoitamisessa avustamisesta yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (/) tarkoitetun turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan kanssa, jolla on taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset toteuttaa 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja toimeksiantoja *Jos turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija rikkoo sopimuksen mukaisia velvoitteitaan*

tai sopimuksen edellytykset lakkaavat, poliisilaitos voi purkaa sopimuksen.

6 §

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevan määrääminen vartijan tehtävään

Poliisilaitos voi 5 §:ssä tarkoitetun sopimuksen mukaisesti määrätä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevan hoitamaan tilapäisesti tässä laissa tarkoitettua vartijan tehtävää säilytystilassa, jos tehtävän hoitaminen muulla tavalla ei ole säilytystilan sijainnin tai säilytettävien suuren määrän vuoksi tarkoituksenmukaista

Säilytystilassa tulee olla 1 momentissa tarkoitetussa tapauksessa läsnä poliisilaitokseen virkasuhteessa oleva säilytystilan toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta vastaava henkilö. Tämä ei kuitenkaan ole tarpeen, jos säilytystilassa ei vapautensa menettäneinä ole muita kuin päihtyneiden käsittelystä annetun lain (461/1973) 1 §:ssä tarkoitettuja henkilöitä. Poliisilaitoksen on tällöin valvottava säilytystilaa etävalvonnalla.

Vartijan tehtävään voidaan määrätä vain siihen suostuva henkilö, joka

1) on hyväksytty yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitetuksi vartijaksi ja jonka hyväksyminen on edelleen voimassa,

2) on suorittanut hyväksytysti tehtävän edellyttämän koulutuksen, ja

3) joka on muutoinkin tehtävään sopiva.

Jos tehtävään määrätty ei enää täytä 3 momentissa säädettyjä edellytyksiä tai tämä on toiminut tehtävässään olennaisesti lainvastaisesti, poliisilaitoksen on peruutettava antamansa määräys.

7 §

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevan vartijan asema

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa oleva henkilö toimii tässä laissa tarkoitettuja vartijan tehtäviä suorittaes-

Voimassa oleva laki	Ehdotus
	saan poliisin apuna ja välittömässä valvonnassa ja ohjauksessa ja on velvollinen noudattamaan poliisin toimintavaltansa rajoissa antamia käskyjä. *Henkilöä pidetään hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja vartijan tehtäviä tai käyttäessään tämän lain mukaisia valtuuksiaan rikoslain (39/1889) 40 luvun 11 §:n 5 kohdassa tarkoitettuna julkista valtaa käyttävänä henkilönä.* *Tässä pykälässä tarkoitetun vartijan vaitiolovelvollisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 23 §:ssä säädetään.* *Mitä tässä laissa säädetään vartijan virkatehtävästä, koskee myös tässä pykälässä tarkoitetun vartijan tehtävää.*
18 luku	18 luku
Erinäiset säännökset	**Erinäiset säännökset**
2 §	2 §
Tarkemmat täytäntöönpanosäännökset	*Tarkemmat täytäntöönpanosäännökset*
Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.	Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. *Valtioneuvoston asetuksella määrätään tarkemmin 1 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitetun vartijan koulutuksesta ja asusta.*
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

rikoslain 17 luvun 6 §:n 2 momentin ja 6 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikoslain (39/1889) 17 luvun 6 §:n 2 momentti ja 6 a §, sellaisena kuin niistä on 6 §:n 2 momentti laissa 563/1998 ja 6 a § laissa 284/2002, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
6 §	6 §
Järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen	*Järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Järjestystä ylläpitävällä henkilöllä tarkoitetaan tässä pykälässä 1) järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä annetussa laissa (472/1977) tarkoitettua kuljettajaa, häneen rinnastettavaa henkilöä taikka heitä kuljettajan tai häneen rinnastettavan henkilön pyynnöstä avustavaa matkustajaa, 2) joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetussa laissa (469/1979) tarkoitettua matkalippujen tarkastajaa ja tarkastuksessa apuna olevaa järjestyksenvalvojaa, 3) yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (282/2002) tarkoitettua vartijaa sekä (12.4.2002/284) 4*) järjestyksenvalvojista annetussa laissa (533/1999) tarkoitettua järjestyksenvalvojaa. (22.4.1999/536)*	Järjestystä ylläpitävällä henkilöllä tarkoitetaan tässä pykälässä 1) järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä annetussa laissa (472/1977) tarkoitettua kuljettajaa, häneen rinnastettavaa henkilöä taikka heitä kuljettajan tai häneen rinnastettavan henkilön pyynnöstä avustavaa matkustajaa, 2) joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetussa laissa (469/1979) tarkoitettua matkalippujen tarkastajaa ja tarkastuksessa apuna olevaa järjestyksenvalvojaa *sekä* 3) yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (/) tarkoitettua vartijaa sekä järjestyksenvalvojaa.
6 a §	6 a §
Vartioimisliikerikos	*Luvaton turvallisuusalan elinkeinotoiminnan harjoittaminen*
Joka harjoittaa vartioimisliiketoimintaa ilman lupaa *tai vartioimisliiketoiminnassa ottaa vastaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 9 §:n 1 momentissa tarkoite-*	Joka harjoittaa turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävää vartioimisliike- tai järjestyksenvalvojatoimintaa ilman yksityisistä

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
*tun toimeksiannon yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseks*i, on tuomittava vartioimisliikerikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.	turvallisuuspalveluista annetun lain 68 §:ssä tarkoitettua lupaa, on tuomittava *luvattomasta turvallisuusalan elinkeinotoiminnan harjoittamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

5.

Laki

alkoholilain 60 §:n 4 momentin muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan alkoholilain (1143/1994) 60 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 642/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
60 §	60 §
Alkoholijuoman ja väkiviinan pois ottaminen, haltuunotto ja hävittäminen	*Alkoholijuoman ja väkiviinan pois ottaminen, haltuunotto ja hävittäminen*
Milloin vastoin 58 §:n 1 momentissa mainittua kieltoa on nautittu alkoholijuomaa, on pykälässä tarkoitetun huoneiston, liikkeen tai muun paikan omistajalla tai henkilökuntaan kuuluvalla, tilaisuuden toimeenpanijalla *ja järjestyksenvalvojalla* oikeus ottaa kiellon rikkoneelta pois aine astioineen ja hävittää se todisteellisesti.	Milloin vastoin 58 §:n 1 momentissa säädettyä kieltoa on nautittu alkoholijuomaa, on momentissa tarkoitetun liikkeen, huoneiston tai muun paikan omistajalla tai henkilökuntaan kuuluvalla ja tilaisuuden järjestäjällä oikeus ottaa kieltoa rikkoneelta pois alkoholijuoma astioineen ja hävittää se todisteellisesti. *Järjestyksenvalvojan oikeudesta ottaa kieltoa rikkoneelta alkoholijuoma pois säädetään yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 47 §:ssä.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

kokoontumislain 18 §:n ja 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kokoontumislain (530/1999) 18 § ja 23 §:n 4 momentti, sellaisina kuin niistä on 18 § laissa 106/2007, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
18 §	18 §
Järjestyksenvalvojat	*Järjestyksenvalvojat*
Yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden järjestäjä voi asettaa yleiseen kokoukseen taikka yleisötilaisuuteen ja sen välittömään läheisyyteen järjestyksenvalvojista annetussa laissa (533/1999) tarkoitettuja järjestyksenvalvojia ylläpitämään järjestystä ja turvallisuutta yleisessä kokouksessa tai yleisötilaisuudessa. Järjestyksenvalvojia voidaan asettaa myös yksittäisen yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden järjestämiseksi tarvittaville paikoitusalueille ja niille johtaville sisääntuloväylille sekä muille vastaaville tilaisuuden järjestämiseen liittyville alueille. Järjestyksenvalvojien toimialuetta ei tule kuitenkaan asettaa laajemmaksi kuin järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi yleisessä kokouksessa tai yleisötilaisuudessa ja sen välittömässä läheisyydessä sekä mainituilla paikoitusalueilla, niille johtavilla väylillä ja muilla vastaavilla tilaisuuden järjestämiseen liittyvillä alueilla on välttämättä tarpeen. Järjestyksenvalvojien valtuuksista säädetään mainitussa laissa. Oikeudesta keskeyttää yleinen kokous tai yleisötilaisuus taikka määrätä se päättymään on kuitenkin voimassa, mitä tässä laissa säädetään.	Yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden *järjestäjän oikeudesta asettaa järjestyksenvalvojia yleiseen kokoukseen tai yleisötilaisuuteen säädetään yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (/ 20).*
23 §	23 §
Kielletyt esineet ja aineet	*Kielletyt esineet ja aineet*
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi järjestäjällä ja poliisilla on myös oikeus	Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi järjestäjällä ja poliisilla on myös oikeus

määrätä järjestyksenvalvoja tarkastamaan tilaisuuden osanottajat ja näiden mukana olevat tavarat, jos tämä on tarpeen tilaisuuden erityisluonteen vuoksi tai on perusteltua aihetta epäillä, että tilaisuuteen osallistuvilla on hallussaan 1 momentissa tai 3 momentin nojalla kiellettyjä esineitä tai aineita. Järjestyksenvalvojan tekemästä tarkastuksesta säädetään järjestyksenvalvojista annetussa laissa.

määrätä järjestyksenvalvoja tarkastamaan tilaisuuden osanottajat ja näiden mukana olevat tavarat, jos tämä on tarpeen tilaisuuden erityisluonteen vuoksi tai on perusteltua aihetta epäillä, että tilaisuuteen osallistuvilla on hallussaan 1 momentissa tai 3 momentin nojalla kiellettyjä esineitä tai aineita. Järjestyksenvalvojan tekemästä tarkastuksesta säädetään *yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

järjestyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan järjestyslain (612/2003) 22 ja 23 §, sellaisina kuin niistä on 22 § osaksi laissa 723/2010 ja
muutetaan 9 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
9 §	9 §
Vaaralliset esineet	*Vaaralliset esineet*
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
Teleskooppipatukan kauppa on kielletty, jollei luovutuksen saajana ole yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (282/2002) tarkoitettu vartioimisliike tai vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen järjestäjä. Teleskooppipatukan hallussapito yleisellä paikalla ja yleisellä paikalla olevassa kulkuneuvossa on kielletty, jollei hallussapitäjänä ole yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitettu vartija tai tämän lain 22 §:ssä tarkoitettu järjestyksenvalvoja työtehtävässään taikka jollei hallussapitoon ole teleskooppipatukan luovuttamiseen liittyvää hyväksyttävää syytä tai jollei 12 §:ssä muuta säädetä.	Teleskooppipatukan kauppa on kielletty, jollei luovutuksen saajana ole yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa *(/)* tarkoitettu turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija tai erityisen voimankäyttökoulutuksen järjestäjä. Teleskooppipatukan hallussapito yleisellä paikalla ja yleisellä paikalla olevassa kulkuneuvossa on kielletty, jollei hallussapitäjänä ole yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitettu *turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa oleva vartija tai* järjestyksenvalvoja työtehtävässään taikka jollei hallussapitoon ole teleskooppipatukan luovuttamiseen liittyvää hyväksyttävää syytä tai jollei 12 §:ssä muuta säädetä.
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
22 §	22 §
Järjestyksenvalvojan asettaminen	*Järjestyksenvalvojan asettaminen*
Terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteen, Kansaneläkelaitoksen toimipisteen, työvoima- ja elinkeinotoimiston, kauppakeskuksen, liikenneaseman, sataman tai lentopaikan sijaintipaikan taikka kulkuneuvon lähtöpaikan poliisilaitos voi paikan tai kulkuneuvon ylläpitäjän tai haltijan hakemuksesta antaa luvan asettaa terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteeseen, Kansaneläkelaitoksen toimipistee-	(*kumotaan*)

seen, työvoima- ja elinkeinotoimistoon, kauppakeskukseen, liikenneasemalle, satamaan, lentopaikkaan tai joukkoliikenteen kulkuneuvoon järjestyksenvalvojista annetussa laissa (533/1999) tarkoitettuja järjestyksenvalvojia ylläpitämään poliisin tai rajavartiolaitoksen apuna järjestystä ja turvallisuutta, jos järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei muulla tavalla ole tarkoituksenmukaista sekä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sitä perustellusta syystä edellyttää. Järjestyksenvalvojien asettamiseen oikeuttavassa luvassa järjestyksenvalvojien toimialue on rajattava siinä tarkoitettujen paikkojen alueelle taikka kulkuneuvoon ja tarvittaessa niiden välittömään läheisyyteen. Sosiaalihuollon toimipisteellä ei tarkoiteta koulukoteja tai lastensuojelulaitoksia. (20.8.2010/723).

Lupa järjestyksenvalvojien asettamiseen on voimassa enintään viisi vuotta. Lupaan voidaan liittää järjestyksenvalvojien koulutukseen, voimankäyttövälineiden kantamiseen, toimialueeseen sekä sijoitteluun ja lukumäärään liittyviä ehtoja.

Luvan myöntänyt poliisilaitos voi tarvittaessa peruuttaa luvan järjestyksenvalvojien asettamiseen sekä muuttaa luvan ehtoja tai voimassaoloaikaa sellaisten muutosten vuoksi, joilla on olennaisia vaikutuksia toimialueen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiselle.

23 §

Järjestyksenvalvontatehtävät

Edellä 22 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin järjestyksenvalvontatehtäviin liittyviä toimeksiantoja saa vastaanottaa ja suorittaa ainoastaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu vartioimisliike. Järjestyksenvalvontatehtäviä saa suorittaa ainoastaan vartioimisliikkeen palveluksessa oleva järjestyksenvalvoja, jonka hyväksyminen järjestyksenvalvojaksi ja vartijaksi on voimassa.

Järjestyksenvalvontatehtäviä suorittavan järjestyksenvalvojan toimivaltuudet määräytyvät järjestyksenvalvojista annetun lain nojalla. Järjestyksenvalvojalla ei kuitenkaan ole

23 §

Järjestyksenvalvontatehtävät

(*kumotaan*)

järjestyksenvalvojista annetun lain 6 §:ssä, 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa, 7 §:n 3 ja 4 momentissa eikä 8 §:ssä tarkoitettuja toimivaltuuksia. Järjestyksenvalvojalla on järjestyksenvalvojista annetun lain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua kiinniotto-oikeutta käyttäessään oikeus tarkastaa kiinni otettu ja hänen hallussaan olevat tavarat sen varmistamiseksi, ettei kiinni otetulla ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voi aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille. Järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa pois tarkastuksessa tavatut vaaralliset esineet tai aineet. Pois otetut esineet ja aineet on luovutettava viipymättä poliisille.

Järjestyksenvalvontatehtäviin sovelletaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 10–14 §:n säännöksiä hyvästä vartioimistavasta, 8, 17 ja 19 §:n säännöksiä toimeksiantosopimuksen, tapahtumailmoituksen ja toimintaohjeiden laatimisesta, 2 §:n 14 kohdan, 29 ja 30 §:n säännöksiä voimankäyttövälineistä ja niiden kantamisesta sekä 43 §:n säännöstä viranomaisten tietojensaantioikeudesta. Vartioimisliikkeen tulee sisällyttää yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 18 ja 45 §:ssä tarkoitettuja tietoja vastaavat tiedot järjestyksenvalvontatehtäviä sisältävien toimeksiantojen suorittamisesta ja kyseisten toimeksiantojen suorittamiseen osallistuneista järjestyksenvalvojista vartioimisliikkeen henkilö- ja työvuorotiedostoihin sekä vuosi-ilmoitukseen.

Järjestyksenvalvontatehtäviä suorittavien on oltava pukeutuneita järjestyksenvalvojan asuun. Järjestyksenvalvojan asua koskee soveltuvin osin, mitä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 32 §:n 1 ja 3 momentissa sekä 33 §:ssä säädetään vartijan asusta. Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä järjestyksenvalvojan asun merkeistä ja teksteistä.

Rangaistus 1 momentin rikkomisesta tuomitaan rikoslain 17 luvun 6 a §:n mukaan. Rangaistus 3 ja 4 momentin rikkomisesta tuomitaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 56 §:n mukaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain 6 a §:n 1 momentin muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain (469/1979) 6 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1053/2007, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
6 a §	6 a §
Tarkastuksessa apuna olevat järjestyksenvalvojat	*Tarkastuksessa apuna olevat järjestyksenvalvojat*
Matkalipun tarkastuksessa voi olla apuna tarkastusmaksun perimisoikeuden saaneen julkisyhteisön toimeksiannosta järjestyksenvalvoja, joka on järjestyslain (612/2003) mukaisesti asetettu liikenneasemalle tai joukkoliikenteen kulkuneuvoon ylläpitämään järjestystä ja turvallisuutta. Järjestyksenvalvojan tulee olla suorittanut hyväksytysti soveltuvin osin 6 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun koulutuksen.	Matkalipun tarkastuksessa voi olla apuna tarkastusmaksun perimisoikeuden saaneen julkisyhteisön toimeksiannosta järjestyksenvalvoja, joka on *yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (/20)* mukaisesti asetettu liikenneasemalle tai joukkoliikenteen kulkuneuvoon ylläpitämään järjestystä ja turvallisuutta. Järjestyksenvalvojan tulee olla suorittanut *hyväksytysti liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella tarkemmin säädetyt osat* 6 §:n 2 momentin 2 kohdassa *tarkoitetusta koulutuksesta.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

poliisin hallinnosta annetun lain 15 b §:n 4 momentin muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 15 b §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 873/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
15 b §	15 b §
Poliisihenkilöstön täydentäminen	*Poliisihenkilöstön täydentäminen*
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
Täydennyspoliisihenkilöstöön kuuluva voidaan asettaa täydennyspoliisihenkilöstön koulutukseen liittyvään tilaisuuteen kokoontumislain (530/1999) 18 §:ssä tarkoitetuksi järjestyksenvalvojaksi ja hänet voidaan määrätä tällaiseen tilaisuuteen tieliikennelain (267/1981) 49 §:ssä tarkoitetuksi liikenteen ohjaajaksi.	Täydennyspoliisihenkilöstöön kuuluva voidaan asettaa täydennyspoliisihenkilöstön koulutukseen liittyvään tilaisuuteen *yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 28 §:n 1 momentin 1 kohdassa* tarkoitetuksi järjestyksenvalvojaksi ja hänet voidaan määrätä tällaiseen tilaisuuteen tieliikennelain (267/1981) 49 §:ssä tarkoitetuksi liikenteen ohjaajaksi.
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

hätäkeskustoiminnasta annetun lain 4 §:n 3 momentin muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hätäkeskustoiminasta annetun lain (692/2010) 4 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
4 §	4 §
Hätäkeskuslaitoksen tehtävät	*Hätäkeskuslaitoksen tehtävät*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Hätäkeskuslaitos voi turvallisuuden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi hoitaa sen toimialaan soveltuvia muita tehtäviä sekä muulla tavoin avustaa viranomaisia. Hätäkeskuslaitos saa hoitaa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (282/2002) soveltamisalaan kuuluvia valvontatehtäviä ja hälytystehtäviä kuitenkin vain, jos tärkeä yleinen etu sitä edellyttää.	Hätäkeskuslaitos voi turvallisuuden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi hoitaa sen toimialaan soveltuvia muita tehtäviä sekä muulla tavoin avustaa viranomaisia. Hätäkeskuslaitos saa hoitaa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain *(/)* soveltamisalaan kuuluvia vartioimistehtäviksi katsottavia valvontatehtäviä ja hälytystehtäviä kuitenkin vain, jos tärkeä yleinen etu sitä edellyttää.
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

14.

Laki

henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 3 §:n 3 momentin muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 761/2003 3 §:n 3 momentin 6 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
3 §	3 §
Hallintoasiain tietojärjestelmä	*Hallintoasiain tietojärjestelmä*
Tietojärjestelmään saadaan lisäksi tallettaa poliisilain 1 §:n 3 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi hankittuja muita tarpeellisia tietoja seuraavasti:	Tietojärjestelmään saadaan lisäksi tallettaa poliisilain 1 §:n 3 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi hankittuja muita tarpeellisia tietoja seuraavasti:
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
6) yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (282/2002) ja järjestyksenvalvojista annetussa laissa (533/1999) poliisille säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tarpeelliset tiedot yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa ja sen nojalla annetuissa tarkemmissa säännöksissä tarkoitetusta hakemuksesta, päätöksestä, kortista, poliisin toimenpiteestä, esteestä, huomautuksesta, ilmoituksesta ja tarkastuksesta sekä järjestyksenvalvojista annetussa laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitetusta hakemuksesta, päätöksestä, luvasta, kortista, poliisin toimenpiteestä, esteestä, huomautuksesta ja ilmoituksesta (*turvallisuusalan valvontatiedot*);	6) yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (/) poliisille säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tarpeelliset tiedot yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa ja sen nojalla annetuissa tarkemmissa säännöksissä tarkoitetusta hakemuksesta, päätöksestä, kortista, poliisin toimenpiteestä, esteestä, huomautuksesta, ilmoituksesta ja tarkastuksesta.
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

15.

Laki

palveluiden tarjoamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan palveluiden tarjoamisesta annetun lain (1166/2009) 2 §:n 10 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
2 §	2 §
Soveltamisalan rajoitukset	*Soveltamisalan rajoitukset*
Tätä lakia ei sovelleta:	Tätä lakia ei sovelleta:
10) yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (282/2002) tarkoitettuihin yksityisiin turvallisuuspalveluihin;	10) yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (/) tarkoitettuihin yksityisiin turvallisuuspalveluihin;
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .